

K.MARKS
F.ENGELS
Vİ.LENİN
MAO ZEDÜNG
VÕ NGUYỄN GIÁP
CHE GUEVARA
F. CASTRO
C. MARİGHELLA
TUPAMAROS
HÜSEYİN CEVAHİR

POLİTİK VE ASKERİ SAVAŞ SANATI II

POLİTİK VE ASKERİ SAVAŞ SANATI

II

Politik ve Askeri Savaş Sanatı II
ISBN 978-605-4087-??-??
İlkeriş Yayınları / Kuramsal Kitaplar
Birinci baskı, Haziran 2013, Ankara
216 Sayfa

POLİTİK VE ASKERİ SAVAŞ SANATI

II

ISBN 978-605-4087-?????

Politik ve Askeri Savaş Sanatı

II

"Vom Kriege" (Savaş Üzerine), Carl von Clausewitz, Berlin, 1832'den;
"Das revolutionäre Spanien" (Devrimci İspanya), Marx-Engels, Werke, Band 10, Berlin/DDR, 1961'den; "Der Aufstand" (Ayaklanma) Marx-Engels, Werke, Band 8, Berlin/DDR 1960'dan; "Barikat Savaşı", Marx-Engels, Werke, Band 22, Berlin/DDR, 1972'den; "Lessons of the Moscow Uprising" (Moskova Ayaklanmasından Alınacak Dersler) ve "Guerrilla Warfare" (Gerilla Savaşı), V. İ. Lenin, Collected Works, Vol. 11, Moscow 1965'den; "Problems of Strategy in China's Revolutionary War" (Çin Devrimci Savaşında Strateji Sorunları), Mao Zedung, Seçme Yapıtlar, Cilt I, Pekin, 1967'den; "Marxist-Leninist Theory on Military Organization of the Proletariat" (Proletaryanın Askeri Örgütlenmesi Üzerine Marksist-Leninist Teori), Võ Nguyễn Giáp, Hoc Tap, Ocak 1972'den; "The Military Art of People's War" (Halk Savaşının Askeri Sanatı) Võ Nguyễn Giáp, Vietnamese Studies, N° 7, Hanoi 1965'den; "La Guerra de Guerrillas" (Gerilla Savaşı), Che Guevara, 1960'dan; "Speech to the OLAS Conference" (Devrimin Yolu), Fidel Castro, International Socialist Review, Kasım-Aralık 1967'den; "La acción revolucionaria en la constitución de la organización" (Devrimci Örgütün Kurulmasında Devrimci Eylemin İşlevi), Carlos Marighella, Kasım 1969'dan; "Dictatorship and Armed Struggle in Brazil", João Quartim, 1971'den; "Partido O Foco Un falso dilema" (Parti ya da Foko - Yanlış Bir İkilem), Tupamaros, Ağustos 1971'den İlhan Erman tarafından Türkçeye çevrilmiş ve yayına hazırlanmıştır.

Kuramsal Kitaplar-7

Birinci baskı

Haziran 2013, Ankara

Baskı: AS Ofset Matbaacılık, Altındağ/Ankara

İlkeriş Yayıncılık

Tuna Caddesi, Çanakçı İşhanı

No: 11/67 Yenişehir/ANKARA

www.ilkeris.com

iletisim@ilkeris.com

İÇİNDEKİLER

9	SAVAŞ ÜZERİNE – <i>Carl Von Clausewitz</i>
9	Birinci Kitap – Savaşın Niteliği
9	Birinci Bölüm – Savaş Nedir?
27	Dördüncü Bölüm – Savaşta Sürtünme
32	İSPANYA'DA GERİLLA SAVAŞI – <i>Karl Marks</i>
39	AYAKLANMA – <i>Friedrich Engels</i>
46	BARİKAT SAVAŞI – <i>Friedrich Engels</i>
69	MOSKOVA AYAKLANMASINDAN ALINACAK DERSLER – <i>V. İ. Lenin</i>
80	GERİLLA SAVAŞI – <i>V. İ. Lenin</i>
80	I
82	II
84	III
91	IV
94	ÇİN DEVRİMCİ SAVAŞINDA STRATEJİ SORUNLARI – <i>Mao Zedung</i>
94	Birinci Bölüm: Savaşın İncelenmesi
94	I. Savaş Yasaları Gelişme Halindedir
99	II. Savaşın Amacı Savaşı Ortadan Kaldırmaktır
100	III. Strateji, Bir Bütün Olarak Bir Savaş Durumunun Yasalarının İncelenmesidir

105	PROLETARYANIN ASKERİ ÖRGÜTLENMESİ ÜZERİNE MARKSİST-LENİNİST TEORİ – <i>Vo Nguyen Giap</i>
108	Marks ve Engels'in Görüşleri
118	Lenin'in Görüşleri
130	HALK SAVAŞININ ASKERİ SANATI – <i>Vo Nguyen Giap</i>
130	Silahlı Mücadele Siyasi Mücadelenin Devamıdır
134	Devrimci Şiddetten Bütün Halkın Ayaklanmasına ve Halk Savaşına Doğru
138	Devrimci Halktan Devrimci Silahlı Güçlere
144	Doğru Devrimci Strateji ve Taktiklerden Halk Savaşının Askeri Sanatına Doğru
149	GERİLLA SAVAŞI – <i>Che Guevara</i>
157	DEVİRİMİN YOLU – <i>Fidel Castro</i>
167	DEVİRİMCİ ÖRGÜTÜN KURULMASINDA DEVİRİMCİ EYLEMİN İŞLEVİ – <i>Carlos Marighella</i>
168	İlk Devrimci Eylemler
168	Devrimci Savaş ve Ulusal Örgüt Haline Dönüşmemiz
169	İlk Devrimci Eylemlerin Bilançosu
170	Büyümemiz ve Devrimci Gerillanın Gelişimine Uygun Ortam
171	Devrimci Örgütlerin Büyümesine İlişkin Bir İrdeleme
173	Bize Yöneltilen Eleştiri ve İtirazlar
174	Stratejik Planımız
174	Temel Stratejik Amaçlarımız
176	Kitle Çalışması ve Halkla İlişkiler
177	Örgütümüzün Devrimci Niteliği
178	Devrimci Hareket ve Birleşik Cephe
180	Brezilya Devrimci Hareketinin Eksiklikleri ve Mücadelenin Durumu
183	BREZİLYA'DA DEVİRİMCİ SAVAŞA GEÇİŞ – <i>João Quartims</i>
183	I. Solun Krizi ve Silahlı Mücadelenin Örgütlenmesi
190	II. İlk Silahlı Eylemler
194	III. Kır Gerilla Savaşı

204	IV. Şehir Gerilla Savaşı
211	PARTİ YA DA FOKO. YANLIŞ BİR İKİLEM – <i>Tupamaros</i>
214	Gerilla Eyleminin Siyasal Niteliği
215	Politik Örgüt ve Politik-Askeri Örgüt
216	Devrim Deneyimleri
216	Rus Devrimi
220	Çin Devrimi
221	Cezayir Devrimi
223	Küba Devrimi
225	MLN (<i>Tupamaros</i>) Deneyimi
229	KİTLELER, KÜBA DEVRİMİ VE YENİ OPORTÜNİZM – <i>Hüseyin Cevahir</i>
232	Yeni Oportünizmin Çürük Temeli
236	Yeni Oportünizm ve Kitle Anlayışı
241	Küba Devrimini Yerine Oturtalım
248	Küba Devrimi Hakkında
251	İşçi Sınıfı, Devrim ve İttifaklar
255	Milli Burjuvazi
256	Sonuç
261	<i>Açıklayıcı Notlar</i>

SAVAŞ ÜZERİNE
CARL VON CLAUSEWİTZ
[PARÇA]

BİRİNCİ KİTAP
SAVAŞIN NİTELİĞİ

BÖLÜM I
SAVAŞ NEDİR?

1. Giriş

Amacımız, ilk önce konumuzun tekil *öğelerini*, sonra değişik kısımlar ya da *bölümlerini*, en sonra da iç ilişkileri içinde *bütünü* incelemektir. Böylece basitten karmaşığa doğru gitmiş olacağız. Ama konumuz, başka her konudan daha çok, önce bütünün niteliğine bir göz atmakla işe baş-lamamızı gerekli kılmaktadır; çünkü parça ile bütünü birlikte göz önünde tutmanın bu kadar önemli olduğu başka hiç bir alan yok gibidir.

2. Tanımlama

Yazarların kullandığı anlaşılması zor tanımlarla işe başlamayacağız. Savaşın kendi unsurlarına, düelloya bakacağız. Savaş, daha büyük çapta düellodan başka bir şey değildir. Bir savaşı oluşturan sayısız kişisel düelloları tek birim olarak düşünürsek, iki güreşçiye varsaymamız daha iyi olacaktır. Her biri, fiziksel güç harcayarak, iradesini diğerine kabul ettirmeye çalışır; *en yakın* amacı hasmını yıkmak, böylece daha fazla direnemez hale getirmektir.

Bu nedenle, savaş, hasmımızı irademizi yerine getirmeye zorlayan bir şiddet hareketidir.

Şiddet, şiddete karşı savaşmak için, sanat ve bilimin buluşlarıyla kendisini silahlandırır. Sözünü etmeye değmez bazı önemsiz sınırlamalar uluslararası yasalarda belirtiliyorsa da, savaşın gücüne ötsel olarak zarar vermez. Şiddet, yani fiziksel güç (çünkü devlet ve yasa kavramlarının dışında moral güç diye bir şey yoktur), bu nedenle savaşın *aracı*dır; düşmanı irademize zorla boyun eğdirmek savaşın son *ereği*dir. Bu ereği tam olarak gerçekleştirmek için, düşman silahsızlandırılmalıdır. Bu silahsızlandırma, tanım gereği, savaş operasyonlarının gerçek anlamda ilk amacıdır. Bu amaç son ereğin yerini alır ve onu bir ölçüde, savaşın kendisine ait bir şey değilmişçesine, bir kenara koyar.

3. Sınırsız kuvvet kullanma

İnsancıl kişiler belki kolaylıkla, düşmanı çok kan dökmekten silahsızlandırmanın ve yenmenin etkin bir yöntemi bulunduğunu, ve gerçek savaş sanatının bu amaca yöneldiğini düşünebilirler. Ancak bu mantıklı bir şey gibi görünmesine karşın, aslında bir çırpıda bir kenara itilmesi gereken bir yanılgıdır. Savaş gibi tehlikeli bir işte, iyi yürek-

lilikten gelen hatalar başa gelebilecek şeylerin en kötüsüdür. Fiziksel gücün sonuna kadar kullanılması hiç bir zaman zekanın kullanılmaması anlamına gelmediğinden, bu gücü acımadan kullanan ve kan dökmekten çekinmeyen taraf, aynı şekilde hareket etmeyen diğer tarafa oranla avantajlı bir durum elde eder. Bu yolla kendi kurallarını hasmına kabul ettirir. Böylece her iki taraf da aynı şeyi düşündüğünden, birbirlerini aşırı hareketlere iterler ve bu aşırılıklar karşı tarafın güç ve direncinden başka bir sınır tanımaz.

İşte soruna bu açıdan bakmak gerekir. Bize iğrenç geliyor diye vahşet unsurunu ihmal etmek ve işin gerçek yüzünü görmezlikten gelmek anlamsızdır ve insanın kendi çıkarına aykırı düşer.

Uygur halkların savaşları vahşi halkların savaşlarına göre çok daha az zalim ve yıkıcı ise, bunun nedeni bu devletlerin gerek kendi gerek karşılıklı ilişkilerini düzenleyen toplumsal koşullarıdır. Bu toplumsal koşullardan ve toplumsal ilişkilerden savaş ortaya çıkar ve onlara biçim veren, onları sınırlayan ve şiddetlerini kesen bu koşullardır. Ancak bunlar tek başlarına savaşın birer parçası değildir; sadece, savaştan önce de var olan koşullardır. Yoksa savaş felsefesinin özünde hafifletici bir ilke aramak saçma olur.

İnsanlar arasındaki çatışma gerçekte iki değişik unsura bağlıdır: *düşmanlık duygusu* ve *düşmanlık niyeti*. Savaşı tanımlarken ayırıcı özellik olarak bunlardan ikincisini seçtik, çünkü daha genel olanı odur. En hırslı, en vahşi, en içgüdüsel nefret duygusu bile, düşmanca niyetler olmadan düşünülemez. Diğer taraftan, öyle düşmanca niyetler olabilir ki, bunlara hiç bir kin, hiç değilse açık ve aşırı bir düşmanlık duygusu katılmayabilir. Örneğin, vahşi kabilelerde duyarlılığın esindirdiği

niyetler, eğitimli halklarda ise aklın emrettiği niyetler egemendir. Bununla birlikte, bu fark vahşilikle eğitimin öz niteliklerinden ileri gelmeyip bir takım koşullara, kurumlara, vb. bağlıdır. Bu nedenle de ayrıksız her özel durumda var olmayıp sadece çoğu hallerde bulunur. Kısacası, en uygar halklar bile vahşi bir kinin etkisinde kalabilirler.

Uygar uluslar arasındaki savaş hükümetlerin akli eylemlerine indirgemenin yanlış olduğunu görebiliriz; öyle olmuş olsaydı, işin içine hiç bir hırs ve tutku karışmaz, silahlı kuvvetlerin fiziksel gücü bile gereksiz hale gelirdi, aralarındaki yalın ilişkiler –bir çeşit cebirsel harekât– yeterli olurdu.

Teori bu yola sapmak üzere iken, son savaşın olaylarından ders alarak yönünü değiştirdi. Savaş bir şiddet hareketi ise de, duyarlılığın da payını yadsınamak gerekir. Savaş duygulardan kaynaklanmasa da, onları az veya çok etkiler ve bunun derecesi uygarlık düzeyine değil, karşılıklı çıkarların önemine ve süresine bağlıdır.

Uygar uluslar savaş tutsaklarını öldürmüyor, kentleri ve köyleri yakıp yıkmıyorlarsa, bu, savaşın yönetilmesinde zekânın daha önemli bir yer tutmasından ve uygar ulusların, kendilerini içgüdülerinin vahşetine kaptırmadan, kuvveti daha etkin bir şekilde kullanmasını öğrenmiş olmalarından ötürüdür.

Barutun keşfi ve ateşli silahların gelişmesindeki sürekli ilerlemeler, savaş kavramının özünde var olan düşmanı yok etme eğiliminin uygarlığın ilerlemesi ile hiç bir şekilde engellenmemiş ve ortadan kaldırılmamış olduğunu göstermeye yeterlidir.

O halde savımızı yineleyelim: savaş bir şiddet hareketidir ve bu şiddetin sınırı yoktur. Diğer taraflardan her biri diğerine iradesini kabul ettir-

mek ister, bundan da karşılıklı bir eylem doğar ki, kavram olarak ve mantıken, sonuna kadar gitmeyi gerektirir. Bu *birinci karşılıklı eylem* ve karşılaş-tığımız *birinci aşırıdır*. (*Birinci karşılıklı eylem*).

4. Amaç, düşmanı silahsızlandırmaktır

Düşmanı *silahsızlandırmanın* savaşın ama-cı olduğunu söylemiştik. Şimdi bunun hiç değilse teorik olarak zorunlu olduğunu göstereceğiz.

Eğer düşmanımızın irademize boyun eğme-ye zorlamak istiyorsak, onu kendisinden istediği-miz fedâkarlıktan daha olumsuz duruma sokma-mız gerekir. Bununla birlikte durumunun elveriş-sizliği, doğal olarak geçici olmamalı, hiç değilse öyle görünmemelidir, aksi halde, düşman daha elverişli bir anı kollar ve teslim olmaz. Bu itibar-la, savaş faaliyetinin devamının düşmanın duru-munda meydana getireceği her değişikliğin hiç değilse düşüncede, *kötüye doğru* olması gerekir. Savaş halinde bulunan bir kimse için en kötü du-rum, tamamen silahsızlandığı durumdur. Bu ne-denle, düşmanı bir savaş hareketi ile irademize boyun eğecek duruma getirmek istiyorsak, ya onu gerçekten silahtan tecrit etmek, ya da kendi-sini öyle bir tehdit altında hissedeceği bir hale ge-tirmek gerekir. Bundan şu sonuç çıkar ki, düşma-nın silahsızlandırılması ya da bozguna uğratılma-sı –adına ne dersek diyelim–, her zaman savaş ey-leminin amacı olmalıdır.

Şimdi, savaş canlı bir gücün ölü bir kitle üze-rindeki hareketi değil, daima iki canlı ve düşman gücün çarpışmasıdır, çünkü mutlak bir karşı koy-mama hali savaşın inkârı anlamına gelir. Bu ne-denle, savaş eyleminin nihai hedefi için söyledik-lerimiz iki taraf için de geçerlidir. Burada da bir karşılıklı eylem vardır. Ben düşmanı yenmedikçe onun beni yenmesinden korkabilirim. Artık ken-

di kendimin efendisi olmaktan çıkarım; o zaman, vaktiyle benim ona istediğimi yaptırdığım gibi, o bana istediği kuralı zorla kabul ettirecektir. Bu *ikinci karşılıklı eylemdir ve ikinci bir aşırılığa* yol açar. (*İkinci karşılıklı eylem*).

5. Güçlerin son haddine kadar kullanılması

Eğer düşmanı yenilgiye uğratmak istiyorsak, çabalarımızı onun direnme gücüne uydurmamız gerekir. Bu direnme gücü birbirinden ayrılmasına imkan bulunmayan iki faktöre bağlıdır: *Elindeki olanakların miktarı ve iradesinin gücü*.

Elindeki olanakların miktarı bir ölçüde kestirilebilir, çünkü bunlar (tümüyle değilse bile) rakamlara dayanır. Fakat irade gücünü belirlemek çok zordur ve düşmanı harekete geçiren etkenin gücüne göre, yaklaşık olarak kestirilebilir. Düşmanın direnme gücünü aşağı yukarı doğru bir şekilde değerlendirdiğimizi varsayacak olursak, o zaman kendi olanak ve çabalarımızı buna göre ayarlayabilir, yani ya bunları üstünlüğümüzü sağlayacak surette artırır, ya da, bunu yapamadığımız takdirde, bu yolda elimizden geleni yapmaya çalışırız. Ancak düşman da aynı şeyi yapacaktır; bu yüzden de yeni bir yarışma başlayacak ve tarafları bir kez daha aşırı hareketlere itecektir. Burada *üçüncü karşılıklı eylem ve üçüncü aşırılıkla* karşılaşmış oluyoruz. (*Üçüncü karşılıklı eylem*).

6. Gerçeklikteki değişiklikler

Soyut düşünce alanında kaldığımız süreç bunun sonu gelmez ve aşırılıklardan aşırılıklara gitmekten başka çare yoktur, çünkü konumuz aşırılığın kendisidir: kendi hallerine bırakılmış ve kendi yasalarından başka bir sınır tanımayan güçlerin çatışması. Mutlak savaş kavramından, önce-

den tasarlanmış mutlak bir amaç ve buna uygun araçları çıkarmaya çalışacak olursak, bu sürüp giden karşılıklı eylemler, bizi hemen hemen gözle görülmez bir mantıksal incelikler silsilesinin ürettiği, salt bir hayal oyunu olan aşırılıklara götürür. Eğer mutlak kavramlara sıkı sıkıya bağlı kalarak tüm güçlükleri bir kalem darbesiyle bir kenara itmeye çalışır, katı bir mantık açısından her zaman her şeye hazır olmamız ve tüm çabalarımızı bu yolda, yani en aşırı durumları göğüslemek için harcamamız gerektiğini savunacak olursak, bu iddiamız kağıt üzerinde kalmaya ve hiç bir zaman gerçek yaşama uygulanmamaya mahkumdur.

Bu aşırı çabanın da kolaylıkla saptanabilir bir mutlak olduğunu kabul etsek bile, insan aklının kolay kolay bu gibi mantıksal kuruntulara boyun eğmeyeceği gerçeğini yadsıyamayız. Bir çok durumda bu boşuna bir güç israfına yol açar ki, devlet yönetiminin başka ilkelerine ters düşer. Çünkü o zaman güdülen amaçla orantılı olmayan bir irade gücü gerekir ve insan iradesi gücünü hiç bir zaman mantıksal inceliklerden almadığı için bunu gerçekleştirmek mümkün olmaz.

Ama soyuttan gerçeğe geçtiğimiz zaman her şey ayrı bir biçim alır. Soyut planda kaldığımız sürece, her şeyin iyimserlikle düşünülmesi gerekir, ve her iki tarafın da mükemmelin peşinde koştuğunu ve hatta buna eriştiğini kabul etmek gerekir. Fakat bu gerçekte böyle olabilir mi? Olur, eğer:

1) Savaş, devletin daha önceki yaşamı ile hiç bir bağlantısı olmayan, birdenbire patlak veren tamamen soyutlanmış bir olay ise;

2) Tek bir karara ya da eşzamanlı olarak alınmış birden çok karara dayanıyorsa;

3) Kendi kendine yeterli tam ve mükemmel bir çözüm getiriyorsa ve meydana gelecek politik

durumun önceden hesaplanabilecek sonuçlarından etkilenmeyecekse.

7. Savaş hiçbir zaman soyutlanmış bir hareket değildir.

Birinci nokta bakımından, iki hasımdan hiç biri diğeri için soyut bir kişi değildir, ve bu, direnişinin nesnel şeylere bağlı olmayan etmeni, yani iradesi bakımından da doğrudur. Bu irade tümüyle bilinmeyen bir nicelik değildir; bugün ne olduğuna bakarak yarın ne olacağını öğrenebiliriz. Savaş hiç bir zaman birdenbire patlak vermez; bir anda her yere yayılmaz. Bu nedenle, taraflardan her biri diğeri hakkında, ne olması ve ne yapması gerektiğine göre değil de, gerçekte ne olduğuna ve ne yaptığına göre, iyi kötü bir düşünce edinebilir. Ama mükemmel bir yaratık olmayan insan mutlak mükemmellik çizgisinin her zaman aşağısında kalır, ve bu eksiklikler her iki taraf için de söz konusu olduğuna göre, değiştirici, düzeltici bir ilke rolünü oynarlar.

8. Savaş tek ve ani bir darbeden ibaret değildir

İkinci nokta şu düşüncelere yol açar:

Savaşın sonucu tek bir karara ya da eşzamanlı alınmış birden çok karara bağlı olsaydı, bu karar ya da kararlara yönelen hazırlıkların doğal olarak aşırılığa kaçması gerekirdi. Çünkü kaçınılmış bir fırsatı bir daha elde etmeye olanak yoktur. Gerçeklik dünyasının bize bu konuda, yani alınacak önlemler konusunda verebileceği ipucu, bildiğimiz kadıyla, en fazla düşmanın hazırlıklarını olabildiği; geri kalanı bir kez daha soyut alanda kalacaktır. Ancak sonuç, birçok ardışık işlemden oluşuyorsa, bunlardan her biri, bütün evreleri ile, sonrakinin bir ölçüsü yerine geçebilir, ve o zaman bir kez daha soyut kavramlar dünyasından gerçek

dünyaya dönmüş ve dolayısıyla aşırılık eğilimini hafifletmiş oluruz.

Ama mücadelenin gerektirdiği araçların hepsi *aynı* zamanda harekete geçirilmiş olsa ya da olabilse, tüm savaşlar tek bir karar ya da eş-zamanlı alınmış bir çok karara indirgenmiş olurdu. Çünkü *olumsuz* bir sonuç bu araçları zorunlu olarak azaltır, ve ilk kararda bunların *hepsi* kullanılmış ise, ikinci bir karar tasarlamaya olanak kalmaz. Bu takdirde, birincisini izleyecek olan bütün savaş hareketleri özünde onun birer parçası olmaktan öteye gidemeyecek ve gerçekte, sadece savaşın süresini meydana getirecektir.

Ancak yukarda gördük ki, savaş hazırlıkları sırasında bile, gerçek dünya soyut kavramlar alanının yerini alır; ve maddi önlemler varsayımsal aşırılığın yerine geçer. Salt bu nedenle de olsa, taraflardan her biri, karşılıklı eylemin etkisiyle aşırı çaba çizgisine varmadan durmak durumundadır; dolayısıyla tüm güçler aynı zamanda seferber edilmiş olmayacaktır.

Kaldı ki, bu güçlerin ve kullanılış biçimlerinin niteliği de onların aynı zamanda harekete geçirilmesini olanaksız kılar. Bu güçler şunlardır: *dar anlamdaki askeri kuvvetler*, toprağı ve nüfusu ile *ülke ve müttefikler*.

Toprağı ve nüfusu ile ülke sadece tüm askeri güçlerin kaynağı olmakla kalmayıp, aynı zamanda savaştaki tüm etkin niceliklerin ayrılmaz bir parçasıdır. Çünkü ülke savaş harekâtının sahnesi, hiç değilse onu derinden etkileyen bir unsurdur.

Şimdi, bir ülkenin hareket halindeki tüm askeri güçlerini hep birden harekete geçirmek olanaklıdır, ama ülke, ilk savaş hareketi tümünü kapsayacak kadar küçük olmadıkça, tüm kaleleri, akarsuları, dağları, insanları, kısaca tüm ül-

keyi aynı şekilde hep birden harekete geçirmeye olanak yoktur. Üstelik, müttefiklerin işbirliği tarafların iradesine bağlı değildir, ve her bir devletin politik ilişkilerinin niteliği gereği bu işbirliği ancak sonradan kendini gösterir, ya da bozulan güç dengesini yeniden kurmak için güçlenir.

Derhal harekete geçirilmesine olanak olmayan direnme araçlarının bu parçasının, bir çok hallerde ilk bakışta sanıldığından daha büyük olduğunu, ilk kararın güçler dengesini ciddi bir biçimde sarsacak bir şiddetle uygulanmış olması halinde bile bu dengenin yeniden kurulabileceğini daha sonra göstereceğiz. Şimdilik şu kadannı söylemekle yetinelim ki, *tüm güçlerin aynı anda mükemmel bir biçimde bir araya getirilmesi* savaşın niteliğine aykırıdır. Ancak bu, ilk sonucu elde etmek için harcayacağımız çabaların yoğunluğunu azaltmamız için bir neden değildir. Olumsuz bir sonuç kimsenin isteyerek göze alacağı bir şey değildir. Çünkü ilk karar başka hareketler izlese bile, ilk karar ne kadar kesin olursa sonraki olaylar üzerindeki etkisi o kadar büyük olur. Ama, insanın aşırı bir çaba harcamak konusundaki isteksizliği, onu daha sonraki kararlardan alınabilecek bir sonuca bel bağlamaya iter; bu nedenle, güçler yoğunlaştırılmaz ve ilk karar için gerekli önlemler alınmaz ve bütün enerji ile kullanılmaz. Taraflardan birinin zaaf göstererek fırsatı kaçırmaması diğer taraf için, onu kendi çabalarını gevşetmeye iten gerçek bir *nesnel* neden olur; böylece, bu karşılıklı eylem sonucunda, aşırı eğilimler bir kez daha sınırlanır.

9. Savaş hiç bir zaman mutlak bir sonuç doğurmaz.

Son olarak, tüm bir savaşın nihai sonucu bile her zaman mutlak sayılmamalıdır. Çoğu kez, ye-

nilen devlet uğradığı bozgunu geçici bir uğursuzluk sayar, gelecekteki politik koşulların durumu onarabileceğini umar. İşte bu da gerilimin şiddetini ve harcanan çabaların yoğunluğunu geniş ölçüde yumuşatan bir etkidir.

10. Gerçek yaşamın olasılıkları aşırı ve mutlak kavramlarının yerine geçer.

Böylece tüm savaş eylemi, güçleri şiddetin son haddine iten katı yasaların pençesinden kurtulmuş olur. Artık aşırılığı aramaz ve ondan kaçmazsak, harcanacak çabanın sınırını muhakememizle saptayabiliriz. Bu da ancak, gerçek yaşamdaki olayların sağladığı verilerden hareket edilerek *olasılıklar yasasına* göre yapılabilir. İki taraf artık soyut birer kavram olmaktan çıkıp bireysel devletler ve hükümetler olunca, savaş da artık teorik olmaktan çıkıp kendi öz yasalarna göre gelişen bir eylem haline girince, gerçek durum bize tahmini mümkün olaylar, bilinmeyen nicelikler hakkında gerekli bilgileri sağlar.

Taraflardan her biri diğerinin hareketini tahmin etmeye çalışacak ve bunun için hasmının karakterinden, kurumlarından, durumundan ve içinde bulunduğu koşullardan sonuçlar çıkaracak ve olasılıklar yasasından yararlanarak kendi eylemini buna göre ayarlayacaktır.

11. Politik amaç yeniden ortaya çıkmakta

Burada, ikinci paragrafta ertelemiş olduğumuz bir konu, yani *savaşın politik amacı* konusu yeniden dikkatimizi çekmektedir. Şimdiye dek, aşırılık yasası, düşmanı silahsızlandırmak ve yenmek niyeti bu politik amacı bir ölçüde gözümüzden saklamıştı. Bu yasa şiddetini yitirince ve düşmanı yenmek niyeti gerçekleşmeyince, savaşın politik amacı ister istemez yeniden meydana çıkar. Bütün düşündüğümüz, belirli insanlara ve

koşullara dayalı bir olasılıklar hesabından ibaret olunca, harekete geçmemizin *ilk nedeni olan politik amaç* temel bir faktör halini alır. Düşmandan istediğimiz fedakârlık ne kadar küçük olursa, bunu reddetmek için bize karşı girişeceği direnme o kadar az olacaktır. Ancak onun çabaları ne kadar zayıf olursa *bizimkiler de o ölçüde zayıf olacaktır*. Kaldı ki, politik amacımız ne kadar az önemli olursa, ona o kadar az değer veririz ve ondan vazgeçmeye o kadar daha yatkın oluruz. Bu da kendi çabalarımızı gevşek tutmamız için ek bir neden yaratacaktır.

Böylece, savaşın ilk saiki olan politik amaç, hem askeri harekâtın hedefini, hem de bunun için gerekli çabaların ölçüsünü tayin edecektir. Politik amaç, *kendi başına ve kendisi için bir ölçü* olamaz, fakat kavramlarla değil gerçeklerle uğraştığımıza göre, karşı karşıya gelen iki devlete ilişkin bir ölçü olacaktır. Tek ve aynı politik amaç, çeşitli uluslarda, ya da aynı ülkede fakat ayrı ayrı dönemlerde değişik tepkiler yaratabilir. Onun içindir ki, politik amaç, ancak ilgilendirdiği kitleleri göz önünde tuttuğumuz takdirde geçerli bir ölçü olabilir. Demek ki, her şeyden önce bu *kitlelerin niteliğini göz önünde bulundurmanız* gerekir. Böylece, bu kitlelerin eylemin şiddetlenmesinden ya da gevşemesinden yana olmalarına göre, sonucun değişeceğini kolayca anlayabiliriz. İki ulus veya devlet arasında öyle bir gerginlik ve öyle bir düşmanlık unsuru bulunabilir ki, aslında çok önemsiz gibi görünen bir savaş nedeni bu durumla hiç de orantılı olmayan bir etki, adetâ bir patlama yaratabilir.

Bu, politik amacın iki devlette yaratacağı çaba bakımından geçerli olduğu gibi, askeri harekât için saptanacak hedef bakımından da ge-

çerlidir. Kimi zaman politik amaç bu hedefin ta kendisi olabilir: örneğin, belirli bir eyaletin fethi söz konusu olduğu zaman. Bazen de politik amaç askeri harekâtın hedefini teşkil edecek nitelikte olmaz: o zaman, onun yerini tutacak bir hedef saptamak ve barış imzalanırken ona dayanmak gerekir. Ancak burada da ilgili devletlerin özelliklerinin gereği gibi dikkate alındığı varsayılmalıdır. Bazı koşullar, politik amaç askeri harekâtın hedefi aracılığı ile gerçekleştirilecekse, bu sonuncusunun birincisinden daha önemli olmasını gerektirir. Kitleler ne kadar kayıtsız olurlarsa, ve iki devletin ilişkileri arasındaki gerginlik başka alanlardakine göre ne kadar az olursa, politik amaç o ölçüde ön plana geçecek ve tayin edici bir rol oynayacaktır. Bazı hallerde ise tek başına kader tayin edici bir etken olacaktır.

Askeri harekâtın hedefi politik amacın yerine geçmişse, onunla özdeşleşmişse, bu harekât genellikle politik amacın öneminin azalması ölçüsünde şiddetini yitirecektir; politik amaç ne kadar egemense, bu kural o kadar daha geçerli olacaktır. Bu da niçin çeşitli savaşlar arasında önem ve şiddet bakımından farklar bulunabileceğini, örneğin imha savaşından basit keşif operasyonlarına kadar çeşitli askeri hareketlere raslanabileceğini ve bunda hiçbir çelişki bulunmadığını açıklamaktadır. Fakat bu bizi şimdi tahlil etmek ve yanıtlamak zorunda olduğumuz başka bir soruna getirmektedir.

12. Şimdiye kadar söylediklerimiz savaş harekâtına ara verilmesini açıklamamaktadır.

Hasım tarafların politik talepleri ne kadar önemsiz olursa olsun, kullanılan araçlar ne kadar zayıf ve askeri harekât için saptanan hedef ne kadar sınırlı olursa olsun, bu harekâta bir an için

dahi olsa ara vermek mümkün müdür? İşte konunun ta özüne değinen bir soru.

Her eylem, gerçekleşmek için, belirli bir zamana muhtaçtır: bu zamana eylemin süresi deriz. Bu süre, eylemi yürüten kişinin tez davranıp davranmamasına göre, kısa veya uzun olabilir.

Biz burada bu sürenin uzunluğuna veya kısalığına değinmeyeceğiz. Herkesin kendine göre bir davranışı vardır; fakat ağır bir adam elini tez tutmuyorsa, bu daha fazla zaman harcamak istediği için değil, yaradılışı gereği işi daha çabuk yapamadığı içindir; acele edecek olursa işi daha da kötü yapacaktır. Demek ki bu zaman iç nedenlere bağlıdır ve eylemin gerçek süresini belirler.

Savaş eylemlerinden her birine bu zorunlu süreyi tanıyacak olursak, hiç değilse ilk bakışta şunu itiraf etmek zorunda kalırız ki, bu süreyi aşan her türlü zaman israfı, ani savaş eylemine her türlü ara verme, abes gibi görünür. Burada unutulmaması gereken bir nokta, taraflardan birinin ilerlemesinin değil, savaş harekâtının tümüne ilişkin ilerlemenin söz konusu olduğudur.

13. Harekâtı durdurabilecek tek neden vardır ve bu neden taraflardan sadece biri için geçerlidir.

İki taraf muharebe için silahlanmış ise, aralarında bir düşmanlık var demektir. Silahlarını elden bırakmadıkça, yani aralarında bir barış akdetmedikçe, bu düşmanlık ister istemez sürecektir. Taraflardan biri ancak bir tek nedenle bu düşmanlığın etkisinden sıyrılabilir: o da *harekete geçmek için daha uygun anı kollamaktır*. Oysa, bu nedenin taraflardan sadece biri için geçerli olabileceği açıktır, çünkü diğeri için zorunlu olarak ters yönde bir etki yaratacaktır. Taraflardan birinin harekete geçmekte çıkarı varsa, diğerrinin çı-

karı beklemekte olacaktır.

Güçler arasında tam bir denge hiç bir zaman harekâtın durdurulmasına yol açmaz, çünkü olumlu amacı güden (saldıran) taraf insiyatifi elden bırakmamak için bu durumdan yararlanacaktır.

Fakat olumlu amacı güden ve dolayısıyla daha kuvvetli bir etkenin baskısı altında bulunan tarafın aynı zamanda daha zayıf kaynaklara sahip olduğu bir denge durumunu düşünecek olursak, yine aynı şeyi söyleyebiliriz: bu denge durumunda hiç bir değişiklik öngörülüyorsa, taraflar barış yapmak zorunda kalacaklardır. Buna karşılık, bir değişiklik olasılığı varsa, bu taraflardan sadece birine yarayacak ve bu da ister istemez diğer tarafı harekete geçirecektir. Böylece denge düşüncesinin çarpışmanın durdurulmasını açıklamadığını ve daha elverişli bir fırsat kollamaktan başka bir anlama gelmediğini görmüş bulunuyoruz. Varsayalım ki, taraflardan biri olumlu bir amaç gütmektedir: barış sırasında yararlanmak için düşman eyaletlerinden birini ele geçirmeyi düşünmekte ve istemektedir. Bu eyalet işgal edildikten sonra, politik amacı gerçekleşmiş olduğundan o taraf için artık hareketini sürdürmek zorunluluğu kalmayacaktır, istirahata çekilmek mümkün olacaktır. Eğer düşman onun bu başarısını tanımak istiyorsa barışa yanaşacaktır; yoksa kendisi harekete geçecektir. Belki de bir aylık bir süreden sonra daha iyi örgütlenmiş olacaktır; bu nedenle hareketini geciktirmek için yeterli bir nedeni var demektir.

Bu andan itibaren artık insiyatif karşı tarafa geçmiş görünmektedir; yoksa yenilen taraf yeniden harekete geçmek için hazırlanmaya fırsat bulmuş, zaman kazanmış olacaktır. Elbette bütün

bunları söylerken iki tarafın da olayları tam olarak bildiklerini kabul ediyoruz. ...

24. Savaş politikanın başka araçlarla devamından başka bir şey değildir.

Böylece savaşın sadece politik bir eylem olmakla kalmayıp gerçek bir politik araç, politik ilişkilerin bir devamı ve bunların başka araçlarla gerçekleştirilmesi olduğunu görüyoruz. Savaşın bütün özelliği kullandığı araçların özelliğinden ileri gelir. Genellikle savaş sanatı, ve somut olaylarda komutanlar, politikanın eğilim ve amaçlarının bu araçlarla uyumsuzluk halinde bulunmamasını isteyebilirler, ve bu istek elbette yabana atılmaz. Ancak bazı hallerde bu askeri isterler politik amaçlar üzerinde ne denli etkili olurlarsa olsunlar, bunları değişikliğe uğratmaktan ileri gidemeyeceklerini kabul etmek gerekir. Zira politik amaç, gaye, savaş ise bir araçtır, ve araç hiç bir zaman amaçtan ayrı olarak düşünülemez.

25. Savaş niteliklerinde çeşitlilik.

Savaş nedenleri ne kadar önemli ve güçlü olursa, milletin tüm varlığını o kadar derinden etkiler. Savaştan önceki gerginlik ne kadar şiddetli olursa, savaş mutlak ve soyut şekline o kadar yaklaşır; savaş düşmanın imhasına yöneldiği ölçüde, askeri amaçla politik amaç birleşir ve savaşın askeri niteliği politik niteliğine ağır basar. Buna savaş nedenleri ve gerginlik ne kadar önemsiz olursa savaş unsurunun doğal eğilimi olan şiddet eğilimi politik gereklere o kadar çok tabi olur, ve savaş doğal eğiliminden uzaklaştığı ölçüde, politik amaçla ideal bir savaşın amacı arasındaki fark keskinleşir ve savaş o ölçüde politik bir nitelik kazanmış olur.

Ancak okuyucunun yanlış fikirlere kapılmaması için şu noktayı belirtmemiz gerekir ki, sa-

vaşın doğal eğiliminden söz ederken onun sadece felsefi eğilimini, salt mantığını düşünüyor, yoksa çatışmaya bilfiil katılmış güçlerin eğilimini, örneğin savaşçıların heyecan ve tutkularını hesaba katmıyoruz. Kuşkusuz bir çok hallerde bu duyguları öylesine kışkırtmak ve coşturmak mümkündür ki, onları artık politik çizgide tutabilmek güçleşir; ancak çoğu zaman böyle bir çelişki doğmaz, çünkü bu derece güçlü bir heyecan faktörünün varlığı onunla ahenk halinde bulunan büyük bir planın da varlığı demektir. Oysa, bu plan sadece önemsiz bir amaca yönelik bulundukça, kitlelerin duygusal güçleri de o ölçüde zayıf olur ve frenleyici bir etkiden çok itici bir etkiyi gerektirir.

26. Tüm savaşlara politik eylemler gözü ile bakılabilir.

Asli konumuza dönelim: her ne kadar bazı savaşlarda politik unsurun hemen tamamen kaybolduğunu, diğer bazılarında ise ilk plana çıktığını ve ağır bastığını görmüş bulunuyorsak da, her iki savaş türünün de politik olduğuna kuşku yoktur. Çünkü politikaya şahıslaşmış Devletin zekası olarak bakacak olursak, politik gökyüzündeki hareketlerini hesaplamak zorunda bulunduğu tüm burçlar arasında, durumu belirleyen şartların niteliği gereği, birinci türden bir savaşın kaçınılmazlığı ihtimalinin de bulunabileceğini kabul etmemiz gerekir. Ancak politikadan genel durumun doğru olarak bilinip değerlendirilmesini değil de, kurnazlık, ikiyüzlülük, şiddete karşı olma, aşırı ihtiyatkârlık gibi tutumları anlıyorsak, o zaman haklı olarak ikinci tür savaşın bu geleneksel politika anlayışına daha uygun düştüğü sonucuna varabiliriz. ...

28. Teori için sonuç

Savaş, gördüğümüz gibi, her somut olayda

niteliğini bir ölçüde değiştiren sahici bir bukalemun olmakla kalmayıp, aynı zamanda, bir bütün olarak bakıldığında, belirgin eğilimleri bakımından üç yanlı şaşırtıcı bir olaydır: bir yanda, niteliğinin özünü teşkil eden şiddet, doğal ve kör bir içgüdü sayılması gereken kin ve nefret; öte yanda, savaşı ruhun özgür bir faaliyeti haline getiren ihtimal hesapları ve tesadüfler; son olarak da, savaşı salt akla bağlayan bağımlı bir politik araç kimliği.

Bu üç cephenin birincisi daha çok milleti, ikincisi daha çok komutanı ve ordusunu, üçüncüsü daha çok hükümeti ilgilendirir. Savaş içinde gemi aza alan ihtiraslar halkların sinesinde önceden yer etmiş olmalıdır; ihtimaller [sayfa: 66] ve tesadüfler aleminde cesaret ve istidadın oynayacağı rolün önemi komutanın ve ordusunun özelliklerine bağlıdır, politik amaçlarla ilgili karara gelince, onu ancak hükümet alır.

Birer kanun koyucuya benzeyen bu üç eğilim, derece farkları göstermelerine rağmen, komumuzun niteliğine derinden kök salmış durumdadırlar. Bunlardan bir tanesini hesaba katmak istemeyen, ya da bunların arasında keyfi bir ilişki kurmaya yönelik teori derhal gerçeğe öyle bir çelişkiye düşer ki, sırf bu yüzden tüm değerini yitirir.

Bu itibarla, bütün mesele teorii bu üç eğilim arasında, üç ayrı çekim merkezi arasında bulunuyormuş gibi, denge halinde tutmaktan ibarettir.

Bu güç sorununu çözmek ne şekilde mümkün olabilir? Bu hususu savaş teorisine ilişkin kitapta incelemeye çalışacağız. Yukarıda tanımlanan savaş kavramı, her halükarda, bize teorisinin gerçek temelini gösteren ve bunun başlıca unsurlarını meydana çıkarıp aralarında bir ayırım yapmamızı sağlayan ilk ışık demeti olacaktır.

BÖLÜM VII SAVAŞTA SÜRTÜNME

Savaşı kişisel olarak tanımadığımız sürece, zorluklarının ne olduğunu ve komutandan istenilen deha ve olağanüstü düşünsel yeteneklerin gerçekte neye yaradığına akıl erdiremeyiz. Her şey o kadar basit görünür, gerekli bütün bilgiler o kadar sıradan izlenimini verir, bütün bileşimler o kadar önemsiz gözükür ki, bunlara kıyasla en basit bir yüksek matematik probleminin bilimsel onuru bizi daha çok etkiler. Fakat savaşın ne olduğunu gördükten sonra, her şey anlaşılır hale gelir. Bununla birlikte, bu değişikliği meydana getiren şeyin ne olduğunu anlatmak, bu görünmez fakat son derece etkin etmene bir ad koymak son derece zordur.

Savaşta her şey çok basittir, fakat en basit şey zordur. Bu zorluklar birikir ve öyle bir sürtünme yaratır ki, savaşı görmemiş olan bir insan bunu gözünün önünde canlandıramaz. Şimdi bir yolcu düşünün, bir günlük bir yolculuğun sonunda, geceleyin iki mesafe daha yol almak istiyor; normal yolda posta arabası ile dört beş saatlik bir yolculuk daha yapmak hiç bir şey değildir. Fakat bir de, sondan bir önceki konaklama yerine varan yolcunun orada at bulamadığını ya da bulduğu atların çok kötü olduğunu düşünün; sonra da dağlık bir araziye, kötü yollara rastladığını düşünün. Gece zifiri karanlıktır ve yolcumuz büyük zorluklardan sonra diğer konaklama yerine varıp iyi kötü barınacak bir yer bulunca büyük bir mutluluk duyar. İşte savaşta da, kağıt üzerinde yakından incelenmesine imkan bulunmayan bir sürü önemsiz şeylerin etkisiyle, olaylar bizi hayal kırıklığına uğratar ve hedefin hayli gerisinde kalırız. Demir gibi güç-

l  bir irade bu sürtünmenin üstesinden gelir, engelleri yıkar, fakat onlarla birlikte makina da parçalanır. Bu sürtünmenin sonuçları ile ilerde sık sık kar ıla acağız. Bir kentin ana caddelerinin yönel-diği bir dikili ta  gibi, mağrur bir komutanın g   l  iradesi savaş sanatının ortasında hükmedici g r-kemiyle dimdik durur.

Sürtünme kavramı, gerçek savaşı kitaplar-da okunan savaştan ayıran tek kavramdır. Askeri makina, yani ordu ve ona ilişkin her Şey, aslında son derece basittir ve bu bakımdan yönetilmesi kolaymı  gibi görünür. Ama unutulmamalıdır ki, ordu tek parça bir kitle değildir, her biri kendi öz sürtünmelerini koruyan bireylerden oluşur. Teorik olarak her Şey mükemmeldir; tabur komutanı ve-rilen emri yerine getirmekten sorumludur, ve ta-bur da disiplin yolu ile tek bir parça gibi kayna -mı  olduğundan ve komutanı gayretiyle tanınan bir kişi olacağından, sarkaa demir ekseni  zerin-de asgari bir sürtünme ile gidip gelir. Ama gerçek-te hiç de öyle değildir, ve savaşta böyle bir sanının gerçek dışı ve abartılmı  yönü hemen ortaya  ı-klar. Tabur belirli sayıda bir insan topluluğu olarak kalır ve Őans da için içine girince, bu insanların en  nemsizlerinden biri bile her hangi bir gecikme-ye veya düzensizliğe sebep olabilir. Savaşın bera-berinde getirdiği tehlikeler ve gerektirdiği maddi çabalar bu sakıncayı daha da arttırır, hatta onun en büyük nedenini oluşturur.

Mekanikte olduğu gibi bir kaç noktada top-layamayacağımız bu a ırını sürtünme böylece her yandan Őansla temas haline gelir ve önceden he-saplanamayan olaylar yaratır. Bu Őanslardan biri, örneğin, hava ko ullandır. Zaman zaman sis, d  -manın istenilen anda ke fedilmesine, bir topun tam zamanında ate lenmesine, bir haberin ko-

mutana zamanında yetiştirilmesine engel olur. Bazan da yağmur bir taburun istenilen yere ulaşmasına, bir başka taburun, üç saat yerine belki sekiz saat yürümek zorunda kaldığı için, zamanında varmasına, ya da çamurlu arazi yüzünden süvarinin etkin bir biçimde saldırıya geçmesine engel olur. Bu örnekler daha da çoğaltılabilir. Bu ayrıntılar üzerinde duruşumuzun tek nedeni, gerçeği göstermek ve böylece yazarlarla okuyucularımızın bu konuya dikkat etmelerini sağlamak isteyişimizdir. Yoksa bu güçlükler üzerinde ciltlerce kitap yazılabilir. Savaşta karşılaşılabilecek sayısız küçük güçlükleri yenmenin yolları hakkında okuyucunun açık bir düşünce edinmesi için, o kadar çok örnekler vermek gerekir ki, bunlarla okuyucuyu usandırmak istemeyiz. Bizi öteden beri anlamış olanlara gelince, bu bir kaç örneği verdiğimiz için bizi bağışlayacaklarını umarız.

Savaşta hareket çetin bir ortamda yer değiştirmek demektir. Nasıl ki, suyun içindeki birisi, yürümek gibi en basit ve doğal bir hareketi rahat ve düzenli bir şekilde yapmakta zorluk çekerse, savaşta da normal güçlerle işleri ortalama bir biçimde yürütmekte bile zorluk çekeriz. Bu nedenle, gerçek bir teorisyeni, suda yapılması gereken ve suyu düşünmeyen bir kimseye garip ve gülünç görünen hareketleri karada yapmasını öğreten bir yüzme hocasına benzetebiliriz. Ve yine bu nedenle, kendileri hiç bir zaman suya dalmamış olan ya da hiç bir zaman kendi deneyimlerinden genel bir düşünce çıkaramamış bulunan teorisyenler bir işe yaramazlar, hatta saçmalarlar; çünkü onlar bize sadece herkesin bildiği bir şeyi, yani yürümeyi öğretirler.

Ayrıca her savaşın kendine göre özellikleri vardır. Her savaş kayalıklarla dolu keşfedilme-

miş bir deniz gibidir; general bu kayalıklardan şüphelenebilir, fakat onları hiç bir zaman gözleri ile görmemiş olduğundan, karanlıkta rotasını tayin ederek bunların etrafından dolanmak zorundadır. Ters yönden bir rüzgar esti mi, yani herhangibir rastlantısal olay onun aleyhine döndü mü, uzaktan bakan için her şey yolunda gibi görünse de, generalin yardımına ancak büyük bir ustalık, enerji ve soğukkanlılık yetişebilir. İyi bir komutandan beklenen ve hakkında o kadar övgüler düzülmüş olan askeri deneyim bir ölçüde bu sürtünmenin bilinmesinden başka bir şey değildir. Kesinlikle en iyi general bunu gözünde büyüten ve hemen korku ve telaşa kapılan komutan değildir (bu aşırı derecede endişeli ve çekingen komutanlara en deneyimliler arasında bile rastlanır); ama iyi bir general, olanaklı olduğu yerde sürtünmenin üstesinden gelebileceğinin bilincinde olmalı ve sonuçta bu sürtünmenin üstesinden gelmenin olanaksız olduğu bir kesinlik düzeyini beklememelidir. Ayrıca, bu teorik olarak asla öğrenilemez; öğrenilse bile, başkalarına danışarak kendi yargısını oluşturabildiği büyük ve kesin durumlardan daha çok, “takt” denilen ve küçük ve değişik ayrıntılarla dolu bir alanda her zaman gerekli olan yargılama deneyine gereksinim olacaktır. Tıpkı görmüş geçirmiş bir insan, alışkanlık halini almış olan yargılama takti sayesinde her zaman duruma uygun biçimde konuşur ve davranırsa, uzun bir savaş deneyimi olan bir subay da, küçük ya da büyük her konuda, her zaman, deneyim yerindeyse, savaşın her nabız atışında, duruma uygun kararları ve önlemleri alacaktır. Bu deneyim ve pratik sayesinde, neyin uygun, neyin uygun olmadığına ilişkin bir düşünce zihninde canlanır. Ve böylece kendisini kolayca ödün veren bir

konuma düşürmez; aksi halde savaşta sıkça olduğu gibi, özgüvenin temelleri tümüyle sarsılır ve bu da son derece tehlikeli olabilir.

Bu nedenle, bu sürtünme ya da böyle adlandırılacak şey, savaşta kolay görüneni gerçeklikte zor kılan bir etkidir. Bu konuya ilerde yeniden dönmek fırsatını bulacağız; o zaman göreceğiz ki, mükemmel bir general olmak için, deneyim ve güçlü bir iradenin yanında, pek çok insan da bulunmayan daha pek çok zihinsel niteliklere gereksinme vardır.

Carl von Clausewitz

Vom Kriege,
Berlin, 1832

İSPANYA'DA GERİLLA SAVAŞI KARL MARKS

Merkezi Cunta, devrimci görevini yerine getiremediği için ülkenin savunmasında başarısız oldu. Kendi zayıflığının, iktidarının istikrarsızlığının ve halkın gözünde aşırı değer yitiminin farkında olan hükümet, tüm devrimci dönemlere ilişkin olan generallerin rekabetlerini, kıskançlıklarını ve küstah gösterişlerini küçük entrikalar ve hilelerle nasıl engelleyebilirdi? Onların yaptığı gibi, kendi askeri şeflerini sürekli korku ve şüphe içinde bırakarak. Bu konuda Wellington'un tanıklığına güvenebiliriz. Wellington, kardeşi Galler Prensi'ne 1 Eylül 1809'da şöyle yazıyordu:

“Merkezi Cunta'nın, güçlerinin dağılımında askeri savunma ve askeri harekâtlardan daha çok siyasal entrikaları ve değersiz siya-

sal amaçları gerçekleştirmeyi hesaba kattığını gördükçe daha çok korkuyorum.”

Tüm itaat bağlarının yitirildiği devrimci zamanlarda askeri disiplin, sadece generallerin üzerinde kesin ağırlığa sahip olduğu sivil disiplin tarafından yeniden kurulabilir. Uyumsuz bileşime sahip olduğu için generalleri denetlemeyi asla başaramayan Merkezi Cunta gibi generaller de, hiçbir zaman askerleri denetim altına alamadı ve İspanyol ordusu da, savaşın sonuna kadar hiçbir zaman ortalama bir disiplin ve itaat düzeyine ulaşamadı. Bu itaatsizlik, ordunun yiyecek, giyecek ve diğer maddi gereksinimleri talebiyle sürdürüldü. Napolyon’un dediği gibi, bir ordunun morali, onun maddi koşullarına bağlıdır. Merkezi Cunta, ordunun gereksinimlerini düzenli biçimde sağlamadı. Çünkü kendi illerinde suçladığı aynı devrimci önlemlere başvurmak zorunda kalacağı baskı karamameleriyle ve zavallı şair Quintana’nın bildirileriyle bunlar yapılamazdı. Ayrıcalık ve muafiyet tanımayan genel asker alımı da, ordu içinde yükselmek için tüm İspanyollara tanınan kolaylıklar da, Merkezi Cunta’nın değil, yerel cuntaların işiydi. İspanyol ordusunun yenilgisinin nedeni karşı-devrimci Merkezi Cunta’nın yetersizliğiye de, diğer taraftan bu felaketler, halkın şüphe ve aşagılamasının hedefi haline getirdiği hükümetin moralini daha fazla bozuyor ve küstah, ama yeteksiz askeri şeflere bağımlılığını artırıyordu.

İspanyol hazır kuvvetleri her yerde yenilgiye uğrasa bile, yine de her noktada kendisini gösteriyordu. En az yirmi kat dağınık da olsa, her zaman düşman karşısında hazır ve her yenilgiden sonra artan güçle yeniden ortaya çıktı. Onları yenmek yararsızdı, çünkü kaçmakta çok hızlıydılar, insan kayıpları az oluyordu ve toprak kaybına da

fazla önem vermiyorlardı. Düzensiz olarak dağlara çekilirken, en beklenmedik anda bir araya gelip ortaya çıkacaklarından emindiler. Yeni takviyelerle güçleniyorlardı ve Fransız ordularına direnmeseler de, en azından onları sürekli hareket halinde tutabiliyorlar ve güçlerini dağıtmaya zorlayabiliyorlardı. Ruslardan daha şanslı olduklarından, yeniden doğmak için ölmeye de gereksinimleri yoktu.

19 Kasım 1809'da Ocaña'daki korkunç muharebe, İspanyolların son büyük meydan muharebesiydi. O zamandan sonra sadece gerilla savaşı yürüttüler. Düzenli savaşın terk edilmesi, yerel hükümet merkezleri karşısında ulusal hükümet merkezinin ortadan kalktığına kanıttır. Mevcut ordunun yenilgileri düzenli hale geldiğinde, gerillaların ortaya çıkışı genelleşti ve ulusal yenilgilerin endişeye düşürdüğü halk kitleleri yerel kahramanların başarılarıyla övünür oldular. Bu noktada, Merkezi Cuna, en azından halkın bu hayalini paylaşıyordu. "*Gaceta*'da gerilla eylemlerine Ocaña muharebesinden daha büyük yer veriliyordu."

Don Kişot'un mızrağıyla baruta karşı çıktığı gibi, gerillalar da Napolyon'a karşı koydular, sadece sonuç farklı oldu.

"Bu gerillalar" diyordu Avusturya askeri gazetesi (Cilt I, 1821), "dayanakları kendi içlerindeymiş gibi hareket ediyorlar ve kendilerine karşı yapılan her hareket, hedefin kaybolmasıyla sonuçlanıyor."

Gerilla savaşının tarihinde birbirinden ayrı üç dönem vardır. Birinci dönemde, tüm taşra halkı si-lahlandı ve Galiçya ve Avusturya'daki gibi bir çete savaşı yürüttü. İkinci dönemde, Fransız ordularından kaçan İspanyollar ile İspanyol ordusunun kalıntılarından ve kaçaklardan vb. oluşan

gerilla kolları, tüm dış etkiden bağımsız olarak ve kendi acil çıkarlarına uygun biçimde kendi davaları gibi savaşı yürüttüler. Şanslı olaylar ve durumlar sonucunda çoğu kez tüm bölge onların bayrağı altında toplandı. Gerillalar bu biçimde oluştukları sürece korkulacak bir varlık haline gelemediler, ama yine de Fransızlar için çok tehlikeli oluyorlardı. Onlar, halkın gerçek silahlanmasının temelini oluşturdular. Kendileri için bir yeri ele geçirme fırsatı çıktığında ya da birleşik bir girişim kararlaştırıldığında, halkın en etkin ve cüretkar unsurları ortaya çıkıyor ve gerillalara katılıyordu. Onlar çok hızlı biçimde ganimetlerine saldırıyorlar ya da kendi üstlendikleri amaca uygun olarak muharebe düzeninde yer alıyorlardı. Bir düşman kuryesini yakalamak ya da düşmanın erzaklarını ele geçirmek için, seçkin bir düşmanı görececek biçimde bütün gün ayakta beklediklerini görmek olağandışı bir durum değildi. Genç Mina'nın Joseph Bonaparte tarafından atanan Navarra valisini yakalaması ve Julian'ın Ciudad komutanı Rodrigo'yu tutsak alması bu biçimde olmuştur. İş tamamlanır tamamlanmaz, herkes kendi yoluna gidiyor ve silahlı olanlar hemen her yöne dağılıyordu; ama işbirliği yapan köylüler hızla "yokluklarının farkına varılmadan" kendi günlük işlerine geri dönüyorlardı. Böylece tüm yollar ulaşımına kapatılıyordu. Hiç biri keşfedilemediği halde binlerce düşman olay yerinde bulunuyordu. Yakalanmaksızın hiçbir kurye gönderilemiyor, hiçbir malzeme ele geçirilmeksizin yola çıkamıyordu. Kısacası, yüzlerce göz tarafından gözetlenmeksizin hiçbir hareket yapılamıyordu. Aynı zamanda bu türden bileşimlerin kökünü kurutmak için hiçbir araç da yoktu. Fransızlar, sürekli olarak uçan, her zaman yeniden ortaya çıkan ve dağları perde gibi kulla-

narak gerçekten görünmez olarak her yerde bulunan bir düşmana karşı sürekli elleri tetikte beklemek zorundaydılar.

Abbé de Pradt şöyle söylüyor:

“Fransız güçleri tüketen, savaşlar ve çarpışmalar değil, ama görünmez bir düşmanın aralıksız tacizidir. Bu düşman izlenmeye kalkışılırsa, halkın arasında kaybolur ve onların arasından gücünü yenilemiş olarak hemen yeniden ortaya çıkar. Öyküde bir sivrisinek tarafından ölümüne işkence edilen arslan, Fransız ordusunun gerçek bir resmini vermektedir.”

Üçüncü dönemde, gerillalar, mevcut ordunun düzenini taklit ettiler; birliklerinin sayısını 3.000’den 6.000’e çıkardılar, sadece bölgeye ait olmaktan çıktılar ve kendi kişisel amaçlarına en uygun biçimde kullanan birkaç liderin eline düştüler. Gerilla sistemindeki bu değişim, Fransızlara, onlarla mücadelede önemli bir üstünlük sağladı. Artan sayıları nedeniyle kendilerini gizleme ve eskiden olduğu gibi, savaşa zorlanmadan birden ortadan kaybolma olanağını yitiren *guerrilleros*, şimdi sık sık kuşatılıyor, yeniliyor, dağılıyor ve uzun bir süre yeni bir saldırıya geçemeyecek duruma düşüyorlardı.

Gerilla savaşının bu üç dönemi İspanya’nın siyasal tarihiyle karşılaştırıldığında, hükümetin karşı-devrimci ruhunun halkın ruhunu yatıştırmakta belli ölçüde başarılı olduğu görülür. Tüm halkın ayaklanmasıyla başlayan düzensiz savaş, tüm bölgenin yedek güç olduğu gerilla kolları tarafından sürdürülmüştü. Sürekli olarak çetelere dönüştüklerinde ya da düzenli birliklerin düzeyine indiklerinde *corps francs* (bağımsız birlikler) haline gelerek sona erdi.

Baştaki hükümete yabancılaşmak, gevşeyen

disiplin, sürekli felaketler, sabit biçimcilik, kadroların altı yıl boyunca çözümleri ve yeniden birleşmeleri, onları şeflerinin hem aracı hem de belası olmaya hazır duruma getirerek, İspanyol ordusuna kaçınılmaz olarak “Praetorianism”in (özel koruculuk/yeniçerilik) damgasını vurmaliydi. Generallerin kendileri de kaçınılmaz olarak merkezi hükümete ya katılmışlar, ya onunla çatışmışlar ya da ona karşı komplo kurmuşlardır; ve her zaman siyasal dengeye kılıçlarının ağırlığını koymuşlardır. Böylece ülke, muharebeleri kaybettiği ölçüde, Merkezi Cunta’nın güvenini kazandığı görülen Cuesta, *Consejo Real*’le (Kraliyet Meclisi) birlikte komplo kurmaya ve Leonese Merkezi Cunta adına milletvekillerini tutuklamaya başladı. Merkezi Cunta’nın bir üyesi olan General Morla, Madrid’i Fransızlara teslim ettikten sonra Bonapartist kampa geçti. Yine Cunta’nın bir üyesi olan züppe Las Romeiras Markisi, Merkezi Cunta’ya karşı, kibirli Francisco Palafox, sefil Montijo ve şamatacı Sevilla Cuntası’yla birlikte komplo kurdu. Arka arkaya kral naibi olan General Castaños, Blake, La Bisbal (O’Donnell), Cortes zamanında komplolar kurdular. Valancia’nın Genel Yöneticisi Don Javier Elío, sonunda İspanya’yı VII. Ferdinand’ın insafına bıraktı. Bu özel korucular, kesinlikle kendi birliklerinden daha çok generallerle gelişti.

Diğer taraftan, ordu ve *guerrilleros* –savaş sırasında cephe hattının seçkin subaylarından Porlier, Lacy, Eroles ve Villacampa gibi şefleri alırken, cephe hattı da Mina, Empecinado vb. gibi gerilla şeflerini alıyordu– İspanyol toplumunun en devrimcileşmiş kesimiydi; hükümetin uyuşturucu etkisine girmemiş hevesli, ateşli ve yurtsever gençler dahil her rütbeden askeri saflarına katmışlardı. Onların bir bölümü, Fransa’da birkaç yıllık tutsak-

lıktan sonra geri dönen Riego gibi, eski rejimin prangalarından kurtulmuşlardı. O zaman, İspanyol ordusunda daha sonraki kargaşa sırasında, ne devrimci inisiyatifi ele alırken, ne de özel koruculukla devrimi yozlaştırırken İspanyol ordusunun gösterdiği etkiye şaşırmamalıyız.

Gerillalara gelince, açıkça görülmektedir ki, birkaç yıl süren kanlı çekişme sahnesinde yer alan, başıboş gezme alışkanlığı edinmiş, tüm nefret, intikam ve yağmacılık tutkularını özgürce tatmin etmiş bu kişiler, barış zamanında en tehlikeli grup haline geleceklerdir. Her zaman herhangi bir parti ya da ilke adına kendilerinden istenecekleri yapmaya, kendilerine iyi para verebilecek ya da yağmacılık için kendilerine bir bahane bulabilecek kişinin safında yer almaya hazırdırlar.

Karl Marks

“Devrimci İspanya”,
New-York Daily Tribune,
N °. 4222, 30 Ekim 1854

Marks-Engels,
Toplu Yapıtlar,
Cilt 10, s. 459-463,
Berlin/DDR, 1961

AYAKLANMA FRİEDRİCH ENGELS

Frankfurt Ulusal Meclisi ile Alman devletlerinin hükümetleri arasındaki kaçınılmaz çatışma, sonunda, 1849 Mayısının ilk günleri içinde, açık savaşmalar halinde patlak verdi. Hükümetleri tarafından geri çağrılan Avusturya temsilcileri, birkaç demokratik sol üye dışında, Meclisi bırakmış ve yurtlarına dönmüş bulunuyorlardı. İşlerin alacağı gidişi sezen tutucu üyelerin çoğunluğu, hatta kendi hükümetlerinin çağrısını bile beklemeden, Meclis(ten) çekildiler. Buna göre, solun etkisini artıran ve bundan önceki makalelerde açıklanmış bulunan nedenlerden bile bağımsız olarak, sadece sağ üyelerin görevlerini bırakıp kaçmaları, eski azınlığı Meclis çoğunluğu durumuna dönüştürmeye yetiyordu. Daha önce böyle bir ta-

rihi düşünde bile görmemiş bulunan yeni çoğunluk, eski çoğunluk ve onun imparatorluk naibinin güçsüzlüğü, kararsızlığı ve gevşekliğine karşı öfkeden köpürmek için, muhalefetteki durumundan yararlanmıştı. Ve şimdi, birdenbire o eski çoğunluğun yerine geçmeye çağılmış bulunan da *oydu*. Neler yapmaya yetenekli olduğunu göstermek, şimdi *ona* düşüyordu. Onun egemenliği, söylemeye gerek yok, enerjik, gözüpek, ve etkin bir egemenlik olacaktı. O, Almanya'nın seçkin topluluğu, hasta imparatorluk naibi ile onun sallantılı bakanlarını çarçabuk yürütmeyi başaracaktı; eğer başaramazsa, hiç bir kuşkuya yer yok, halkın egemen hakkı adına, bu güçsüz hükümeti zorla işten uzaklaştıracak, ve onun yerine, Almanya'nın kurtuluşunu sağlayacak enerjik, yorulma bilmez bir yürütme gücü geçirecekti. Zavallı yoksullar! Eğer kimsenin kulak asmadığı yerde bir hükümetten söz edilebilirse, *onların* hükümet rejimi, hatta öncellerinin hükümet rejiminden bile daha gülünç bir şey oldu.

Yeni çoğunluk, tüm engellere karşın, yeni anayasanın, hem de hemen uygulanması gerektiğini, 15 Temmuzda halkın yeni Temsilciler Meclisine temsilcilerini seçeceğini, ve bu meclisin Frankfurt'ta 15 Ağustosta toplanacağını açıkladı. Nedir ki, bu açıklama, Alman nüfusunun dörtte-üçünden çoğunu kapsayan Prusya, Avusturya ve Bavyera'nın ilk sıralarında bulundukları, imparatorluk anayasasını tanımayan o hükümetlere bir savaş ilanı idi; o hükümetlerin kabul etmekte ivedilik gösterdikleri bir savaş ilanı. Prusya ile Bavyera da, kendi devletlerinin Frankfurt'a göndermiş bulundukları temsilcileri geri çağırdılar ve Ulusal Meclise karşı askeri hazırlıklarını hızlandırdılar. Bununla birlikte, bir başka yandan, demok-

ratik partinin, Reich Anayasası ve Ulusal Meclis yararına (parlamento dışında) yaptığı gösteriler daha karıştırıcı, daha zorlu bir nitelik kazanıyordu, ve en aşırı partinin adamları tarafından yönetilen emekçiler yığını, kendi davaları olmasa da, hiç değilse Almanya'yı eski monarşik engellerinden kurtararak, amaçlarına biraz olsun yaklaşma olanağı veren bir dava için silaha sarılma-ya hazırdı. Böylece her yanda halklar ile hükümetler karşı karşıya, çatışmaya hazır idiler; patlama kaçınılmazdı; lağım barut doluydu; onu patlatmak için bir kıvılcımdan başka bir şey gerekli değildi. Saksonya'da meclislerin dağıtılması; Prusya'da *Landwehr*'in (askeri yedek) silah altına alınması, hükümetin Reich Anayasası'na açık direnci, bu kıvılcımların ta kendileri idiler; bir göz açıp kapayıncaya kadar çıktılar ve ülke tutuştu. Dresden'de, 4 Mayıs günü, çevredeki tüm bölgeler isyancılara pekiştirme birlikleri gönderirken, muzaffer halk, kenti ele geçirdi ve kralı* oradan kovdu. Ren Prusyası ile Vestefalya da, *Landwehr* yürümeyi reddetti, cephaneliklere elkoydu ve Reich Anayasası'nı savunmak için silahlandı. Pfalz'da, halk Bavyera hükümet memurlarını teslim alıp devlet kasalarına elkoydu, ve eyaleti Ulusal Meclisin korunması altına koyan bir Savunma Komitesi kurdu. Würtemberg'de, halk, kralı** Reich Anayasası'nı tanımaya zorladı, ve Baden'de, halkla birleşen ordu, büyük-dükayı*** kaçma zorunda bıraktı ve bir eyalet hükümeti kurdu. Almanya'nın öbür bölgelerinde de, halk, elde silah ayaklanmak, ve onun buyruğuna

* Friedrich August II. -Ed.

** Wilhelm I. -Ed.

*** Leopold. -Ed.

girmek için, Ulusal Meclisin kesin bir işaretinden başka bir şey beklemiyordu.

Ulusal Meclisin durumu, onursuz geçmişinden sonra beklenebileceğinden çok daha elverişli idi. Batı Almanya'nın yarısı onun için silaha sarılmıştı; ordu her yerde kararsızdı; küçük devletlerde, ordu, hiç kuşkusuz hareketten yana bir eğilim gösteriyordu. Avusturya, Macarların başarılı ilerleyişi ile kötürümleşmişti, ve Rusya, Alman hükümetlerinin o yedek gücü, tüm güçlerini Avusturya'yı Macar ordularına karşı desteklemeye yöneltiyordu. Sadece Prusya'ya boyun eğdirmek gerekiyordu, ve bu ülkede varolan devrimci duygudaşlıklarla birlikte, bu ereğe erişmek için elbette bir olanak vardı. Öyleyse her şey, Meclisin tutumuna bağlıydı.

Oysa, ayaklanma, savaş ya da herhangi bir başka sanat kadar bir sanattır; ihmal edilmesi, bunları ihmal eden partinin yıkımına yolaçan bazı pratik kurallara bağlıdır. Böyle durumlarda gözönünde tutulmaları gereken partilerin ve koşulların doğasından mantıksal olarak çıkan bu kurallar öylesine açık ve öylesine yalındırlar ki, kısa 1848 deneyi, bunları Almanlara adamakıllı öğretmiştir. Birincisi, eğer oyununuzun bütün sonuçlarına korkusuzca göğüs germeye iyice kararlı değilseniz, ayaklanma ile asla oynamayınız. Ayaklanma, değerleri her gün değişebilen çok belirsiz büyüklükler ile yapılan bir hesaptır; düşman güçleri, her tür örgütlenme, disiplin ve yetke alışkanlığı üstünlüğüne sahiptirler; eğer onların karşısına daha üstün güçler çıkaramazsanız, yenilir ve yıkıma uğrarsınız. İkincisi, bir kez ayaklanma yoluna girdikten sonra, çok büyük kararlılıkla ve saldırgan biçimde hareket edilir. Savunma, her türlü silahlı ayaklanmanın ölümüdür; ayaklanma, daha düşmanları

ile boy ölçüşmeden yitirilir. Düşmanlarınıza, güçleri dağınık olduğu sırada birdenbire saldırın, ne kadar küçük olursa olsun, yeni, ama günlük başarılar hazırlayın; ilk başarılı ayaklanmanın size verdiği moral üstünlüğü sürdürün; her zaman en güvenilir tarafı seçen kararsız öğeleri böylece kendi yanınıza alın; düşmanlarınızı güçlerini size karşı toparlayamadan önce geri çekilmeye zorlayın; devrimci taktiğin, bugüne kadar bilinen en büyük usta olan Danton'un sözleriyle: de l'audace, de l'audace, encore de l'audace.*

O zaman Frankfurt Meclisi, kendisini tehdit eden kesin yıkımdan kurtulmak için ne yapmalıydı? Her şeyden önce, durumu açıkça görmeli ve, ya hükümetlere kayıtsız şartsız boyun eğmek, ya da kayıtsız şartsız ve duraksamaksızın, silahlı ayaklanmaya katılmaktan başka bir çıkar yol olmadığına aklını yatırmalıydı. İkinci olarak, daha önce patlak vermiş bulunan bütün ayaklanmaları açıkça tanımak, ve kendi vekilleri tarafından temsil edilen egemen halka karşı çıkma cürretini gösterecek tüm prens, bakan ve öbürlerini yasa-dışı ilan ederek, ulusal temsilin savunulması için halkı her yerde silaha sarılmaya çağırmalıydı. Üçüncü olarak, imparatorluk naibini hemen işbaşından uzaklaştırmalı; güçlü, etkin, ve *hiç bir şeyin durduramayacağı* bir yürütme gücü kurmalı; isyancı birlikleri, böylece aynı zamanda ayaklanmayı genişletmek için yasal bir bahane de sağlayarak, kendini korumak üzere Frankfurt'a çağırmalı, elinde bulunan bütün güçleri sağlam bir birlik halinde örgütlemeli, uzun sözün kısası, kendi durumunu güçlendirmek ve düşmanlarının durumunu güçten düşürmek için kullanabileceği bü-

* Atılganlık, atılganlık, daha fazla atılganlık. ç.

tün araçlardan hızla ve duraksamaksızın yararlanmalıydı.

Frankfurt Meclisi'nin erdemli demokratları ise, bütün bunların tam tersini yaptılar. İşleri, canları istediği gibi gitmeye bırakmakla yetinmeyen bu gönül adamları, karşı çıkmaları ile, hazırlanan bütün ayaklanma hareketlerini boğacak kadar ileri gittiler. Örneğin, Bay Karl Vogt, Nürnberg'de işte böyle davrandı. Saksonya, Ren Prusyası, Vestefalya ayaklanmalarını, Prusya hükümetinin görülmemiş zorbalığına karşı duygusal ve iş işten geçtikten sonra yapılan bir protestodan başka hiç bir yardımda bulunmaksızın, ezdirttiler, Almanya'nın Güneyindeki ayaklanmalarla gizli diplomatik ilişkiler sürdürüyorlardı, ama onlara açık bir tanıma desteği vermekten sakındılar. İmparatorluk naibinin, hükümetler ile suç ortaklığı içinde olduğunu biliyorlardı, ama gene de, bu hükümetlerin çevirdikleri dolaplara engel olmak için kılını bile kıpırdatmayan *ona* başvurdular. İmparatorluğun, eski tutucu bakanları, her oturumda bu güçsüz meclisi maskaraya döndürüyor, ve bu meclis de, bunu yapmalarına göz yumuyordu. Ve, Silezyalı bir temsilci ve *Neue Rheinische Zeitung* yazarlarından biri olan Wilhelm Wolff, onları, imparatorluğun başta gelen ve en büyük haininden başka bir şey olmadığını haklı olarak söylediği imparatorluk naibini yasa-dışı etmeğe çağırdığı zaman, bu devrimci demokratların ortak ve erdemli öfkesi ile yuhalandı! Kısacası, gevezeliğe, protestoya, atıp tutmaya istemeye istemeye devam ettiler, – ama hep davranma cesaret ve ruhundan yoksun olarak. Bu sırada hükümetlerin düşman birlikleri gitgide ilerliyor ve onların kendi yürütme güçleri, yani imparatorluk naibi, Alman prensleri ile birlikte onların yaklaşan sonunu hazırlıyordu. Bu aş-

ğılık meclis, saygınlığının son kalıntılarını da işte böyle yitirdi; onu savunmak için ayaklanmış bulunan isyancılar, bundan böyle onun için hiç bir kaygı göstermez oldular; ve sonunda, göreceğimiz gibi, utanılacak bir sona erdiği zaman, onursuz sonuna kimse ilgi göstermeksizin öldü.

Friedrich Engels

Londra, Ağustos 1852

Marx-Engels,
Toplu Yapıtlar,
Cilt 8, s. 93-97,
Berlin/DDR, 1960

BARİKAT SAVAŞI¹ FRİEDRİCH ENGELS

Şubat devrimi patlak verdiği zaman, biz hepimiz, koşulları ve devrimci hareketlerin gidişini kavrama bakımından, geçmiş tarihsel deneyin, yani Fransa deneyinin etkisi altındaydık. Gerçekten de, 1789'dan bu yana tüm Avrupa tarihinde egemen olan Fransa'dır; ve şimdi bir kez daha genel devrimci değişimin işareti oradan çıkıyor. Bu nedenle, Şubat 1848'de, Paris'te ilan edilen "toplumsal" devrimin, proletarya devriminin niteliğini ve yolunu kavrayışımızın, 1789-1830 modellerinin anılarının rengini güçlü biçimde taşıması doğal ve kaçınılmazdı. Viyana, Milano ve Berlin'deki muzafer ayaklanmalar Paris başkaldırısında yankılanınca, Rusya sınırına kadar tüm Avrupa harekette sürüklenince, proletarya ile burjuvazi arasında iktidar için ilk büyük muharebe Paris'te verilince,

kendi sınıfının zaferi bile bütün ülkelerin burjuvazisini henüz devrilmiş olan monarşist-feodal gericiğin kollarına atılacak kadar sarsınca, biz de, o zamanın koşulları altında, büyük belirleyici mücadelenin başladığından, tek, uzun ve değişken devrim döneminde savaşılmaması gerektiğinden, ama bu savaşın proletaryanın nihai zaferiyle sonuçlanabileceğinden hiç şüphe edemezdik.

1849 yenilgisinden sonra, *in partibus*,* geçici hükümetlerin çevresinde toplanan kaba demokrasinin yanılsamalarını hiç bir biçimde paylaşmadık. Bu kaba demokrasi, “halk”ın “zorbalara” karşı, hızlı ve sonuçta belirleyici olacak zaferini bekliyordu; biz ise, bu “zorbalara”ın tasfiyesinden sonra, bu “halk”ın kendi içinde gizli olan uzlaşmaz unsurlar arasındaki uzun bir mücadeleyi bekliyorduk. Kaba demokrasi, bugünden yarına yeni bir başkaldırıyı bekliyordu; biz ise, 1850 sonbaharında, en azından devrimci dönemin ilk bölümünün kapandığını ve yeni bir dünya krizi patlak verece kadar hiç bir şey beklenemeyeceğini açıkladık. Bu nedenle, biz, daha sonra, hemen hemen istisnasız, –Bismarck tarafından sorun olarak görüldüğü ölçüde– Bismarck’la barış yapan bu insanlar tarafından devrim hainleri olarak aforoz edildik.

Ama tarih, bu zamanki görüş açımızın bir yanılsama olduğunu ortaya koyarak, bizim de yanlış yaptığımızı gösterdi. Hatta daha da ileri gitti: Bizim o zamanki yanılığımızı sadece yıkmakla kalmadı, aynı zamanda proletaryanın savaştığı koşulları da tümüyle dönüşüme uğrattı. 1848’in mücadele tarzı bugün her açıdan eskimiştir ve bu nokta, bu vesileyle daha ayrıntılı olarak incele-

* Kafirler diyarında. -ç.

meyi hak ediyor.

Bugüne kadarki tüm devrimler, belirli bir sınıfın egemenliğinin bir başka sınıfın egemenliğiyle yer değiştirmesiyle sonuçlanmıştır; bugüne kadar tüm egemen sınıflar, yönetilen halk kitlelerine göre sadece azınlıktılar. Böylece egemen azınlık devriliyor, başka bir azınlık devlet dümenini ele geçiriyordu ve devlet aygıtını kendi öz çıkarına göre yeniden biçimlendiriyordu. Her seferinde, azınlık grup, ekonomik gelişmenin düzeyi tarafından egemenliğe atanan ve egemen kılınan gruptu ve yalnız bu nedenle ve sadece bu yüzden, yönetilen çoğunluk, ya azınlığın tarafında devrime katılıyordu ya da edilgen biçimde onu kabul ediyordu. Ama her olayın somut içeriği bir yana bırakılırsa, tüm bu devrimlerin ortak biçimi, azınlık devrimleri olmalıdır. Çoğunluk, devrimin içinde yer aldığı yerlerde bile, –bilerek ya da bilmeyerek– sadece azınlığın hizmetinde bunu yapıyordu; ama bu nedenle ya da sadece çoğunluğun edilgen ve dirençsiz tutumu nedeniyle, bu azınlık, tüm halkın temsilcisiymiş gibi görünüm kazanıyordu.

Kural olarak, ilk büyük başandan sonra zafer kazanan azınlık ikiye bölünür; yanlardan biri kazanılanlardan hoşnuttu, diğeri ise daha da ileri gitmek istiyor ve en azından belli ölçüde, halkın büyük kesiminin gerçek ya da görüntüsel çıkarlarını da kapsayan yeni istemler ileri sürüyordu. Tekil durumlarda bu çok radikal istemler gerçekleşiyordu, ama çoğu kez sadece bir an için; daha ılımlı kesim üstünlüğü yeniden ele geçiriyor ve son kazanımlar yeniden tümüyle ya da kısmen yitiriliyordu; yenilenler ihanet diye bağırıyorlar ya da yenilgilerini rastlantının üstüne atıyorlardı. Ama gerçekte, durum asıl olarak şöyleydi: Birinci zaferin başarılarını sadece daha radikal olan ke-

simin ikinci zaferi güvenceye alıyordu; bu kazanıldığında ve o an için zorunlu olan bu kazanımla birlikte, radikaller ve onların başarıları sahnedeki bir kez daha kayboluyordu.

17. yüzyılın büyük İngiliz devrimiyle başlayan çağdaş zamanların tüm devrimleri, her devrimci mücadelenin ayrılmaz özelliği gibi görünen bu özellikleri gösterdiler. Proletaryanın kendi kurtuluş mücadelesine de uygulanabilir görünüyordular; daha da uygulanabilir olduğu 1848'den sonra, bu kurtuluşu hangi yönde aramak gerektiği konusunda herhangi bir düşünceye sahip bir avuç insan vardı. Proleter kitlelerin kendileri, Paris'te bile, zaferden sonra izlenecek yol konusunda hala kesinlikle karanlıkta bulunuyorlardı. Ve buna karşın içgüdüsel, kendiliğinden, dizginlenemez hareket vardı. Bu, kesinlikle bir azınlık tarafından yönetilen, ama bu sefer azınlığın çıkarlarını değil, çoğunluğun gerçek çıkarlarını gerçekleştirmek için yapılan bir devrim durumu değil miydi? Eğer daha uzun süren tüm devrimci dönemlerde, büyük halk kitlelerini ileriye doğru hareket ettiren azınlığın daha akla uygun ve hayali görüşlerle onları kazanması böylesine kolaydıysa, nasıl olur da kendi ekonomik konumlarının en ayrıncı özelliklerinin en doğru yansıması olan, gereksinmelerinin açık ve anlaşılabilir ifadesinden başka bir şey olmayan düşüncelere daha duyarsız kalabildiler? Kesinlikle kitlelerin bu devrimci ruh hali hemen her zaman vardı; yanlısamalar yıkılır yıkılmaz ve hayal kırıklığı doğar doğmaz, çok hızlı biçimde bitkinliğe, hatta ona karşı bir tiksintiyeye yol açtı. Ama burada aldatmaca yoktu, tersine, büyük çoğunluğunun kendisinin çok özel çıkarlarının, bu sırada kesinlikle ne anlama geldiğini açıkça bilmediği, ama onların gerçekleşmesi

sırasında açık inandırıcılığıyla kitleler için de yeterince açık hale gelmesi zorunlu olan çıkarlarının gerçekleştirilmesi sorunu vardı. Ve eğer şimdi, 1850 ilkbaharında Marks'ın üçüncü makalesinde gösterdiği gibi, 1848 "toplumsal" devriminden doğan burjuva cumhuriyetin gelişimi, gerçek iktidarı –üstelik monarşist düşüncede olan– büyük burjuvazinin elinde topladıysa ve diğer taraftan diğer toplumsal sınıfları, küçük-burjuvazi kadar köylüleri de proletaryanın etrafında bir araya getirdiyse, öyle ki, ortak zafer sırasında ve zaferden sonra, onları değil, deneyimle daha da bilgeleşen proletaryayı zorunlu olarak belirleyici etmen haline getirdiyse – burada, azınlığın devrimini çoğunluğun devrimine dönüştürmenin her türlü olasılığı yok mudur?

Tarih bizi ve bizim gibi düşünenlerin hepsini haksız çıkardı. Kıtadaki ekonomik gelişme durumu, o zaman kapitalist üretimin ortadan kalkması için henüz olgunlaşmaktan çok uzak olduğunu açıkça gösterdi; 1848'den bu yana tüm kıtayı kaplamış olan, Fransa'da, Avusturya'da, Macaristan'da, Polonya'da ve yakın zamanda Rusya'da kökleşmesi için büyük sanayiye ilk kez gerçekten yol açan ve Almanya'yı olumlu biçimde sanayi ülkelerinin birinci sırasına yükselten –bütün bunlar 1848 yılında büyük genişleme kapasitesine sahip kapitalist bir temelde– ekonomik devrimle bunu kanıtladı. Ama her yerde sınıf ilişkilerini ilk kez aydınlatan, manüfaktür döneminden ve hatta Doğu Avrupa'daki geleneksel geçim kaynağı olan el zanaatları loncalarından devraldığı bir çok geçici biçimleri ortadan kaldıran, gerçek bir burjuvaziye ve gerçek bir büyük ölçekli sanayi proletaryasını yaratan ve bunları toplumsal gelişmenin ön planına iten sadece bu sanayi devrimidir. Ama bu neden-

le, 1848’de, İngiltere’nin dışında, sadece Paris’te ve en fazla birkaç büyük sanayi merkezinde var olan bu iki büyük sınıf arasındaki mücadele Avrupa çapında yayıldı ve 1848’de düşünölemeyecek bir yoğunluğa ulaştı. O sıralarda, her derde deva olacak ilaçlarıyla pek çok gizli evengaliş mezhepler vardı; bugün, mücadelenin sonal amaçlarını kesin biçimde formüle eden Marks’ın genel olarak kabul edilen *bir* saydam teorisi var. O zamanlar, yörelerine ve milliyetlerine göre birbirinden ayrılmış ve kopmuş, sadece ortak acı çekme duygularıyla birleşen, azgelişmiş, coşku ile umutsuzluk arasında gidip gelen kitleler vardı; bugün, karşı konulmaz biçimde ilerleyen ve sayıca günden güne büyüyen, örgütlü, disiplinli, ileriye gören ve zaferin güvencesi olan sosyalistlerin *bir* uluslararası büyük ordusu var. Bu güçlü proletarya ordusu hala amaca ulaşamamış olsa da, güçlü bir darbeyle zafer kazanmaktan çok uzaksa da, sert, inatçı bir mücadelede mevziden mevziye yavaşça ilerlemek zorundaydı da, bu, sadece, 1848’de yalın bir sürpriz saldırıyla toplumsal yeniden yapılanmayı kazanmanın ne kadar olanaksız olduğunu kesin olarak kanıtlar.

İki hanedana sadık iki monarşist kesime bölünmüş olan bir burjuvazi, ama her şeyden önce kendi mali faaliyetleri için barış ve güvenlik isteyen bir burjuvazi ve onun karşısında, küçük-burjuvaların ve köylülerin gittikçe daha çok çevresinde toplandıkları, gerçekten yenilmiş, ama hala sürekli tehdit olan –yine de sonal bir çözüm umudu sunmayan sürekli bir şiddetli patlama tehdidi– bir proletarya – sanki, üçüncü, sözde demokratik varis Louis Bonaparte’in hükümet darbesi için yaratılmış durum buydu. 2 Aralık 1851’de, Bonaparte, orduyu kullanarak gergin duruma son verdi ve

Avrupa'ya iç huzurun güvencesini sağlarken, yeni savaşlar çağını ihsan etti.² Aşağıdan yukarı devrimler dönemi şimdilik sona erdi; bunu yukardan aşağı devrimler dönemi izledi.

1851'de emperyalistliğe geri dönüş, bu zamanın proleterlerinin özlemlerinin olgunlaşmamışlığının yeni bir kanıtı oldu. Ama bu gericiliğin kendisi, zorunlu olarak olgunlaşacağı koşulları da yarattı. İç huzur, yeni sanayi atılımının (*boom*) tam gelişmesini sağladı; orduya iş bulmak ve devrimci akımları dışa yöneltmek gerekliliği, “ulusallık ilkesi”ni üstün kılma bahanesiyle Fransa'ya sinsice yeni topraklar kazandırma peşinde koşan Bonaparte'ın savaşlarını üretti. Onun taklitçisi Bismarck da Prusya için aynı politikayı benimsedi; Alman Federasyonu'na ve Avusturya'ya olduğu kadar Prusya *Konfliktskammer*'ine³ karşı 1866'da kendi hükümet darbesini (*coup d'état*), yukardan aşağıya devrimini yaptı. Ama Avrupa iki Bonaparte için çok küçüktü ve tarihin ironisi, Bismarck'ın Bonaparte'ı devirmesini ve Prusya Kralı Wilhelm'in sadece küçük Alman imparatorluğunu değil, aynı zamanda Fransız Cumhuriyeti'ni de kurmasını istedi. Ancak, genel sonuç, Polonya dışında, Avrupa'da büyük ulusların bağımsızlıklarını ve iç birliklerini fiilen kurmak oldu. Elbette göreceli olarak mütevazı sınırlar içinde, ama her şeye rağmen yeterince geniş ölçekte, ulusal çatışmaların artık ciddi bir engel oluşturmadığı işçi sınıfının gelişim sürecine izin verdi. 1848 devriminin mezar kazıcıları onun istemlerinin mirasçısı olmuşlardı. 1848'in tehditkar mirasçısı proletarya, *Enternasyonal* içinde onların yanı başında dikiliyordu.

1870-1871 savaşından sonra Bonaparte sahnedен çekilir ve Bismarck'ın görevi ise yerine ge-

tirilmiştir, öyle ki, şimdi yeniden sıradan *Junker*'-in¹⁰² düzeyine inebilir. Ama bu dönemi kapatan Paris Komünü oldu. Thiers'in sinsice Paris Ulusal Muhafızları'nın toplanını çalmaya kalkışması zaferle sonuçlanan bir ayaklanmaya yol açtı. Bu ayaklanma, Paris'te artık bir proleter devriminden başka bir devrimin olanaksız olduğunu bir kez daha gösterdi. Zaferden sonra, iktidar tümüyle kendiliğinden ve tartışmasız biçimde işçi sınıfının eline düştü. Ve bir kez daha, bizim bu yapıtta betimlediğimiz dönemden yirmi yıl sonra bile, işçi sınıfının bu iktidarının nasıl olanaksız olduğunu kanıtladı. Bir yandan Fransa, Paris'i MacMahon'un mermileriyle kan kaybederken seyrederek zor durumda bıraktı; öte yandan Komün, kendisini bölen iki parti arasındaki, ne yapılacağını bilmeyen blankiciler (çoğunluk) ile prudoncular (azınlık) arasındaki kısır çekişme içinde tükendi. 1871'de armağan edilmiş zafer, 1848'in sürpriz saldırısı gibi meyve vermedi.

Paris Komünü'yle birlikte militan proletaryanın da nihayet toprağa gömüldüğüne inanıldı. Ama tam tersine, Komün ve Fransız-Alman savaşı proletaryanın en güçlü ilerlemesinin başlangıç tarihi oldu. Milyonlarla sayılabilen eli silah tutan tüm nüfusun ordulara alınması ve o zamana kadar hiç duyulmamış ateşli silahların, obüslerin ve patlayıcıların ortaya çıkması tüm savaşlarda tam bir devrim yarattı. Bu, bir taraftan Bonaparte tarzı savaşlar dönemini birden sona erdirdi ve duyulmamış bir dehşet saçan ve sonucu kesinlikle hesaplanamayacak olan bir dünya savaşından başka herhangi bir savaşı olanaksız kılarak barışçıl sanayi gelişimi sağladı. Diğer taraftan, askeri harcamaların geometrik artışla büyümesine neden oldu ve dolayısıyla vergilerin had safhaya çık-

masına yol açtı; böylece halkın en yoksul sınıflarını sosyalizmin kollarına attı. Delice silahlanma yarışının en dolaysız nedeni olan Alsace-Lorraine'in ilhaki, Fransız ve Alman burjuvazilerinin şovence birbirlerinin boğazına sarılmalarına yol açtı; iki ülkenin işçileri için yeni bir birlik bağı oldu. Ve Paris Komünü'nün yıldönümü tüm proletaryanın ilk ortak kutlama günü oldu.

Marks'ın önceden haber verdiği gibi, 1870-1871 savaşı ve Komün'ün yenilgisi, Avrupa işçi hareketinin ağırlık merkezini, bir zaman için Fransa'dan Almanya'ya aktardı. Fransa'da, doğal olarak, 1871 Mayısının yaralarını sarmak için yıllar gerekti. Diğer taraftan, Fransız milyarlarının bereketiyle (serada olduğu gibi) çok ama çok hızlı gelişen sanayinin bulunduğu Almanya'da, sosyal-demokrasinin çok hızlı ve sürekli büyümesi görülüyordu. 1866'da başlayan genel oy hakkını kullanan Alman işçilerinin kavrayışı sayesinde partinin şaşırtıcı büyümesi tartışmasız sayılarla tüm dünyanın gözüne çarptı. Sosyal-demokrat oylar 1871'de 102.000; 1874'de 352.000; 1877'de 493.000 oldu. Bundan sonra, bu ilerlemenin Anti-Sosyalist Yasa'yla yüksek makamlarca kabul edilmesine sıra geldi. Parti geçici olarak dağıldı; oyların sayısı 1881'de 312.000'e düştü. Ama çabucak bunun üstesinden gelindi ve bundan sonra, olağanüstü yasanın baskısına rağmen, basınsız, dış örgütsüz, dernek kurma ve toplanma hakkı olmaksızın hızlı genişleme gerçekten başladı: 1884'de 550.000; 1887'de 763.000; 1890'da 1.427.000 oy. Burada devletin eli felç oldu. Anti-Sosyalist Yasa ortadan kayboldu; sosyalist oylar 1.787.000'e, yani tüm oyların dörtte birine yükseldi. Hükümet ve egemen sınıflar tüm çarelerini –yararsız, amaçsız ve başarsız biçimde– tükettiler. Gece bekçisinden impa-

ratorluk şansölyesine kadar tüm yetkililerin –ve horlanan işçiler tarafından!– kabul etmek zorunda kaldıkları güçsüzlüklerinin somut kanıtları milyonlarla sayılıyordu. Devlet işin sonuna geldi, ama işçiler henüz yeni başlıyorlardı.

Ama Alman işçileri, en güçlü, en disiplinli ve en hızlı büyüyen sosyalist parti olarak kendi varlığını ortaya koyarak verdiği ilk hizmete ek olarak kendi davalarına ikinci büyük hizmette bulundular. Tüm ülkelerdeki yoldaşlarına, genel oy hakkının nasıl kullanılacağını göstererek, yeni ve çok keskin bir silah sundular.

Genel oy hakkı uzun süredir Fransa’da vardı, ama bonapartçı hükümet onu kötüye kullanınca değersizleşti. Komün’den sonra bu hakkı kullanacak işçi partisi yoktu. İspanya’da da cumhuriyetten bu yana genel oy hakkı vardı, ama İspanya’da seçimleri boykot etmek her zaman tüm ciddi muhalefet partilerinde kuraldı. İsviçre’deki genel oy hakkı deneyimi işçi partisi için hiç de cesaret verici olmadı. Latin ülkelerinin devrimci işçileri, oy hakkını, bir tuzak, hükümetin üç kağıtçılığının bir aracı olarak görmeyi alışkanlık haline getirmişlerdi. Almanya’da başka türlü oldu. *Komünist Manifesto*, genel oy hakkının ve demokrasinin kazanılmasını, militan proletaryanın birinci ve en önemli görevlerinden birisi olarak ilan etmişti ve Lassalle bu noktayı yeniden ele aldı. Bismarck, kitleleri kendi planlarıyla ilgilendirmenin tek aracı olarak oy hakkını vermeye zorlanınca, bizim işçilerimiz bunu hemen ciddiye aldılar ve Auguste Bebel’i ilk olarak kurucu meclise gönderdiler. Ve o günden sonra da, bin katıyla karşılığını aldıkları bir biçimde bunu kullandılar ve tüm ülkelerin işçileri için bir model hizmeti gördü. Oy hakkını, Fransız marksist programın⁵ sözleriyle, “*de moyen de de-*

perie gu'il a été jusqu'ici, en instrument d'émancipation"a* dönüştürdüler. Ve eğer genel oy hakkı, her üç yılda bir kendi sayımızı saymak için bize izin vermekten, oyların sayısındaki beklenmedik yükselişin eşdeğer ölçüde işçilerin zaferin kesinliğine olan güve-nini ve hasımlarının korkusunu arttırmaktan ve böylece bizim en iyi propaganda aracımız olmaktan; bize kendi gücümüze ve tüm hasım partilerin gücüne ilişkin kesin bilgiyi vermekten ve dolayısıyla gücümüzle eylemimiz arasında orantı tutturmak için diğerlerinden çok daha üstün bir ölçüt vermekten, zamansız çılgınlıklardan olduğu kadar zamansız çekingenlikten bizi korumaktan daha başka bir avantaj sunuyor olmasaydı bile, – genel oy hakkından kazandığımız tek avantaj bu olsaydı bile, bizim için yine de fazlasıyla yeterli olurdu. Ama bundan daha fazlasını yapmıştır. Seçim ajitasyonu, bize, hala bizden uzak duran halk kitleleriyle temasa geçme konusunda, tüm partileri tüm halkın önünde bizim saldırılarımıza karşı kendi görüşlerini ve eylemlerini savunmaya zorlama konusunda eşsiz bir araç sağladı. Ayrıca temsilcilerimize, Reichstag'da, parlamentodaki hasımlarına ve dışındaki kitlelere basında ya da mitinglerde olduğundan daha özgür ve çok daha başka yetkiyle konuşabilecekleri bir kürsü açmıştır. Seçim ajitasyonu ve Reichstag'daki sosyalist konuşmaların sürekli olarak kıldığı Anti-Sosyalist Yasa, hükümetin ve burjuvazinin ne işine yarayacaktı ki?

Proletarya, genel oy hakkını böylesine başarılı biçimde kullanarak tümüyle yeni bir mücadele tarzını yürürlüğe soktu ve üstelik bu hızla ge-

* "Şimdiye kadar bir aldatmaca aracı olan oy hakkını özgür olma aletine". -ç.

lişti. Burjuvazinin egemenliğinin örgütlendiği devlet kurumlarının, işçi sınıfına bu devlet kurumlarıyla savaşmak için ek olanaklar sağladığı görüldü. Bölge konseylerinin, belediye meclislerinin ve iş mahkemelerinin seçimlerine katılındı; proletaryanın yeterli bir bölümünün katılımıyla burjuvaziye karşı her düzeyde tartışıldı. Ve böylece burjuvazi ve hükümet, işçi partisinin illegal eyleminden daha çok legal eyleminden, ayaklanmanın sonuçlarından daha çok seçimlerin sonuçlarından korkar oldu.

Çünkü burada da mücadelenin koşulları temel olarak değişmişti. 1848'e kadar her yerde son belirleyici olan eski tarzda isyan, barikatlarla sokak savaşları büyük ölçüde eskimişti.

Bu konuda yanılısamaya kapılmayalım: Sokak savaşlarında ordu üzerinde bir ayaklanmanın gerçek zaferi, iki ordu arasındaki savaş gibi bir zaferi, çok ender bir şeydir. Ama başkaldırıların da bunu hesaba kattıkları durum enderdir. Onlar için yalnızca birliklerin morali üzerinde etkide bulunma sorunuydu, bu da savaşın iki ülkenin orduları arasındaki savaşta ya hiç rol oynamaz ya da çok az rol oynar. Eğer bu başarlarsa, o zaman birlikler harekete geçemez ya da komutanlar başlarını kaybederler ve ayaklanma kazanır. Eğer bunu başaramazlarsa, o zaman da, askerler sayıca azınlıkta bile olsa, daha iyi teçhizat ve eğitim, birleşik komuta, askeri güçlerin planlı kullanımı ve disiplin üstünlüğü kendisini gösterir. Bir ayaklanmanın gerçek taktik uygulamada ulaşabileceği en fazla şey, tek barikatın doğru biçimde kurulması ve savunulmasıdır. büyük bir kentin tümüyle savunulması bir yana, bir kentin bir mahallesinin savunulması için bile gerekli olan karşılıklı destek, yedeklerin düzenlenmesi ve kullanılması, kısacası, tekil

birliklerin işbirliği ve uyum içinde çalışması en iyi durumda yetersiz kalır ve çoğu durumda hiç sağlanamaz; askeri güçlerin sonuç alıcı bir noktada yoğunlaştırılması elbette olanaksızdır. Bununla birlikte, pasif savunma savaşın egemen biçimidir; saldırı şu ya da burada yapılacak, ama sadece istisnai olarak, ara sıra ilerlemeler ve kanatlara saldırılar için gerçekleştirilecektir; ama kural olarak geri çekilen birliklerin terk ettiği mevzilerin işgalıyla sınırlı kalacaktır. Buna ek olarak, ordunun tarafında, hemen hemen her durumda ayaklanmacıların tümüyle yoksun bulundukları topraklar ve çok iyi donatılmış usta istihkam birlikleri, savaş kaynakları vardır. Çok büyük kahramanlıklarla yürütülen barikat savaşlarında bile –Haziran 1848’de Paris’te, Ekim 1848’de Viyana’da, Mayıs 1849’da Dresden’de–, barikatlara yapılan saldırıyı yöneten liderler siyasal düşüncelere aldırmayıp, sadece askeri bakış açısıyla hareket edince ve askerleri de kendilerine bağlı kalınca ayaklanmanın yenilgiyle sonuçlanmasına şaşkınmamak gerekir.

1848’e kadar ayaklanmacıların sayısız başarıları çok değişik nedenlerden ileri gelmiştir. Paris’te Temmuz 1830’da ve Şubat 1848’de, İspanyol sokak savaşlarının çoğunda olduğu gibi, ayaklanmacılarla ordu arasında duran sivil milisler vardı. Bunlar da, ya doğrudan ayaklanmanın safına geçiyorlardı ya da kendi isteksizlikleriyle, yalpalamalarıyla, birliklerinde de sallantıya neden oluyorlardı ve ayrıca ayaklanmaya silah sağlıyorlardı. Bu sivil muhafızlar daha ilk başta ayaklanmanın karşısına çıktıkları yerde, Paris’te Haziran 1849’da olduğu gibi, ayaklanmanın üstesinden geliyorlardı. 1848’de Berlin’de, kısmen 19 Martın gecesi ve sabahında yeni savaş güçlerinin önemli katılımıyla, kısmen askeri birliklerin yorgunluğunun ve

kötü erzaklarının bir sonucu olarak ve son olarak, kısmen de komuta kademesinin felce uğraması sonucu halk zafer kazandı. Ama her durumda savaş, subayların karar verme güçlerini yitirdiklerinden ya da elleri kolları bağlı olduğundan birliklerin emirleri dinlemediklerinden kazanıldı.

Bu nedenle sokak savaşlarının klasik zamanlarında bile, barikat, maddi olmaktan daha çok manevi bir etki yaratır. Barikat, ordunun direnme gücünü sarsan bir araçtır. Eğer barikat, bu durumu elde edene kadar tutulabilirse, o zaman zafer kazanılıyordu; eğer bu yapılamazsa, yenilmek vardı. *Bu, gelecek sokak savaşlarının başarı şansları incelendiğinde akılda tutulması gereken temel noktadır.**

Ama 1849'da şansları oldukça zayıftı. Her yerde burjuvazi hükümetlerin tarafına geçmişti; ayaklanmaya karşı harekete geçen askerleri “terbiye ve mülkiyet” adına selamlıyor ve ağırlıyorlardı. Barikatların büyüğü bozulmuştu; asker artık barikatların arkasındakileri “halk” olarak değil, ama asiler, kıskırtıcılar, yağmacılar, her şeyi paylaşmak isteyenler, toplumun pislikleri olarak görüyordu; subay, zamanla sokak savaşlarının taktik biçimlerini öğrenmişti, artık birden ortaya çıkıveren barikatlara kendisini gizlemeksizin dümdüz yürümüyor, ama bahçelerden, avlulardan ve evlerden geçerek onu çeviriyordu. Ve bu biraz beceriyle artık onda dokuz başarıya ulaşıyordu.

Ama o zamandan bu yana çok şey değişti ve hepsi de askerlerin lehine oldu. Eğer büyük kentler oldukça büyüdülerse, ordular daha da büyümüştür. 1848'den beri Paris ve Berlin dört katın-

* İtalikle vurgulanan bu son cümle, *Die Neue Zeit*'ta ve 1895 tarihli ilk baskıda çıkartılmıştır. -Ed.

dan daha fazla büyüdüler, ama oralardaki garnizonlar bundan daha da fazla büyüdüler. Bu garnizonlar, demiryollarıyla, yirmi dört saatte iki katına ve kırk sekiz saatte çok büyük ordular haline gelebilmektedir. Bu sayısal olarak çok büyük ek birliklerin silahları, eskisiyle kıyaslanamayacak ölçüde daha etkilidir. 1848’de ağızdan doldurmalı horozlu tüfek vardı; bugün küçük kalibreli şarjör-lü tüfek var, eskisinden dört kat daha uzağa, on kez daha isabetli ve on kez daha çabuk ateş ediyor. O zamanlarda topçunun görelî olarak az etkili güllü ve misketleri vardı; bugün bir tekinin bile en iyi barikatı yıkacak güçte top mermileri var. O zamanlarda duvarlar istihkâmçıların kazmalarıyla delinirdi; bugün dinamit lokumları kullanılıyor.

Diğer taraftan isyancıların bütün koşulları çok daha kötü oldu. Halkın tüm kesimlerinin sempatisine sahip bir ayaklanma pek güç olacaktır; tüm orta sınıflar, sınıf mücadelesinde, burjuvazinin çevresinde toplanan gerici partileri hemen hemen ortadan kaldıracak biçimde proletaryanın çevresinde asla toplanmayacaklardır. Bu nedenle, “halk”, her zaman bölünmüş görünecektir ve 1848’de olağanüstü etkinliğe sahip olan bu güçlü kaldıraç eksiktir. Askerliğini yapmış olanlar ayaklanmacılara daha fazla katılacak olsa da, bunları silahlandırmak çok daha güçtür. Silah dükkanlarındaki av tüfekleri ve lüks silahlar –daha önce polis tarafından mekanizmaları sökülüp kullanılmaz hale getirilmemiş olsa bile– yakın çatışmalarda askerlerin şarjörlü tüfeğiyle kıyaslanamaz bile. 1848’e kadar insanlar gerekli mühimmatı barut ve kurşunla kendisi yapabiliirdi; bugün ise, her tüfeğin mermisi ayrıdır; her yerde ortak olan tek yanı da, büyük sanayinin özel üretimi oluşlarıdır ve bu nedenle *ex tempore* [hemen orada -ç.] hazırlana-

mayışlardır; bu nedenle en iyi tüfekler, kendilerine özel olarak uygun mühimmat bulunmadığı sürece işe yaramazlar. Ve sonuç olarak, 1848'den bu yana büyük kentlerde inşa edilen yeni semtler, yeni toprakların ve tüfeklerin en etkili biçimde kullanılmasına uygun uzun, düz ve geniş caddelere sahiptir. Bir barikat savaşı için Berlin'in kuzey ve doğusundaki işçi sınıfı bölgelerini seçecek olan devrimcinin çılgın olması gerekir.

Bu, gelecekte sokak savaşları hiç bir rol oynamayacak demek midir? Kesinlikle hayır. Sadece şu demektir: 1848'den bu yana koşullar, sivil savaşçılar için çok daha elverişsiz, askeri birlikler için çok daha elverişli olmuştur. Bu nedenle, geleceğin sokak savaşı, sadece bu elverişsiz durum diğer etmenlerle dengelenirse zafer kazanabilir. Bundan dolayı, sokak savaşı, büyük bir devrimin başlangıcında, daha sonraki gelişmesi sırasında olduğundan daha seyrek olacak ve bu işe daha büyük güçlerle girişmek gerekecektir. Bunlar, o zaman da, bütün Büyük Fransız Devrimi'nde ve 4 Eylül ile 31 Ekim 1870'te Paris'te olduğu gibi, açık saldırıyı pasif barikat taktiklerine yeğ tutacaklardır.*

Okur şimdi anlıyor mu, neden egemen sınıflar bizi kesinlikle silahların ateşlendiği ve kılıçların sallandığı yere götürmek istiyorlar? Neden, bugün, yenilginin önceden belli olduğu sokağa hemen inmiyoruz diye bizi korkaklıkla suçluyorlar? Neden bu kadar ciddiyetle bir kez daha ölmeye giden askerler gibi ortaya atılmamız için bize yalvarıyorlar?

Bu bayların yalvarmaları da, meydan okuma-

* Bu paragraf tümüyle, *Die Neue Zeit*'ta ve 1895 tarihli ilk baskıda çıkartılmıştır. -Ed.

ları da boşuna ve hiç uğruna. Biz o kadar aptal değiliz. Onlar, gelecek savaşta, eski Fritz⁶ hat düzende ya da Wagram ve Waterloo⁷ tarzı tüm tümenlerin kollar halinde konumlanmasını ve çakmaklı tüfek elde savaşmalarını düşmanlarından talep de edebilirler. Eğer uluslar arasındaki savaşın koşulları değişmişse, bu, sınıf mücadelesi için de doğrudur. Sürpriz saldırılar zamanı, bilinçsiz kitlelerin başında bilinçli bir küçük azınlığın gerçekleştirdiği devrimler zamanı geçmişte kaldı. Toplumsal yapının bütünsel dönüşümünün olduğu yerlerde, kitlelerin kendilerinin de onun içinde yer almaları, neyin tehlikeli olduğunu, *bedenleri ve ruhlarıyla** neyin içine girdiklerini kavramış olmaları gerekir. Son elli yılın tarihinin bize öğrettikleri bunlar. Ama kitlelerin ne yapmaları gerektiğini anlayabilmeleri için, uzun, sürekli çalışma gerekir ve şimdi yaptığımız da tam da bu çalışmadır ve burnu düşmanlarımızı umutsuzluğa düşüren bir başarıyla yapıyoruz.

Latin ülkelerinde de eski taktikleri yeniden gözden geçirmenin gerekliliği giderek daha çok kabul görmektedir. Her yerde, *hazırlıksız bir saldırının başlatılması arka plana itildi*** , Almanların oy verme hakkından yararlanmaları ve bizim için ulaşılabilir tüm mevzilerin kazanılması örneği taklit edildi. Yüzyıldan daha fazla bir süre toprağın birbiri ardına gelen devrimlerle altına üstüne getirildiği, gizli komplolara, ayaklanmalara ve diğer tüm devrimci eylemlere katılmamış tek partinin bile bulunmadığı Fransa'da, sonuçta hükümetin

* *Die Neue Zeit*'ta ve 1895 tarihli ilk baskıda, "bedenleri ve ruhlarıyla" sözcükleri yer alıyordu. -Ed.

** "*Hazırlıksız bir saldırının başlatılması arka plana itildi*" sözcükleri, *Die Neue Zeit*'ta ve 1895 tarihli ilk baskıda çıkarılmıştır. -Ed.

orduya hiç güvenmediği ve genel olarak ayaklanmacı ani saldırı için koşulların Almanya'dan çok daha fazla uygun olduğu Fransa'da bile, sosyalistler, ilk başta geniş halk kitlelerini, yani Fransa için köylüleri kazanmadıkça kendileri için kalıcı bir zaferin olanaklı olmadığını giderek daha çok anlıyorlar. Yavaş giden propaganda çalışması ve parlamenter faaliyet, orada da partinin acil görevi olarak kabul ediliyor. Başarılar eksik olmamıştır. Sadece bir dizi yerel meclisler kazanılmış değildir; mecliste 50 sosyalist yer almaktadır ve şimdiden üç bakan ve bir cumhurbaşkanı devirmişlerdir. Belçika'da işçiler geçen yıl oy verme hakkını zorlayarak aldılar ve seçim bölgelerinin dörtte birini kazandılar. İsviçre'de, İtalya'da, Danimarka'da, evet Bulgaristan ve Romanya'da bile sosyalistler parlamentoda temsil ediliyorlar. Avusturya'da tüm partiler, İmparatorluk Meclisi'ne girmemizi daha fazla engelleyemeyecekleri konusunda hemfikirler. Oraya gireceğiz, bu kesin, sadece hangi kapıdan gireceğimiz tartışılıyor. Ve Rusya'da bile, ünlü *Zemsky Sober* toplandığında, genç Nikola'nın boş yere direndiği bu Ulusal Meclis'te temsil edileceğimize de kesinlikle güvenilebiliriz.

Elbette bizim yabancı yoldaşlarımız devrim haklarından vazgeçmiyorlar. Devrim hakkı, her şeyden önce, tek gerçek “tarihsel hak”, bugün hala geçerli olan “soydan gelen anlaşma”yla, feodalizmin şanlı anlaşmasıyla 1795'de sona eren aristokrat devrimin olduğu Mecklenburg dahil,⁸ istisnasız tüm çağdaş devletlerin dayandığı tek haktır. Devrim hakkı, öylesine tartışmasız biçimde genel bilinçte kabul edilmiştir ki, General Von Boguslavski bile, imparatorunu haklı çıkarmak için hükümet darbesi hakkını, yalnızca halkın olan bu haktan türetmektedir.

Ama diğer ülkelerde ne olursa olsun, Alman sosyal-demokrasisinin özel bir durumu vardır ve bunun sonucu olarak, en azından ilk aşamada özel bir görevi vardır. Sandık başına gönderdiği iki milyon seçmen ile onların arkasındaki seçmen olmayan gençler ve kadınlar uluslararası proleter ordusunun en kalabalık, en yoğun kitle-sini, “vurucu gücü”nü oluştururlar. Bu kitle, daha şimdiden kullanılan oyların dörtte birini sağlamıştır ve Reichstag seçimlerinde, eyalet meclisleri seçimlerinde, belediye meclisi ve iş mahkemesi seçimlerinde görüldüğü gibi durmadan artmaktadır. Bu kitlenin büyümesi, doğal bir süreç gibi, öylesine kendiliğinden, öylesine sürekli, öylesine karşı konulamaz biçimde ve aynı zamanda öylesine huzurlu olmaktadır. Hükümetin yaptığı tüm müdahaleler onun karşısında güçsüz olduğunu kanıtlamıştır. Bugün iki milyon iki yüz elli bin seçmene güvenebilirsiniz. Eğer bu durum devam ederse, yüzyılın sonunda, toplumun orta tabakasının, küçük-burjuvazinin ve küçük köylülerin büyük bir kesimini kazanırız ve ister istemez diğer tüm güçlerin önünde eğileceği belirleyici güç haline gelene kadar büyürüz. *Gün be gün büyüyen bu vurucu güçleri öncü mücadelesiyle tüketmeden, ama son belirleyici an gelene kadar sağlam biçimde tutarak** egemen hükümet sisteminin denetiminin ötesine geçene kadar kesintiye uğratmaksızın bu büyümeyi korumak bizim temel görevimizdir. Ve Almanya’da savaşkan sosyalist güçlerin sürekli büyümesini geçici olarak durdurabilecek ve hatta bir süreliğine onu geriletebilecek sadece tek araç vardır: Askeri güçlerle bü-

* İtaltle vurgulanan sözcükler, *Die Neue Zeit*’ta ve 1895 tarihli ilk baskıda çıkartılmıştır. -Ed.

yük çaplı bir çatışma, 1871’de Paris’te olduğu gibi bir katliam. Uzun dönemde bunun da üstesinden gelinecektir. Milyonlarla sayılan bir partiyi ateş ederek bu dünyadan silip atmak için Avrupa ve Amerika’nın tüm şarjörlü tüfekleri yetmez. Ne var ki normal gelişme engellenebilir, *belki de vurucu güçler kritik anda var olmayabilir*,* son belirleyici mücadele gecikebilir, uzayabilir ve daha ağır öz-veriler gerektirebilir.

Dünya tarihinin ironisi her şeyi tersyüz ediyor. Biz, “devrimciler”, “asiler”, illegal yöntemlerden ve isyandan daha çok legal yöntemlerle geliyoruz. Kendilerine verdikleri adla düzen partileri, kendilerinin yarattığı yasal (legal) koşullar altında yok olup gidiyorlar. Odilon Barrot’un ağzından umutsuzca bağınıyorlar: *La légalité notes tue*;** oysa biz, bu legalite altında, kaslanımızı güçlendiriyoruz, yanaklarımızı pembeleştiriyoruz ve sonsuz yaşama bakıyoruz. Ve eğer *biz*, onları hoşnut etmek için bizi sokak savaşına sürmelerine izin verecek kadar çılgın değilsek, sonuçta, kendileri için böylesine ölümcül olan bu legaliteyi kendilerinin kırmasından başka yapacak şeyleri kalmayacaktır.

Bu arada isyana karşı yeni yasalar yapıyorlar. Her şey yeniden tersyüz ediliyor. Günümüzün bu isyan karşıtı fanatikleri dünün isyancılarının ta kendisi değiller miydi? 1866 iç savaşını biz mi kıskırttık? Hannover kralını, imparator seçici Hessen prensini, Nassau dükünü kendi miraslarından, yasal yerlerinden biz mi kovduk ve bu miras yerlerini biz mi kendi topraklarımıza kattık? Ve tanrının

* İtalikle vurgulanan sözcükler, *Die Neue Zeit*’ta ve 1895 tarihli ilk baskıda çıkartılmıştır. -Ed.

** Yasallık bizi öldürüyor. -ç.

inayetiyle Alman Konfederasyonu'nu ve üç tah-tı devirenler, devrilmekten mı yakınıyorlar? *Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?** Bis-marck'a tapanların isyana dil uzatmasına kim izin verebilir?

Yine de, bırakın onlar isyan karşıtı yasaları-nı çıkartsınlar, bunları daha da ağırlaştır-sınlar, bü-tün ceza yasalarını kauçuğa dönüştürsünler. Bu-nu yapmakla, iktidarsızlıklarının yeni bir kanıtını vermekten başka bir şey yapmış olmayacaklar-dır. Sosyal-demokraseye ciddi biçimde vurmak için daha başka önlemler almaları gerekecektir. Onlar, şimdiye kadar yasaların çerçevesinde böy-lesine iyi duruma gelen sosyal-demokrat isyanı, yasaları çiğnemededen yaşayamayan düzen par-tilerinin bir isyanıyla denetim altında tutabilirler. Prusyalı bürokrat Bay Rossler ve Prusyalı gene-ral Von Boguslawski, sokak savaşlarına çekilmeyi reddeden işçileri belki de hala denetim altına ala-bilmenin tek yolunu onlara gösterdi. Anayasanın çiğnenmesi, diktatörlük, mutlakiyetçiliğe geri dö-nüş, *regis voluntas suprema lex!*** Şu halde, bi-raz cesaret baylar, vazgeçmeyin, sözünüzü yeri-ne getirin!

Ama unutmayın ki, Alman İmparatorluğu, tüm küçük devletler gibi ve genel olarak tüm çağ-daş devleler gibi, bir *anlaşmanın ürünüdür*; önce prenslerin birbirleriyle yaptıkları anlaşmanın ve ikinci olarak da, halkla prenslerin yaptıkları an-laşmaların ürünüdür. Eğer taraflardan birisi an-laşmayı bozarsa, tüm anlaşma hükümsüz kalır; o za-man diğer taraf da artık bu anlaşmaya bağlı de-

* Gracchus'ların bir başkaldırdan yakınmalarını kim din-ler? (Juvenal, *Hicivler*, II, 24.) -Ed.

** Kralın iradesi yasaların üstündedir! -ç.

ğildir, 1866'da Bismarck'ın bize çok güzel gösterdiği gibi. Bu yüzden, eğer imparatorluk anayasasını çığnerseniz, o zaman sosyal-demokrasi de size karşı her istediğini yapmakta özgür olacaktır. Ama onun ne yapacağını bugünden size söyleyecek değilim!*

Bundan tam 1600 yıl önce Roma İmparatorluğu'nda tehlikeli bir asi parti büyük bir kargaşalığa yol açmıştı. Bu parti, dini ve devletin tüm temellerini yıkıyordu; Sezar'ın iradesinin en üstün yasa olduğunu açıkça reddediyordu. Anayurdu yoktu, enternasyonalci. Galya'dan Asya'ya kadar imparatorluğun tüm ülkelerinde yayılıyor ve imparatorluğun sınırlarının ötesine geçiyordu. Bu parti uzun süre gizlilik içinde yer altı ajitasyonu yürüttü; belli bir süre sonra, açığa çıkacak kadar güçlü olduğunu hissetti. Hristiyanlar olarak bilinen bu asi parti, orduda da çok güçlü biçimde temsil ediliyordu; tüm lejyonlar hristiyan olmuştu. Resmi din olan paganların kutsal ayinlerine katılmaları emredildiğinde, asker asiler kendi zırhlı başlıklarına protesto ettiklerini belirten özel işaretler –haçlar– takacak kadar cüretkardılar. Üstlerinin alışlagelen kışla zalimlikleri de bir işe yaramadı. Ordusundaki düzenin, emre itaatin ve disiplinin nasıl yıkıldığını gören imparator Diocletianus daha fazla sessiz kalamazdı. Henüz zamanı varken, etkin biçimde duruma müdahale etti. Sosyalistlere, hristiyanlara demek istedim, karşı bir yasa çıkardı. Asilerin toplantıları yasaklandı, toplantı yerleri kapatıldı ve hatta yakıldı, hristiyan işaretleri, haç vb. simgeler, Saksonya 'da kırmızı mendiller yasaklanması gibi yasaklandı. Hristiyanların devlette görev yap-

* İtalikle vurgulanan cümleler, *Die Neue Zeit*'ta ve 1895 tarihli ilk baskıda çıkartılmıştır. -Ed.

mayacakları ilan edildi, askerlerin onbaşı olmalarına bile izin verilmedi. Bay Von Koller'in karşı-isyan yasasında varsaydığı gibi, o zamanlar "kişisel saygınlık" sahibi iyi eğitilmiş yargıçlar olmadığı için, hristiyanların mahkemelerde adalet arama hakları ellerinden alındı. Bu istisnai yasa da etkisiz kaldı. Hristiyanlar, bu yasayı aşagılayarak duvarlardan söküp attılar. Hatta Nicomedia'daki imparatorluk sarayını da yaktıkları söylenir. Bunun üzerine imparator, bizim tarihimize göre 303 yılında Hristiyanlara karşı büyük bir kıyım girişerek öcünü aldı. Bu da, bu tür kıyımların sonuncusu oldu. Ve bu kıyım öylesine etkili oldu ki, on yedi yıl sonra ordunun büyük çoğunluğunu hristiyanlar oluşturuyordu ve rahiplerin "Büyük" adını verdikleri, tüm Roma İmparatorluğu'nun yeni otokratı Konstantin, hristiyanlığı devlet dini olarak ilan etti.

Friedrich Engels
Londra, 6 Mart 1895

Marks-Engels,
Toplu Yapıtlar,
Cilt 22, s. 512-527,
Berlin/DDR, 1972

MOSKOVA AYAKLANMASINDAN
ALINACAK DERSLER
V. İ. LENİN

Aralık 1905'te Moskova (Moskova, 1906) adlı kitabın yayınlanması için daha iyi bir zaman olamazdı. Aralık ayaklanmasının derslerini özümsemek işçi partisinin acil bir görevidir. Ne yazık ki, bu kitap, bir kaşık katran dökülmüş bir varil bala benziyor: çok iyi malzeme –eksikliklerine rağmen–, ama inanılmayacak kadar gevşek, inanılmayacak kadar sıradan sonuçlar. Bu sonuçlarla başka bir zaman ilgileneceğiz⁹, şimdi tüm dikkatimizi, günümüzün yakıcı siyasal sorununa, Moskova ayaklanmasının derslerine yönelteceğiz.

Moskova'daki Aralık hareketinin başlıca biçimleri, banışıl grev ve gösterilerdi; bunlar işçilerin büyük çoğunluğunun etkin biçimde yer aldığı tek mücadele biçimleriydi. Oysa, Moskova'daki

Aralık eylemi, bağımsız ve egemen bir mücadele biçimi olarak genel grevin zamanının geçtiğini, hareketin, bu dar sınırları dizginlenemez ve karşı konulamaz güçlerle kıldığını ve daha üst bir mücadeleye biçimine yükseldiğini –ayaklanma– çok parlak biçimde göstermiştir.

Bütün devrimci partiler, bütün Moskova sendikaları grev çağrısını kabul etmişler ve hatta bunun kaçınılmaz olarak bir ayaklanmaya doğru gelişeceğini sezmışlerdir. 6 Aralıkta İşçi Temsilcileri Sovyeti, “grevi silahlı bir ayaklanmaya dönüştürmeye çalışmak” için karar aldı. Ancak, gerçekte bu örgütlerin hiç biri buna hazır değildi. Gönüllü Savaş Birlikleri Birleşik Konseyi¹⁰ bile, ayaklanmanın uzak olduğundan söz ediyordu (9 Aralıkta!) ve meydana gelen sokak savaşlarında yer almaya ya da onu denetlemeye karar veremeyeceği çok belliydi. Örgütler, hareketin büyümesine ve yayılmasına *ayak uydurmayı başaramadılar*.

Grev, asıl olarak Ekim sonrasında ortaya çıkan nesnel koşulların baskısı sonucu bir ayaklanmaya doğru geliyordu. Bir genel grev, artık hükümeti habersiz yakalayamıyordu: Hükümet, karşı-devrimci güçleri çoktan örgütlemişti ve onlar da askeri eylemlere hazırdılar. Ekimden sonraki Rus devriminin bütün gelişimi ve Aralık günlerinde Moskova’daki olaylar dizisi, Marks’ın derin önermelerinden birisini açıkça onaylıyordu: Devrim, güçlü ve birleşik bir karşı devrim yaratarak ilerler,¹¹ yani düşmanı daha aşın savunma önlemlerine başvurmaya ve bu yolda daha güçlü saldırı araçları planlamaya zorlar.

7 ve 8 Aralık: Barışçıl bir grev, barışçıl kitle gösterileri.

8 Aralık akşamı: Akvaryum’un¹² kuşatılması.

9 Aralık sabahı: Starstnaya Meydanı’ndaki ka-

labalığa süvarilerin saldırısı.

9 Aralık akşamı: Fiedler binasına¹³ baskın. Çelik sertleşiyor. Örgütsüz sokak kalabalıkları, kendiliğinden ve ikirciklenerek ilk barikatları kuruyorlar.

10 Aralık: Sokaklardaki barikatlara ve kalabalığa top ateşi açılıyor. Barikatlar daha bilinçli olarak kuruluyor; ve artık tek tek değil, gerçekten kitlesel ölçekte. Bütün insanlar sokaklarda; kentin tüm ana merkezleri barikat ağıyla çevrili. Gönüllü savaş birlikleri, bir kaç gün askeri birliklere karşı inatçı bir gerilla savaşı yürütüyorlar; askeri birlikler güçlerini tüketince Dubasov¹⁴ takviye güçleri istemeye zorlanıyor. Hükümet güçleri ancak 15 Aralıkta tümüyle üstünlük sağlayabildi ve 17 Aralıkta Semyonovski Birliği,¹⁵ ayaklanmanın son direniş kalesi Presnya bölgesini ezdi.

Grev ve gösterilerden tek tek barikatlara. Tek tek barikatlardan kitlelerin kurduğu barikatlara ve askeri birliklere karşı sokak savaşlarına. Proleter kitle mücadelesi, örgütleri aşarak, grevden ayaklanmaya doğru gelişti. Rus devriminin Aralık 1905'te ulaştığı en büyük tarihsel kazanımdır; ve tüm önceki kazanımlar gibi, bu da büyük özveriler pahasına kazanıldı. Hareket, genel siyasal bir grevden daha üst bir aşamaya yükseldi. Gericiliğin direnişini *son sınırına* kadar zorladı ve böylece devrimin de saldırı araçlarını uygulamada son sınıra kadar gideceği anı çok yaklaştırdı. Gericilik, barikatları, binaları ve kalabalığı bombalamaktan daha öteye *gidemez*. Ama devrim, Moskova gönüllü savaş birliklerinden daha da öteye gidebilir, genişliğine ve derinliğine çok çok daha öteye gidebilir. Ve devrim, Aralıktan beri çok ilerledi. Devrimci bunalımın zemini ölçülemeyecek kadar genişledi – şimdi bıçak daha da keskinleştirilmeli-

dir.

Proletarya, mücadelenin nesnel koşullarının değiştiğini ve grevin bir ayaklanmaya dönüşmek zorunda olduğunu kendi önderlerinden daha hızlı anladı. Her zaman olduğu gibi, pratik teorisinin önüne geçti. Barışçıl grev ve gösteriler, artık işçilere yeterli gelmemeye başladı; şöyle sordular: Bundan sonra ne yapmalı? Ve daha kararlı eylem talep ettiler. Barikat kurulması talimatı bölgele-re ulaşmadan çok önce, zaten kentin merkezinde barikatlar kurulmuştu. Bunların kurulmasında çok sayıda işçi çalıştı, ama *bu bile onlara yeterli gelmiyordu*; bilmek istiyorlardı: Bundan sonra ne yapmalı? – etkin önlemler istiyorlardı. Aralık ayında, biz, sosyal-demokrat proletaryanın önderleri, çoğunun savaşa etkin olarak katılmasını önleyecek biçimde, böylesine saçma bir biçimde birliklerini konuşlandırmış bir başkomutan gibiydik. İşçi kitleleri kararlı kitle eylemi talimatı talep ediyorlardı, ama alamadılar.

Bu yüzden, tüm oportünistlerin sarıldıkları Plehanov'un, grev zamansızdı, başlatılmamalıydı ve "silaha sarılmamalıydı" düşüncesinden daha dar görüşlü bir düşünce olamazdı. Tersine, daha kararlı, daha enerjik ve daha saldırgan olarak silaha sarılmalıydık; korkusuz ve amansız bir silahlı savaşın zorunluluğunu kitlelere açıklamalıydık ve barışçıl grevin sınırları içinde bunu açıklamamız olanaksızdı. Ve şimdi en azından siyasal grevlerin yetersiz olduğunu açıkça kabul etmeliyiz; silahlı ayaklanmayı destekleyen kitlelerin arasında geniş bir ajitasyon yürütmeliyiz ve "hazırlık aşamaları" sözleriyle ya da herhangi bir yolla karartarak sorunu çözmeye kalkışmamalıyız. Eğer gelecekteki devrimci eylemin acil görevinin korkunç ve kanlı bir imha savaşını gerektirdiğini kitleler-

den saklasaydık, hem kendimizi, hem de halkı aldatmış olurduk.

Aralık olaylarının ilk dersi budur. Diğer ders de, ayaklanmanın niteliğine, ayaklanmanın kullandığı yöntemlere ve askeri birliklerin halkın safına geçmelerini sağlayan koşullara ilişkindir. Bu son nokta üzerine partimizin sağ kanadında aşırı önyargılı bir görüş egemendir. Bu görüş, modern askeri birliklerle savaşmanın olanaksız olduğunu ve askeri birliklerin devrimcileştirilmesi gerektiğini iddia eder. Şüphesiz, devrim kitlesel bir karakter almadıkça ve askeri birlikleri etkilemedikçe, ciddi mücadele diye bir şey olamaz. Askeri birlikler arasında çalışma yapmamızın gerekliliğini söylemeye bile gerek yoktur. Ama onları ikna ederek ya da kendi inançlarıyla, bir seferde bizim safımıza geçeceklerini hayal edemeyiz. Bu görüşün nasıl klişe ve cansız olduğunu Moskova ayaklanması açıkça gösterdi. İşin doğrusu, gerçek her halk hareketinde kaçınılmaz olan askeri birliklerin kararsızlığı, devrimci mücadele keskinleştiginde *askeri birlikleri ele geçirmek için* gerçek bir *savaş* yol açar. Moskova ayaklanması, gericilik ile devrim arasında askeri birlikleri ele geçirmek için girişilen umutsuz, çılgın bir mücadelenin tam bir örneğiydi. Dubasov'un kendisi bile, Moskova garnizonundaki on beş bin adamın sadece beş binine güvendiğini açıklamıştı. Hükümet, çok çeşitli ve umutsuz önlemlerle kararsızları saflarında tutmaya çalıştı: Onlara yalvardılar, yağ çektiler, rüşvet verdiler, saat, para vb. dağıttılar, votkayla sarhoş ettiler, yalan söylediler, tehdit ettiler, kışlalara hapsedtiler ve silahsızlandırıdılar, en az güvenilir olanları da şiddet ve hileyle ortadan kaldırdılar. Bu yönden hükümetin gerisinde kaldığımızı açıkça ve çekinmeden itiraf etme cesaretini gös-

termeliyiz. Hükümetin yaptığı gibi, kararsız askeri birlikleri kazanmak için böylesine etkin, cüretli, geniş kaynaklı ve atak bir savaş için kullanılabileceğimiz güçlerden yararlanamadık ve hükümet kazandı. Ordu içindeki çalışmayı sürdürüyoruz ve gelecekte askeri birlikleri ideolojik olarak “kazanmak” için çabalarımızı iki misline çıkaracağız. Ama bir ayaklanma zamanında askeri birlikleri kazanmak için fiziki bir mücadele de gerektiğini unutursak, zavallı bilgiçler olup çıkarız.

Aralık günlerinde Moskova proletaryası, askeri birlikleri ideolojik olarak “kazanma” konusunda bize büyük dersler öğretiler. Örneğin 8 Aralıkta Strastnaya Meydanı’nda Kazaklar bir kalabalığı kuşattığında, içlerine girdiler, arkadaşlık yaptılar ve onları geri dönmeye ikna ettiler. Yine 10 Aralıkta Presnya bölgesinde on bin kişilik bir kalabalık içinde kızıl bayrak taşıyan iki işçi kız Kazakların önüne fırlayıp, “Öldürün bizi! Yaşadıkça bayrağı teslim etmeyeceğiz!” diye bağıldılar. Ve Kazaklar dağıldılar ve dört nala oradan uzaklaştılar; kalabalık “Yaşasın Kazaklar!” diye bağırды. Cesaretin ve kahramanlığın bu örnekleri, proletaryanın zihninde her zaman kalacaktır.

Ama Dubasov’un yanında nasıl yaya kaldığımızın örnekleri de var. 9 Aralıkta, askerler, isyancılara katılmak için Bolşaya Serpukhoskaya sokaklarında *Marseillaise* söyleyerek ilerliyorlardı. İşçiler onları karşılamak için temsilciler gönderdiler. Malakhov¹⁶ atını dört nala onlara doğru sürdü. İşçiler gecikmişti, Malakhov onlardan önce vardı. Askerlere duygusal bir konuşma yaptı, onları kararsızlığa düşürdü, süvarilerle onları kuşattı, kışlalarına dönmelerini emretti ve kışlaya kilitledi. Malakhov askerlere zamanında ulaştı, biz ulaşamadık; oysa iki gün içinde 150 bin kişi çağrımıza koşmuştu ve

bunlardan sokaklara devriyeler çıkartabilirdik ve çıkartmalıydık da. Malakhov askerleri süvarilerle kuşattı, ama biz Malakhov'u bombacılarla kuşatmayı başaramadık. Bunu yapabilirdik ve yapmalıydık; ve bir zamanlar sosyal-demokrat basında (eski *İskra*) işaret edildiği gibi, bir ayaklanma sırasında görevimiz, sivil ve askeri şeflerin amansızca yok edilmesidir. Bolşaya Serpukhoskaya sokağında olanlar, ana hatlarıyla Nesvizskiye ve Kruttiskiye kışlalarının önünde yinelendi; ve işçiler Ekaterinoslav alayını "çekme"ye giriştiklerinde, Aleksandrov'da istihkamlara temsilciler gönderildiğinde, Moskova'ya gitmekte olan Rostov topçu birliği geri çevrildiğinde, Kolomna'da istihkamlar silahsızlandırıldığında da aynı şeyler oldu. Ayaklanma sırasında kararsız askeri birlikleri ele geçirme görevimizi yerine getirmekte yetersiz kaldığımız tanıtlandı.

Aralık olayları, Marks'ın derin önermelerinden bir başkasını, oportünistlerin unuttuğu bir önermeyi de doğruladı, yani ayaklanma bir sanattır ve bu sanatın temel kuralı, çok büyük cesaretle ve sarsılmaz bir kararlılıkla *saldırmaktır*.¹⁷ Biz bu gerçeği yeterince özümseyememiştik. Bu sanatı, ne pahasına olursa olsun saldırmak gerektiği kuralını, ne biz yeterince öğrenebilmiştik, ne de kitlelere öğretebilmiştik. Bu eksikliği tüm enerjimizle gidermeliyiz. Siyasal sloganlar sorununda taraf tutmak yeterli değildir; silahlı ayaklanma sorununda da taraf tutmak zorunludur. Buna karşı olanlar, buna hazır olmayanlar, devrimi destekleyenlerin saflarından amansızca atılmalıdırlar, düşman saflarına, hainlerin ya da korkakların yanına gönderilmelidirler; çünkü olayların ve mücadele koşullarının dayatmasıyla bu ilkeye uygun olarak dost ile düşmanı birbirinden ayırmak zorunda ka-

lacağımız günler yaklaşmıştır. Edilgenliği öğütleyemeyiz, askeri birlikleri “üstümüze gelene” kadar “beklemeyelim”. Hayır! Cesur ve silahlı saldırı gerektiğini, böyle zamanlarda düşmana komuta eden kişilerin yok edilmesinin gerekli olduğunu ve kararsız askeri birlikleri ele geçirmek için çok daha enerjik savaşmak gerektiğini evlerin çatılarından ilan etmeliyiz.

Moskova olaylarının öğrettiği üçüncü büyük ders, bir ayaklanma için güçlerin örgütlenmesi ve taktiklerle ilgilidir. Askeri taktikler, askeri teknik düzeyine dayanır. Bu yalın gerçeği Engels göstermiş ve bütün marksistlere kabul ettirmiştir.¹⁸ Bugün askeri teknik, 19. yüzyılın ortalarındaki askeri teknik değildir. Toplara karşı kalabalıklı yürümek ve tabancalarla barikatları savunmak çılgınlık olur. Kautsky, Moskova olaylarından sonra, Engels’in bu konudaki vargılarının yeniden gözden geçirilmesinin tam zamanı olduğunu ve Moskova’da “*yeni barikat taktikleri*”nin ortaya çıktığını yazarken haklıydı.¹⁹ Bu taktikler, gerilla savaş taktikleridir. Böylesi taktikler için gerekli örgüt, hareketli ve çok küçük, on kişilik, hatta iki-üç kişilik birliklerdir. Bugünlerde beş ya da üç kişilik birliklerden söz edilince alay eden sosyal-demokratlarla sık sık karşılaşırız. Ama alay etmek, çağdaş askeri tekniğin dayattığı koşullar altında sokak savaşlarının ortaya çıkardığı *yeni* taktik ve örgütsel sorunları reddetmenin çok ucuz bir yoludur. Moskova ayaklanmasının hikayesini dikkatlice inceleyin beyler, göreceksiniz ki, “beş kişilik birlikler” ile “yeni barikat taktikleri” arasında nasıl bir bağlantı olduğunu anlayacaksınız.

Moskova bu taktikleri ilerletti, ama onları yeterince geniş çapta, gerçekten kitlesel çapta uygulamak için yeterince geliştirmeyi başaramadı.

Gönüllü savaş birlikleri çok azdı, cüretkar saldırı sloganı işçi kitlelerine yayılmadı ve onu uygulamadılar; gerilla birlikleri, özellikleri açısından tek tipti, silahları ve yöntemleri yetersizdi, kalabalıklara önderlik etme yetenekleri neredeyse hiç gelişmemişti. Bütün bunları gidermeliyiz; ve bunu, Moskova deneyiminden öğrenerek, bu deneyimi kitleler arasında yaygınlaştırarak ve bu deneyimi daha da geliştirmeleri için onların yaratıcı çabalarını canlandırarak yapacağız. Aralıktan beri pratik olarak bütün Rusya’da süregiden gerilla savaşı ve kitle terörü elbette bir ayaklanmanın doğru taktiğini öğretmekte kitlelere yardım edecektir. Sosyal-demokrasi bu terörü kabul etmeli ve onu kendi taktikleriyle birleştirmeli, elbette örgütlemeli ve denetime almalıdır; işçi sınıfı hareketini, genel devrimci mücadelenin çıkarlarına ve koşullarına tabi kılmalıdır. Diğer yandan ayaklanma boyunca Moskovalı yoldaşlarımızın ve ünlü Letonya Cumhuriyetleri günlerinde²⁰ Letonyalıların görkemli ve amansızca iş gördükleri bu gerilla savaşının “serseri” sapkınlığını tasfiye etmeli ve amansızca budamalıdır.

Son dönemde askeri teknikte yeni ilerlemeler oldu. Japon savaşı, el bombasını üretti. Haff silah fabrikaları, pazara otomatik tüfekler sürdüler. Bu her iki silah da, Rus devriminde başarıyla kullanıldı, ama yeterli olmaktan uzaktı. Teknikteki gelişmelerden yararlanabiliriz ve yararlanmalıyız; işçi birliklerine çok sayıda bomba yapmayı öğretmeliyiz, onlara ve bizim savaş birliklerimize patlayıcı, fünye ve otomatik tüfekler sağlamada yardımcı olmalıyız. Eğer kentlerdeki ayaklanmalarda işçi kitleleri yer alırsa, düşmana karşı kitlesel saldırılar başlarsa, Duma’dan sonra, Sveaorg ve Kronstadt’tan sonra daha fazla kararsızlaşan as-

keri birlikleri ele geçirmek için kararlı ve ustaca savaşırsa –ve de genel mücadeleye kırsal bölgelerin katılımını sağlayabilirsek–, gelecekte Rusya çapındaki silahlı ayaklanmada zafer bizim olacaktır.

O halde, Rus devriminin büyük günlerinin derslerini iyice öğrenerek işimizi daha da geliştirelim ve görevlerimizi daha cesurca ortaya koyalım. İşimizin temeli, bugünkü konjonktürde ulusun gelişiminin gereklerini ve sınıf çıkarlarını doğru biçimde değerlendirmektir. Çarlık rejimini devirme ve devrimci bir hükümet tarafından kurucu meclisin toplanması sloganı etrafında proletaryanın, köylülerin ve ordunun artan oranda bir kısmını bir araya getiriyoruz ve getirmeyi sürdüreceğiz. Şimdiye kadar olduğu gibi, işimizin temel ve başat içeriği, kitlelerin siyasal kavrayışını geliştirmektir. Ama unutmamalıyız ki, bu genel, sürekli ve temel göreve, Rusya’da bugün olduğu gibi başka, özgün ve özel görevler yüklenmektedir. Bilgiç ve dar kafalı olmayalım; her zaman ve her koşulda değişmeyen sürekli ödevlerimize anlamsız göndermelerde bulunarak, bu anın özel görevlerinden, verili mücadele biçimlerinin özel görevlerinden kurtulmaya çalışmayalım.

Büyük kitle mücadelesinin yaklaştığını unutmayalım. Bu, silahlı bir ayaklanma olacak. Olabildiğince zamandaş olmalıdır. Kitleler, silahlı, kanlı ve korkunç bir mücadeleye girildiğini bilmelidirler. Ölümü horgörme, onların arasında geniş ölçüde yaygınlaşmalı ve zaferden emin olmalıdır. Düşmana daha büyük enerjiyle saldırılmalı; kitlelerin sloganı, savunma değil, saldırı olmalıdır. Düşmanın amansızca yok edilmesi onların görevi olacaktır; mücadelenin örgütü, hareketli ve esnek olacaktır; askeri birliklerin arasındaki karar-

sız unsurların etkin katılımı sağlanacaktır. Ve bu büyük mücadelede, sınıf bilincine sahip proletaryanın partisi ödevini tam olarak yerine getiremelidir.

Proletary, № 2,
29 Ağustos 1906

V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*,
Cilt 11, s. 171-178,
Moskova, 1965

GERİLLA SAVAŞI V. İ. LENİN

Gerilla eylemi sorunu, partimizi ve işçi kit-
lelerini büyük ölçüde ilgilendiren bir sorundur.
Geçmişte değişik zamanlarda bu soruna değin-
dik²¹ ve şimdi de söz verdiğimiz gibi, kendi görüş-
lerimizi daha bütünsel olarak ifade etmeyi amaç-
lıyoruz.

I

Baştan başlayalım. Mücadele biçimleri soru-
nunun incelenmesinde, her marksistin temel is-
temleri nelerdir? İlk önce, marksizm, sosyalizmin
tüm ilkel biçimlerinden, hareketi tek bir özel mü-
cadele biçimine bağlamamakla ayrılır. Marksizm,
çok değişik mücadele biçimlerini kabul eder; ve
onları “uydurmaz”, ama sadece genelleştirir, ör-

gütler, hareketin gelişiminden doğan devrimci sınıfın mücadele biçimlerine bilinçli bir ifade verir. Bütün soyut formüllere ve bütün doktriner reçetelere kesin olarak düşman olan marksizm, hareket geliştikçe, kitlelerin sınıf bilinci arttıkça, ekonomik ve siyasal bunalımlar keskinleştikçe, yeni ve daha değişik savunma ve saldırı yöntemlerini sürekli olarak doğurarak ilerleyen *kitle* mücadelesine karşı dikkatli bir tutum takınılmasını gerektirir. Marksizm, bu nedenle, herhangi bir mücadele biçimini kesinlikle reddetmez. Marksizm, hiç bir koşul altında, sadece verili bir anda olanaklı olan ve var olan mücadele biçimleriyle kendisini sınırlandırmaz; verili bir döneme katılanların bilmediği, verili toplumsal durum değiştikçe *kaçınılmaz olarak* ortaya çıkan yeni mücadele biçimlerini kabul eder. Bu yönden marksizm, eğer böyle ifade edebilirsek, kitle pratiğinden *öğrenir* ve “sistem kurucuları”nın kendi koşullarında yaptıklarını çalışmalarda icat ettikleri mücadele biçimlerini kitlelere *öğretmeye* kalkışmaz. Biliyoruz ki, –örneğin, Kautsky, toplumsal devrim biçimlerini incelerken böyle demişti– yaklaşan bunalım, bizim şimdiden öngöremeyeceğimiz yeni mücadele biçimlerini ortaya çıkaracaktır.

İkinci olarak, marksizm, mücadele biçimleri sorununun mutlak *tarihsel* bir incelenmesini gerektirir. Bu sorunu somut tarihsel koşullardan ayrı olarak ele almak, diyalektik materyalizmin temellerinin kavranılmadığını gösterir. Ekonomik evrimin farklı aşamalarında, siyasal, ulusal-kültürel, yaşamsal ve diğer koşullardaki farklılıklara bağlı olarak farklı mücadele biçimleri öne geçer ve temel mücadele biçimleri olurlar; ve bununla bağlantılı olarak, ikincil, yedek mücadele biçimleri de değişime uğrar. Verili bir hareketin gelişimi-

nin verili bir aşamasındaki somut koşulların ayrıntılı bir incelenmesini yapmaksızın, her hangi bir mücadele aracının kullanılıp kullanılamayacağı sorusuna evet ya da hayır yanıtı vermeye kalkışmak, marksist konumu bütünüyle terketmek demektir.

Bunlar, bize kılavuzluk etmeleri zorunlu olan iki temel teorik önermedir. Batı-Avrupa'daki marksizmin tarihi, söylenmiş olanları doğrulayan sayısız örnekler vermektedir. Bugünün Avrupa sosyal-demokrasisi, parlamentarizme ve sendikal harekete mücadelenin temel biçimi olarak bakmaktadır; geçmişte ayaklanmayı kabul etmişlerdi ve gelecekte koşullar değişirse, onu kabul etmeye tam olarak hazırlar –Rus kadetleri ve *Rezzaglavustsi*²² gibi burjuva liberallerinin kanılarına rağmen–. Yetmişlerde sosyal-demokrasi, genel grevi, her derde deva toplumsal bir ilaç olarak, burjuvaziyi siyasal olmayan araçlarla bir darbede devirmenin bir aracı olarak reddetmiştir –ama sosyal-demokrasi kitle siyasal grevini (özellikle 1905 Rus deneyiminden sonra), *belli* koşullarda temel mücadele biçimlerinden *biri* olarak tümüyle kabul etmiştir–. Sosyal-demokrasi, kırklı yıllarda sokak barikat savaşını kabul etmişti, 19. yüzyılın sonunda belli nedenlerle bunu reddetti,²³ ve Kautsky'nin sözleriyle, barikat savaşının yeni taktiklerini başlatan Moskova deneyiminden sonra bu görüşlerini yeniden gözden geçirmeye ve barikat savaşının uygun olduğunu bütünüyle kabul etmeye hazır olduklarını belirtti.

II

Genel marksist önermeleri koyduktan sonra şimdi Rus Devrimine geri dönelim. Onun üretti-

ği mücadele biçimlerinin tarihsel gelişimini anımsayalım. İlk işçilerin ekonomik grevleri (1896-1900), daha sonra işçi ve öğrencilerin siyasal gösterileri (1901-1902), köylü isyanları (1902), değişik gösterilerle birleşen kitle siyasal grevlerinin başlangıcı (Rostov 1902, 1903 yaz grevleri, 9 Ocak 1905), tüm Rusya'yı kapsayan siyasal grevlere yerel düzeyde barikat savaşlarının eşlik etmesi (Ekim 1905), kitle barikat savaşları ve silahlı ayaklanma (Aralık 1905), barışçıl parlamenter mücadele (Nisan-Haziran 1906), kısmi askeri isyanlar (Haziran 1905-Temmuz 1906) ve kısmi köylü isyanları (1905 sonbaharı-1906 sonbaharı).

Genel olarak mücadele biçimleriyle ilgili olarak 1906 sonbaharındaki durum böyleydi. Otokrasinin “misilleme” olarak benimsediği mücadele biçimi, kara-yüzlerin²⁴ Kışinev’de 1903 ilkbaharından Sedlet’te 1906 sonbaharına kadar yapmış olduğu katliamlardır²⁵ (*pogrom*). Bütün bu dönem boyunca kara-yüzlerin örgütlediği katliamlar ve yahudilerin, öğrencilerin, devrimcilerin ve sınıf bilincine sahip işçilerin dövülmesi yetkinleşerek gelişti; kara-yüzler birliklerinin şiddeti, kiralık zorbaların şiddetiyle birleşerek, köy ve kasabalara karşı toplar kullanılmasına, işkence gösterilerine, işkence trenlerine vb. kadar vardırıldı.

Tablonun esas zemini böyledir. Bu zeminde, bu makalede incelenecek ve değerlendirilecek olan –kısmi, ikincil ve yedek olduğu tartışmasız olan– olgu durmaktadır. Bu olgu nedir? Biçimleri nelerdir? Nedenleri nedir? Ne zaman ortaya çıkmış ve nasıl yayılmıştır? Devrimin genel gidişi içindeki önemi nedir? Sosyal-demokrasinin örgütlediği ve yönettiği işçi sınıfı mücadelesiyle ilişkisi nedir? Tablonun genel arka planını çizdikten sonra, şimdi incelememiz gereken sorular bunlardır.

Bizim ilgilendiğimiz olgu, *silahlı* mücadeledir. Bu silahlı mücadele, bireyler ve küçük gruplar tarafından yürütölmektedir. Bazıları devrimci örgötlere bağılyken, diğlereri (Rusya'nın belli kesimlerinde *çoğunluk*) hiç bir devrimci örgüte bağıly değillerdir. Silahlı mücadele, *kesinlikle* birbirinden ayrılması gereken iki *farklı* amaca yöneliktir: Birincisi, bu mücadele kişilere, liderlere, ordu ve polis görevlilerine suikast yapmayı amaçlar; ikincisi, hem hükümetin hem de özel kişilerin para fonlarını kamulaştırmayı amaçlar. Kamulaştırılan paralar, kısmen parti kasasına, kısmen silahlanma ve ayaklanma hazırlığı gibi özel amaca ve kısmen de tanımlamakta olduğumuz mücadeleye katılan kişilerin geçimlerine gider. Büyük kamulaştırmalar (Kafkasya'da 200 bin rublelik ve Moskova'da 875 bin rublelik olanlar gibi), gerçekten de en başta devrimci partilere gitmiştir – küçük kamulaştırmalar, çoklukla, bazen de tümüyle “kamulaştırılanlar”ın geçimine gider. Bu mücadele biçimi, şüphesiz, sadece 1906'da, yani Aralık ayaklanmasından sonra geniş ölçüde gelişti ve yayıldı. Siyasi bunalımın silahlı mücadele noktasına kadar yoğunlaşması ve özel olarak da kentlerde ve kırlarda yoksulluğun, açlığın ve işsizliğin yoğunlaşması, tanımlamakta olduğumuz mücadelenin önemli nedenlerinden birisiydi. Bu mücadele biçimi, serseriler, lümpen-proletarya ve anarşist gruplar tarafından toplumsal mücadelenin tercih edilen ve hatta *tek* biçimi olarak benimsenmiştir.

III

Tanımlamakta olduğumuz mücadelenin alışlagelen değeriendirilmesi, bunun, işçilerin mo-

ralini bozan, geniş halk tabakalarını gerileten, hareketi örgütsüzleştiren ve devrime zarar veren anarşizm, blankizm, eski terörizm, kitlelerden yalıtılmış bireylerin eylemleri olduğu biçimindedir. Bu değerlendirmeyi destekleyen örnekler, gazetelerin günlük haberlerinde kolayca bulunabilir.

Ama bu örnekler inandırıcı mıdır? Bunu sınamak için, incelemekte olduğumuz mücadelenin en gelişkin olduğu bir yeri alalım – Letonya bölgesini. *Novoye Vremya*²⁶ (9-12 Eylül sayısında) Letonya sosyal-demokratlarının eylemlerinden böyle yakınmaktadır. Letonya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin (RSDİP'in bir bölümüdür) gazetesi düzenli olarak 30 bin baskı yapmaktadır. Duyuru sütunlarında her dürüst insanın yok etmeyi görev sayacağı casusların listesi yayınlanmaktadır. Polise yardım eden kişiler, idam edilmeyi hak etmiş ve dahası mallarının kamulaştırılması gereken “devrim düşmanları” olarak ilan edilmektedir. Halkın, sadece imzalı ve mühürlü makbuz karşılığı Sosyal-Demokrat Parti'ye para vermelelerini öğütlemektedir. Partinin son raporunda gösterilen 48 bin rublelik yıllık toplam gelirin içinde, Libau silahlı kolunun kamulaştırmalarından sağlanan 5.600 rublelik bir toplam vardır. Doğal olarak, *Novoye Vremya*, bu “devrimci yasa”ya karşı, bu “terör yönetimi”ne karşı öfkeyle ateş püskürtmektedir.

Hiç kimse Letonyalı sosyal-demokratların bu eylemlerini anarşizm, blankizm ya da terörizm olarak ilan etme cesareti gösteremeyecektir. Ama neden? Çünkü burada biz, mücadelenin yeni biçimi ile Aralıkta patlak veren ve yeniden mayalanmaya başlayan ayaklanma arasında açık bir bağlantı görüyoruz. Bir bütün olarak Rusya göz önüne alındığında bu bağlantı öylesine anlaşılabilir.

lir değildir, ama bu bağ mevcuttur. “Gerilla” savaşının Aralıktan sonra tam olarak yaygınlaştığı ve sadece ekonomik bunalımla değil, aynı zamanda siyasal bunalımla da olan bağlantısının güçlendiği gerçeği, her türlü tartışmanın dışındadır. Eski Rus terörizmi, aydın komplocuların bir işiydi; bugün, genel kural olarak, gerilla savaşı, işçi savaşçı-larca ya da sadece işsiz işçilerce yürütülmektedir. Blankizm ve anarşizm, klişelere zaafı olan kişilerin zihninde kolayca ortaya çıkar, ama ayaklanma koşullarında, ki Letonya bölgesinde çok açıktır, böylesine basma kalıp etiketlerin yersiz olduğu da çok açıktır.

Letonyalılar örneği, aramızda çok yaygın olan, bir ayaklanmanın koşullarına değinmeksiniz gerilla savaşını tahlil etmenin nasıl yanlış, bilim ve tarih dışı olduğunu açıkça göstermektedir. Bu koşullar akılda tutulmalıdır, büyük ayaklanma hareketleri arasındaki bir ara dönemin kendine özgü özelliklerini derinlemesine düşünmeliyiz, böylesi koşullar altında ne tür mücadele biçimlerinin kaçınılmaz olarak ortaya çıktığını anlamalıyız ve papağan gibi öğretilmiş söz yığınıyla, tıpkı kadetlerin ve *Novoye Vremya*’cılarının kullandıkları anarşizm, soygunculuk, serserilik gibi sözlerle konudan kaçmaya çalışmamalıyız.

Gerilla eylemlerinin çalışmalarımızı örgütsüzleştirdiği söyleniyor. Şimdi bu savı, Aralık 1905’ten bu yana var olan duruma, kara-yüzlerin katliamları ve sıkıyönetim dönemine uygulayalım. Böyle bir dönemde hareketi en fazla ne örgütsüzleştirir: Direnmenin bulunmayışı mı, yoksa gerilla savaşı mı? Rusya’nın merkezini, batı sınırlarıyla, Polonya ve Letonya bölgesiyle karşılaştırm. Tartışma götürmez ki, gerilla savaşı batı sınır bölgelerinde çok daha yaygındır ve çok daha gelişkindir. Ve yine

tartışma götürmez ki, genelde devrimci hareket ve özelde sosyal-demokrat hareket, merkezi Rusya'da batı sınır bölgelerinden *daha fazla örgütsüzdür*. Elbette, bundan, Polonya ve Letonya sosyal-demokrat hareketlerin gerilla savaşı sayesinde daha az örgütsüz oldukları sonucu çıkarmak aklımıza gelmemelidir. Hayır. Çıkarılabilecek tek sonuç, 1906 yılında Rusya'da sosyal-demokrat işçi hareketinin örgütsüzlüğünün nedeni olarak gerilla savaşının suçlanamayacağıdır.

Bu açıdan, sık sık ulusal koşulların özelliklerine anıştırmada bulunulur. Ama bu anıştırma, çok açık olarak mevcut savın zayıflığını gösterir. Eğer bu bir ulusal koşullar konusuysa, o zaman anarşizm, blankizm ya da terörizm –bunlar bir bütün olarak Rusya'nın ve özel olarak da Rusların ortak günahlarıdır– konusu değil, ama başka bir şeyin konusudur. Bu başka bir şeyi *somut olarak* inceleyin baylar! O zaman göreceksiniz ki, ulusal baskı ya da ulusal çelişki hiç bir şeyi açıklamaz, çünkü bunlar batı sınır bölgelerinde her zaman mevcuttur; oysa gerilla savaşı sadece bugünkü tarihsel dönemde ortaya çıkmıştır. Ulusal baskının ve ulusal çelişkinin bulunduğu pek çok yer vardır, ama buralarda, ulusal baskı gibi şeylerin olmadığı yerlerde olan gerilla savaşı yoktur. Sorunun somut tahlili, bunun ulusal baskının bir ifadesi olmadığını, ama ayaklanma koşullarının bir ifadesi olduğunu gösterecektir. Gerilla savaşı, kitle hareketinin bir ayaklanma noktasına gerçekten ulaştığı ve iç savaşın “büyük çarpışmaları” arasında oldukça geniş bir aralık ortaya çıktığı bir zamanda kaçınılmaz bir mücadele biçimidir.

Hareketi örgütsüzleştiren, gerilla eylemleri değil, böylesi eylemleri *denetimi altına* almayı beceremeyen partinin zayıflığıdır. İşte bu neden-

le, biz Rusların genellikle gerilla eylemlerine karşı savurduğumuz aforozlar, gerçekten de partinin örgütsüzleşmesine yol açan, gizli, rastlantısal ve örgütsüz gerilla eylemleriyle el ele gider. Bu mücadelenin doğmasına yol açan tarihsel koşulların ne olduğunu anlama yeteneksizliğimiz yüzünden onun zararlı yanlarını gidermede yeteneksiz kalıyoruz. Yine de mücadele sürüyor. Bu mücadele, güçlü ekonomik ve siyasal nedenlerle ortaya çıkmıştır. Bu nedenleri ya da bu mücadeleyi ortadan kaldırmak bizim gücümüz içinde değildir. Bizim gerilla savaşına karşı yakınmalarımız, bir ayaklanma konusunda partimizin zayıflığına karşı bir yakındır.

Örgütsüzlük konusunda söylediklerimizi moral bozukluğu için de söyleyebiliriz. Moral bozukluğunu yaratan gerilla savaşı değil, *örgütsüz*, düzensiz ve partisiz gerilla eylemleridir. Biz, gerilla eylemlerini suçlayarak ve küfür ederek en tartışma götürmez bu moral bozukluğundan kendimizi bir parça olsun kurtaramayız. Çünkü suçlama ve küfür etme, derin ekonomik ve siyasal nedenlerin ortaya çıkardığı bir olguyu durdurmak için kesin olarak güçsüzdür. Eğer anormal ve moral bozucu bir olguyu durdurma gücüne sahip değilsek, bu, *partinin* anormal ve moral bozucu mücadele yöntemlerini benimseme zorunda olması için bir neden oluşturmaz diye karşı çıkılabilir. Ama böylesi bir karşı çıkış, marksist değil, yalın bir burjuva-liberal karşı çıkış olacaktır, çünkü bir marksist, iç savaşa ya da onun biçimlerinden biri olan gerilla savaşına, *genel olarak* anormal ve moral bozucu olarak bakamaz. Bir marksist, kendisini sınıf mücadelesine dayandırır, toplumsal barışa değil. Keskin siyasal ve ekonomik bunalımın belli dönemlerinde sınıf mücadelesi, doğrudan bir iç sa-

vaşa doğru, yani toplumun iki kesimi arasındaki silahlı mücadeleye doğru olgunlaşır. Böyle bir dönemde bir marksist, iç savaşın yanında yer almak *zorundadır*. İç savaşın herhangi bir ahlaki suçlanmasına, marksizmin bakış açısından kesinlikle izin verilemez.

Bir iç savaş döneminde, proletaryanın ideal partisi *savaşan bir partidir*. Bu kesinlikle itiraz götürmez. İç savaş açısından herhangi bir özel anda iç savaşın özel bir biçiminin *amaca uygun olmadığını* iddia etmenin ve tanıtlamanın olanaklı olduğunu kabul etmeye tamamen hazırız. İç savaşın farklı biçimlerinin *askeri* açıdan *uygun olmayışına* ilişkin eleştiriyi tümüyle kabul ediyoruz ve *bu* sorunda son sözü her özel yörede pratikte çalışan sosyal-demokratların söylemesi gerektiğinde de kesinlikle anlaşıyoruz. Ama anarşizm, blankizm ve terörizm basma kalıp ve klişe sözlerle iç savaş koşullarının tahlilinden kaçınılmasını ve sosyal-demokrat partinin genelde gerilla savaşına katılımı gibi bir sorunun tartışılması sırasında, Polonya Sosyalist Partisi'nin şu ya da bu örgütünün, şu ya da bu anda, benimsediği anlamsız gerilla eylem yöntemlerinin bir öcü olarak kullanılmamasını marksizmin ilkeleri adına kesinlikle istiyoruz.

Gerilla savaşının hareketi örgütsüzleştirdiği savına eleştirel gözle bakılmak zorundadır. Mücadelenin *her* yeni biçimine yeni tehlikeler ve yeni özveriler eşlik ettiği gibi, bu yeni mücadele biçimine hazırlıksız olan örgütleri de kaçınılmaz olarak “örgütsüzleştirir”. Bizim eski propaganda çevrelerimiz, ajitasyon yöntemlerine başvurulmasıyla birlikte örgütsüzleşti. Komitelerimiz, gösterilere başvurulmasından sonra örgütsüzleşti. Herhangi bir savaşta her askeri harekât, belli ölçülerde sa-

vaşçıların saflarını dağıtır. Ama bu, savaşmamak gerekir anlamına gelmez. Bunun anlamı, savaşmayı *öğrenmek* gerektiğidir. Hepsi bu.

Sosyal-demokratların kibirli ve kendini beğenmiş olarak, “biz, anarşist, hırsız, soyguncu değiliz; biz bunların çok üstündeyiz; biz gerilla savaşını reddediyoruz” açıklamalarını gördüğümde kendime soruyorum: Bu insanlar ne söylediklerinin farkındalar mı? Ülkenin her yerinde kara-yüzler hükümeti ile halk arasında silahlı çatışmalar ve çarpışmalar oluyor. Bu, devrimin gelişiminin bugünkü aşamasında kesinlikle kaçınılmaz bir olgudur. İnsanlar kendiliğinden ve örgütsüz bir biçimde –ve işte bu nedenlerle çokluk talihsiz ve *istenilmeyen* biçimlerde– bu olguya silahlı çatışmalar ve saldırılarla da tepki gösteriyorlar. Ben, örgütümüzün zayıflığı ve hazırlıksızlığı yüzünden özgün durumlarda ya da özgün zamanlarda *bu* kendiliğinden mücadelenin parti tarafından yönetilmesinden kaçınmamızı anlayabiliyorum. Ben, bu sorunun yerel pratik faaliyette çalışanlar tarafından kararlaştırılması gerektiğini, ve zayıf ve hazırlıksız örgütlerin yeniden biçimlendirilmesinin kolay bir sorun olmadığını anlıyorum. Ama bir sosyal-demokrat teorisyen ya da yazarın bu hazırlıksızlığa hayıflanmadığını, ama daha çok kibirli bir kendini beğenmişlik ve kendini yüceltme eğilimi içinde anarşizm, blankizm ve terörizm hakkında gençliğinde papağan gibi öğrendiği sözleri yinelediğini gördüğümde, dünyanın en devrimci öğretisinin bu aşağılanması beni yaralıyor.

Gerilla savaşının, sınıf bilincine sahip proleterleri aşğılık sarhoş ayaktakımıyla yakın işbirliğine sokacağı söyleniyor. Bu doğrudur. Ama bu, sadece proletaryanın partisinin gerilla savaşına, tek ya da hatta baş mücadele yöntemi olarak hiç

bir zaman bakamayacağı demektir; bu yöntem diğer yöntemlere tabi kılınmalıdır demektir, yani savaşın baş yöntemleriyle uygun hale getirilmeli ve sosyalizmin aydınlatıcı ve örgütleyici etkisiyle soylu hale getirilmelidir demektir. Ve bu son koşul olmaksızın, burjuva toplumu içinde *tüm*, kesinlikle tüm mücadele yöntemleri, proletaryayı, altındaki ve üstündeki proleter olmayan değişik tabakalarla yakın işbirliği içine sokar ve eğer olayların kendiliğinden akışına bırakılırsa, yıpranır, bozulur ve rezilleşir. Grevler, eğer olayların kendi akışına bırakılırsa, “ittifaklar” içinde –tüketicilere *karşı* işçiler ile efendilerin anlaşması– bozulmaya uğrar. Parlamento, bir burjuva politikacılar çetesi-nin, “ulusal özgürlük”, “liberalizm”, “demokrasi”, cumhuriyetçilik, anti-klerikalizm (kilise karşıtlığı), sosyalizm ve talep edilen diğer tüm metaları, toptan ya da perakende değiş-tokuş ettiği bir geneleve dönüşerek bozulur. Bir gazete, bir kamu pezevenğine, kitleleri bozma aracına, ayaktakımının düşük içgüdülerine pezevenklik yapmanın bir aracına dönüşerek bozulur vb. vb.. Sosyal-demokrasi, proletaryayı, birazcık altında ya da birazcık üstünde bulunan tabakalardan ayıracak Çin Seddini çekecek hiç bir evrensel mücadele yöntemini tanımaz. Sosyal-demokrasi, farklı dönemlerde farklı yöntemleri uygular, *her zaman* bunların seçimini *tam olarak* tanımlanmış ideolojik ve örgütsel koşullarla belirler.*

* Bolşevik sosyal-demokratlar, sık sık gerilla eylemlerine karşı uçarı bir tutku taşımakla suçlanmaktadır. Bu nedenle, gerilla eylemleri konusundaki karar tasarısında (*Partiinye Izvestia*, N° 2 ve Lenin’in Kongre Raporu), gerilla eylemlerini savunan bolşevik *kesimin* bu eylemleri kabul etmesi için aşağıdaki koşulları önerdiğini anımsamak yanlış olmayacaktır: Hangi koşul altında olursa olsun, özel mülkiyetin “kamulaştırılması”na izin verilmezdi; hükümet mülkiyetinin “kamulaştırılması” salık veril-

IV

Rus devrimindeki mücadele biçimleri, Avrupa'daki burjuva devrimleriyle karşılaştırıldığında, çok büyük çeşitliliği ile ayırdedilir. Kautsky, 1902'-de, geleceğin devrimi (Rus devrimi *belki* istisnadır diye ekliyordu), hükümete karşı halkın mücadelesinden daha çok, halkın iki kesimi arasındaki mücadele biçiminde olacaktır dediği zaman, bunu kısmen önceden haber vermişti. Rusya'da bu *ikinci* mücadelenin, şüphesiz, Rusya'da, Batıdaki burjuva devrimlerinde olduğundan daha geniş olarak geliştiğini görüyoruz. Devrimimizin düşmanları halk arasında sayıca fazla değildir, ama mücadele keskinleştikçe, daha çok örgütlenirler ve burjuvazinin gerici tabakalarının desteğini alırlar. Bundan dolayı, *böyle* bir dönemde, siyasal grevlerin ulus çapında yayıldığı bir dönemde, bir *ayaklanmanın* çok kısa bir zamanla ve çok küçük bir alanla sınırlandırılmış eski tekil eylem biçimini alamayacağı kesinlikle doğal ve kaçınılmazdır. Ayaklanmanın bütün ülkeyi kucaklayan uzun bir iç savaşın, yani halkın iki kesimi arasındaki bir silahlı mücadelenin daha yüksek ve daha karmaşık bir biçimi olacağı kesinlikle doğal ve kaçınılmazdır. Böyle bir savaşın, göreceli olarak uzun aralıklı bir kaç büyük çarpışma ile bu aralıklar arasın-

mezdi, ama sadece bunlar *partinin denetimi altında* ve bir *ayaklanmanın gereksinimleri için* kullanılması koşuluyla *izin verilebilirdi*. Terörizm biçiminde gerilla eylemleri, acımasız hükümet görevlilerine ve kara-yüzlerin aktif üyelerine karşı *salık verilme*liydi, ama şu koşullarla: 1) kitlelerin duyguları hesaba katılmalıdır, 2) verili yöredeki işçi sınıfı hareketinin koşulları hesaba katılmalıdır, ve 3) proleter güçlerin boşuna ziyan edilmemesine dikkat gösterilmelidir. Bu taslak ile Birlik Kongresi'nin benimsediği karar arasında pratik farklılık, *sadece* hükümet mülkiyetinin "kamulaştırılması"na izin verilmemesiyle ilgilidir.

da çok sayıda küçük çatışmalar dizisinden daha başka türlü olacağı düşünülemez. Böyle olunca – ve kuşkusuz böyledir de– sosyal-demokratlar, bu büyük çarpışmalarda ve olabildiğince de bu küçük çatışmalarda kitleleri yönetmeyi en iyi biçimde sağlayacak örgütler yaratmayı kesinlikle kendilerine görev edinmelidirler. Sınıf mücadelesinin iç savaş noktasına ulaştığı bir dönemde, sosyal-demokratlar, *bu iç savaşa* sadece katılmayı değil, aynı zamanda yönetici rolünü oynamayı da kendilerinin görevi haline getirmelidirler. Sosyal-demokratlar, düşman güçlerine zarar verecek tek bir fırsatı bile kaçırmayan *savaştan bir taraf* olarak hareket edebilecek biçimde kendi örgütlerini eğitmeli ve hazırlamalıdır.

Bu, zor bir görevdir, yadsınamaz. Bu görev hemen başarılamaz. Tıpkı iç savaş sürecinde tüm halkın yeniden eğitilmesi ve savaşmayı öğrenmesi gibi, bizim örgütler de eğitilmeli, bu göreve eşdeğer deneyimlerin derslerine uygun biçimde yeniden yapılandırılmalıdır.

Bizim, mücadelenin her hangi bir yapay biçimini pratikte çalışanlara zorla kabul ettirmeye, hatta Rusya'daki iç savaşın genel sürecinde rol oynayabilecek olan gerilla savaşının özgün her hangi biçimine koltuklarımızda oturarak karar vermeye en küçük bir niyetimiz yoktur. Biz, özgün gerilla eylemlerine sosyal-demokrasi içinde bir *akımın* göstergesi olduğuna ilişkin somut bir değerlendirmeden çok uzağız. Ama pratik yaşamın ortaya çıkardığı yeni mücadele biçimlerinin olabildiğince doğru bir *teorik* değerlendirmesini yapmaya yardımcı olmayı görevimiz olarak kabul ediyoruz. Yeni ve zor bir sorunun doğru biçimde konmasında ve çözümüne doğru biçimde yaklaşılmasında sınıf bilincine sahip işçileri engelle-

yen klişelerle ve önyargılarla kararlılıkla savaşmayı kendi görevimiz olarak kabul ediyoruz.

Proletary, N° 5,
30 Eylül 1906

V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*,
Cilt 11, s. 213-223,
Moskova, 1965

ÇİN DEVRİMCİ SAVAŞINDA
STRATEJİ SORUNLARI²⁷
MAO ZEDUNG
[PARÇA]

1.
SAVAŞ YASALARI
GELİŞME HALİNDEDİR

Savaş yasaları, savaşı yöneten herkesin incelemesi ve çözmesi gereken bir sorundur.

Devrimci savaş yasaları, devrimci bir savaşı yöneten herkesin incelemesi ve çözmesi gereken bir sorundur.

Çin devrimci savaşının yasaları, Çin devrimci savaşını yöneten herkesin incelemesi ve çözmesi gereken bir sorundur.

Bugün biz savaş içindeyiz; bizim savaşımız devrimci bir savaştır ve bizim devrimci savaşımız, yarı-feodal ve yarı-sömürge ülke olan Çin'de yürütülen bir savaştır. Bu nedenle, biz, sadece ge-

nel olarak savaşın yasalarını değil, aynı zamanda devrimci savaşın özgöl yasalarını ve hatta Çin'deki devrimci savaşın özgöl yasalarını incelemeliyiz.

Herhangi bir şey yapacağınız zaman çok iyi bilmelisiniz ki, onun fiili koşullarını, doğasını ve diğer şeylerle ilişkilerini anlamıyorsanız, onu yöneten yasaları ya da onun nasıl yapılacağını ya da daha iyi nasıl yapılacağını bilmiyorsunuzdur.

Savaş, sınıflar, uluslar, devletler ya da siyasal gruplar arasındaki çelişkinin belli bir aşamaya kadar geliştiği zaman, bu çelişkileri çözmek için yürütülen mücadelenin en üst biçimidir ve özel mülkiyet ile sınıfların ortaya çıkmasından bugüne kadar var olmuştur. Savaşın fiili koşullarını, doğasını ve diğer şeylerle ilişkisini anlamaksızın, savaşın yasalarını, savaşın nasıl yönetileceğini ya da zaferin nasıl kazanılabileceğini bilemezsiniz.

Devrimci savaş, ister devrimci bir sınıf savaşsın, ister devrimci ulusal bir savaş olsun, her durumda, genel olarak savaşın koşulları ve niteliği yanına özgöl koşullara ve niteliğe sahiptir. Bu nedenle, savaşın genel yasaları yanında, her savaşın özgöl yasaları vardır. O savaşın özgöl koşullarını ve niteliğini anlamaksızın, onun özgöl yasalarını anlamaksızın, devrimci savaş yönetemezsiniz ve başarılı biçimde sürdüremezsiniz.

Çin devrimci savaş, iç savaş ya da ulusal savaş olsun, Çin'in özgöl çevresi içinde yürütölmektedir ve böyle olduğu için de, genel olarak savaşın ve genel olarak devrimci savaşın her birinin farklı kendine özgöl koşulları ve doğası vardır. Bu nedenle, genel olarak savaşın ve devrimci savaşın yasaları dışında, Çin devrimci savaşının kendine özgöl yasaları vardır. Bunları anlamaksızın, Çin devrimci savaşında zafer kazanamazsınız.

Dolayısıyla, genel olarak savaşın yasalarını

da, devrimci savaşın yasalarını da ve son olarak Çin devrimci savaşının yasalarını da incelemeliyiz.

Bazı kişiler, uzun süre önce çürüttüğümüz yanlış görüşlere sahipler. Onlar, sadece genel olarak savaş yasalarını incelemenin yeterli olduğunu, daha somut olarak ifade edersek, gerici Çin hükümetinin ya da gerici Çin askeri akademisinin yayınladığı askeri talimatnameleri izlemenin yeterli olduğunu söylemektedirler. Onlar, bu talimatnamelerin sadece genel olarak savaşın yasalarını, üstelik tümüyle dışarıdan kopya edilerek aktardığını görmüyorlar. Eğer onları, biçim ya da içeriğinde değişiklik yapmaksızın tümüyle kopya eder ve olduğu gibi uygularsak, “ayakkabıya uyması için ayağı yontmuş” oluruz ve yenilgiye uğrarız. Onların savı şudur: Kan pahasına edinilmiş bilgiden neden yararlanılmasın? Onlar, daha önceden bu şekilde kazanılmış deneyimlere değer vermek zorundaysak da, kendi kanımız pahasına elde ettiğimiz deneyimlere de değer vermemiz gerektiğini göremiyorlar.

Bir başkaları, uzun süre önce çürüttüğümüz ikinci bir yanlış savunuyorlar. Onlar, sadece Rusya’daki devrimci savaş deneyimini incelemenin yeterli olduğunu, daha somut olarak ifade edersek, sadece Sovyetler Birliği’nde yürütülmüş olan iç savaşın yasalarını ve Sovyet askeri örgütünün yayınladığı askeri talimatnameleri izlemenin yeterli olduğunu söylüyorlar. Onlar, bu yasaların ve talimatnamelerin Sovyetler Birliği’ndeki iç savaşın ve Kızıl Ordu’nun özgül özelliklerini içerdiğini göremiyorlar. Eğer onları hiçbir değişiklik yapmaksızın kopya eder ve uygularsak, yine “ayakkabıya uyması için ayağı yontmuş” oluruz ve yenilgiye uğrarız. Onların savı şudur: Bizim savaş-

mız, Sovyetler Birliği'ndeki savaş gibi devrimci bir savaş olduğuna göre ve Sovyetler Birliği zafer kazandığına göre, Sovyet örneğini izlemekten başka bir alternatif olabilir mi? Onlar, Sovyetler Birliği'nin savaş deneyimini özel olarak akılda tutarken, devrimci savaşın en son deneyimi olduğundan ve Lenin ve Stalin'in kılavuzluğunda yürütüldüğü için, Sovyetler Birliği'nin deneyimini özel olarak akılda tutarken, aynı şekilde Çin devrimci savaşının deneyimine değer vermemiz gerektiğini göremiyorlar.

Bir başka kesim de, aynı şekilde uzun süre önce çürüttüğümüz üçüncü görüşü savunuyorlar. Onlar, en değerli deneyimin 1926-1927'deki Kuzey Seferi'nin²⁸ deneyimi olduğunu ve ondan öğrenmemiz gerektiğini, daha somut olarak ifade edersek, büyük kentleri ele geçirmeye yönelik Ku-zey Seferi'ni taklit etmemiz gerektiğini söylüyorlar. Onlar, Kuzey Seferi deneyimini incelerken, bugünkü savaşımızın koşulları farklı olduğu için onun mekanik olarak kopya edemeyeceğimizi ve uygulayamayacağımızı göremiyorlar. Biz, Kuzey Seferi'nden sadece günümüze uygun olanları almamız ve bugünkü koşulların ışığında kendimize ait olan bazı şeyleri ortaya koymalıyız.

Böylece, farklı savaşların yönetimi için farklı yasalar, bu savaşların farklı koşulları tarafından – zaman, yer ve doğası açısından farklı– belirlenir. Zaman etmeni açısından, savaş ve onun yasaları gelişir; her tarihsel aşama özgül özelliklere sahiptir ve bu nedenle her tarihsel aşamadaki savaş yasaları, kendi özgül özelliklerine sahiptir ve diğer bir aşamaya mekanik olarak uyarlanamazlar. Savaşın doğası açısından, gerek devrimci savaş, gerekse karşı-devrimci savaş kendine özgü özelliklere sahiptir, onlara ilişkin yasalar da kendine

özgüdür ve bunlar diğerlerine mekanik olarak aktarılamayacakları için uyarlanamazlar. Yer etmeni açısından, hem ülke, hem ulus, özellikle geniş bir ülke ya da büyük bir ulus kendine özgü özelliklere sahiptir, her ülkenin ya da ulusun savaş yasaları da kendine özgüdür ve bunlar da bir başkasına mekanik olarak aktarılamazlar. Aynı tarihsel aşamalarda ortaya çıkan, aynı yerlerde ve aynı uluslar tarafından yürütülen savaşları yöneten yasalar incelenirken, her birinin özelliklerine ve gelişimine dikkatimizi yoğunlaştırmalıyız ve savaş sorununa mekanik yaklaşımlara karşı çıkmalıyız.

Hepsi bu kadar değil. Başlangıçta sadece küçük bir birliğe komuta etme yeteneğine sahip bir komutan, büyük bir birliğe komuta edebilecek yeteneğe sahip olursa, bu, o komutanın ilerlediğini ve geliştiğini gösterir. Aynı biçimde, bir yörede ve birkaç bölgede faaliyet yürütmek arasında fark vardır. Başlangıçta sadece kendisinin iyi bildiği bir yörede faaliyet yürütme yeteneğine sahip bir komutan, eğer birden çok bölgede faaliyet yürütme yeteneğine sahip olursa, bu, o komutanın ilerlediğini ve geliştiğini gösterir. Düşman tarafındaki ve bizim tarafımızdaki teknik, taktik ve stratejik gelişmeler nedeniyle, koşullar da, verili bir savaşın her aşamasında farklıdır. Bir savaşın alt aşamalarında komutayı yürütme yeteneğine sahip bir komutan, eğer savaşın üst aşamalarında komutayı yürütme yeteneğine sahip olursa, bu, o komutanın daha çok ilerlediğini ve geliştiğini gösterir. Belirli bir yerde ve savaşın gelişimin belirli bir aşamasında belirli büyüklükteki bir birliğe komuta etme yeteneğini sürdüren bir komutan, hiç ilerleme ve gelişme göstermemiş demektir. Bir tek beceriyle ya da dar görüşle yetinen insanlar vardır, bunlar hiçbir zaman ilerleyemezler; devrimin

belirli bir yerinde ve belirli bir zamanında bazı roller oynayabilirler, ama bu önemli bir rol değildir. Bizim gereksinmemiz, önemli rol oynayabilecek savaş yöneticileridir. Tarihin ve savaşın gelişmesiyle de savaş yöneten tüm yasalar değişir; değişmeyen hiçbir şey yoktur.

II.

SAVAŞIN AMACI

SAVAŞI ORTADAN KALDIRMAKTIR

İnsanlar arasında karşılıklı katliam canavarı olan savaş, sonuçta insan toplumunun ilerlemesiyle ortadan kalkacaktır ve bu da, çok uzak olmayan gelecekte gerçekleşecektir. Ama onu ortadan kaldırmanın sadece tek yolu vardır ve bu da, savaşa savaşla karşılık vermek, karşı-devrimci savaşa devrimci savaşla karşılık vermek, ulusal karşı-devrimci savaşa ulusal devrimci savaşla karşılık vermek ve karşı-devrimci sınıf savaşına devrimci sınıf savaşıyla karşılık vermektir. Tarih sadece iki çeşit savaş tanır: Haklı savaş ve haksız savaş. Biz, haklı savaşları destekler, haksız savaşlara karşı çıkarız. Tüm karşı-devrimci savaşlar haksız savaşlardır; tüm devrimci savaşlar haklı savaşlardır. İnsanlığın savaşlar çağı, bizim çabalarımızla sona erecektir ve hiç kuşkusuz bizim yürüttüğümüz savaş son muharebenin bir parçasıdır. Ama kuşkusuzdur ki, bizim karşı karşıya olduğumuz savaş, tüm savaşların en büyüklerinden ve en amansızlarından birisi olacaktır. En büyük ve en amansız haksız karşı-devrimci savaşın en büyüğü ve en amansız bizim omuzlarımıza asılıdır; haklı bir savaşın bayrağını yükseltmezsek, insanlığın büyük çoğunluğu yıkıma uğrayacaktır. İnsanlığın haklı savaş bayrağı, insanlığın kur-

tuluş bayrağıdır. Çin'in haklı savaş bayrağı, Çin'in kurtuluş bayrağıdır. İnsanlığın büyük çoğunluğunun ve Çin halkının yürüttüğü bu savaş, hiç kuşkusuz haklı bir savaştır, insanlığın ve Çin'in kurtuluşu için verilen en yüce ve onurlu savaştır ve dünya tarihinin yeni bir evresine açılan bir köprüdür. İnsan toplumu sınıfların ve devletlerin yok edildiği noktaya geldiğinde, ne karşı-devrimci savaş ne devrimci savaş, ne haklı savaş ne haksız savaş olacaktır; insanlığın sürekli barış çağı olacaktır. Devrimci savaşın yasalarına ilişkin incelememiz, tüm savaşları yok etme arzusundan kaynaklanır; biz komünistler ile tüm sömürücü sınıflar arasındaki ayrım buradadır.

III. STRATEJİ, BİR BÜTÜN OLARAK BİR SAVAŞ DURUMUNUN YASALARININ İNCELENMESİDİR

Nerede savaş varsa, orada bir bütün olarak bir savaş durumu vardır. Bir bütün olarak savaş durumu, bütün dünyayı, bütün bir ülkeyi, bağımsız bir gerilla bölgesini ya da bağımsız büyük bir harekât cephesini kapsayabilir. Çeşitli yönlerinin ve aşamalarının ayrıntılı bir incelemesini gerektiren her savaş durumu, bir bütün olarak bir savaş durumu oluşturur.

Strateji biliminin görevi, bütün olarak bir savaş durumuna ilişkin savaş yönetme yasalarını incelemektir. Seferler biliminin ve taktikler biliminin²⁹ görevi, kısmi bir duruma ilişkin savaş yönetme yasalarını incelemektir.

Bir sefer ya da taktik harekât komutanının, strateji yasalarını bir dereceye kadar kavraması neden gereklidir? Çünkü, bütünün kavranılması

parçanın kavranılmasını kolaylaştırır ve parça bütüne bağlıdır. Stratejik zafer taktik başarılar tarafından belirlenir görüşü, tek başına yanlıştır; çünkü bir savaşta zafer ya da yenilginin, her şeyden önce, bir bütün olarak durumun ve onun değişik aşamalarının uygun biçimde hesaba katılması sorunu olduğu gerçeğini gözden kaçırır. Eğer bir bütün olarak durumu ve onun değişik aşamalarını hesaba katarken ciddi kusurlar ya da yanlışlar yapılmışsa savaş yitilir. “Dikkatsiz bir hareket, bütün oyunu yitirtir” sözü, kısmi özelliklere sahip bir harekete ya da bütün durumu belirlemeyen bir harekete değil, bütün durumu belirleyen bir harekete ilişkindir. Bu, satrançta da, savaşta da böyledir.

Ama bir bütün olarak durum, parçalarından ayrılmaz ve onlardan bağımsız olamaz; çünkü parçalar bütünü oluşturur. Bazen belli parçalar, bütün durumu ciddi biçimde etkilemeksizin yıkma ya da yenilgiye uğrayabilir. Çünkü bu parçalar bütün açısından kesin sonuçlu değildir. Taktik hareketlerde ya da seferlerde bazı yenilgiler ya da başarısızlıklar, kesin sonuçlu özelliklere sahip olmadıklarından, bütün savaş durumunun kötüye gitmesine yol açmayabilir. Ama bütün savaş durumunu oluşturan seferlerin çoğunun yitirilmesi ya da kesin sonucu belirleyen bir-iki seferin yitirilmesi bütün durumu hemen değiştirir. Buradaki “seferlerin çoğu” ya da “bir-iki sefer”, kesin sonuçludur. Savaş tarihinde, bir tek muharebedeki yenilginin, bir dizi zaferin sağladığı tüm üstünlükleri sıfırladığının ve birçok yenilgiden sonra kazanılan bir muharebenin yeni bir duruma yol açtığının örnekleri vardır. Bu örneklerde, “bir dizi zafer” ve “birçok yenilgi” kısmi niteliktedir ve bütün durumu belirlemezken, “bir tek muharebede ye-

nilgi” ya da “bir tek muharebede zafer” belirleyici rol oynar. Tüm bunlar, durumu bir bütün olarak hesaba katmanın önemini açıklar. Tüm komutayı üstlenmiş kişi için en önemli şey, dikkatini bir bütün olarak savaş durumuna yoğunlaştırmaktır. Ana nokta, komutanın, koşullara uygun olarak, askeri birliklerini ve askeri düzenini gruplandırma sorunuyla, seferler arasındaki ilişkilerle, değişik hareket aşamaları arasındaki ilişkilerle ve bizim tüm faaliyetlerimiz ile düşmanın tüm faaliyetleri arasındaki ilişkilerle ilgilenmesi gereklidir. Tüm bu sorunlar, komutanın çok büyük dikkat ve çaba göstermesini gerektirir ve eğer bunları görmezden gelir ve ikincil sorunlara dalarsa, başarısızlıkları kesinlikle önleyemez.

Bütün ile parça arasındaki ilişki, sadece strateji ile seferler arasındaki ilişkiler için değil, aynı zamanda seferler ile taktikler arasındaki ilişkiler için de geçerlidir. Bunun örnekleri, bir tümenin harekâtı ile bu tümene bağlı alay ve taburların harekâtları arasındaki ilişkide, bir bölüğün harekâtı ile bu bölüğe bağlı müfreze ve mangaların harekâtları arasındaki ilişkide görülebilir. Her düzeydeki komutan, dikkatini, yönettiği bütün durumdaki, en önemli ve en belirleyici sorun ya da eylem üzerinde toplamalıdır; başka sorunlar ve etkinlikler üzerinde değil.

Neyin önemli ya da belirleyici olduğu, genel ya da soyut düşüncelerle değil, somut koşullara göre saptanmalıdır. Bir askeri harekâta saldırı yönü ve noktası, düşmanın fiili durumuna, araziye ve o andaki güçlerimizin kuvvetine göre seçilmelidir. Komutan, erzak bol olduğunda askerlerin çok yememelerine ve erzak az olduğunda aç kalmamalarına dikkat etmelidir. Beyaz bölgelerde, sadece küçük bir bilgi sızıntısı, daha sonraki

bir çatışmada yenilgiye neden olabilir, ama Kızıl bölgelerde, küçük bir bilgi sızıntısı çok ciddi bir soruna yol açmaz. Yüksek rütbedeki komutanların kişisel olarak belirli muharebelere katılmaları, bazılarının da katılmamaları gerekir. Bir askeri okul için en önemli sorun, yönetici ve eğitimcilerin seçimi ve bir eğitim programının benimsenmesidir. Bir kitle toplantısı için en önemli şey, katılmaları için kitleleri harekete geçirmek ve uygun sloganlar ortaya atmaktır. Ve bunun gibi birçok konular. Tek sözcükle, ilke, dikkatimizi, durumu bir bütün olarak etkileyen önemli bağlantı noktalarında toplamaktır.

Bir savaş durumunu yöneten yasaları bir bütün olarak incelemenin tek yolu, bazı şeylere kafa yormaktır. Bütün bir duruma ilişkin her şey gözle görülemez; bunları sadece kafa yorarak anlayabiliriz, bunun başka yolu yoktur. Ama bir bütün olarak durum, parçalardan oluştuğu için, parçalar üzerinde, seferler ve taktikler üzerine deneyimi olan kişi, daha yüksek düzeydeki konuları, bunlara kafa yormaya istekliyse anlayabilir. Strateji sorunları şunları içerir:

- Düşman ile bizim aramızdaki ilişkiye gereken önemi vermek.
- Değişik seferler arasındaki ya da değişik harekât aşamaları arasındaki ilişkilere gereken önemi vermek.
- Bir bütün olarak önemli (ve belirleyici) olan parçalara gereken önemi vermek.
- Genel durumun içerdiği özelliklere gereken önemi vermek.
- Cephe ile arka cephe arasındaki ilişkiye gereken önemi vermek.
- Kayıplar ile takviyeler, çarpışma ile dinlenmeler, toplanma ile dağılma, saldırı ile savunma,

ilerleme ile geri çekilme, gizlenme ile açığa çıkma, ana saldırı ile yardımcı saldırı, taarruz ile düşmanı durdurmak için yapılan taarruz, merkezi komuta ile merkezi olmayan komuta, uzatılmış savaş ile çabuk sonuçlu savaş, mevzi savaş ile hareketli savaş, kendi güçlerimiz ile dost güçlerimiz, bir askeri kol ile başka bir askeri kol, üstler ile astlar, kadrolar ile astlar, eski askerler ile yeni askerler, kıdemli kadrolar ile kıdemsiz kadrolar, eski kadrolar ile yeni kadrolar, Kızıl bölgeler ile Beyaz bölgeler, eski Kızıl bölgeler ile yeni Kızıl bölgeler, merkezi alanlar ile belirli bir üs bölgesinin sınırları, sıcak mevsim ile soğuk mevsim, zafer ile yenilgi, büyük birlik düzeni ile küçük birlik düzeni, düzenli ordu ile gerilla güçleri, düşmanı imha etme ile kitleleri kazanma, Kızıl Orduyu genişletme ile pekiştirme, askeri çalışma ile siyasal çalışma, eski görevler ile bugünkü görevler, bugünkü görevler ile gelecekteki görevler, bir dizi koşuldan doğan görevler ile başka bir dizi koşuldan doğan görevler, sabit cephe ile oynak cephe, iç savaş ile ulusal savaş, bir tarihsel aşama ile bir başka tarihsel aşama vb. vb. arasındaki bağlantıya olduğu kadar farklılığa da gereken önemi vermek.

Bu strateji sorunlarının hiçbirisi gözle görülemez, ama yine de kafa yorarsak onların hepsini anlar, kavrar ve üstesinden gelebiliriz, yani bir savaş ya da askeri harekâta ilişkin önemli sorunları daha yüksek ilkeler düzeyine yükseltebiliriz ve bunları çözebiliriz. Strateji sorunlarını incelerken görevimiz bu amaca ulaşmaktır...

Mao Zedung,
Seçme Yapıtlar,
Cilt I, s. 179-254,
Pekin, 1967

PROLETARYANIN ASKERİ ÖRGÜTLENMESİ
ÜZERİNE MARKSİST-LENİNİST TEORİ³⁰
VÕ NGUYÊN GIÁP

Marksizm-Leninizm, proletaryanın askeri örgütlenmesi sorunu ile sınıf mücadelesi ve devlet öğretisini organik bağlantı içinde irdelenmiştir.

İlkel komünal toplumdan itibaren toplum ayrılmış ve sınıflara bölünmüştür. Bu andan itibaren, toplumsal tarih sınıf mücadelelerinin tarihi olmuştur. Halkların varlığı, halkların ezilmesi ve köleleştirilmesi sorununu yarattığından, sınıf mücadelesi tarihi ulusal mücadele biçimi altında sürmüştür. Köle sahipleri ve köleler, toprak sahipleri ve köylü, burjuvazi ve proletarya, ezen ve ezilen halklar, saldırgan ülkeler ve işgal edilen ülkeler, toplumdaki uzlaşmaz çelişki içindeki kesimler, değişik biçimlerde ardı arkası kesilmeyen mücadele yürütmüşlerdir ve bu mücadele en şiddetli

biçimde silahlı çatışma ya da savaş olarak patlak vermiştir. Antik dönemden günümüze kadar sınıflı bir toplumda sayısız savaşlar patlak vermiştir. Yaklaşık 5.000 yılda 10.000'den daha fazla büyük çaplı savaşlar meydana gelmiştir.

Silahlı güçler savaşın temel aracıdır. Onların ortaya çıkışı, toplumun uzlaşmaz sınıflara bölünmesiyle birlikte devletin ortaya çıkmasıyla bağlantılıdır. Silahlı güçler, devletin özel örgütlenmesidir; belli bir sınıfın kendi siyasal çizgisini silahlı şiddet araçlarıyla uygulamasının bir aracıdır.

Devletin sınıf özelliği, silahlı güçlerin niteliğini ve işlevini belirler. Tüm sömürücü devletlerin silahlı güçleri şu temel işlevlere sahiptir: İçte, sömürülen kitleleri baskı altında tutmak ve egemen sınıfın düzenine boyun eğmeye zorlamak; dışta, başka ülkeleri fethetmek ve yabancı saldırganlardan kendi ülkesini savunmak.

Toplum tarihinde üç tip sömürücü devlet ve buna bağlı üç tip silahlı güç olmuştur: Köleci devletin silahlı güçleri, feodal devletin silahlı güçleri ve burjuva devletin silahlı güçleri.

Tarihte bu üç tip silahlı güç, değişik adlara, değişik örgütsel biçimlere ve asker alım yöntemlerine sahip olmuşlarsa da, bu silahlı güçlerin niteliği hep aynı kalmıştır: Sömürücü devletin silahlı güçleri her zaman sömürücü sınıfın ülkedeki sömürülen kitleleri baskı altına almasının ve başka ülkeleri ve halkları yağmalamanın ve köleleştiririnin bir aracıdır.

Ama egemen sınıfın ordusu, sömürü düzeninde varolan tek ordu değildir. Ezilen sınıflar, devrim sürecinde, egemen sınıfın silahlı şiddetine karşı direnmek için kendi devrimci silahlı örgütlerini oluşturmuşlardır. Roma'da köleler, Marks'ın sözleriyle, "tüm antik tarihin en tipik ki-

şiliği, yetenekli bir savaşçısı ve eski proletaryanın gerçek bir temsilcisi”^{*} olan Spartaküs’ün önderliğinde ayaklanmışlardır. Spartaküs, köleci devletin ordusuna karşı kararlılıkla savaşan on binlerce insandan oluşan büyük bir partizan ordusu örgütlemeyi başarmıştır.

Feodal dönemde Avrupa’da, Asya’da, Afrika’da silahlı köylüler sık sık ayaklanmışlardır. Pek çok ülkedeki köylü savaşları ve kurtuluş savaşları büyük ölçekte patlak vermiş ve çok büyük bir savaş gücüne sahip olmuştur. Kapitalizmde bile ortaya çıkan ve burjuvazinin bayrağı altında kendiliğinden mücadele eden işçiler ve köylülerin silahlı örgütleri feodalizme karşı burjuva devrimlerinde de yer almışlardır.

Ama tarihsel sınırlamalar nedeniyle, doğru siyasal, askeri ve örgütsel çizginin olmamasından dolayı, sömürülen sınıfların değişik zamanlardaki devrimci silahlı örgütleri, çok cesurca savaşmışlar ve sık sık çok büyük zaferler kazanmış olmasına rağmen, sonuçta düşmana yenilmişler ve kendi “müttefikleri”nin ihanetine uğramışlardır.

Bu ihanet, burjuvazinin önderliğindeki burjuva devrimlerinde en canlı biçimde ortaya çıkmıştır. Engels, Fransa’da her devrimden sonra, işçilerin silahlı olduklarını çok önceleri belirtmiştir. “Bu nedenle, iktidarda bulunan burjuvalar için işçilerin silahsızlandırılması birinci görevdi. Bundan ötürü, işçilerin kanı pahasına kazanılmış her devrimden sonra, işçilerin yenilgisi ile sonuçlanan yeni bir mücadele patlak verir.”^{**}

Ezilen kitlelerin askeri örgütlenmesi sorunu,

^{*} Marks’dan Engels’e Mektup, 27 Şubat 1861.

^{**} Engels, “Fransa’da İç Savaş” a Giriş, *Seçme Yapıtlar*, Cilt I, s. 756-757, Hanoi 1962.

marksizm ortaya çıkana kadar, proletaryanın, kendi siyasal partisi tarafından yönetilen bağımsız bir siyasal güç olana kadar, “kendiliğindenlik” döneminden çıkıp “kendi bilincine” ulaştığı döneme – proletaryanın devrimci mücadelesinin nitelik olarak büyük sıçrama yaptığı dönem– kadar, proletaryanın askeri bilimi çerçevesi içinde tam olarak çözümlenememiştir. İşçi sınıfının partisi, yani komünist partisi siyasal arenada yer alması ve değişik ülkelerde devrimci önderliği ele geçirmesi, devrimci ve halkçı niteliğe sahip, proleter devrimlerinden ya da işçi sınıfının yönettiği demokratik ulusal halk kurtuluş devrimlerinden doğan silahlı örgütlerin ortaya çıkmasına neden oldu. Özellikle Ekim Devrimi’nin ardından Avrupa, Asya ve Latin-Amerika’da sosyalist ülkelerin kurulması, dünya çapında ilk kez yeni bir silahlı örgütlenme yarattı. Bu yeni silahlı örgütlenme, halka ve insanlık tarihinin en ileri devlet biçimi olan proletarya diktatörlüğünün devletine ait gerçek silahlı güçlerdir.

MARKS VE ENGELS’İN GÖRÜŞLERİ

Marks ve Engels, kapitalizmin mezar kazıcısı ve komünist toplumun –insanın insan tarafından sömürülmediği sınıfsız toplum– kurucusu uluslararası işçi sınıfının tarihsel görevini belirlerken, proletaryaya kendisini kurtarması için doğru yolu göstermişlerdir. Bu yol boyunca işçi sınıfı, –komünist partisinin önderliği altında, köylülerle ittifak halinde ve devrimci şiddeti kullanarak–burjuvazinin devlet aygıtını yok etti, proletarya diktatörlüğünü kurdu ve devleti, proletaryanın egemenliğini korumanın ve komünist ilkelere göre toplumu yeniden biçimlendirmenin bir aracı olarak

kullandı.

Proletaryanın askeri örgütünün kuruluşunu, öncelikle proletaryanın büyük devrimci mücadelesi zorunlu kılar. Proletarya ve devrimi kitleler, zincirlerine rağmen ayaklandılar ve eski dünyayı yok ettiler. Bu devrimci süreçte, proletarya ve devrimci kitleler kendi askeri örgütlenmelerine sahip olmak zorundaydılar. Askeri örgütlenme, proletaryanın ve devrimci kitlelerin sadece maddi güçleri kullanmaları için değil, aynı zamanda düşmanın maddi güçlerini yok edebilmeleri için de zorunluydu. Ve şiddete başvurmaksızın kendi büyük tarihsel görevlerini –burjuvazinin boyunduruğunu kırmak ve proletarya diktatörlüğünü kurmak– başaramazlar. Egemen sınıflar, tarih sahnesinden asla gönüllü olarak çekilmezler. Monarşik devletin de, burjuva devletin de, her zaman emirleri altında büyük silahlı güçleri vardır. İçerde emekçi halkı baskı altında tutmanın ve uluslararası alanda kendi korsanlık siyasetini yürütmenin etkin bir aracı olarak bu silahlı güçleri sürekli geliştirmişler ve mükemmelleştirmişlerdir. Onlar, her zaman proletaryanın ve emekçi kitlelerin özgürlük istemlerini bastırmak ve devrimci mücadeleleri kan banyosuna dönüştürmek için bu karşı-devrimci askeri aygıtı güvenmişlerdir. Engels, kapitalizmin yükseliş döneminde “burjuvazinin temel özelliği”ni şöyle belirtir: “... Burjuvazi, proletarya kendi öz çıkarları ve kendi öz istemleri ile ayrı bir sınıf olarak onun karşısına çıkma cüretinde bulunur bulunmaz, son derece acımasız olabilmekte ve aşırı misillemede bulunabilmektedir.”* Kapitalizmin gelişmesi ve iç çelişkilerinin giderek

* Engels, “Fransa’da İç Savaş”a Giriş, *Seçme Yapıtlar*, Cilt I, s. 758, Hanoi 1962.

keskinleşmesi, kaçınılmaz olarak burjuva devlet aygıtı içinde karşı-devrimci silahlı güçleri inşa etmek için büyüyen bir askeri eğilim doğurmuştur. Engels şöyle yazıyor: “Ordu, devletin temel hedefi oldu; kendi başına amaç durumuna geldi; oysa halklar, sadece asker kaynağı ve birliklerin maddi destek deposudur. Militarizm, Avrupa’yı egemenlik altına alıyor ve yutuyor.”*

Bu durumda, proletarya ve ezilen kitleler, burjuva devletin silahlı baskısına direnmek, bu askeri aygıtı yok etmek, onun direnişini ezmek ve devrimci iktidarı korumak için kendi askeri örgütlenmesini oluşturmak zorunda kaldılar. Askeri örgütlenme burjuvaziye devirmek için proletaryanın yürüttüğü mücadelenin zorunlu bir koşuluysa, bu askeri örgütlenme nasıl inşa edilmelidir?

Bu sorun, marksizm-leninizmin ustaları tarafından mükemmel biçimde çözümlenmiştir. Marks ve Engels, proletaryanın askeri biliminin kurucuları olmanın yanında, proletaryanın askeri örgütlenmesinin alması gereken biçimi sorununun teorik temelini oluşturmuşlardır. Şu ünlü saptamayı yaptılar. İşçi sınıfının silahlı olması ve silahlı halkın düzenli ordunun yerini alması. “... İşçiler, silahlı ve örgütlü olmalıdırlar. Tüm proletaryanın yivli ve yivsiz tüfeklerle, toprakla ve cephaneyle silahlandırılması hemen gerçekleştirilmelidir... Proletarya silahlanmalıdır ve her türlü silahsızlandırma girişimine karşı çıkmalıdır.”** 1850’de Marks ve Engels’in yaptığı bu ateşli çağrı, 1848’de Fransız proletaryasının burjuvaziye karşı ilk büyük ve kanlı mücadele deneyimine dayanır. Bu dönemde, halk ayaklanması ve iç savaş, Batı-

* Engels, *Anti-Dühring*, s. 286, Hanoi, 1959.

** Marks-Engels, “Merkez Komitesinin Komünist Birliğe Çağrısı”, *Seçme Yapıtlar*, Cilt I, s. 145, Hanoi, 1962.

Avrupa'nın gelişmiş kapitalist ülkelerinde bir dizi devrimler için ivedi siyasal görev haline gelmişti. Marks ve Engels, proletaryanın devrimci eylem programında temel bir gereklilik olarak belirlenen bu mücadele çağrısını yaptılar.

18. yüzyılın sonu ile 19. yüzyılın ortalarına kadar Avrupa tarihi, hala burjuva demokratik devrimlerin tarihidir. Bu bağlamda, proletarya, feodal egemen kesime ve gerici burjuvaziye karşı demokratik burjuva partileriyle ittifak kurmuştu ve başarılı bir devrimden sonra bu partiler geçici olarak iktidarı ele geçirdiler. Bu koşullarda Marks ve Engels, proletaryanın silahlandırılmasını, sadece gerici feodal ve burjuva sınıflarının devlet makinesini parçalamak ve ayaklanmanın zaferi için değil, aynı zamanda iktidarı ele geçirdikten sonra işçilere ihanet edecek olan burjuva demokratik partilerinin kaçınılmaz tertiplerine karşı da temel koşul olduğunu düşünmüşlerdir. Onlar, bunun, işçi sınıfının siyasal bağımsızlığını güvenceye almak ve kendi mücadelesinin kazanımlarını korumak için de gerekli olduğunu söylediler.

Marks ve Engels, proletaryanın silahlandıktan sonra sınırsız bir güce sahip olacağına inanıyorlardı. 1848 devrimlerinde, Paris'te, bu gücü açıkça görmüşlerdi. "İşçilerin, başsız, ortak bir plan-dan, yardım kaynaklarından yoksun, çoğunluğuyla silahsız olarak, orduya, gezgin muhafıza, Paris ulusal muhafızına, ve taşradan akın eden ulusal muhafıza, beş gün boyunca nasıl cesaretle ve eşsiz bir deha ile karşı durduklarını ve başarılarını önlediklerini herkes biliyor."* Engels şöyle söylüyor: "Eğer Paris'te 40.000 işçi, kendisinden dört kat bü-

* Marks, "Fransa'da Sınıf Mücadeleleri", *Seçme Yapıtlar*, Cilt I, s. 226, Hanoi, 1962.

yük güçlere karşı enerjik biçimde direnebildiyse, tüm Paris işçileri disiplinli ve birlikte hareket edebilselerdi neler başarabilirdi!”*

1871’de Paris Komünü deneyimine dayanarak öğretilerini geliştiren Marks ve Engels şu ilkelere belirdiler: Başarılı bir devrim, eski silahlı güçleri ezmeli, dağıtmalı, yeni silahlı güçlerle yer değiştirmeli ve düzenli ordunun yerine halkın silahlı güçlerin geçirmelidir. Marks şöyle söylüyor: “Eski yönetimin oturduğu ve Fransız işçi sınıfının sosyalist kalesi Paris, düzenli orduyu tasfiye etmeyi başardığı ve onun yerine en iyi işçilerden oluşan bir ulusal muhafız gücü oluşturduğu için kuşatmaya direnebildi.”**

Marks ve Engels, kapitalist düzende, düzenli ordunun emekçilere karşı burjuva yönetiminin sürdürdüğü savaşın temel aracı olduğunu vurguladılar. Bu düzenli ordunun parçalanması, burjuva iktidarını maddi aracından yoksun bırakmak ve direnme ve ayaklanma tehlikesini bertaraf etmek demektir. Diğer taraftan, proletarya, devrimci kitlelerin gücüne güvenerek, proletaryanın ve devrimci kitlelerin silahlanmasına dayanarak kendi askeri gücünü hızla inşa etmeli ve geliştirmeli, kitlelerin ayaklanmasının başarısını korumak ve devrimi ilerletmek için onu tek silahlı güç haline getirmelidir. Paris Komünü, bu yaşamsal dersi tüm dünya proletaryasına öğretti. “Komün ilk kararıyla, düzenli orduyu kaldırdı ve yerine silahlı halkı geçirdi.”*** Marks ve Engels, işçi sınıfının görevinin eski devletin bürokratik ve askeri ma-

* Engels, “Haziran Devrimi”, *Neue Rheinische Zeitung*, N° 32, 2 Temmuz 1848.

** Marks, “Fransa’da İç Savaş”, *Seçme Yapıtlar*, Cilt I, s. 832, Hanoi, 1962.

*** Marks, “Fransa’da İç Savaş”, age, s. 832.

kinesini parçalamak ve onun yerine proletaryanın yeni devlet örgütünü geçirmek olduğu sonucunu çıkardılar. Öyle ki, *Komünist Manifesto*'da, 1872 tarihli önsözde belirttikleri gibi, bu büyük tarihsel öneme sahip öngörüyü göz önüne alarak değişiklik yaptılar.

Engels de, silahlı halkın sosyalist devletin askeri örgütlenme biçimi olacağını öngördü. Bu öngörü, Marks ve Engels'in sosyalizmin zaferinin gelişmiş kapitalist ülkelerin hepsinde ya da çoğunda eşzamanlı olabileceğine ilişkin teorilerinin temel dayanağıydı. Ayrıca, sosyalist sistemin doğası gereği herhangi bir ülkeye karşı saldırgan eylemde bulunmayacağı için düzenli orduya da gereksinmesi yoktu. Silahlı halk, kamu düzenini ve güvenliği korumakla yükümlü olacaktı. Engels, 19. yüzyılın ikinci yarısında değişik ülkelerin ordularını, askeri sanatı ve askeri teknolojiyi tahlil ederken bu teoriye dayanmıştır. İngiltere ve ABD dahil diğer kapitalist ülkelerde henüz büyük bir silahlı güç mevcut değilken, gelişmiş kapitalist ülkeler olan Fransa, Almanya ve Rusya'da büyük bir askeri aygıt varken, İngiltere ve ABD'nin de aralarında bulunduğu diğer kapitalist ülkelerde henüz büyük bir silahlı güç yoktu. Bu nedenle, bir kez en gelişmiş kapitalist ülkelerin tümünde ya da çoğunda proletarya devrimi patlak verip zafere ulaştığında, diğer kapitalist ülkelerin askeri güçleri önemli bir güç olmaktan çıkacaktı. Bu koşullarda, Engels, Paris Komünü deneyimi ışığında, –sosyalist sistemde ve sosyalist sistemin üstünlüğüne dayanan– silahlı, örgütlü ve askeri eğitime sahip halkın, sosyalist devleti korumak için yürütülen savunma savaşlarında saldırgan orduları yenilgiye uğratma yeteneğine sahip olduklarını düşünüyordu.

Marks ve Engels'in bu tahlillerinin temelinde, sosyalist devrim sürecinde burjuvazinin düzenli ordusunun silahlı halkla değiştirilmesi gerektiği yatıyordu.

Marks ve Engels, kitlelerin silahlandırılması sorunuyla, sadece proletaryanın ayaklanması ve sosyalist devletin askeri örgütlenmesi açısından değil, aynı zamanda ulusal savaşlar açısından da ilgileniyorlardı. Marks ve Engels'in savaş konusunda yaptıkları değişik tahlillerde, haklı savaş ile saldırgan savaş arasındaki farkın altını çizdiler ve her zaman ezilen halkların haklı savaşlarının –ulusal kurtuluş ve savunma savaşlarının– ve saldırganların kurbanlarının yanında yer aldılar. Engels, çağdaş savaşların farklı deneyimlerini irdeleyerek ve göz önüne alarak, ezilen halkların saldırgan profesyonel orduları yenilgiye uğratmak için halk savaşı vermelerinin doğru yol olduğunu düşünüyordu. Engels, savaş tarihi üzerine yayınlanmış pek çok çalışmada, haklı ve savunma savaşlarında silahlı kitlelerin büyük etkisini ve rolünü ayrıntılı biçimde ele aldı. Engels'in düşüncesi, her zaman savunduğu halk savaşının yeni yöntemleriyle yakından ilgiliydi. Şöyle yazıyor: “Bağımsız olmak isteyen bir halk, olağan savaş yöntemleriyle kendisini sınırlayamaz. Kitle ayaklanmaları, devrimci savaş ve her yerde gerilla birlikleri örgütlemek, küçük bir ulusun büyük bir ulusu, daha zayıf bir ordunun daha güçlü ve daha örgütlü bir orduyu yenilgiye uğratabilmesinin tek yoludur.”* Yaygın silahlı halk kitleleri, bu tarz savaşın yürütülmesinde kullanılan temel güçtür.

Engels, Fransa (1793) ve İspanya'daki (1807-

* Engels, “Piyemonte Halkının Yenilgisi”, *Neue Rheinische Zeitung*, N° 261, 1 Nisan 1849.

1812) direniş savaşlarını, Napolyon’a karşı Rus direnişini (1812), Avusturya’ya karşı Macar direnişini (1849) vb. içtenlikle selamladı. Bu direniş savaşlarında, direnen güçler, silahlı kitlelerin mücadelesi ile düzenli ordunun muharebesinin eşgüdümünü sağlayarak ve kendilerinden çok daha güçlü saldırgan orduları yenilgiye uğratmak için halkın ve ülkenin büyük gücünü tümüyle harekete geçirerek, halk savaşı yöntemlerini benimsemişlerdi.

Engels, İtalya’nın kuzeyindeki Piyemonte’nin Avusturya birliklerine karşı öz savunmasındaki yenilgiyi tahlil ederken şu noktaya işaret eder: “Piyemonte’nin başlangıçtaki büyük hatası, Avusturya birliklerine karşı düzenli birliklerle karşı durmaya çalışmasıdır. Piyemonte, olağan, burjuva ve sosyal bir savaşı yürütmek istiyordu.”* Engels’in işaret ettiğı gibi, Piyemonte birliklerinin Novara’daki yenilgisi, “bu yenilgiden sonra *gerçek bir devrimci savaşı* verebilselerdi, İtalyan ordusunun kalanları hemen ulusal kitle ayaklanmasıyla çekirdeğı olduklarını ilan etselerdi, orduların geleneksel stratejik savaşı, 1793’de Fransızların yaptıkları gibi halk savaşına dönüşebilseydi” ve Torino hükümeti devrimci önlemler almaya cesaret edebilseydi ve devrimci savaşı için halkı yüreklendirebilseydi, “tümüyle önemsiz olurdu.”** Engels şu sonuca ulaşır: İtalyanlar bağımsızlıklarını, Avusturya ordusunun yenilmez olduğundan değıl, Piyemonte monarşisinin ihaneti yüzünden yitirdi.

Engels, 1871 Fransız-Alman savaşını değerlendiren de benzer bir sonuca ulaşır.

* Engels, “Piyemonte Halkının Yenilgisi”, *Neue Rheinische Zeitung*, N° 261, 1 Nisan 1849.

** agy.

Engels, Fransa'nın, Alman birliklerinin Fransız topraklarının altında birini işgal ettikten ve Paris ve Metz kalelerini kuşattıktan sonra bile durumu tersine çevirebilecek olanağa tümüyle sahip olduğunu söyler; hemen hemen tüm Alman ordusu işgal ettiği bölgeye zorunlu olarak konuşlandığında, topraklarının altında beşine sahip Fransa'nın, her yerde, Alman ordusuna sürekli taciz saldırıları düzenlemek, iletişim hatlarını kesmek, lojistik üslerini imha etmek, dağılmış Alman birliklerine saldırı yapmak için yeterli sayıda silahlı birlik oluşturma olanağına hala sahip olduğunu belirtir. Dolayısıyla, Fransa, Almanları kendi güçlerini yaymaya ve durumunu denetime almak için kuşatılan kalelerden birliklerini kısmen çekmeye zorlayabilirdi. Böylece Bazaine de Metz'den kaçmanın bir yolunu bulabilir ve Alman birliklerinin Paris kuşatması sadece bir "hayal" halini alabilirdi.

Engels, "Fransızlar 1808'deki İspanyollar gibi, yurtsever olsalardı, her kenti ve köyü bir kale haline getirselerdi, her köylü ve kentli bir savaşçı olsaydı, Almanların yazgısı ne olurdu?" diye sorar.

Engels, ayrıca, halk savaşının sayısız yöntemlerini kullanarak Avrupalı saldırgan ordulara karşı savaşan Asyalı güçlerin özel birlikleri ve halkın silahlı ayaklanmasıyla da ilgilenmiştir. Engels şöyle yazıyor: "Çinliler, sakın ve akılcı biçimde ekmekleri zehirleyerek ... silahlarını gizleyerek bir ticaret gemisine bindiler. Yolculuk sırasında kaptanı öldürüp gemiyi ele geçirdiler... Hatta dış hatlarda çalışan gemide isyan çıkardılar ve gemiyi ele geçirmeye çalıştılar. Kuşatıldıklarında teslim olmaksızın batan ya da yanan gemide ölmeyi göze almışlardı. Anayurdun dışında, şimdiye kadar ezik ve uysal Çinli göçmenler bile, gizlice hazırlanarak aniden gece ayaklanmaları düzenlediler..."*

Gördüğümüz gibi, proletaryanın ve ezilen kitlelerin askeri örgütlenmesi konusunda bilimsel sosyalizmin kurucularının çıkış noktası, işçi sınıfının, halkın ve devrimci kitlelerin silahlandırılmasıdır. Marks ve Engels, proletarya diktatörlüğünü kurma yolunda, sosyalist devleti koruma savaşında ve hatta ezilen halkların ve burjuva düzeni altında yaşayan işgal edilmiş ülkelerin kurtuluş ve öz savunma savaşlarında ayaklanmaların teorik temelini attılar.

Açıktır ki, bu çok temel bir görüştür. Materyalist sınıf teorisinin, proletarya ve ezilen kitlelerin askeri örgütlenmesinin inşası için kitlesel ve devrimci şiddete uyarlamaması Marks ve Engels'in olağanüstü bir başarısıdır. Bu görüş, silahlı ayaklanma ve devrimci savaşlarda kitlelerin belirleyici rolünün doğru değerlendirilmesinin tipik bir örneğidir. Bu görüşün büyük değeri, dünya tarihinde ilk kez, proletarya ve ezilen halklara kendi askeri örgütlenmesini yaratmak için izlemeleri gereken en doğru yolu ve yönü göstermesidir. Bu yeni tip askeri örgütlenme, kendi sınıfları için savaşan proletarya ve emekçi halkın bağrından doğmuştur. Devrimci parti, eğer doğru bir devrimci çizgiye sahipse ve devrimci kitlelere –işçilere, köylülere vb.– dayanarak, onların askeri örgütlenmesini nasıl inşa edebileceğini biliyorsa, yenilmez bir devrimci silahlı güç oluşturabilecektir.

Bu görüş, marksist-leninist askeri öğretilerde, silahlı güçlerin inşa edilmesi görevinin teorik temelini oluşturur. Bu, dünya çapında proletarya ve ezilen halkları için son derece güçlü bir silahtır; eski dünyanın yok edilmesi ve yeni bir dünyanın

* Engels, “İran-Çin”, Marks-Engels, *Toplu Yapıtlar*, Cilt 15, s. 281-282.

kurulması için yürüttükleri devrimci mücadelelerine büyük bir katkıdır.

LENİN'İN GÖRÜŞLERİ

Büyük Lenin'in başında yer aldığı Rus marksistleri, Marks ve Engels'in yukandaki görüşlerini yeni tarihsel koşullarda, yani emperyalist aşamada, sosyalist devrim ve burjuva demokratik devrimin yürütülmesine uyarladılar.

Kapitalizmin emperyalist aşamaya girdiği koşullarda, Lenin, yeni ve ünlü görüşünü ortaya koydu: Sosyalizm, aynı anda tüm ülkelerde zafere ulaşamaz; ama önce bir ya da birkaç ülkede zafere ulaşacaktır. Bu, aynı zamanda, proletaryanın öncülüğünde burjuva demokratik devriminin gerçekleştirilmesi ve bu devrimin proleter devrimine dönüştürülmesine ilişkin yeni öğretiye uygundu. Lenin ve Rus Bolşevik Partisi, Rusya'da, burjuva demokratik devrimi ile sosyalist devrim için bir askeri program oluşturdular.

Lenin, yeni tarihsel koşullarda proletaryanın askeri örgütünün inşasının kaçınılmazlığını belirtti. "Proletaryaya karşı burjuvazinin silahlı mücadelesi, çağdaş kapitalist toplumun en büyük, en temel ve en önemli gerçeklerinden birisidir... Bizim sloganımız, burjuvaziye yenilgiye uğratmak için proletaryayı silahlandırmak ve burjuvaziye silahsızlandırmak olmalıdır. Devrimci sınıf için olanaklı tek strateji budur. Bu strateji, kapitalist militarizmin nesnel gelişmesinden türer ve onun gereğidir."*

20. yüzyılın başından itibaren ve 1905 Devrimi

* Lenin, "Proletarya Devriminin Askeri Programı", *Toplu Ya-pıtlar*, Cilt 23, s. 69, Moskova, 1964.

ile Büyük Ekim Devrimi'ndeki önderlik sürecinde Lenin ve Marks ve Engels'in ilkelerine dayanan-Rusya Komünist Partisi, düzenli ordunun, halkın silahlanmasına dayanan halk milisleriyle yer değiştirmesi gerektiğini ortaya koydular. Bu, sosyalist devrim programının olduğu kadar burjuva demokratik devrim programının da temel hedefidir.

Lenin, dünyada pek çok ülkede olduğu gibi Rusya'da da, burjuva düzenli ordusunun, temel olarak, yabancı saldırganlara karşı koymak için değil, işçileri baskı altına almak ve başka halkları köleleştirmeye yönelik saldırgan savaşları sürdürmek için kullanıldığını belirtir. Lenin şöyle yazıyor: "Her yerde düzenli ordu, gericiliğin bir silahı olmuştur; emeğe karşı sermayenin mücadelesinin hizmetindedir ve halkların özgürlüğünün celladıdır."*

Böyle bir ordu, asla halkın dayanağı olamaz. Bu ordunun yok edilmesi devrimin bir koşuludur. Bu da, devrimin, gerici güçlerin eski düzeni yeniden kurmayı amaçlayan tüm komplo-larının boşa çıkarmasına ve bu ordu için ayrılan muazzam bütçenin azaltılmasına yardımcı olur. Bundan sonra, halkın, özellikle işçilerin ve yoksul köylülerin silahlandırılması gerekir. Lenin, çağdaş koşullara dayanarak şunu iddia eder: "Eğer özgürlüğün kalesi ve militarizmi yok eden silahlı halk olursa, tüm yurttaşlar asker yapılırsa ve tüm yurttaşlar silah kullanabilen askerlere dönüşürse, dünyada hiçbir güç özgür Rusya'ya saldırmaya cüret edemeyecektir. ... Askerlik bilimi, bir halk milisinin yeterince uygun olduğunu ve halk milislerinin bir savunma savaşında olduğu kadar saldı-

* Lenin, "Ordu ve Devrim", *Toplu Yapıtlar*, Cilt 10, s. 57, Moskova, 1965.

rı savaşında da görevlerini başarıyla yerine getirebildiğini kanıtlamıştır.”*

Lenin’in önderliği altında, Ekim Devrimi’nin öngünlerinde, Rusya Komünist Partisi devrimin siyasal ordusu olarak inşa edildi ve işçi sınıfı bu doğrultuda çaba gösterdi. Parti ve işçi sınıfı, ordu birliklerini devrim saflarına çekmek ya da dağıtmak amacıyla çar ordusu içinde birlikleri kazanma faaliyetlerini ve partinin inşası görevini geliştirdi. Parti içinde askeri çalışmaların başlatılması, kitleler arasında olumlu askeri bilgiler yaygınlaştırılması ve askeri eğitimlerinin yapılması, işçilerin silahlandırılması ve silahlı devrimci kitlelerin oluşturulması, askeri örgütlenmede Komünist Partisi’nin önderliğinin yaratılması ve güçlendirilmesi, işçi milisleri ile savaşçı birliklerin örgütlenmesi ve devrimci silahlı kuvvetlerin çekirdeği olarak görev yapması ve işçiler ile köylüleri devrimci askerlerle birleştiren devrimci bir güç inşa edilmesi gerektiği belirtildi. Bu güçler, üç unsurdan oluşan devrimci silahlı güçlerdir: a) Silahlı proleterler ve köylüler; b) bu sınıfların en ileri unsurlarından oluşan örgütlenme ve c) halka gönüllü olarak katılan ordu birlikleri. Bu sayede, devrim, Komünist Partisi’nin önderliği altında savaşan silahlı işçi ve köylü kitlelerinin büyük çoğunluğundan oluşan bir silahlı kuvvetleri etkin hale getirebildi. Bu güç, Şubat ve Ekim Devrimi’nin zaferinde belirleyici bir rol oynadı.

Ekim Devrimi’nin zaferi, dünyada ilk sosyalist devletin doğumuna yol açtı. Bu sosyalist devlet, emperyalist çemberin tam ortasına yerleşti. Ekim Devrimi’nin zaferi, insanlık tarihinin yeni bir çağı-

* Lenin, “Ordu ve Devrim”, *Toplu Yapıtlar*, Cilt 10, s. 57, Moskova, 1965.

nı açtı ve tüm kapitalist dünyayı yerinden oynattı. Bu nedenle, Lenin'in öngördüğü gibi, emperyalizm henüz embriyo halindeyken sosyalist devleti boğmaya çalıştı. Bu saldırı tehlikesi, Sovyet Devletini, emperyalist saldırganlığa karşı sosyalist anayurdu savunmak için silahlanmaya ve askeri örgütünü gözden geçirmeye yöneltti.

Lenin'in büyük katkısı, sadece halkın silahlandırılmasına ilişkin Marks ve Engels'in ilkelerini doğrulaması değil, aynı zamanda, işçi sınıfının ve diğer emekçi halkın yeni tip ordusu olan, halkın silahlanması temelinde Sovyet devletinin sürekli ve düzenli bir ordun inşa etmesinin gerekli olduğuna ilişkin Marks ve Engels'in görüşünü geliştirmesidir de.

Lenin, çok büyük bir saldırı tehlikesiyle yüze olan Sovyet Cumhuriyeti'nin, emperyalizmin bir yemi olmak istemiyorsa, merkezi ve birleşik komutası olan, çok iyi eğitilmiş, çok iyi donatılmış, disiplinli, güçlü bir düzenli orduya sahip olması gerektiğini belirtti. Lenin'in işaret ettiği gibi, kapitalist güçler, çok iyi eğitilmiş ve çağdaş silahlarla donatılmış büyük ordulara sahip olduğu koşullarda, Sovyet devletinin silahlı kuvvetleri de, sürekli çağdaş silahlarla donatılmalı ve askeri birlikler çağdaş askeri sanatın kurallarına ve emperyalistlerin her an bir sürpriz saldırı başlatabileceklerine uygun olarak eğitilmelidir. Sovyet devletinin silahlı kuvvetleri sadece sivil muhafız gücü olarak kalamaz. Sovyetler düzenli bir orduya sahip olmalıdır. Lenin, "Günümüzde düzenli ordu, ön sıralara çıkartılmalıdır."* Bu düzenli ordu, burju-vazinin ordusundan öz olarak farklıdır. Bu ordu, yeni tip, devrimci, sosyalist bir ordu-

* Lenin, *Toplu Yapıtlar*, Cilt 24, s. 750, Rusça 3. baskı.

dur, bir halk ordusudur.

Çağdaş savaşın gerekleri göz önüne alındığında, düzenli ordu, yöreden bağımsız oluşunun getirdiği büyük hareketliliğiyle, çağdaş silahlar ve teknik araçlarla, sürekli gelişen askeri teknoloji ve askeri sanatın gerektirdiği yoğun, uzun süreli, kapsamlı ve sistematik eğitimiyle, iyi eğitilmiş ve deneyimli profesyonel kadrolarıyla, büyük bir savaş gücüyle ve sürekli savaşa hazır olmasıyla milis gücü karşısında kesin bir üstünlüğe sahiptir.

Eski ordunun dağıtılmasıyla birlikte, zor koşullarda tümüyle yeni bir sorunla karşılaşan Lenin ve Sovyet komünistleri, halkın yaratıcılığına güvenerek, proletaryanın yeni tip düzenli ordusunu –işçi-köylü Kızıl Ordusu– kurmanın ilkelerine ilişkin bir dizi sorunu zaman içinde, ama başarıyla çözümlediler. Lenin, Kızıl Ordu’nun işlevi ve görevlerini, proleter devletin ordusunun devrimci ve halkçı özelliğini, partinin örgütsel ve siyasal görevlerini, Komünist Partisi’nin ordu üzerindeki önderliğini, kadroların oluşturulması ve geliştirilmesine ilişkin çizgiyi ve siyaseti, Sovyet ordusunun örgütlenme, donanım, eğitim ilkelerini, Sovyet askeri taktiklerini ve diğer Kızıl Ordu’ya ilişkin faaliyetleri belirledi.

Lenin, Kızıl Ordu’nun inşasında her türlü yanlış eğilime karşı kararlı ve inatçı bir mücadele verdi. Partinin çizgisine ve Kızıl Ordu’nun inşasına karşı çıkmak için sahte “halkın silahlandırılması” sloganıyla kendilerini gizleyen menşeviklerin, sosyalist-devrimcilerin ve anarşistlerin entrikalarını tümüyle yıktı. Lenin ve yoldaşları, partinin 8. Kongresi’nde, sıkı disipline, birleşik ve merkezi komutaya karşı olan, gerçekte ise Kızıl Ordu’nun düzenli birliklerinin kuruluş ilkelerine karşı çıkan parti içindeki “askeri muhalefet grubu”nu yenilgi-

ye uğrattılar.

İç Savaş'tan sonra Sovyet devletinin askeri örgütlenme biçimi yeniden tartışmaya açıldı. Lenin'in yönetiminde Komünist Partisi, Kızıl Ordu'nun dağıtılması ve milise dönüştürülmesine ilişkin troçkist görüşü kesinlikle reddetti.

Devrimci gerçekler, Lenin'in son derece açık görüşlü ve gerçekçi savlarını kanıtladı. Henüz oluşum halindeki Sovyet devleti, kendisini kısıpaca almak umuduyla yerli karşı-devrimcilerle anlaşarak tuzak kuran emperyalist kliğin silahlı müdahalesini yenilgiye uğrattığında ve Sovyetler Birliği'nin 1941-1945 büyük yurtsever savaşında Alman faşistlerini ve Japon militaristlerini yenmeyi başardığında Lenin'in bu doğru savlarından hiç sapmamıştır. Tüm dünyanın bildiği gibi, II. Dünya Savaşı'nda Sovyet Kızıl Ordusu –dünyadaki ilk Sovyet devletinin güçlü düzenli ordusu– Alman faşizminin ve Japon militarizminin on milyonlarca askere ve çok modern donanıma sahip acımasız saldırgan ordularının yenilgiye uğratılmasında doğrudan ve belirleyici bir rol oynamıştır. Sovyet Kızıl Ordusu, anayurda saldıran saldırganları püskürtmüş, Avrupa ve Asya'da pek çok ülkenin özgürleşmesine katkıda bulunmuş, Nazi'leri inlerine kadar izleyerek imha etmiş ve insanlığı faşizm felaketinden kurtarmıştır.

Kızıl Ordu, sadece düşmandan siyasal ve moral olarak üstün olmakla kalmayıp, aynı zamanda, birliklerin ve modern silahlarda nitelik ve nicelik olarak da, taktiklerde ve komuta sanatında da üstündü. Kızıl Ordu'nun, geniş çaplı saldırı ve karşı/saldırı harekâtlarına girişebilecek, tek bir harekatta on düşman tümenini imha edebilecek, savunma hatlarını yıkabilecek, çok büyük toprakları kurtarabilecek, savaş sürecinde kesin dönüm

noktaları yaratabilecek ve sonuçta savaşta büyük başarı kazanabilecek kadar güçlü silahlı kuvvetlerin temelinde bunlar yatar.

Lenin'in işaret ettiği gibi, Kızıl Ordu'nun inşası, kapitalizm tarafından kuşatılmış bir sosyalist devletin yeni tarihsel koşullarda, sosyalist devletin askeri örgütlenmesine ilişkin Marks ve Engels'in teorisinin yeni bir gelişimidir. Bu noktanın büyük değeri, doğası gereği saldırgan emperyalistlerin ultramodern silahlarla donatılmış devasa saldırgan ordulara sahip oldukları emperyalist çağda, sosyalist devletin anayurdu korumak için silahlı halkla birlikte güçlü bir düzenli orduya sahip olması gerektiği gerçeğini proletaryaya göstermesi yatmaktadır.

Burada soru şudur: Sosyalist devlet, böylesine güçlü bir düzenli ordu inşa ettikten sonra halk nasıl silahlandırılmalıdır?

Lenin'in düşüncesine göre, sosyalist kızıl ordu, halkın silahlanması temelinde inşa edilmelidir. Lenin, III. Rusya İşçi, Köylü ve Asker Sovyetleri Genel Kongresi'nde, yaşlı bir Finlandiyalı kadının odun toplarken bir Kızıl Ordu askeriyle karşılaşmasından söz eder. Genellikle kadının topladığı odunlara el koyan çarın askerlerinin tersine, bu asker yaşlı kadına odun toplamakta yardımcı olur. Lenin, bu öyküyle, Kızıl Ordu askerlerinin farklı bir düşünceye sahip olduklarını gösterir. "... Birbirlerine şöyle diyorlar: Artık askerler emekçileri korudukları için onlardan korkmuyoruz ve bu askerler sömürücü düzenin boyunduruğunu paramparça edeceklerdir."* Bu, gerçek bir devrimci ordudur, gerçek bir halk ordusudur. Lenin, Kızıl Ordu birlikleri ile silahlı halkın ilişkisi-

* Lenin, *Toplu Yapıtlar*, Cilt 26, s. 463, Moskova, 1964.

ni şöyle anlatır: “Bu, halkın duygusudur. Sıradan eğitimsiz insanlar, Kızıl Muhafızlar’ın sömürücülere karşı nasıl mücadele ettiklerini birbirlerine anlatıyorlar. Sözcüklerin yenilmez bir gücü vardır. Bu sözler, on milyonlarca insan arasında yayılacak ve 19. yüzyılda, Paris Komünü’nün yaratmaya başladığı, ama burjuvazi tarafından kısa sürede yıkıldığı için sürdüremediği, yani tüm sosyalistlerin her zaman amaçladıkları halkın silahllanması temeline sosyalist Kızıl Ordu’yu sağlam biçimde yaratacaktır.”*

Lenin, VIII. Bolşevik Parti Kongresi’nde, Kızıl Ordu’nun kurulması konusunda yoğunlaşmanın gerekli olduğunu vurgularken, partinin sivil muhafız yapılanmasını koruması gerektiğine işaret eder. Kongre, tüm emekçilerin askeri eğitimlerinin yapılması ve örgütlü birlikler ile devlet kurumları, sendikalar ve yoksul köylü örgütleri arasında sıkı bir ilişkinin kurulması görevlerini belirlemiştir.

Sovyetler Birliği’nde, Ekim Devrimi’nin zafetinden sonra, devrimci kitlelerin silahlı güçleri, işçi ve yoksul köylülerin sivil muhafız ve gerilla birlikleri karşı-devrimcilerle mücadelede çok önemli rol oynamışlardır. Kızıl Muhafızlar, İşçi-Köylü Kızıl Ordusu’nun nüvesiydi.

Kızıl Ordu kurulmadan önce, Rusya’nın değişik bölgelerindeki gerilla birlikleri, yabancı müdahalesine ve beyaz muhafızlara karşı yürütülen halk mücadelesinin ana güçlerinden birisiydi. İç Savaş sırasında on binlerce gerilla, Kızıl Ordu ile yakın işbirliği içinde düşmanın arka cephesinde savaştı. İç Savaş sürecinde Kızıl Ordu birlikleri ve kolorduları gerilla birliklerinden oluşturuldu.

* Lenin, *Toplu Yapıtlar*, Cilt 26, s. 463, Moskova, 1964.

İç Savaş'ın kazanılmasından sonra Kızıl Ordu birliklerinin sayısı azaltıldı, ama nitelik yönünden geliştirildi. Milis sistemi, her dönemin somut koşullarına bağlı olarak değişik biçimlerde korundu.

1941-1945 büyük ulusal direniş savaşında, Stalin'in başında bulunduğu Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin yönetimindeki gerilla, milis ve militan işçi örgütleri, Kızıl Ordu'yla birleşerek anayurtlarında Alman faşizminin yenilgiye uğratılmasında çok büyük katkıda bulundular.

Savaş sırasında Komünist Parti tarafından örgütlenen bir milyon gerilla, Alman birliklerinin işgal ettiği bölgelerde yiğitçe savaştılar. Milyonlarca düşmanı yok ettiler ve Alman faşistlerinin piyade birliklerinin onda birinin yerlerinde çakılı kalmasına yol açtılar. Silahlı halk güçleri savaş cephesinde de, Sovyet anayurdunu savunmak için Kızıl Ordu'yla yakın işbirliği içinde savaştı. Milis güçleri, büyük harekâtlarda muharebe ve muharebe destek faaliyetlerinde Kızıl Ordu'yla eşgüdüm içinde hareket etti. Büyük ulusal kurtuluş savaşında, belirleyici temel güç olan Sovyet düzenli ordusu ile silahlı halk güçlerinin muharebelerdeki sıkı eşgüdümü, günümüz koşullarında halk savaşının canlı bir örneğini vermektedir...

Asya'da, emperyalistlere, feodallere ve bürokratik kapitalistlere karşı Çin halkının uzun ve zorlu devrimci silahlı mücadele sürecinde, İşçi-Köylü Kızıl Ordusu, "tüm halkı harekete geçirmek ve silahlandırmak" çizgisini izleyerek büyük başarılar elde etti ve zafer kazandı. Vietnam halkı, başarılı silahlı ayaklanmalar gerçekleştirdi ve devrimci savaşı başarıyla yürüttü. Halkımızın silahlı güçleri, kitlelerin silahlandırılması ve ordunun inşasına ilişkin marksist-leninist teorinin yaratıcı bi-

çimde uyarlanmasının tipik bir örneğidir.

Yukarıdaki teoriden ve gerçeklerden şu sonuca ulaşabiliriz:

Devrimci ordunun inşasıyla eşgüdümlü olarak devrimci kitlelerin silahlandırılması, çağımızda, sosyalist ülkelerin ulusal savunmasının, bir kurtuluş savaşının, dünya halklarının devrimci savaşının askeri örgütlenmesine ilişkin mükemmel bir marksist-leninist ilkedir. Bu ilke, Marks ve Engels'in halkın silahlandırılması teorisi ile Lenin'in halkın silahlandırılması temelinde bir devrimci ordunun inşasına ilişkin teorisinden geliştirilmiştir.

İktidarı ele geçirmek ve korumak için yürütülen uzatılmış bir devrimci mücadele sürecinde proletarya ve ezilen halkların askeri örgütünün inşasındaki deneyimler Marks, Engels ve Lenin'i şaşırtıcı biçimde özetlemektedir. Bu, bir ölçüde, marksizm öncesi çağlardaki devrimci sınıfların ve ezilen ve saldırıya uğrayan halkların silahlı güçleri örgütlenme deneyimlerinin sürdürülmesi ve yaratıcı biçimde geliştirilmesidir de.

Kapitalistlerin, emperyalistlerin ve feodallerin boyunduruğunu kırmak için çıplak elleriyle bir devrime girişen proletarya, emekçiler ve ezilen halklar, doğal olarak, mücadelenin başlangıcında bir orduya sahip olamazlardı. Devrim sürecinde silahlı mücadele ve silahlı ayaklanma sorunu ortaya çıktığında, proletarya, emekçiler ve ezilen halklar, kaçınılmaz olarak, kendi askeri örgütlerini inşa ettiler. Kural olarak, bu askeri örgütlenmenin ilk biçimi silahlı kitlelerdir ve silahlı kitleler temelinde devrimci bir ordu giderek etkin hale getirilir. Genellikle bir ayaklanmada silahlı kitleler kilit rolü oynar, ama bazı durumlarda devrimci ordu saldırı görevini üstlenir. Ayaklanma devrim-

ci savaşı doğru geliştiğinde ordunun rolü daha önemli hale gelir ve devrimci silahlı güçler, orduyu ve silahlı kitleleri kapsar.

Sürekli ve düzenli bir devrimci ordunun inşası, gerçek anlamda, sadece proletarya ve emekçilerin iktidarı ele geçirdikleri ve bir devlete sahip oldukları zaman gerçekleşebilir. Sosyalist devletin ya da demokratik halk devletinin askeri örgütlenme biçimi –halkın ve yeni düzenin savaş gücünü en üst düzeyde geliştirme olanağına sahip bir örgütsel biçim–, devrimci halkın yaygın silahlanması ile güçlü bir modern düzenli devrimci ordunun inşasıyla bağlantılıdır. Silahlı kitleler ve devrimci ordu, bu devletin silahlı kuvvetlerinin iki unsurudur. Düzenli ordu, bu devletin çekirdek gücüken, silahlı kitleler yaygın gücünü oluşturur.

Sosyalist devletin silahlı kuvvetlerinde bu iki unsur arasındaki sıkı eşgüdüm, sosyalist düzenin sömürücü sınıfların düzenine karşı mutlak üstünlüğünü yansıtır. Sömürücü sınıfların değişik devlet düzenleri altında, egemen sınıfın çıkarları ile kitlelerin çıkarlarının tümüyle uzlaşmaz olduğundan, halk kitleleri ile devlet ve onun düzenli ordusu arasında özsel bir karşıtlık vardır. Egemen devlet, silahlı devrimci halkı bir tehlike olarak kabul eder. Gerici yöneticiler, halkı silahlandırmaktansa ülkeyi yitirmeyi göze alırlar. Engels'in gözlemlediği gibi, halkla birleşmektense, kendileriyle aynı kökene sahip en vahşi düşmanlarıyla işbirliği yapmayı tercih ederler. Pek çok durumda, tarihteki ilerici role sahip oldukları ve ulusal ruhu korudukları zamanlarda feodal ve burjuva sınıflar, saldırınlara karşı kitleleri silahlandırmışlar ve düzenli orduyla birlikte hareket etmelerini sağlamışlardır. Bu durumda bile, yine de kitlelerin silahlanmasını sınırlandırmışlardır.

Sosyalist düzende bu durum çok farklıdır. Sömürücü sınıflar devrilmiştir, insanın insanı sömürmesi yok edilmiştir, halk mülkiyeti ya da kolektif mülkiyet sistemi kurulmuştur ve kolektif mülkiyetin emekçi halkın hakkı olduğu kabul edilmiştir.

Proletarya diktatörlüğünün temel aracı olan sosyalist silahlı kuvvetlerin işlevi, iç ve dış düşmanları baskı altına almak, yeni düzeni ve emekçi halkın çıkarlarını korumaktır.

Sosyalizmin maddi ve teknik güçleri sürekli gelişmesiyle birlikte, yeni toplumun ruhu olan bu üst siyasal düşünce, yeni tip, çağdaş, devrimci silahlı güçleri inşa etmenin ve devrimci ordu ile silahlı kitlelerin birleşik savaş gücünü yeni bir düzeye ulaştırmanın sağlam temelidir. Sosyalist devletin silahlı güçleri, kendi kaderlerini gerçekten belirleyen, yüksek siyasal bilince sahip ve her türlü özveride bulunmaya hazır işçi ve köylülerin tarihteki ilk silahlı güçleridir...

Võ Nguyên Giáp

Marxist-Leninist Theory on
Military Organization of the Proletariat,
Hoc Tap, Ocak 1972

HALK SAVAŞININ
ASKERİ SANATI
VÕ NGUYỄN GIÁP

SİLAHLI MÜCADELE
SİYASİ MÜCADELENİN DEVAMIDIR

Partimizin askeri çizgisi her zaman Partimizin siyasi çizgisinden kaynaklanır ve onu izler. Bu askeri çizgi, silahlı mücadeleyle ya da silahlı mücadeleyle birleşmiş siyasal mücadeleyle devrimin siyasal amaçlarına ulaşmaya çalışır. Devrimimiz, ulusal demokratik halk devrimi aşamasından geçmeli ve kapitalist gelişim aşamasını atlayarak sosyalist devrime doğru ilerlemelidir. Bizim askeri çizgimiz, tümüyle ulusal demokratik halk devriminin çizgisine dayanır. Bu çizgi, temel olarak köylülerden oluşan, emperyalizmi ve feodalizmi yıkmayı, ulusal bağımsızlığı yeniden kazanmayı ve çiftçilere toprakları geri vermeyi amaçlayan *halkın devrimci savaşının çizgisidir*. Bu, düşman

tarafından yürütölen saldırıgan haksız savaşıa karşı verilen haklı bir savaşın, bütönsel bir ulusal kurtuluş savaşının çizgisidir.

İki devrimci görev, ulusal ve demokratik görevler, birbirlerine sıkıca bağılıdır. Bu nedenle, halkın devrimci savaşına güçlü bir itme vermek ve bunu zafere ulaştırmak için, tüm halkı, özellikle işçi sınıfının önderliğı altında geniş köylü kitlelerini harekete geçirmek ve örgötmek, demokratik devrimle ilgili tüm sorunları, özellikle de toprak sorununu çözmek zorunludur. Devrimci savaş muzafter biçimde yürötmek için, işçi sınıfının öncü partisinin önderliğini güçlendirmek zorunludur. Bu, kesintisiz devrim sürecinde, ulusal demokratik halk devriminden sosyalist devrime geçmek için tüm koşulları yaratan ve güvenceye alan bir önderliktir. Bu yolda, halkın silahlı güçleri, gerçekte emekçi halkın –işçilerin ve köylülerin– silahlı güçleri sürekli olarak parti tarafından yönetilmiş ve eğitilmişdir. Onlar, yüksek bir savaşkanlıkla ve dolayısıyla devrimci ruhla doludurlar; yeni aşamada, *proletarya diktatörlüğünün güvenirilir bir aracı* olarak görevlerini yerine getirmek ve ilerletmek için gerekli tüm koşullara sahiptirler.

Diğer taraftan, ölkemiz, çok geniş toprakları bulunmayan, nüfusu çok büyük olmayan ve esas olarak geri ve tarımsal bir ekonomiye sahip olan sömürge ve yarı-feodal bir ölkeydi. Düşmanlarımız –Japon faşistleri ya da Fransız sömürgecileri– maddi olarak bizden çok daha güçlüydüler, gelişmiş bir kapitalist ekonomiye ve güçlü düzenli ordulara sahiptiler. Bugün, Güney’de, uşaklarıyla birlikte Amerikan emperyalizmi de ekonomik ve askeri olarak güçlü bir düşmandır.

Bu koşullarda, bizim askeri çizgimiz, *çok*

daha güçlü bir düşmana karşı mücadele eden küçük bir ulusun çizgisidir. Bu strateji, temel bir sorunu, mutlak siyasal üstünlüğümüze, davamızın haklılığına ve mücadelede halkımızın birliğine dayanma sorununu yaratıcı ve uygun biçimde çözümlemeye başarılı oldu; güçlüye karşı zayıf güçle savaşmayı, en çağdaş silahları devrimci ruhla yenilgiye uğratmayı olanaklı kıldı. Bu nedenle, küçük bir ulus, emperyalist saldırganların profesyonel ordusunu yenilgiye uğratma yeteneğine sahiptir.

Partimizin askeri çizgisinin başarısı, *somut koşullarımızda, devrimci savaşta, devrimci silahlı güçlerin ve devrimci üslerin inşasında marksizm-leninizmin evrensel ilkelerinin yaratıcı biçimde uyarlanması tipik bir örneğidir. Bu çizginin içeriği, genel olarak devrimci savaşın evrensel yasalarını ve niteliğini, özel olarak ülkemizdeki devrimci savaşın özel yasalarını ve niteliğini yansıtır. Onun içeriği, devrim davasında çok büyük zaferler kazanmak için, siyasal mücadelenin askeri mücadeleyle, halkın siyasal mücadelesinin tüm halkın ayaklanmasıyla, halk savaşıyla birleştirilmesinin oldukça zengin ve yaratıcı bir içeriğidir.*

Bu askeri çizgi, *partimizin önder rolünü çok önemli bir unsur, nihai zaferin mutlak bir güvenesi olarak görür. Bunun nedeni, partimizin işçi sınıfının öncü partisi, işçi sınıfının, halkın ve ulusun çıkarlarının en uzlaşmaz temsilcisi olmasıdır. Partimiz, sadece devrimci mücadeleyi en kararlı biçimde yürütmekle kalmayıp, aynı zamanda en ileri bilim olan marksizm-leninizmin ilkelerini özümsemiştir. Bu yüzden, partimiz, zaferi sağlayacak olan en doğru stratejiyi ve taktikleri belirleme yeteneğine sahiptir.*

Bugünkü aşamada halkımızın devrimci mücadelesi, bir yandan kardeş ülkelerin devrimci mücadele deneyimlerini uygularken, diğer yandan, halkımızın *yabancı saldırganlara karşı boyun eğmez mücadele geleneğini* ve geçmişteki köylü ayaklanmalarının kararlı ruhunu ve kahramanca mücadelelerini sürdürmekte ve en üst düzeye çıkarmaktadır. Marksizm-leninizm, tarihi ve bir ulusun büyük kurucu erdemlerini asla reddetmez, tersine, bu erdemleri yeni tarihsel koşullarda daha da yükseltir. Halkımız, binlerce yıllık tarihinde yabancı saldırganlara karşı kahramanca mücadele etmek ve ulusal bağımsızlığı yeniden kazanmak için tekrar tekrar ayaklanmışır. Bu silahlı mücadelelerde halkımız, askeri sanata yaratıcı katkılarda bulunmuştur; güçlü bir düşmanı yenilgiye uğratmak için adalete ve insanlığa dayanmış, zayıfken güçlü olana karşı savaşmış, geniş kapsamlı savaşlarda küçük güçlerle zafer kazanmıştır; kimi zaman düşmanı imha etmek için ülkemizin derinliklerine çekmiş, kimi zaman düşmanı kovmak, yenilgiye uğratmak ve ülkeyi kurtarmak için giderek daha elverişli fırsatlar ve yerler bulmaya çalışırken, geçici olarak birliklerini başkentten dışına çekmiştir. Kimi zaman, düşmanı tümüyle yenilgiye uğratana kadar uzun süreli bir mücadele için üsler oluşturarak, dağlık ve ormanlık bölgelerde devrimci silahlı güçlerini inşa etmiştir. Kimi zaman, köylülerin savaşkan ruhunu seferber etmiş, geniş ve güçlü bir ordu yaratmış ve düşmanın ana güçlerini beklenmedik ve cüretkar manevralarla yok etmiştir. Halkımızın boyun eğmez ruhu ve atalarımızın miras bıraktığı askeri deneyimler, bugünkü koşullarda, partimizin askeri çizgisinin ve askeri teorisinin gelişmesine katkıda bulunmuştur.

DEVRİMCİ ŞİDDETEN
BÜTÜN HALKIN AYAKLANMASINA VE
HALK SAVAŞINA DOĞRU

Halk savaşı, partimizin askeri çizgisinin ana kavramıdır: Bu kavram, halk savaşının devrimci ve haklı niteliğini, kitlelerin tayin edici rolünü ve Partinin önder rolünü daima savunur. Bu, Partimizin sınıfsal bakış açısının ve kitlelere güvenmesinin bir ifadesidir.

Partimizin halk savaşı kavrayışı, ülkemizin devrimci koşullarında *devrimci şiddet kavramının yeni bir gelişimidir*.

Sınıf mücadelesi ve proletarya diktatörlüğü konusunda Marksist-leninist öğretisi, devrimde şiddetin rolünü ortaya koyar; haksız, karşı-devrimci şiddet ile, haklı, devrimci şiddet arasında, sömürücü sınıfların şiddeti ile kitlelerin şiddeti arasında bir ayrım yapar.

Sınıf mücadelesi ve proletarya diktatörlüğüne ilişkin marksist-leninist öğretiye bağlı olan partimiz, her zaman bu *devrimci şiddet kavrayışını* özümsemiştir. Partimiz, bir taraftan, düşmanın aşırı gerici ve zalim niteliğini, diğer taraftan, – emekçi halkın, işçi ve köylü kitlelerinin ilk planda yer aldığı– halkımızın birlik ve mücadele gücünü doğru biçimde değerlendirmiş ve dolayısıyla düşmanı altetmek, halk iktidarını kurmak ve devrimi zafere ulaştırmak için *devrimci şiddetin tek doğru yol* olduğunu açık biçimde göstermiştir. Partimiz, halkımız ve köylülük ile feodal toprak ağaları sınıfı arasındaki çelişkinin olduğu kadar, emperyalizm ile halkımız arasındaki çelişkinin de uzlaşmaz olduğunu, her iki çelişkinin de devrimci şiddetle köklü biçimde çözümlenebileceğini kavramıştır. Özel olarak, ülkemizde ulusal kurtuluş için

yapılan bugünkü devrim, ulusal demokratik halk devrimi, işçi sınıfının önderliğinde yürütülmektedir; bu devrim, proletarya devrimleri kategorisine dahildir ve bu yüzden onun sınıf mücadelesi niteliği daha keskin ve şiddetlidir. Şiddet, tüm ulusal kurtuluş devrimlerinin, gerçekten halkçı nitelikteki tüm devrimlerin evrensel nesnel yasasıdır. Şiddet biçimleri, askeri ya da politik, yahut askeri mücadeleyle birleştirilmiş siyasal biçimlerde olabilir, ama her durumda, siyasal olarak bilinçli halk kitlelerinin gücüne dayanmak zorundadır. Engels'in dediği gibi, "Tüm devrimler, hangi biçimi alırsa alsın, şiddetin bir biçimidir."

Partimiz, kuruluşundan itibaren, emperyalistlerin terörüne ve devrimci hareketi kanla boğmaya çalışan emperyalizmin ajanlarına karşı verilen direngen mücadele koşullarında, bir yandan kitlelerin gücünü siyasal mücadele için seferber etti, diğer yandan silahlı ayaklanma için hazırlık yaptı. Kitlelerin korunması için özsavunma grupları örgütledi. II. Dünya Savaşı patlak verdikten sonra, ulusal kurtuluş acil bir görev haline geldi; bu savaş döneminde. partimiz, olgunlaşan iç ve dış koşulların güçlü bir yükselişi temelinde, silahlı ayaklanma hazırlıklarını hızlandırdı ve Japon emperyalistlerine karşı gerilla savaşını başlattı.

1945 Ağustos genel ayaklanması tüm halkın ayaklanmasıydı. Tüm halkımız, geniş bir ulusal cepheyle birleşmiş, silahlı ve yarı-silahlı güçleriyle her yerde, kırlarda ve kentlerde hepbirlikte ayaklanmış ve Japon emperyalistlerinin savaşı kaybettiği, ordularının dağılma sürecine girdiği ve uşaklarının morallerini yitirdiği ve güçsüzleştiği uygun siyasal koşullarda siyasal iktidarı ele geçirmiştir. Zafere ulaşan bu ayaklanma, esas olarak, silahlı şiddetle desteklenen kitlelerin siyasal şiddetine

dayanıyordu. *Ülkemizde tüm halkın ayaklanması, siyasal ve silahlı şiddetin birleştirildiği, kırlar ve kentlerde eşzamanlı olarak yürütülen ve temel aracı kitlelerin siyasal şiddeti olan devrimci mücadelenin yeni bir gelişimiydi. İşçi sınıfının köylülükle ittifakı temelinde geniş bir birleşik cephe içinde örgütlenmiş olan bu güç, işçi sınıfı partisi tarafından seferber edilmiş, örgütlenmiş ve yönetilmiştir.* Bu nedenle, Ağustos 1945 genel ayaklanması'nın pratiğinin yüksek bir yaratıcı içeriğe sahip olduğu açıkça görülebilir. Bizim gibi eski-sömürge ve yarı-feodal bir ülkede ulusal kurtuluş devriminin uzatılmış bir mücadele biçimini ya da kentlerde bir silahlı ayaklanma biçimini alması zorunlu değildir, ama her iki mücadele biçiminin yaratıcı biçimde birleştirilmesi kesinlikle olanaklıdır.

Bir halk savaşı olan ulus çapındaki direniş savaşımız yeni bir gelişmeydi; *gerçek bir devrimci savaş, tüm halkın yürüttüğü bir savaş, topyekün bir savaştı.* Devrimci bir savaştı, çünkü ulusal demokratik devrimi gerçekleştirmek amacıyla kitlelerin seferber edilmesi ve örgütlenmesi temelinde yürütülen bir savaştı. Tüm halkın yürüttüğü bir savaştı, çünkü her yurttaşın bir savaşçı olduğu, partimizin doğru devrimci çizgisiyle tüm yurtsever tabakaların işçi-köylü ittifakı temelinde geniş bir cephe içinde bir araya getirildiği ve seferber edildiği, birlik içinde mücadele eden bir ulusun savaşıydı. Topyekün bir savaştı, çünkü çoğu kez silahlı mücadele siyasal mücadeleyle birleştirilmişti; askeri mücadele yürütürken, aynı zamanda kent merkezlerinde ve düşmanın işgali altındaki bölgelerde toprak kirasını indirmek, toprak reformu yapmak için siyasal mücadeleyi, ekonomik ve kültürel alanlardaki mücadeleyi de yürüttük.

Vurgulamak gerekir ki, direniş boyunca, kırsal bölgeyi bir üs alanı olarak kullanarak *silahlı mücadele*yi temel mücadele biçimi olarak yürüttük. Karşı karşıya olduğumuz düşman, eski tip sömürgeci olan Fransız sömürgeciliğinin özel birlikleriydi. Bu koşullarda, düşmanı zayıflatmak ve imha etmek, direniş zafere ulaştırmak sadece silahlı mücadeleyle olanaklıydı.

Ülkemizin Güneyinde, yeni-sömürgecilğe ve Amerikan emperyalizminin “özel savaş”ına karşı yürütülen mücadele koşullarında, tarihsel koşullar, Fransız sömürgecilerine karşı direniş savaşındakine benzer bazı durumlar ortaya çıkarmıştır. Ama Güney Vietnam’daki kurtuluş savaşı özgül koşullara da sahiptir. Güney’de halkımız, düşman üzerinde açık siyasal üstünlük sağladı; siyasal ve silahlı mücadele geleneğine ve deneyimine de sahiptir, ateşli bir yurtseverlik ve yüksek bir devrimci ruhla doludur. Düşman maddi ve teknik olarak güçlüdür, ama Amerikan emperyalistlerinin hizmetindeki gerici güçlerin toplumsal temeli çok zayıftır, siyasal olarak tümüyle tecrit edilmiş durumdadır ve siyasal zayıflıkları onarılamaz boyuttadır. Ülkemiz geçici olarak bölündüğü için, düşman tarafından tek taraflı olarak başlatılan savaşa karşı şiddetli bir siyasal mücadele aşaması ortaya çıktı ve daha sonra silahlı mücadele ile birleşmiş olan siyasal mücadeleye doğru gelişti. Şimdi Güney’deki yurttaşlarımız tarafından yürütülen kurtuluş savaşı, *bir devrimci savaş, tüm halkın yürüttüğü bir savaş*, her iki mücadele biçimini *temel ve belirleyici olarak kabul ederek eşzamanlı* olarak kullanan *topyekün bir savaş*tır. Silahlı mücadele, yüksek bir düzeye çıkartılan siyasal mücadele temelinde gelişti; bu iki mücadele biçimi, enerjik biçimde eşzamanlı olarak ve birbirlerini

teşvik ederek gelişti. Silahlı mücadelenin daha fazla güçlenmesi, siyasal mücadelenin şiddetini azaltmaz, tersine, ona daha fazla itme verir. Her iki mücadele biçimi, birleşik olarak, düşmanın siyasal olarak zayıf olduğu yerlerde güçlü biçimde vurarak, düşman silahlı güçlerini imha etmeyi ve bölgeden çıkarmayı amaçlar. Güney'deki halk savaşı, aynı zamanda, sonsuz yaratıcı ve zengin bir içeriğe sahip olan ulusal direniş sırasındaki devrimci silahlı mücadelenin ve Ağustos 1945 genel ayaklanmasının yasalarını uygulamaktadır.

Yeni tarihsel koşullarda ülkemizdeki devrimci mücadelenin pratiği, devrimci silahlı mücadele konusunda marksist-leninist teoriye özgün bir katkıda bulunmuştur. Bu katkı, kimi zaman siyasal mücadele biçimini, kimi zaman uzun bir devrimci savaş biçimini, kimi zaman tüm halkın ayaklanması biçimini alan, bazen tüm bunların hepsini birleştiren, siyasal mücadele ile silahlı mücadelenin diyalektik bileşimidir. Ülkemizdeki halk ayaklanmasının ve halk savaşın devrimci şiddet kavrayışının yeni bir gelişimidir derken söylemek istediğimiz budur.

DEVİRİMCİ HALKTAN DEVİRİMCİ SİLAHLI GÜÇLERE

Marksist-leninist öğretisi, genel olarak devrimci mücadeleyi ve özel olarak silahlı mücadeleyi, her şeyden önce devrimin siyasal amaçlarının bilincinde olan, örgütlenme ve savaşı yükseltme kararlılığına ve böylece en aşağılık düşmanı bile yenilgiye uğratma yeteneğine sahip olan kitlelerin faaliyeti olarak ele alır. Lenin, “Savaş alanında kanlarını akıtmaya hazır olan kitleler, bir savaşta zaferi sağlayan etmendir” der.

Halk savaşını yürütebilmek için tüm halk seferber edilmeli ve silahlandırılmalıdır. Bu konuda partimizin temel anlayışı, *halkın silahlı güçleri* anlayışıdır. Bu anlayış, devrimci niteliğini, silahlı güçlerin halkçı ve sınıf niteliğini belirtir; partinin silahlı güçlerin mutlak önderi olmasını gösterir.

Silahlı mücadelenin siyasal mücadelenin devamı olduğundan, halkın siyasal g sağlamlaştırılmadan güçlü silahlı güçler inşa edilemez. Halkımızın uzun ve zorlu devrimci mücadelesine dönüp baktığımızda, kitleleri aydınlatmak ve örgütlemek, işçi-köylü ittifakını kurmak, Birleşik Halk Cephesi'ni yaratmak, partinin nder rolünü sağlamak için partimizin kuruluşundan sonraki zorlu siyasal mücadele yıllarının, daha sonraki silahlı mücadeleye hazırlık yılları olduğunu çok açık biçimde görebiliriz. Partimiz silahlı ayaklanmaya hazırlanmaya ve daha sonra uzun bir direniş savaşı yürütmeye karar verdikten sonra propagandaya, kitle çalışmasına, değişik halk tabakalarının yurtseverliğini ve düşmana olan kinlerini geliştirmeye, halkı, özellikle işçi ve köylüleri, direniş için tüm halkın büyük bir birliği içinde örgütlemeye devam etti. Halk kitlelerinin siyasal g, silahlı güçlerin gelişmesine olanak tanıyan en güçlü str. Ayrıca, devrimci savaş koşullarında bile bu siyasal güç, savaşta en önemli rolü üstlenerek, cepheyi doğrudan desteklemeye ve düşmana karşı yürütülen mücadeleye katılmaya devam etti.

Daha ilk günlerde, partimiz, en küçük bir silahlı ge bile sahip değilken, silahlı ayaklanmaya hazırlanmaya karar verdiğinde, sadece siyasal olarak bilinçli kitlelerin göçüne dayandı. Partimiz tüm halkı ayaklanmaya ve ulusal kurtuluş için direniş savaşına katılmaya çağırdığı ilk günlerde,

halkın silahlı güçlerinin sayı, donanım ve deneyim olarak hala zayıf olduğu bir sırada, saldırı-
ganlara karşı duran temel güçler tüm halkın bir-
leşik güçleri oldu. Son yıllarda, tehlikeli bir düş-
mana karşı savaşmak için kahramanca ayakla-
nan Güney'deki yurttaşlarımız da ilk başta, temel
olarak kendi siyasal güçlerine dayandı. Onların
daha sonraki sayısız kahramanlıklarının kanıtladı-
ğı gibi, devrimci savaşta silahlı güçlerin kaynağı
tüm halkın birleşik mücadelesinin gücüdür; yurt-
severlik ve devrimci düşünceler halkın içinde öy-
lesine derinliğine nüfuz etmiştir ki, onlar yenil-
mez bir güç haline gelmişlerdir.

*Halkın silahlı güçleri devrimci halktan doğ-
muştur.* Nghetinh Sovyetleri zamanındaki işçi-
köylü özsavunma birlikleri, genel ayaklanma ön-
günlerindeki küçük yarı-silahlı ve silahlı güçler,
Ulusal Kurtuluş birlikleri, Vietnam'ın Kurtuluşu
İçin Propaganda Birlikleri, Bo To gerillaları, ülke
çapındaki binlerce özsavunma ve savaş grupla-
rı kitlelerin siyasal örgütlenmesinin pekiştirilmesi
ve gelişmesi temelinde inşa edilmiştir. Direniş bo-
yunca, ana silahlı birlikler, yerel birlikler, milis ve
gerilla grupları için kadroların ve savaşçıların sağ-
lanması, başat olarak, sonsuz bir kaynağa, dev-
rimci halka dayanıyordu; kitle örgütlerindeki en
iyi unsurlar parti tarafından yönetildi ve eğitildi.
Bugün, tümüyle kurtarılmış olan Kuzey'de güçlü
silahlı güçlere sahibiz, ama hala parti tarafından
yönetilen kitle örgütleriyle çok sıkı ilişki sürdürü-
yoruz. Halktan doğan halk silahlı güçleri, sadece
halkın sınırsız desteği sayesinde ve devrimci mü-
cadeledeki zengin deneyimden, halkın devrim-
ci ruhundan öğrenmeyi sürdürerek büyüyebildi.
Silahlı güçlerimiz, halkla olan kan bağıını pekiştir-
mek ve sürekli geliştirmek için sadece savaşmak-

la kalmaz, aynı zamanda kitlelerin siyasal hareketiyle sıkı ilişkilerini sürekli korur, çalışır ve üretir.

Halkın silahlı güçleri, emekçi halkın, işçilerin ve köylülerin devrimci silahlı güçleridir; halkın, sınıfın ve ulusun çıkarlarını savunmak için savaşır.

Bu silahlı güçler, eğer devrimci bir niteliğe ve yüksek savaşma ruhuna sahip olacaksa, öncü partinin önderliği altında yer almalıdırlar. Silahlı güçlerin devrimci bir karaktere, bir sınıf karakterine sahip olması, partimizin silahlı güçlerin inşası konusundaki teorisinde özsel bir noktadır. Bu nedenle, partimiz, silahlı güçler için yaşamsal kabul ettiği siyasal çalışmaya büyük önem verir. Kadroların ve savaşçıların sınıf bilincini ve yurtseverliğini yükseltmek için sürekli çaba göstermek, kadroların ve savaşçıların, partiye, halka, anayurda karşı mutlak bağlılığını sağlamak ve devrim davası için her türlü özveriye göstermeye hazır hale getirmek – tüm bunlar, ulusal demokratik devrimde ve sosyalist devrimde, silahlı güçleri partinin ve halkın güvenebilir bir aracı haline getirmek için başarılı olmaları gereken görevlerdir. Halk Ordumuz, kahraman bir ordudur, çünkü, herşeyden önce halktan doğmuş bir ordudur, halkın çıkarlarını savunmak için savaşmaktadır; devrimi tam olarak gerçekleştirmeye, savaşmaya ve kazanmaya karardır; kahramanca savaşma, zor işleri yerine getirme, dayanıklı olma, zorlukları altetme ve tüm görevleri yerine getirme geleneğine sahiptir. Silahlı güçlerde partinin mutlak önderliğini kararlı biçimde korumak ve pekiştirmek, proletarya ideolojisiyle, partinin çizgisiyle ve devrimci görevlerle kadroların ve savaşçıların eğitimini yoğunlaştırmak, ordu içinde birliği sağlamak, ordu ile halk arasında birliği sağlamak, uluslar arası birliği sağlamak, düşman güçleri arasında ayrışmayı kışkırtmak, geniş

bir iç demokrasiyi gerçekleştirirken, aynı zamanda özdisiplini güçlendirmek – tüm bunlar, siyasal açıdan halkın silahlı güçlerini inşa ederken izlenecek temel ilkelerdir. Bu etmenler, halkın silahlı güçlerinin sınıf karakterini korur ve sürekli büyümesini ve zaferi güvenceye alır.

Halk savaşı vermek için, silahlı güçler, *ana kuvvet birlikleri, bölgesel birlikler, milis ve özsavunma birliklerini* içeren uygun örgütlenme biçimlerine sahip olmalıdır. Ana kuvvet birlikleri, ülkenin herhangi bir yerindeki çarpışmalarda kullanılabilen hareketli birliklerdir. Bölgesel birlikler, bölgedeki silahlı mücadelenin dayanağıdır. Milis ve özsavunma birlikleri, üretim faaliyetini sürdüren emekçi halkın yaygın yarı-silahlı güçleridir ve üslerdeki halk iktidarının temel aracıdır.

Halkımızın devrimci silahlı mücadele pratiği kanıtlamıştır ki, yukarıda ifade edilen uç silahlı örgütlenme biçimi, halk savaşını geliştirilmesi, savaş için tüm halkın harekete geçirilmesi ve silahlandırılması görevlerine tam olarak uygundur. Silahlı güçlerin bu üç kategorisinin önemini ve stratejik rolünü tam olarak kavrayabilmek için halkımızın başarılı mücadele dönemlerine dönüp bakmalıyız. Ayaklanma öncesindeki dönemde, eğer gizli özsavunma birliklerini örgütlemeseydik, daha sonra sahip olduğumuz güçlü silahlı güçlere asla sahip olamazdık. Eğer direniş sırasında yaygın bir özsavunma grupları ağı ve güçlü bölgesel birlikler örgütlememiş olsaydık, gerilla savaşı yüksek bir düzeyde gelişemezdi ve hala güçlü bir ana kuvvetler inşa edememiş olurduk. Diğer yandan, silahlı mücadelenin zafer aşamasına gelindiğinde, geniş hareketli ana kuvvetlere sahip olmasaydık, düşman güçlerini imha etmek için büyük muharebeler, zaferle sonuçlanan se-

ferler ve şanlı Dien Bien Phu muharebesi olmayacaktı. Bugün ülkemizin Güney’inde, silahlı güçler, temel olarak, yukarıda ortaya koyduğumuz yasalara uygun olarak gelişmektedir. Yaygın yarı-silahlı örgütler, halkın düşman pençesinden kurtulmak, üslerde kısmi ayaklanmalara girişmek ve gerilla savaşını geliştirmek için ayaklandığı zaman, kırsal alanlarda kitle hareketlerini etkin biçimde desteklemişlerdir. Siyasal ve silahlı mücadele yükselirken, silahlı güçlerin bu üç kategorisi oluşmuş ve gelişmiştir. Güney Vietnam Kurtuluş Ordusu hızlı ve sürekli büyüdü. Diyebiliriz ki, bu üç örgütlenme biçimi, halkın silahlı güçlerinin, halk kitlelerinden sonsuz bir güç kaynağı sağlanmasıyla yakın ve organik bir ilişkiye sahiptir; sadece düşman güçlerini imha etme görevlerini değil, aynı zamanda siyasal ve ekonomik üslerimizi savunmalarını ve kurtuluş savaşının potansiyelini korumalarını da olanaklı kılar.

Ülkemiz geniş bir toprağa, büyük bir nüfusa sahip değildir; silahlı güçlerimiz, sayısal olarak, büyük ülkelerin silahlı güçleriyle kıyaslanamaz. Bu çok önemli nedenden dolayı, ülkemizi etkin biçimde savunmak, maddi ve teknik olarak bizden daha güçlü düşmanı yenilgiye uğratmak için silahlı güçlerin bu üç biçimini kesinlikle uygulamak zorundaydık. Yaygın ve güçlü biçimde örgütlenmiş milis ve öz savunma grupları, güçlü bölgesel birlikler, güçlü ve yüksek hareketliliğe sahip ana kuvvet birlikleri: İşte bunlar, Halk Ordusu’nun çağdaş düzenli bir ordu olarak inşa edildiği bugünkü koşullarda bile, savaş gücümüzün gelişmesi ve ulusal savunma kapasitemizin yüksek bir düzeye çıkartılması için olmaz-sa-olmaz bir koşuldur.

DOĞRU DEVRİMCİ STRATEJİ
VE TAKTİKLERDEN
HALK SAVAŞININ ASKERİ SANATINA DOĞRU

Devrimci bir savaşın başarısını güvenceye almak için, *halk savaşının askeri sanatını* oluşturan doğru strateji ve taktiklere sahip olmak gerekir.

Bu askeri sanat, partinin devrimci strateji ve taktiklerinden kaynaklanmalıdır. Stratejik hedef, harekâtların hedefi, askeri stratejiye yol gösteren ilkeler ve benzeri temel sorunlar devrimin genel stratejisi ve taktikleri tarafından belirlenir. Eğer stratejik, harekât ve taktik yönetime ilişkin sorunlar doğru ve yaratıcı biçimde çözümlenmek isteniyorsa, askeri sanat, zafer kazanma bakış açısıyla, devrimci özellikten, halk savaşının haklı özelliğinden ve de düşmanın, bizim ve harekât alanının özgün koşullarından kaynaklanmalıdır.

Partimizin askeri sanatı, devrimci silahlı mücadelenin halkçı özelliğini özümsemiştir; kitlelerin, işçilerin ve emekçi halkın devrimi tam olarak gerçekleştirmeye kararlılığını ve silahlı güçlerin zafer kazanmada en temel ve belirleyici etmen olarak savaşmak ve kazanmak kararlılığını dikkate alır. Bu, aynı zamanda, askeri sanatımızın *devrimci özelliği, sınıf özelliği ve parti özelliğidir*.

Askeri sanatımız, silahlı güçleri teçhizat ve teknik olarak hala zayıf olan, ama maddi olarak çok güçlü bir düşmana karşı savaşmak için ayaklanan küçük bir ulusun askeri sanatıdır. Bu, özelliği, *maddi gücü moral güçle, çağdaş olanı ilkel olanla, güçlü olanı zayıf olanla, saldırgan emperyalizmin çağdaş ordularını halkın yurtseverliği ve devrimi tam olarak gerçekleştirmeye kararlılığıyla yenmek olan bir askeri sanattır*.

Askeri sanatımız, güçlü bir düşmanı yenilgiye

uğratma bakış açısıyla, strateji, harekât ve taktiklere ilişkin pek çok sorunu başarıyla çözümlledi. Silah ve teknik yanı önemli kabul ederken, insan etmenini, siyasal etmeni belirleyici kabul ederek, *insan ile silah arasındaki, siyasal olanla teknik olan arasındaki ilişkiyi* doğru biçimde belirlemiştir. Şimdi halkın silahlı güçleri daha iyi bir teçhizatla sahip olma, maddi ve teknik olarak daha güçlü olabilme olanağına sahiptir. Yine de askeri sanatımız, silahlı güçlerin savaş gücünü en yükseğe çıkartan siyasal ve savaşma ruhunu temel etmen olarak alarak, siyasal yan ile teknik yan birleştirerek yukarıdaki kılavuz ilkeleri hala sıkı biçimde korumaktadır.

Askeri sanatımız, tüm halkın ayaklanması-na doğru evrilen ya da halk savaşına doğru gelişen devrimci şiddetin diyalektik sürecini tam olarak kavramıştır; bu nedenledir ki, silahlı mücadelenin siyasal mücadelenin devamı olduğunu vurgulamakla kalmaz, aynı zamanda, stratejik bir sorun ve zaferin en önemli güvencesi olarak *siyasal mücadele ile silahlı mücadelenin birleştirilmesini* hesaba katarak, silahlı güçleri inşa ederken kitlelerin siyasal gücüne büyük önem verir.

Halk savaşı, genel olarak, bizden maddi olarak güçlü olan bir düşman üzerinde mutlak siyasal üstünlüğü sağladığımız koşullarda verilir. Askeri sanatımız, savaşın devrimci niteliğini ve somut güçler dengesini gözönüne alarak şu stratejik yönelimi belirlemiştir: *Tüm halk tarafından yürütülen bir savaşı, topyekün ve uzatılmış bir savaşı geliştirmek*. Siyasal üstünlüğümüzün ege-men olduğu uzun bir savaş yürütmek durumundayız. Bu uzun savaşla, güçlerimizi giderek artırabilir, zayıf konumdan güçlü bir konuma geçebilir, bizim ile düşman arasındaki güçler dengesini de-

ğıştirebilir ve zaferin bizden yana olmasını güven-
ceye alabiliriz. Halkımızın geçmiş dönemlerdeki
devrimci mücadelesine dönüp baktığımızda, ku-
ral olarak, her zaman uzun süreli mücadele stra-
tejisine başvurduğumuzu ve bu stratejinin önce-
ki kutsal direniş savaşını zafere ulaştırdığını göre-
biliriz. Ama bu, belli somut tarihsel koşullarda, si-
yasal üstünlüğe sahip olduğumuz ya da başka ne-
denlerle güçler dengesinin hızla lehimize dönüş-
tüğü zamanlarda, halkın devrimci mücadelesine
güçlü bir itme vermek ve kesin zaferi kazanmak
için fırsatlardan yararlanmayız demek değildir.
1945 Ağustos'unun şanlı günlerinde böyle oldu.
Tüm halkımız, partimizin çağrısına uyarak, siya-
sal mücadele ve yerel gerilla savaşından, doğru-
dan genel ayaklanmaya geçti ve şanlı bir zafer ka-
zandı.

Askeri teorimize göre, biz düşmandan siya-
sal olarak, düşmanın da bizden maddi olarak üs-
tün olduğu sırada halk savaşının zaferini güven-
ceye almak için, giderek gerilla savaşıyla birleş-
miş bir *düzenli savaşa* doğru gelişecek olan *yay-
gın bir gerilla savaşını* ilerletmek gerekir. Düzenli
savaş ve gerilla savaşı birbiriyle sıkıca birleşmiştir;
her biri diğerini geliştirir, düşman güçlerini zayıf-
latır, imha eder ve nihai zaferi getirir. Halkımızın
başarılı olduğu silahlı mücadele dönemlerine dö-
nüp baktığımızda, düzenli savaşla birleşmiş olan
gerilla savaşının stratejik rolünü tam olarak gö-
rebiliriz. İlk günlerdeki gerilla savaşı olmaksızın,
ne Ağustos genel ayaklanması ne de direniş dö-
neminde muzaffer düzenli savaş olurdu. Bugün
Güney Vietnam savaş alanındaki kısmi ayaklan-
malarda gerilla savaşı çok büyük stratejik role
sahiptir ve artan oranda yüksek bir düzeye doğ-
ru gelişmektedir. Diğer taraftan, eğer gerilla sava-

şı düzenli savaşıla birleştirilmemiş olsaydı, halkımız daha önceki kutsal direniş savaşıını nihai zafere ulaştıramazdı. Gerilla savaşı ve düzenli savaşı, halk savaşıında vazgeçilemez savaşı biçimleridir. Ama bu, her koşulda, halk savaşıının gerilla savaşııyla başlaması ve daha sonra düzenli savaşıa doğru gelişmesi zorunludur demek değildir. Düşmanın ölkemizin Kuzey'ine karşı saldırgan bir savaşı başlattığı bugün, bizim ve düşmanın somut koşulları hesaba katılarak düzenli savaşı ile gerilla savaşı eşzamanlı olarak yürütölmelidir.

Tüm savaşılarda silahlı güçlerin faaliyeti, saldırı ya da savunma faaliyettir. Devrimci bir savaşı da bu biçimlerin her ikisini kullanır, ama saldırı faaliyetini en önemlisi olarak görür. Devrimci silahlı mücadelenin somut pratiğinin bir sonucu olarak, askeri sanatımız özgün mücadele biçimleri yaratmıştır: *Gerilla savaşı, harekettli savaşı ve mevzi savaşı*. Tüm bu biçimler, saldırı ve savunma harekâtlarında, halk silahlı güçlerinin düşmanı yok etme, güçlü olanı zayıf olanla yenilgiye uğratma kararlılığını, yani devrimi tam olarak gerçekleştirme kararlılığını en üst düzeye yükseltir.

Askeri sanatımız, silahlı güçlerimizin tüm savaşı faaliyetlerine yol gösteren doğru harekât ilkelerini de belirlemiştir. Bu ilkeler, halkın silahlı mücadele sürecinde giderek biçimlenmiş ve gelişip en üst düzeye çıkartılmıştır. Bu ilkeler, bizim bütönsel bir devrimi gerçekleştirme kararlılığımızı gösterir; düşmanın insan gücünü yok etme ve kendi güçlerimizi koruma ve güçlendirme kararlılığına büyük önem verir. Bu ilkeler, aynı zamanda, bizden teçhizat ve teknik olarak daha güçlü düşmanı yenilgiye uğratmak için, her muharebede zafer kazanmanın, silahlı güçlerimizin her muharebeyle daha da güçlenmesinin gerektiğini ve sa-

vaşta zafer kazanmayı akıldan çıkarmayarak, saldırı harekâtlarında inisiyatifi kazanmak için herşeyi yapma, büyük bir hareketliliğe sahip olma, siyasal üstünlüğü ve savaştaki kahramanlığı geliştirme düşüncesini içselleştirmiştir.

Askeri sanatımız, devrimci görevlerinin ve *günümüz koşullarında bir halk savaşının gereklerini* yerine getirebilmesi için sürekli olarak gelişmelidir. Savaş, bugün Güney Vietnam savaş alanında olduğu gibi, düşmanın çağdaş teçhizat ve silahlara sahip olduğu, bizim ise geri teçhizata ve silahlara sahip olduğumuz koşullarda bir savaş olabilir. Güney'deki yurttaşlarımız savaş geleneklerini geliştirdiler ve düşmanı yenilgiye uğratmak için direniş sırasında kazanılmış deneyimleri yaratıcı biçimde uyguladılar. Savaş, düşmanın çağdaş teçhizat ve silahlara sahip olduğu, bizim ise, görelî olarak çağdaş olsalar bile hala düşmandan daha geri teçhizat ve silahlara sahip olduğumuz koşullarda yürütölen bir savaş da olabilir. Bu koşullarda, askeri sanatımız, yine de savaşın halkçı niteliğine, siyasete ve kahramanca savaşıma ruhuna dayanır; bu temelde, teçhizat ve silahların etkinliğı artacak, hareketların örgütlenmesi ve yönetimi daha üst düzeye çıkacak ve silahlı güçlerimiz giderek daha büyük savaş gücüne sahip olacaktır.

Võ Nguyên Giáp
Nhân Dân, 22 Aralık 1964

Vietnamese Studies,
N° 7, s. 123-152,
1965, Hanoi

GERİLLA SAVAŞI CHE GUEVARA

GERİLLA SAVAŞININ ÖZÜ

Küba halkının Batista diktatörlüğüne karşı silahlı zaferi, sadece, tüm dünya gazetelerinin yazdığı gibi kahramanca bir zafer olmakla kalmamış, Latin Amerika halk kitlelerinin davranışlarıyla ilgili eski dogmaları da yıkmıştır. Bu devrim, halkın, gerilla savaşıyla kendisini ezen bir yönetimden kurtulabileceğini açıkça kanıtlamıştır.

Küba devriminin Amerika'daki devrimci hareketlerin yürütülmesine ilişkin üç temel katkıda bulunduğunu düşünüyoruz:

1. Halk güçleri orduya karşı savaşı kazanabilir.
2. Devrim yapmak için tüm koşullar varolana

kadar beklemek gerekli değildir; ayaklanma *fokosu* bunu yaratabilir.

3. Az gelişmiş Amerika'da silahlı mücadelenin temel alanı kırlardır.

Bu üç önermenin ilk ikisi, profesyonel ordulara karşı bir şey yapılamayacağı bahanesine sığınan ve edilgen kalan, mekanik biçimde tüm öznel ve nesnel koşulların bir araya gelmesine kadar oturup bekleyen, bunları hızlandırmayı düşünmeyen devrimcilerin ya da sözde devrimcilerin bozguncu tutumuna karşıdır. Gerçekler ortaya çıkana kadar eskiden Küba'da tartışılan bu sorunlar, hala büyük ölçüde Amerika'da tartışılmaktadır.

Doğal olarak, devrimin tüm koşullarının gerilla faaliyetinin verdiği itmeyle yaratılacağı düşünülemez. İlk *fokonun* oluşturulması ve pekiştirilmesini olanaklı kılan zorunlu asgari koşullar her zaman akılda tutulmalıdır. Halk, sivil talepler çerçevesinde toplumsal hedefler için mücadele etmenin boşuna olduğunu açıkça görmelidir. Barış, baskı güçlerinin mevcut yasalara rağmen iktidarda kalmayı sürdürmeleriyle zaten bozulmuştur.

Bu koşullarda halkın hoşnutsuzluğu giderek kendisini daha aktif biçimlerde dışa vurmaktadır ve sonuçta, direniş, başlangıçta yetkililerin tutumuyla tetiklenen mücadelenin patlak vermesiyle belli bir zamanda belirginleşir.

Bir hükümet, hileli olsun ya da olmasın, belli bir biçimde halk oyuyla iktidara gelmişse ve en azından anayasal yasallığı koruyorsa, henüz barışçıl mücadele olanakları tüketilmediğinden gerilla çıkışının gelişmesi olanaksızdır.

Üçüncü önerme, stratejinin temelidir. Bu önerme, dogmatik olarak kentlerdeki hareketi kitlesel mücadelesinin merkezi olarak alan, Amerika'-

nın tüm az gelişmiş yerlerindeki yaşamda kırsal halkın büyük katkısını tümüyle unutan kişilere bir uyarı olarak kabul edilmelidir. Şüphesiz, örgütlü kent işçi kitlesinin mücadeleleri küçümsenemez; ama alışılabilen süslü anayasalarımızın güvencelerinin yasaklandığı ya da gözardı edildiği ülkelerde onların silahlı mücadeleye katılımlarının gerçek olasılıkları çok dikkatli biçimde tahlil edilmelidir. Bu koşullarda, işçi hareketi silahsız, illegal ve gizli yürütülmelidir ve çok büyük tehlikelerle yüz yüzedir. Kırsal alanlarda durum böylesine zor değildir. Baskı güçlerinin ulaşamadığı bu yerlerde oturanlar gerilla ordusu tarafından desteklenebilirler.

Daha ileride bunların daha dikkatli bir tahlilini yapacağız; şimdilik, bu yazının başlangıcında, Küba devrimci deneyiminden çıkan bu üç sonucun temel katkımız olduğunu belirtelim.

Bir halkın kendisinin kurtuluş mücadelesinin temeli olan gerilla savaşı, özsel olarak kurtuluş iradesi aynı kalmakla birlikte, değişik özelliklere, farklı yönlere sahiptir. Açıktır ki, –ve yazarlar pek çok sefer bunları söylemişlerdir– savaş, bir dizi belli bilimsel yasalara denk düşer; bunlara karşı çıkanlar yenilgiye mahkumdurlar. Savaşın bir aşaması olan gerilla savaşı, bu yasalarla yürütülmelidir; ama, bununla birlikte, özel yönleri olduğu için, yürütülmesi sırasında izlenmesi gereken bir dizi ek yasaları vardır. Her ülkenin coğrafi ve toplumsal koşulları, gerilla savaşının alacağı tarzı ve özgün biçimleri belirler; ama savaşın genel yasaları bu tip savaşların hepsi için geçerlidir.

Şu an bizim görevimiz, bu tip savaşın temel ilkelerini ve kurtuluşu arayan hakların izleyeceği kuralları saptamak, olanlardan yola çıkarak, başkalarının yararlanması için kendi deneyimizi-

zi kuramsallaştırmak, genelleştirmek ve bir yapı oluşturmaktır.

Sorulması gereken ilk soru, gerilla savaşında savaşanların kimler olduğudur. Bir tarafta, ezenler ve onların ajanları, iyi donatılmış ve disiplinli profesyonel ordu vardır; bu grup, pek çok durumda, ezenlere hizmet eden bürokrasiden olduğu kadar yabancılardan da yardım alır. Diğer tarafta, ulusun ya da bölgenin halkı vardır. Önemli olan, gerilla savaşının bir kitle savaşı, bir halk savaşı olduğudur. Gerilla, bir silahlı çekirdektir, halkın savaşan öncüsüdür. Onun büyük gücü halk kitlelerinden kaynaklanır. Gerilla, ateş gücü olarak daha zayıfsa da, sayısal olarak daha az bir ordu olarak düşünülmemelidir. Gerilla savaşı, baskıya karşı savunmada kullanacağı çok az silaha sahip olsa da, çoğunluğun desteğine sahiptir.

Gerilla, daha sonra yerel halkın tam desteğini alacağını hesaba katar. Bu, olmaz-sa-olmaz koşuldur. Ve bir bölgede faaliyet gösteren haydut çeteleri örneği göz önüne alındığında, bu çok net görünür. Bu çeteler, gerilla ordusunun tüm özelliklerine sahiptir: Türdeşlik, şefe saygı, cesaret, arazi bilgisi ve kullanılacak taktikleri tam olarak benimseme. Ancak halkın desteğinden yoksun oldukları için bu çeteler kaçınılmaz olarak güvenlik güçleri tarafından ya tutuklanır ya yok edilirler.

Gerillanın harekât tarzını tahlil ederken, mücadele biçimi ve kitle tabanını anladıktan sonra şunu sormalıyız: Gerilla neden savaşır? Buradan, kaçınılmaz olarak, gerillanın bir toplumsal reformcu olduğu, halkın ezenlere karşı içten duyduğu protestosunun yanıtı olarak silahı eline aldığı ve tüm silahsız kardeşlerini utanç ve sefalet içinde tutan toplumsal düzeni değiştirmek için savaştığı sonucuna ulaşırız. Gerilla, belli bir anda ege-

men kurumların özel koşullarına karşı savaşır ve koşulların izin verdiği tüm gücüyle, bu kurumları yıkmayı amaçlar.

Gerilla savaşının taktiğini derinlemesine incelediğimizde, gerillanın arazinin ulaşım ve kaçış yollarını, hızlı hareket edebilme olanaklarını, gizlenme yerlerini ve doğal olarak halkın desteğini bilmesi gerektiğini görürüz. Bütün bunlar, gerillanın, zor arazi koşullarına sahip az nüfuslu yerlerde eylem yapacağını gösterir. Buralar, aynı zamanda, halkın kendi talepleri için, birincil olarak toprak mülkiyetinin toplumsal biçimini değiştirmeyi amaçlayan reformlar için mücadele ettikleri yerlerdir. Yani gerilla, her şeyden önce tarım devrimcisidir; büyük köylü kitlesinin, toprak sahibi olma, üretim araçlarına, hayvanlara, yıllar boyunca özledikleri her şeye, yaşadıkları ve üzerinde ölecekleri her şeye sahip olma isteğini dile getirir.

Güncel yorumla, iki ayrı tür gerilla savaşı olduğunu belirtmek gerekir. Biri, Sovyetler Birliği'nde Ukraynalı savaşçıların yaptığı gibi, büyük düzenli ordunun tamamlayıcı mücadelesi olarak yürütülen türdür ve bu tahlilimizde yer almamaktadır. Bizi ilgilendiren diğer gerilla savaşı türü, sömürge olsun ya da olmasın, kurulu düzene karşı, kırsal alanlarda tek üs olarak kurulan ve burada gelişen silahlı bir grubun yürüttüğü mücadeledir. Bu mücadelenin esin kaynağı hangi ideolojik amaç olursa olsun, her durumda, ekonomik amacı top- rak talebi tarafından belirlenir.

Mao'nun Çin'inde, güneyde, bozguna uğratılan ve hemen hemen imha edilen işçi gruplarının isyanı olarak başlar. Hunan uzun yürüyüşünden sonra, sadece kırsal bölgelere dayanarak ve kendi temel amacı olan tarım reformunu yaparak

kalıcılaştı ve gelişmeyi başardı. Ho Chi Minh'in mücadelesi, Fransız sömürgeci boyunduruğu altında ezilen pirinç üreticisi köylülere dayanmıştır; bu güçlerle sürdürülen mücadele sömürgecileri bozguna uğratacak kadar gelişmiştir. Her ikisinde de, Japon saldırganlara karşı bir yurtsever savaş vardır, ama toprak savaşının ekonomik temeli ortadan kalkmamıştır. Cezayir'de, büyük Arap milliyetçiliği düşüncesi, Cezayir'deki hemen hemen tüm Arap topraklarından bir milyon Fransız kolonisinin yararlanması gerçeğinde kendi ekonomik karşılığını bulur. Özel koşullarının gerilla isyanına izin vermeyen Porto Riko adası gibi bazı ülkelerde, günlük yaşamdaki ayrımcılıkla derinden yaralı olan milliyetçi ruh, köylülerin (proleterleşmiş olmasına rağmen), Yankee istilacıları tarafından kendilerinden alınmış olan toprakların yeniden geri alınması isteminin temelini oluşturur. Bu aynı temel düşünce, farklı biçimleriyle, otuz yıllık kurtuluş savaşı boyunca toprak mülkiyeti haklarını savunan Küba'nın deniz kıyısındaki doğu eyaletlerinin küçük çiftçilerinin, köylülerinin ve kölelerinin esin kaynağı olmuştur.

Gerilla savaşının gelişim olasılıkları, yani gerillanın potansiyel olarak bir mevzi savaşa dönüşme olasılığı hesaba katıldığında, bu savaş türünün özel niteliğine rağmen, mevzi savaşın bir çekirdeği, bir başlangıcı olarak düşünülebilir. Gerillanın gelişme ve konvansiyonel savaşa ulaşana kadar savaş tarzındaki değişim olasılıkları, bu süreçte yer alan ayrı muharebelerde, çarpışmalarda ya da çatışmalarda düşmanı yenilgiye uğratma olasılığı kadar büyüktür. Bu nedenle, temel ilke, kazanılmayacak bir muharebeye, çarpışmaya ya da çatışmaya girmemektir. Düşmanca yapılmış bir tanımla, "gerilla, savaşın Cizvitleridir".³¹ Bunun-

la, açıkça, gerilla savaşının temel unsuru olan gizlilik, hile ve sürpriz nitelikleri belirtilmektedir. Gerilla, bizden böyle savaşmamız beklendiğine inandığımız romantik ve sportmence kavrayışlardan farklı biçimde, doğal olarak koşulların gerektirdiği, belli anlarda zorunlu olarak uygulanan Cizvitliğin özel bir çeşididir.

Savaş, her zaman, hasımlardan her iki tarafın birbirini imha etmeye çalıştığı bir mücadeledir. Bu amaca ulaşmak için, hasımlar, zor kullanmanın yanında, tüm olası kurnazlığa ve savaş hilesine başvururlar. Askeri strateji ve taktik, tarafların hedeflerinin ve bu hedeflere ulaşmak için kullandıkları araçların tahlilini temsil eder; düşmanın tüm zayıf noktalarının sağlayacağı avantajların hesaplanması demektir. Mevzi savaşta büyük bir ordunun her bir müfrezesinin savaş eylemi, gerillanın savaş eylemiyle aynı özellikler gösterecektir; gizlilik, hile ve sürprizden yararlanılır, ama diğer taraf sürprizi önlemek için hazır bekliyorsa bu taktik uygulanmaz. Ama gerilla kendi başına bir bölük olduğunda ve arazinin büyük bir bölümü düşman tarafından denetlenemediğinde, sürpriz saldırısı gibi yolları gerilla saldırılarında kullanma olanağına her zaman sahiptir ve gerillanın görevi bunu yapmaktır.

Bazıları, küçümseyerek, onu “vur ve kaç” olarak adlandırırlar ve bu doğrudur. Vur ve kaç, bekle, pusuya yat, tekrar vur ve kaç ve düşmana hiçbir dinlenme olanağı vermeksizin bunları sürekli yinele. Burada, geri çekilme, cephesel savaştan kaçınma tutumu, olumsuz bir tutum olarak görülebilir. Yine de, bu tutum, her savaşta olduğu gibi, son amacı zafer kazanmak, düşmanı imha etmek olan gerilla savaşının genel stratejisinin bir sonucudur.

Bu nedenle, gerilla savaşının, kendi içinde tam zafere ulaşma olanağına sahip bir aşama olmadığı açıktır. Gerilla savaşı, savaşın başlangıç aşamalarından birisidir ve sürekli büyüyerek düzenli ordu niteliği kazanacak olan gerilla ordusuna dönüşecektir. Bu anda, düşmana nihai darbeyi vurmaya ve zafere ulaşmaya hazır olacaktır. Zafer, kökeni bir gerilla ordusu olsa da, her zaman düzenli ordunun ürünü olacaktır.

Çağdaş savaşlarda bir tümenin generali askerleriyle birlikte cepheye ölmediği gibi, kendisinin generali olan bir gerillanın da her muharebede ölmesi gerekmez. Yaşamını vermeye hazırdır, ama gerilla savaşının bu olumlu niteliği, gerillanın her birisinin, bir ideali savunmak için değil, onu gerçeğe dönüştürmek için ölmeye hazır olmasıdır. Bu, gerilla savaşının temelidir, özüdür. Mucizevi bir biçimde, küçük bir insan grubu, onu destekleyen büyük halk güçlerinin silahlı öncüsü, yakın taktik hedeflerin ötesine geçer, kararlılıkla, yeni bir toplum kurmak, eskimiş kalıpları kırmak ve sonuç olarak toplumsal adaleti sağlamak idealine ulaşmak için savaşır.

Bu açıdan bakıldığında, tüm bu kötülenen nitelikleri, gerçek bir görkeme, onun sonal ereğinden kaynaklanan görkeme sahip olur ve bu ereğe ulaşmanın araçlarının çarpıklığından söz edilemez. Bu savaşçı tutum, hiçbir zaman umutsuzluğa yer vermeyen bu tutum, sonal amacın büyük sorunlarıyla mücadele etme kararlılığı, gerillanın büyüklüğüdür.

Che Guevara
La Guerra de Guerrillas,
Ministerio de las Fuerzas Armadas
Revolucionaria, 1960

DEVİRİMİN YOLU³² FİDEL CASTRO

İnanıyoruz ki, devrimci düşünceler galip gelmelidir. Eğer devrimci düşünceler yenilgiye uğratılırsa, Latin-Amerika'da devrim yitirilecektir ya da sonsuzluğa ertelenecektir. Düşünceler süreci hızlandırabilir ya da büyük ölçüde geciktirebilir.

İnanıyoruz ki, devrimci düşüncelerin kitleler –bir bütün olarak değil, yeterince geniş bir kesimi– arasındaki zaferi mutlak zorunluluktur.

Bu, düşüncelerin, eylem için zaferi beklemleri gerekir demek değildir. Bu, konunun özsel bir noktasıdır. Eyleme başlamadan önce düşüncelerin kitleler arasında zafer kazanmasının gerekli olduğuna inananlar var. Eylemin, düşüncelerin kitleler arasında zafer kazanması için en etkili araç olduğunu bilenler de var. Her kim dev-

rimci eylemi başlatmadan önce düşüncelerin kitlelerin büyük bir kesimi arasında zafer kazanacağını bekleyerek duraksarsa, o kişi asla devrimci olamaz. Böyle bir devrimci ile zengin toprak sahibi ya da varlıklı bir burjuva arasında ne fark vardır? Hem de hiç fark yoktur! İnsanların isteği elbette değişecektir; elbette insan toplumu, insanlara rağmen, insanların hatalarına rağmen sürekli gelişecektir.

Eğer düşünce tarzımız böyle olsaydı, devrimci süreci asla başlatamazdık. Devrimci eyleme girişmek için düşüncenin yeterli sayıda insanlar arasında kök salması yeterlidir. Bu eylemle, kitleler bu düşünceleri edinmeye başlar, bilinçlenir.

Açıktır ki, Latin-Amerika'nın pek çok yerinde bu düşüncelere inanan ve devrimci eyleme başlamış pek çok insan vardır. Gerçek devrimciyi sahte devrimciden ayıran tam da şudur: Biri kitleleri harekete geçirmek için eyleme geçer, diğeri eyleme geçmeden önce tüm kitlenin bilinçlenmesini bekler.

Bir dizi ilkenin hiçbir itiraz olmaksızın kabul edilmesini beklememek gerekir, ama bunlar, birkaç kişinin çekincesine rağmen büyük çoğunluk tarafından kabul edilmiş temel gerçeklerdir. Mücadele yolları ve araçları konusundaki tartışılabilir ya da tartışılabilir olmayan, silahlı ya da silahsız tartışmalarını –tartışmaların özüdür–, Bizans tartışmaları olarak adlandırıyoruz. Çünkü iki sağırlık ve dilsiz arasındaki tartışma gibi yapılan bu tartışmada devrimi yükseltmek isteyenler ile istemeyenler, devrimi engellemek isteyenler ile devrimi yükseltmek isteyenler birbirinden ayırt edilememektedir. Kendimizi aldatmayalım.

Farklı terimler kullanılmaktadır: Bu yol, tek yoldur ya da tek yol değildir; özel bir yoldur ya da

özel bir yol değildir. Konferans bu konuya açıklık getirmiştir. Buna tek yol denilebilirse de, tek yol terimi kullanılmamıştır. Bunun yerine, diğer mücadele biçimlerinin temel mücadele biçimine tabi kılınmasına gönderme yapılmıştır. Uzun dönemde bu tek yoldur. “Tek” sözcüğünü kullanmak, mücadelenin aciliyeti konusunda yanlış düşüncelere yol açabilir. Bu nedenle, Bildirge’nin³³ uzun dönemde alınması gereken yol olarak temel yola yaptığı gönderme doğru formülasyondur.

Bizim düşüncemizi ifade edersek; bizim partimiz ve halkımız, bu kıtanın hiçbir ülkesinde barışçıl araçlarla iktidarın ele geçirilmesi konusunda hiçbir yanılsamayı barındırmamaktadır. Böylesi yanılsamaları hiç kimse barındırmamalıdır. Kim ki kitlelere böyle bir düşüncüyü satmaya çalışır, o kişi onları tümüyle aldatacaktır.

Bu demek değildir ki, hemen yarın her yerde insanlar sokağa çıkıp silaha sarılacaklar ve savaşmaya başlayacaklardır. Sorun bu değil. Sorun, devrim yapmayı isteyenler ile istemeyenler arasındaki ideolojik anlaşmazlık sorunudur. Çünkü özselsel olarak, eğer olanaklıysa, eğer koşullar olgunsa silaha sarılmaya ya da sarılmamaya karar vermek zor değildir.

Hiç kimse, her yerde, yarın sokağa çıkıp silaha sarılacak olanlara sekter ya da dogmatik diyemez. Bazı ülkeler için bu görevin acil bir görev olmadığından şüphemiz yok, ama uzun dönemde bunun onların da görevi olacağına inanıyoruz.

Bazıları Küba’nın tezlerinden çok daha radikal tezler ortaya atıyorlar. Biz Kübalıların, şu ya da bu ülkede silahlı mücadele vermenin koşullarının var olmadığına inanmadığımızı söylüyorlar. İlginç olan, silahlı mücadele tezini savunanlardan daha

çok savunmayanların temsilcileri bunu iddia ediyorlar. Bundan rahatsızlık duymuyoruz. Biz, asla devrim yapmayı istememektense, koşulları yeter-siz bile olsa, devrim yapmayı isteme hatasını işle-meyi tercih ediyoruz. Ve umarız ki, hata yapma-mış kimse yoktur! Ama gerçekten savaşmak is-teyen hiç kimsenin bizimle bir uyumsuzluğu olma-yacaktır ve hiçbir zaman savaşmak istemeyenler her zaman bizimle çatışacaklardır. Çatışma, dev-rimi ileriye götürmek isteyenler ile devrimci dü-şüncenin azılı düşmanları arasındadır.

Bu konunun özünü çok iyi anlıyoruz. Bir dizi etmen bu konuma katkıda bulunmuştur.

Bu, her zaman doğru bir konumda bulunma-nın yeterli olduğu, başka şey yapmaya gerek ol-madığı anlamına gelmez. Hayır! Gerçekten dev-rim yapmak isteyenler arasında bile pek çok hata yapanlar var. Gerçek şu ki, hala pek çoğu bilinç-siz. Ama mantıksal olarak, devrimci konumunu dürüstlikle koruyan hiç kimseyle –onların hatala-rına rağmen– aramızda derin farklılıklar olmaya-caktır. Devrimci düşüncenin yeni bir ivme alması gerektiği görüşündeyiz. Bizim görüşümüze göre, eski kötü alışkanlıkları, her çeşit sekterliği, devri-min ya da devrimci teorinin tekeline sahip oldu-ğuna inan tutumları geride bırakmalıyız! Zavallı teori, bu süreçlerde ne de çok acı çekti! Talihsiz teori, nasıl da istismar edildi ve hala istismar edi-liyor!

Bu yıllar bize daha iyi tahlil yapmayı, daha çok düşünmeyi öğretti. Artık biz “apaçık” gerçek-leri kabul etmiyoruz. “Apaçık” (*self-evident*) ger-çekler burjuva felsefesine aittir. Eski klişeler orta-dan kaldırılmalıdır. Marksist yazın, devrimci siya-sal yazın kendisini yenilemelidir. Çünkü aynı eski klişeler, söylemler ve aynı laf kalabalığı yineleni-

yor. 35 yıldır yinelenenleri yineleyerek hiç kimse kazanılmıyor, hiç kimse ikna edilemiyor...

Marksizmin kurucularının öğretilerine hiçbir şey boş sözlerden, düşüncelerin üzerine deli gömleği geçirmekten daha fazla uzak değildir. Çünkü Marks, şüphesiz, tüm zamanların en büyük ve en parlak yazarlarından birisidir. Ama ifadelerden daha kötüsü, onları kuşatan düşüncelerdir. Anlamsız ifadeler kötüdür, ama belli ifadelerin anlamları da öylesine kabul edilmiştir. Kırk yıllık tezler vardır. Örneğin, ulusal burjuvazinin rolüne ilişkin tez. Saçmalık olan bu düşünce, sonuç olarak, bu kıtada kabul edilmiştir. Onca yazıyla, onca sözle, onca boş konuşmalarla, liberal, ilericî, anti-emperyalist bir burjuvaziye beklemekle zaman geçirilmiştir.

Şimdi kendimize soruyoruz: Bu kıtada burjuvazinin devrimci rol oynayabileceğine inanan birileri var mıdır?

Bütün bu düşünceler güçlenmiştir; uzun süre kabul edilmiştir.

Genel olarak devrimci ve komünist hareketin, Latin-Amerika'daki devrimci sürecin ve devrimci düşüncelerin tarihinde oynadığı çok önemli bir rol kesintiye uğramıştır. Komünist hareket bir yöntem, bir tarz geliştirdi ve bazı açılardan bir din özelliği kazandı. Ve biz, içtenlikle bu özelliğin geride bırakılması gerektiğine inanıyoruz.

Elbette bazı "ünlü devrimci düşünürlere" göre, biz, devrimci olgunluğa sahip olmayan küçük-burjuva maceracılarıyız. Olgunlaşmadan önce devrimi yaptığımız için şanslıyız! Çünkü, sonuçta, olgun, fazla olgun kişiler, çürüyecek kadar olgunlaşmışlardır.

Gerillanın önemi, gerillanın öncü rolü... gerilla üzerine çok şey söylenebilir. Ama böyle bir

toplantıda bu olanaksız. Bu kıtadaki gerilla deneyimleri bize çok şey öğretti. Bunların arasında şu korkunç hata, şu saçma anlayış var: Gerilla hareketi kentlerden yönetilebilir. Siyasal ve askeri komutanın birleştirilmesi gerektiğine ilişkin tezin nedeni de budur. Gerillaları kentten yönetmeyi istemek sadece bir budalalık değil, aynı zamanda cinayet olduğuna inanmamızın da nedenidir. Bu saçmalığın sonuçlarını değerlendirme fırsatını bir çok kez bulduk. Bu düşüncelerin yok edilmesi zorunludur. Bu konferansın kararlarına büyük önem vermemizin nedeni de budur.

Gerilla, devrimci hareketin nüvesi olmak zorundadır. Bu demek değildir ki, gerilla hareketi, ne herhangi bir ön çalışma olmaksızın doğabilir ne de siyasal yönelimi olmaksızın varolabilir. Hayır! Yönetici organların rolünü yadsımayız. Siyasal örgütlerin rolünü yadsımayız. Gerilla siyasal bir hareket tarafından, siyasal bir örgüt tarafından örgütlenir. Gerilla mücadelesine ilişkin doğru düşünceyle bağdaşmadığına inandığımız şey, gerillanın kentlerden yönetilmesi düşüncesidir. Ve kıtamızın koşullarında gerillanın rolünün üstünü örtmek çok zor olacaktır.

Latin-Amerika'nın herhangi bir ülkesinde silahlı mücadele vermeksizin iktidarı ele geçirmek olanaklı mıdır diye soranlar var. Elbette, teorik olarak, varsayım olarak, kıtanın büyük bir bölümü özgürlüğünü kazandığında, karşı konulmaksızın bir devrimin başarıya ulaştığı koşullar ortaya çıktığında böyle bir şeyin olması şaşırtıcı değildir, ama bu bir istisna olacaktır. Ama bu, devrimin mücadele edilmeksizin başarıya ulaşacağı demek değildir. Belli bir ülkenin devrimcilerinin kanı akmayabilecektir, ama onların bu zaferi, sadece tüm kıtanın devrimcilerinin çabası, özverisi

ve kanı sayesinde olanaklı olacaktır.

Bu nedenle, mücadelesiz devrimden söz etmek yanlıştır. Bu yalandır. İnaniyoruz ki, bir devrimcinin diğer halkların mücadelesine kadar silahlarını çatıp beklemesi, kendisi için mücadele vermeksizin zaferin olanaklı olduğu koşulların yaratılmasını beklemesi doğru değildir. Bu asla devrimci bir tutum olmayacaktır.

Bazıları, bu kıtanın bazı ülkelerinde barışçıl geçişin olanaklı olduğuna inanıyor. Emeryalizmle anlaşma içinde barışçıl geçişten başka, onların gönderme yaptıkları türden bir barışçıl geçişi anlayamıyoruz. Çünkü barışçıl araçlarla zafere ulaşmak için –eğer pratikte böyle bir şey olanaklıysa– burjuvazinin, oligarşilerin ve emperyalizmin tüm barışçıl mücadele araçlarını denetleyen mekanizmalarını kabul etmek gerekir... Ve o zaman bir devrimcinin şöyle dediğini duyarsınız: Bizi ezdiler. Onların 200 radyo programı, sayısız gazeteleri, sayısız dergileri, sayısız TV şovları ve bunlar gibi çok şeyleri var. Soralım: Peki ne bekliyordunuz? Televizyonları, radyoları, dergileri, gazeteleleri, matbaaları, tümünün sizin emrinize verilmesini mi? Bunların açıkça devrimi ezmek için tasarlanmış egemen sınıfın araçları olduğunun farkında değil misiniz?

Burjuvazinin ve oligarşinin bu araçların kampanyalarıyla onları ezmesinden yakınıyorlar. Bu, beklenmedik bir şey sanki. Her şeyden önce, bir devrimci, egemen sınıfların kendi iktidarlarını korumak için olası her aracı emrine verdiği devlet örgütlenmesine sahip olduğunu bilir. Ve onlar sadece fiziksel araçlar, silahlar, toplar kullanmazlar; aynı zamanda etkilemek, aldatmak ve kafaları karıştırmak için olası tüm araçları da kullanırlar.

Seçimlerde emperyalizme karşı zafer kaza-

nacaklarına inananlar çok saftırlar. Günü gelince seçimle iktidara geleceklerine inananlar daha da saftırlar. Bir devrimci süreç yaşanması gerekiyor; baskı aygıtının egemen sınıfın statükosunu koruduğunu ve mücadelenin ne kadar da zorlu olduğunu bilmek gerekiyor.

Bu, diğer mücadele biçimlerinin yadsınması anlamına gelmez. Birisi bir gazetede bir bildiri yayınladığında, bir gösteriye katıldığında, bir toplantı düzenlediğinde, bir düşüncüyü yaymaya çalıştığında, şu ünlü yasal araçları kullanıyor olabilir. Yasal ve yasadışı araçlar ayrımını ortadan kaldırmalıyız; yöntemler devrimci olan ve olmayan diye sınıflandırılmalıdır.

Devrimci, kendi idealine ve kendi devrimci amaçlarına ulaşmak için değişik yöntemler kullanır. Sorunun özü, bunun devrimci bir hareket olduğuna, sosyalizmin mücadelesiz olarak, barışçıl biçimde iktidara gelebileceğine kitleleri inandırmaya çalışıp çalışmamaktır. Bu bir yalandır! Latin-Amerika'da kimler barışçıl yollarla iktidara geleceklerini iddia ediyorsa, o kişiler kitleleri aldatıyordur.

Latin-Amerika'nın koşullarından söz ediyoruz. Diğer ülkelerdeki, örneğin Avrupa'daki devrimci örgütlerin sorunlarına çok geniş oldukları için girmek istemiyoruz. Latin-Amerika'ya sesleniyoruz. Bu kıtanın yanlışlığı içindeki insanlarını hata yapmaya teşvik etmeye çalışmamalıdır. Sözde devrimci basın bir bölümü Latin-Amerika'daki devrimci durum nedeniyle Küba'ya saldırıyor. Bu gerçekten çok güzel bir şey! Buralarda nasıl devrimci olduğunu bilmiyorlar. Üstelik burada nasıl devrimci olunacağını bize öğretmeye kalkışıyorlar. Biz tartışma başlatma meraklısı değiliz. Elbette, Avrupa'nın bazı yeni sosyal-demokratları

nın doğrudan ya da dolaylı olarak, açık ya da kapalı olarak bize saldırdığını görmüyor değiliz.

Kesinlikle inanıyoruz ki, Konferans kararında ifade edildiği gibi, uzun dönemde tek çözüm vardır: Latin-Amerika'da gerilla savaşı.

Bu, içlerinde devrimciler olduğu için bir askeri garnizon isyan ederse, bu isyanı, gerilla mücadelesini olmadığı için desteklemeyeceğiz demek midir? Hayır! Bazı örgütlerin yaptığı gibi, devrimin sadece askeri birliklerin isyanıyla yapılabileceğini düşünmek aptallıktır. Bir askeri garnizonda bir isyan düzenlemek ve daha sonra üstün güçler tarafından ezilmesine izin vermek daha az aptalca değildir. Yeni durumlar ortaya çıkıyor; yeni durumlar ortaya çıkabilir. Bunları reddetmiyoruz. Örneğin, Santo Domingo'da tipik bir durum ortaya çıktı. Bir askeri ayaklanma devrimci bir nitelik almaya başladı.

Elbette, bu, devrimci hareketin ne olabileceğini, ne gerçekleşeceğini beklemelidir demek değildir. Devrimci hareketin, özellikle bir emperyalist müdahaleden sonra hangi biçimi, hangi niteliği alacağını hiç kimse öngöremeyebilir, hiç kimse kestiremeyebilir. Diğer bir ifadeyle, koşulların mevcut olduğu bütün ülkelerde acil görev olarak gerillanın rolüne vurgu yaparken, silahlı devrimci mücadelenin diğer biçimlerini dışlamıyoruz.

Devrimci hareket, devrimcilerin konumunu güçlendirebilecek ya da geliştirebilecek nitelikte doğabilecek her türlü mücadeleyi desteklemeye ve bunun avantajından yararlanmaya hazır olmalıdır. Benim inanmadığım, kendisini devrimci kabul eden bir kişinin, devrimi yürütmek için bir askeri birliğin isyanını bekleyebilmesi, askeri birliğin isyanıyla bir devrim yapmayı hayal edebilmesidir.

Askeri birliklerin isyanı bir etmen –şu önceden kestirilemeyen, ama ortaya çıkması olası olan etmen– olabilir. Ama gerçekten ciddi bir devrimci hareket, böylesi olasılıklara dayanamaz. Gerilla savaşı mücadelenin ana biçimidir. Ama ortaya çıkabilecek diğer silahlı mücadele biçimlerini de dışlamaz.

Bu düşüncelerin açıklığa kavuşturulması gereklidir. Çünkü çok acı deneyimler yaşadık; askeri nitelikte olmayan darbeler, terslikler yaşadık; daha doğrusu, yanlış anlayışların sonucu olarak –uzun dönemde devrimci hareket için üzücü ve felaket olan– siyasal nitelikte düş kırıklıkları yaşadık. Venezüella bunun en acı olanıdır.

10 Ağustos 1967
Havana

International Socialist Review,
Cilt 28, N° 11, s. 12-49,
Kasım-Aralık 1967

DEVİRİMCİ ÖRGÜTÜN KURULMASINDA
DEVİRİMCİ EYLEMİN İŞLEVİ
CARLOS MARİGHELLA

(Bu sayfalar, yeni sola ve Avrupalı devrimci ve anti-faşist yoldaşlara ithaf edilmiştir.)

Örgütümüzün, Ulusal Kurtuluş Hareketi'nin (ALN/*Acción de Liberación Nacional*) bugünkü durumu ne bir günde ne de hiç bir kurban vermeden kazanılmıştır, ama devrimci görevini yerine getirerek ölenlerin, gericiliğin hapishanelerinde vahşice işkencelere uğratılanların, polis tarafından öldürülenlerin cesaretini ve özverilerini taşıyan kararlı bir çabanın sonucu elde edilmiştir.

Örgütümüz, silahlı küçük grupların başlattığı devrimci eylemden doğmuştur. Hiç kuşkusuz, sadece devrimci eylemden çıkmış bir örgüt devrimi zafere ulaştırma yeteneğine sahiptir.

İLK DEVRİMCİ EYLEMLER

1968'de, henüz ülke çapında örgütlü olmayan, sadece Sao Paulo'da bulunan ve hiçbir pratik eylemi bulunmayan küçük bir devrimci gruptuk. Brezilya'nın diğer bölgelerinde örgütlenmemiz yoktu. O sırada, hiçbir sonuca ulaşmayan yararsız tartışmalara dalmış diğer gruplardan bizi ayıracak herhangi bir devrimci eylem gerçekleştirilmemiştik. İlk adımımız, kamulaştırma eylemiyle mücadeleye başlamak oldu. Bu devrimci eylemle kendi *ateş gücümüzü* geliştirdik.

Her şey birkaç silahla işe başlayan ve giderek kendi ateş güçlerini artıran bu küçük devrimci grupların planladığı cüretli eylemlerin ürünü olarak ortaya çıktı. Devrimci eylem bu mücadeleyle büyüdü. Öncüyü eylem yaratır ilkesinden hareket ederek, belli bir isim koymadan şehir gerilla savaşını başlattık. Beklenmedik bir durumla karşılaşan düşman, bu ilk eylemlerimizin sokak çetelerinin işi olduğunu düşündü ve yanlış izleri takip ederek bir yıl yitirdi. Hatalarını anladıklarında ise iş iştenden geçmişti. Devrimci savaş başlamıştı.

DEVİRİMCİ SAVAŞ VE ULUSAL ÖRGÜT HALİNE DÖNÜŞMEMİZ

Devrimci savaş, 1968'de Brezilya'nın büyük kentlerinde somut olarak başladı. Şehir gerillası ve psikolojik savaş kır gerillasının önüne geçti.

Devrimci savaşın başlangıcında askeri diktanın, egemen sınıfın ve Kuzey Amerikan emperyalizminin çıkarlarına doğrudan saldırdık. Düşmanların ödemek zorunda kalacağı devrimci savaşın maliyetini ve devrim için gerekli kaynakları ve silahları, gönüllü olarak ya da zorla ele geçirebile-

ceğimizi gösterdik.

Devrim stratejimiz, devrimci eylemlerimizin büyümesi ve yayılması ölçüsünde daha da netleşti. Kamulaştırmalarla, silah ve patlayıcı ele geçirecek, diktanın girişim ve propagandasını boşa çıkartarak (örneğin Sao Paulo’da ordunun kontra-gerilla sergisinin bombalanması), ABD emperyalistlerinin mallarına ve mülklerine zarar vererek, ABD’li ajanları cezalandırmaya yönelik ortak hareketâtlar düzenleyerek, lafla değil eylemle, somut bir savaş planı uyguladık.

Psikolojik savaşta (basın ve kitle iletişim araçlarına sansür konulduktan sonra, dikta her gün eli tetikte bekliyor ve kendisine zarar verebilecek haber akışını önlemek için her çareye başvuruyor) karşı istihbarat ve sahte alarm teknikleri kullandık; Brezilya’daki askeri rejimin umutsuzluğa kapılmasına katkıda bulunduk. Gerçekleştirdiğimiz bu eylemler, özgürlük davasında diktaya ve kapitalizme karşı güçlü eylemler olduğu kadar örgütümüzün niteliğini belirleyen eylemler oldular.

Güçlerimiz durmadan büyüdü. Böylece etki alanımız, halkın desteğini de içine alarak genişledi. Devrimci bir grup, giderek ulusal bir örgüt haline geldi.

Deneyimlerimiz bize iki sonuç sağlamıştır:

a) Devrimci örgüt kendi eylemiyle oluşur.

b) Örgütü örgüt yapan ve ona devrimci niteliği veren devrimci eylemdir.

Bugün, Ulusal Kurtuluş Hareketi’ni (ALN/*Acción de Liberación Nacional*) oluşturuyoruz.

İLK DEVRİMCİ EYLEMLERİN BİLANÇOSU

Küçük gruplar tarafından yürütülen devrim-

ci eylemlere girişirken mevcut tabuları kırdık. Devrim için koşulların yeterli olmadığı ve bu nedenle silahlı mücadelenin olanaksız olduğu yolundaki oportünistler tarafından hararetle savunulan savlar çöktü. Devrimci eylemin başlangıcından bir yıl sonra ulaştığımız yer şöyle oldu:

a) Devrimci eylemin sonucu olarak büyüdük.

b) Kendimize ait bir ateş gücü yarattık.

c) Sürpriz soygunlarla, iz bırakmadan gerçekleştirilen patlayıcı maddelere ve silahlara el koymalarla, gericiliği şaşkınlığa düşürerek bir yıl kazandık.

d) Düşman güçlerinin yoğunlaşmasına izin veren kır gerillası yerine, şehir gerillası ve psikolojik savaşla işe başlayarak devrimci savaş eylemlerini çeşitlendirdik.

e) Sıfırdan başlayarak kendi adını kullanan ve her yerde tanınan bir ulusal örgüt haline geldik.

BÜYÜMEMİZ VE DEVRİMCİ GERİLLANIN GELİŞİMİNE UYGUN ORTAM

Küçük silahlı grupların şehir gerilla eylemine başlamalarından kısa bir süre sonra öğrenci hareketi sokaklara döküldü ve düşmanın moralini giderek daha fazla bozan sokak savaşı taktikleriyle düşmana saldırdı. Pratikte öğrenci hareketinin eylemleri ile bizim eylemlerimiz aynı hedeflerde buluştu ve birleşik bir görünüş kazandı. Kent mücadelesi ülke çapında yayıldı ve bası güçlerini yayılmaya zorladı. Bu aşamada mevcut siyasal durumu sona erdirmekte hiç duraksamadılar ve yeni bir askeri dikta oluşturmaya yöneldiler. Darbe içinde darbe tekniğini kullanarak,

13 Aralık 1968’de, bir dizi faşist önlemi içeren 5. No’lu Anayasa Hükümünde Yasa’yı ilan ettiler.

Bu yasa, hükümetin savunma bakanı Jaime Portela’nın raporunda belirtildiği gibi devrimci savaşa karşı yeni önlemler içeriyordu. Dikta, ilk kez, terörizm, banka saldırıları, yabancı ajanların imhası, kışlalara saldırılar, silah ve patlayıcı madde soygunları gibi eylemleri devrimci eylemler olarak niteledi. Bu devrimci eylemlere karşı aşırı şiddet kullanılmasına izin veren yasaları çıkardı ve örneğine sadece Nazizm’de karşılaşılan boyutta bir polis terörünü harekete geçirdi. Ama iktidarın bu artan zulmü, devrimci savaş ortamını daha uygun hale getirirken, aynı zamanda düşmanlarının sayısını da artırdı. “Goriller”e karşı halkın memnuniyetsizliği daha da büyüdü. Artık diktanın politikası haklı gösterilemiyor. Aralıktaki faşist darbe, ne devrimci savaşı denetim altına alabildi, ne de baskıyla, terörle, işkenceyle ve devrimci militanların katledilmesiyle örgütümüzü etkisizleştirebildi.

DEVRİMCİ ÖRGÜTLERİN BÜYÜMESİNE İLİŞKİN BİR İRDELEME

Devrimci örgütlerin büyüebilmesi için iki temel yol vardır. Birincisi, belgeler ve programlar üzerine tartışmalar yaparak insanları ikna etmeye çalışan ideoloji ve propaganda yoludur. Brezilya’da gelenekselleşmiş olan bu yöntem, burjuva politikacılarıyla anlaşmalar ya da düzenlemeler yaparak siyasal çözümler arayan, düzen içinde düşmana karşı çıkılabileceği düşüncesini taşıyan ve amacı, düzenin izin verdiği sınırlar içinde düşmanla çatışmak olan, pratikte ise, düzeni değiştirmeyi düşünmeyen örgütlerin tipik yontem-

midir. Çoğu durumda bu propagandayla kazanılan militanlar düş kırıklığına uğradılar ve bu örgütlerden ayrıldılar. 1968 yılında bu yöntemi kullanan örgütler gelişemediler.

Diğer yol, örgütlerin geleneksel propagandayla değil devrimci eylemle büyümesi, şiddet ve radikalizme yönelme. Bu bizim seçtiğimiz yol. Bu yol, burjuva kişi ve gruplarla siyasal oyunlara girişmek yerine, silahlı mücadele ve kitlelerin gücüyle diktayı devirmeye yönelmektir.

Saflarımıza katılanlar gerçekten savaşmak isteyenlerdir. Pratik ve somut bir mücadeleden başka bir seçeneğin olmadığını biliyorlar. Yolumuzun şiddet, radikalizm, terörizm (diktanın şiddetine karşı tek etkili silah bunlardır) olduğunu bilerek örgütümüze gelenler, şiddet yolunu seçtikleri halde lafazanlıklara kapılırlarsa bize katılamazlar. Bu nedenle bize katılanlar sonuna kadar savaşmaya istekli devrimcilerdir.

Öğrencilerin diktaya karşı mücadeleye katılımları bizim konumumuzu daha da güçlendirdi. 1968 boyunca, düşman, öğrencilerin ve kitlelerin üzerine ateş açarak, genellikle silahsız sokak savaşçıları arasında pek çok kayıplara yol açtı. Deneyim bize öğretti ki, kamulaştırma ve saldırılar için örgütlenmiş silahlı küçük gruplarımız, sınırlılıklarına rağmen, düşmanın üstün ateş gücüne karşılık verebilmek için kullanılabilir. Bu küçük grupların eylemleri, şüphesiz hiçbir biçimde mücadelenin ve kitle hareketinin dışında değildir. Silahlı insanlar olmaksızın diktaya karşı hiçbir şey yapılamaz.

“Geleneksel propaganda”yı reddetmek ve kendi ateş gücümüzü yaratmak için çabalarımızı devrimci eylemde yoğunlaştırmak örgütsel büyümemizde belirleyici olmuştur. Pek çok devrim-

ci savaşmaya ve bize katılmaya hazırdır. Bu da sadece devrimci eylem sayesinde olmuştur.

BİZE YÖNELTİLEN ELEŞTİRİ VE İTİRAZLAR

Egemen sınıflara ve ABD emperyalizmine karşı şiddet ve silahlı eylem dűőüncesiyle Brezilya devrimci sahnesine ıkışımızla birlikte ülkenin geleneksel sol kesimleri açıkça karşı tutum aldılar ve belli devrimci çevrelerden eleştiriler ve itirazlar yükseldi. Bunlar řu noktalarda yoğunlaşıyordu:

1. Stratejimiz yokmuş ve bu nedenle ne yapacağımızı bilmiyormuşuz.

2. Gerillanın dışında hiçbir şeyden söz etmiyormuşuz (“hizipçilik” suçlaması).

3. Fokocuymuşuz ve bu nedenle Brezilya devrimine zarar vererek kendimizi gericilik tarafından yok edilmeye mahkum ediyormuşuz.

4. Ulusal kurtuluş mücadelesine önem vermiyormuşuz; bu yüzden eylemimizin anlam ve içeriği belirsizmiş.

5. Herhangi bir kitle çalışması yapmıyormuşuz, bu faaliyetleri kmsyormuşuz ve halktan kendimizi tecrit ediyormuşuz.

6. Mücadeleyi kendi bařımıza sürdürmeyi dűőnyormuřuz, “Birleřik Cephe”yi önemsemi-yormuřuz.

7. Devrimci bir örgüt değilmişiz.

1968 yılında bizim pratik katkımızla devrimci mücadele yoğunlaşırken, bizi eleştirenler eylem yeteneğinden yoksunluklarıyla ya da ciddi hatalar işleyerek geride kaldılar. Her şeyden öte, bir stratejik plana dayanan devrimci eylemimizle bu eleştirilere yanıt verdik.

STRATEJİK PLANIMIZ

Her zaman bir stratejimiz vardı. Bir grup olarak ortaya çıktığımız sırada da stratejik ve taktik programımız ve örgütsel ilkelerimiz vardı. Bunlar, *O Guerrilheiro* (Nisan 1968) gazetesinin birinci sayısında kamuoyuna açıkladığımız belgede ana hatlarıyla yer almaktadır. Bu belge, “*Brezilya Gerillaları Üzerine Bazı Sorular*” başlıklı yazıyla tamamlanan ve bugüne kadar izlediğimiz genel stratejik planı içeren “*Sao Paulo Komünist Birliğin Bildirgesi*”dir. Bugün bu belgenin içerdiği planı izliyoruz. Bu belgeyi tekrar okuyanlar, bu çizgiden ayrılmadığımızı göreceklerdir. Biz, gerilla savaşının Brezilya devrimci mücadelesinin stratejisi olduğunu ve başarısının üç aşamanın uygulanmasına bağlı olduğunu söylüyoruz.

1. Gerillanın planlanması ve hazırlığı,
2. Gerilla eylemlerinin başlatılması,
3. Devrimci Ulusal Ordu’nun oluşumuyla gerilla savaşının manevra savaşına dönüşümü.

Bu planı izleyerek, bugün ulaştığımız aşamada şehir gerillasının başlatılması evresini ve kır gerillasının hazırlık aşamasını tamamladık. 1968 sonunda, deneyimlerimizi şu yazılarda topladık:

Gerilla Harekâtı ve Taktikler,
Stratejik Sorunlar ve İlkeler Üzerine,
Devrimcilerin Birliği Üzerine,
Örgütsel Sorunlar.

TEMEL STRATEJİK AMAÇLARIMIZ

Ortaya çıktığımız andan itibaren devrimci siyasal amaçlarımızı gizlememeye özen gösterdik. İktidarı ele geçirmenin tek yolunun devrimci savaş olduğunu söylemeyi hiçbir zaman unutmama-

dık. Sonuç olarak, başlangıçtan bugüne kadar tek bir çizgi izledik ve aşağıdaki ilkeleri sürekli savunduk:

a) İktidarı ele geçirmek ve emperyalizmi kovmak sadece gerilla savaşı stratejisiyle olanaklıdır. Bir dünya savaşı olasılığıyla karşı karşıya olduğumuz kapitalizmin genel bunalımının bu evresinde tek geçerli strateji budur.

b) Gerilla savaşı, sadece halkların kurtuluş stratejisi olmakla kalmamış, aynı zamanda onların yaşantılarının içine kesin olarak yerleşmiştir. Gerilla savaşıyla yaratılacak olan Devrimci Ulusal Kurtuluş Ordusu “goriller”in askeri gücünü yok edebilecek tek araçtır. Devrimci savaşın bir parçası olan gerilla savaşı, oligarşiyi yok edecek ve kitleleri iktidara ulaştıracak silahlı mücadeleden ana yoludur. Bizi, gerilla savaşından başka şey söylememekle eleştirenler, gerçekte Brezilya halkının kurtuluşuna ilişkin oportünist görüşlerini gizlemek için büyük çaba göstermektedirler. Gerçek-te, gerilla savaşını, sadece ikili görüşmeleri sürdürmeye ve bu görüşmelerde kendilerine üstünlük sağlamaya, siyasal anlaşmalar imzalamaya, seçimleri düzenlemeye, diğer bir ifadeyle, tam anlamıyla burjuva nitelikte uzlaşmacı bir faaliyete indirgeyerek kabul etmektedirler. Bize göre, gerilla savaşı bunun tam karşıtıdır. Gerilla savaşının yakın amacı, emperyalizmin kovulmasının ve sosyalizmin kurulmasının önündeki tüm engellerin temizlenmesini amaçlayan Brezilya devrimine ve işçi ve köylü sınıfların çıkarlarına karşı olan burjuvaziyle yapılan tüm uzlaşma görüşmelerini kesinlikle önlemektir.

c) Emperyalizme karşı savaşımız yeni bir anlayışla ve yeni tekniklerle yürütülmektedir. Bu nedenle, Brezilya’da gerilla *fokosu* kurmak istediği-

miz iddiası tümüyle yalandır. Devrimci savaşı geliştirmeyi amaçlayan üç yönlü genel bir strateji izliyoruz: Şehir gerillası, psikolojik savaş ve kır gerillası. Tüm çabamızı, *foko* biçiminde değil, devrimci örgütlenmemizin bulunduğu her yerde bir gerilla altyapısının kurulması sonucu ortaya çıkacak olan kır gerilla savaşında yoğunlaştırıyoruz. Ve çok büyük toprağa sahip bir kıta ülkesi olan Brezilya'da, gerilla savaşını bir *foko* olarak değil, *hareketli savaş* olarak görüyoruz.

d) Bizim görüşümüze göre, Brezilya'daki gerilla savaşının temel stratejik görevi, Brezilya'nın kurtuluşu ve ABD emperyalizminin kovulmasıdır. Mücadelemiz, ulusal kurtuluş mücadelesidir, anti-oligarşik ve anti-kapitalist bir mücadeledir. Halkımızın baş düşmanı ABD emperyalizmidir. Ama emperyalizm ile Brezilyalı büyük kapitalistler ve toprak ağaları (*latifundiários*) arasındaki yakın ilişki kırılmadan, aynı zamanda büyük kapitalistler ile toprak ağalarının iktidarı yerine silahlı halk ve devrimci halk hükümeti geçmeden Brezilya'nın kurtuluşu olanaksızdır.

KİTLE ÇALIŞMASI VE HALKLA İLİŞKİLER

Bugün Brezilya'da devrimciler kitle içinde siyasal çalışma yapma ve halkla ilişkiler konusunda iki farklı anlayış arasında bölünmüş durumdadırlar.

Birincisi, kısa vadeli taleplerden yola çıkarak kitleleri devrim saflarına kazanmaya çalışan örgütlerin savunduğu anlayıştır. Ama askeri dikta bu taleplere kulak asmaz; yasaları ve olağanüstü kararnameleri bunlara karşı kullanır. Hepsinden öte, büyük ateş gücünü sokak göstericilerine ateş aç-

makta kullanmakta hiç duraksamaz. Faaliyetlerini siyasal mücadeleye döneceği umuduyla formüle ettikleri taleplerle kitle içinde çalışmayla sınırlayan örgütler, sonuçta düşmanın askeri üstünlüğü karşısında çaresiz kalırlar.

Kitle içinde siyasal çalışmaya ilişkin diğer anlayış ise, her ne kadar nicelik olarak küçük olsa da silahla diktanın ateşine karşı koymayı amaçlayan silahlı mücadeleyi temel alan örgütler tarafından savunulmaktadır. Kitleler, ortaya çıkan bu ateş gücü etrafında toplanır, onun etrafında birlik oluşturur ve iktidara doğru yürür. Bu anlayışın özü, kitle hareketini silahlı mücadelenin bir işlevi olarak önemsemeye dayanır. Bu bakış açısına göre, kitle hareketi, devrimcilerin oluşturduğu ateş gücüyle desteklenmedikleri sürece varlıklarını sürdüremezler. Dolayısıyla, böyle bir görüşü savunan bizler, kitle hareketini küçümsemekle suçlanamayız.

Bir siyasal tutumun doğruluğu halk arasındaki etkisiyle değerlendirilmelidir. Kitlelerin kısa vadeli taleplerine dayanan bir mücadelenin olanaksızlığı nedeniyle hiçbir şey yapmayan örgütler çöker ve bir yana atılır. Bizim gibi, şiddet ve silahlı mücadeleyi kullanan örgütler ise, sonuca ulaşırlar, kitlelerin sempati ve güvenini kazanırlar ve halkla bağlantı içinde olurlar.

ÖRGÜTÜMÜZÜN DEVRİMCİ NİTELİĞİ

Gerçek şu ki, örgütümüzün devrimci karakteri, tüm faaliyetimizin devrimci olması gerçeğinden kaynaklanır. Yöntemlerimiz ve örgütlenme biçimlerimiz, devrimci eylemimizle belirlenir. Bu faaliyeti sınırlayan ya da engelleyen hiçbir şeyi ka-

bul etmiyoruz. Örgütümüzde, iç hiyerarşiyi ve sayısız ve hareketsiz bürokratik bir yönetime bağlı karmaşık komuta sistemini kaldırdık. Temel işlevimiz, toplantılar düzenlemek değil, eylem yapmaktır. Bu da, her zaman titiz bir planlamayı gerektirir.

Örgütümüzde, harekâtı sürdürmek ve başarıyla tamamlamak için önceden planlama yapmak zorunludur. Başarma kararlılığı ve kesin başarı olasılığı olmadıkça hiçbir harekâta girişmeyiz. İsteksizce ya da gösteriş için hiçbir harekât düzenlemedik. Örgütümüz, halkın silahlı mücadelesinin gerektirdiği harekâtları ve taktikleri yürüten ve ateş gücünü kullanan insanlardan oluşan devrimci gruplarına dayanır.

Saflarımızda politik ve askeri ayrımı yoktur. Brezilya devrimci savaşında askeri kadroların üzerinde yer alan siyasal komiserler yoktur. *Örgütün bütün üyeleri*, politik ve askeri işlevlere sahip olmak zorundadır ve baştan itibaren buna uygun olarak hazırlanırlar. Askeri ve politik yanları bir araya getiremeyenler, eylem çizgimizin gerektirdiği koşullara sahip değildirler. Kitle ve lojistik cephesindeki militanlar için de durum aynıdır. Devrimci savaşta bu iki yöne sahip olmak çok önemlidir ve militanların, hareketi geliştirmek ve çizgisini sürdürmek için temel önemi olan politik ve askeri bilgiye sahip olmaları gerekir. Pratikte uyguladığımız bu örgütsel ilkeler ve teknikler, örgütümüzün devrimci niteliğine ilişkin her türlü kuşkuyu ortadan kaldırmaktadır.

DEVİRİMCİ HAREKET VE BİRLEŞİK CEPHE

Brezilya'da savaşan tek örgüt değiliz. Başka

bazı örgütlerin programlarında silahlı mücadele yer almaktadır. Ülkemizde pek çok örgüt silahlı mücadeleyi savunuyorsa da, gerilla savaşı, sadece devrimci eylemin başlatıcısı olan küçük silahlı gruplar taktiğini kullanmaya karar verdiğimizde maddeleşmeye başladı.

Silahlı mücadelenin yürütüldüğü diğer ülkelerin tersine, Brezilya'da silahlı devrimci mücadele birleşik cepheden doğmamıştır. Brezilyalı devrimciler için birleşik cephe bir gerekliliktir. Ama bizim durumumuzda, birleşik cephe, devrimci örgütler arasındaki politikaların ve koşulların farklılığı nedeniyle, ilk silahlı devrimci eylem gerçekleştirilene kadar olanaksızdı. Acelecilikle ve maceracılıkla suçlansak bile, devrimci görevimizi başardığımıza inanıyoruz. Kendi silahlarımızla kentsel alanlarda savaşa girdik. Mücadele bir kez başladı mı, devrimin yolu artık açıktır. Bugün Brezilyalı devrimciler ateş gücüyle birleşik cephenin yaratılmasını olanaklı hale getirmişlerdir. Devrimci ateş gücünün yaratılması, güçlendirilmesi ve sürekli faaliyeti, silahlı devrimci güçleri bir araya getirecek ve birleştirecektir. Birleşik cephe, ateş gücüdür, devrimci eylemdir.

Diğer yandan, örgütümüz bir birleşik cephe değildir. Yapılanışı, disiplini, teknikleri ve ilkeleleri birleşik cepheden farklıdır. Birleşik cepheyi yaratmak için her türlü çabayı göstermeye hazırız; ateş gücümüzü ve devrimci faaliyeti artırmaya çalışmamızın nedeni bunu gerçekleştirmeye yöneliktir. Sağlam bir birleşik cephe oluşturmak için kendi bakış açımızı sistematik olarak yaygınlaştırmaya çalışıyoruz ve bu amaçla silahlı mücadeleyi sürdürüyoruz.

BREZİLYA DEVRİMCİ HAREKETİNİN EKSİKLİKLERİ VE MÜCADELENİN DURUMU

Brezilya devrimci hareketinin en yakıcı sorunu, devrimci örgütlerin ayrışmışlığı ve tutum ve hedefler konusundaki anlaşmazlıklardır. Bu anlaşmazlık içinde, liderliği ele geçirmek için yoğun mücadele de yer almaktadır. Her örgüt, dolaylı biçimde kendisinin devrimin önderi olduğunu iddia etmektedir. Bu da, ortak düşmana karşı savaşımaya hazır olan insanlar arasında ortak payda bulmayı güçleştirmektedir. Bu durum, Brezilya devriminin nesnel özelliği ve gelişiminin özel koşullarıdır.

Pratik tek ölçüttür. Bazı sonuçlara ulaşmak için eyleme geçtik. Kentsel alanlarda küçük devrimci gruplarla silahlı mücadeleyi başlattığımızda, somut eylem yeteneğine sahip örgütler arasında ayıklanma süreci başladı. Hala liderlik için mücadeleyi sürdüren gruplar var. Ama şimdi silahlar eldedir ve daha öncekilerin yaptığı gibi, öznel programları tartışarak ve Brezilya toplumsal gerçekliğinden uzak doktriner tutumlar belirleyerek liderliği ele geçirmek olanaksızdır.

Liderlik için mücadele, ilk ateşi açan diğerlerini peşinden sürükler tezini yaygınlaştırdı. Bu yanlış düşünce, bazı örgütlerin hazırlıksız ya da zamansız eylemlere yönelmelerine yol açmıştır. Bu tür hatalar, genellikle ölümcül olmaktadır; sürekli tutuklamalara, insan ve silah yitirilmesine ve hatta grupların ve örgütlerin yok edilmesine neden olmaktadır. Brezilya'da sorun, ilk ateşi kimin açtığı sorunu değildir. Unutmamalıyız ki, bizler devrimci savaşa girdiğimizde ilk ateş çoktan açılmış da olabilir. Bizim için en yaşamsal sorun, her-

kesin kendi görevini yapmasıdır ve her devrimcinin görevi de devrim yapmaktır.

Hiçbir devrimci örgüt, sadece kendisini “lider” olarak adlandırarak ya da liderlik işlevini üstlenerek liderliği kazanamaz. Brezilya devriminin kaçınılmaz olan liderliğini oluşturmadan önce, Brezilya devletinin bürokratik-askeri aygıtına ağır bir darbe vuracak bir noktaya ulaşana kadar devrimci eylemin sayısını artırmalıyız. Bu hedefe, tek bir örgütün eylemleriyle ulaşılamaz.

Brezilya devriminin diğer bir eksikliği de, deneyimsizliğidir. Ülkemizdeki devrimci hareket henüz gençtir. 1968’de şehir gerilla savaşıyla başlamıştır. Ayrıca hareketin destekçilerinin ezici çoğunluğu her iki cinsten gençlerden oluşmaktadır. Bu zamana kadar hiçbir devrimci faaliyet içinde yer almamış Brezilyalı kadınlar bu harekete katılmıştır. Hareketin üyeleri arasında öğrenciler, işçiler, köylüler, aydınlar, sanatçılar ve serbest meslek sahipleri vardır. Bunlar, 1968’den bu yana devrimci mücadelenin gelişmesinin ortaya çıkardığı karmaşık ve ciddi sorunlarla yüzyüzedirler. Bunlar, alışık olmadığımız bir mücadele biçiminden kaynaklanan sorunlardır, yani hiçbir silah ve araca sahip olmaksızın başlayan silahlı mücadelenin sorunlarıdır. Deneyimsizlik, kendi örgütümüzde de bazı hatalara ve başarısızlıklara yol açtı. Hatalar ve başarısızlık deneyimin kaynağıdır. Hatalardan uzak durulmaya çalışılsa da, ortaya çıktığında, onlardan doğru dersler çıkarmayı bilmek zorundayız.

Ülkemizde devrimci hareket, uzman eksikliğinden, çağdaş silahları tanıyan ve kullanmasını bilen eğitim görmüş savaşçıların yokluğundan da zorluk çekmektedir. Savaşçıların teknik eğitimi bir gecede gerçekleştirilemez. Bunun için za-

mana gereksinme vardır. Bu da, ABD emperyalizmine ve askeri diktaya karşı mücadelemizin hızla ilerlemesini ve dönüşmesini önlemektedir.

Brezilya'daki mücadele, kısa sürede sonuçlandırılmayacak ya da zamanla sınırlandırılmayacak uzun bir savaştır. Devrimci mücadeleye, ağır, ama sistematik biçimde, büyük yabancı ve Brezilyalı kapitalistlerin çıkarlarına yönelen, egemen sınıf arasında belirsizlik ve güvensizlik yaratan ve “goriller”in askeri güçlerini yıpratın ve moralini bozan şehir gerilla savaşıyla başladık.

Kent cephesinden sonra, kır gerilla savaşıyla *latifundiolara* karşı doğrudan silahlı mücadeleye geçeceğiz. Proletarya, köylüler ve öğrencilerin özerk ve hareketli gerilla savaşı içindeki silahlı ittifakıyla, eylemlerimizi Brezilya'nın iç bölgelerine yayacağız. Sonuçta askeri diktanın konvansiyonel ordusunun karşısında devrimci ulusal kurtuluş ordusunu yaratacağız.

İki büyük hedefimiz, iktidarı ele geçirmek ve devrimci halk iktidarını kurmaktır. O zaman Kuzey Amerikalıları ülkemizden kovacağız. Kuzey Amerikalılarla işbirliği yapan Brezilyalı şirket ve kuruluşlara el koyacağız. *Latifundiolara* mülklerine el koyarak toprak devrimini sonuna kadar götüreceğiz ve böylece köylülüğü özgürleştireceğiz. Brezilya'yı askeri blokların bir uydusu olmaksızın kurtaracağız ve sömürgeciliğe karşı geri kalmış halkların mücadelesini kesinkes destekleyen bir politika izleyeceğiz.

CARLOS MARIGHELLA
*La acción revolucionaria
en la constitución de
la organización,*
Kasım 1969

BREZİLYA'DA
DEVİRİMCİ SAVAŞA GEÇİŞ
JOÃO QUARTIM

I.
SOLUN KRİZİ VE
SİLAHLI MÜCADELENİN ÖRGÜTLENMESİ

Burada, solun, askeri diktatörlüğe karşı reformist politikalardan silahlı mücadeleye nasıl geçiş yaptığını irdedeceğiz. Şüphesiz bu basit bir süreç değildi. Devrimci öncü önceden yapılmış planlara göre oluşturulmadı ve silahlı mücadele sloganı felakete yol açacak biçimde mekanik olarak uygulandı. Askeri darbeden sonra, elbette mücadeleyi nasıl yürüteceklerine ilişkin bir teorileri olmaksızın diktayla karşı karşıya kalmaları, durumu aşırı basitleştirmek olur. Önlerinde Küba örneği vardı; Che Guevara'nın gerilla savaşı teorisi ve Debray'ın *foko* teorisi vardı. Bu zengin bir stratejik mirastı ve devrimci sol, genel hat-

larıyla gerçekten Debray'ın iki yaşamsal öneme sahip ilkesini izledi: Eski sol partiler terk edilmeli ve gecikmeksizin silahlı mücadeleye başlanmalıdır. Ama askeri darbeden hemen sonra ortaya çıkan, ancak daha önceden doğru biçimde yanıtlanamayacak bir dizi soruyu yanıtlamaları gerekiyordu. Silahlı mücadeleye en iyi biçimde nerede başlanılır? Kırlarda mı, kentlerde mi? Kentlerde uzun bir ön hazırlık yapılmaksızın bir gerilla *fokosu* oluşturulabilir mi? Kentlerdeki silahlı mücadele kır *fokosunun* hazırlığıyla mı sınırlıdır? Gerilla *fokosunun* yetersiz verileri, kentleri ikincil alan kabul eden görüşün düzeltilmesini gerektirir mi? Devrim nasıl bir örgüt gerektirir? Soldaki eski partilerin terk edilmesi, parti aygıtının da bir yana bırakılmasını gerektirir mi? Yerel şehir gerilla gruplarının ulusal ölçekte eşgüdümü nasıl gerçekleştirilir? En iyi militanlar silahlı mücadele yürütürken, halkı harekete geçirmek için geleneksel siyasal kitle çalışması nasıl yürütülecektir? Kentlerdeki silahlı eylemler halkı harekete geçirmek için yeterli midir?

Bu ve benzeri sorulara verilen farklı yanıtlar, eski soldan gelen militanların oluşturduğu savaşan örgütlerde pek çok ayrılığa ve ittifaklara neden oldu. Bu sorularla karşı karşıya kalınmadan önce de silahlı mücadele gündemde yer alıyordu. Yine de ilk silahlı mücadele girişimi, geleneksel partiler içindeki teorik bir tartışmanın ürünü olmadı. Ama gerçekleştirilen silahlı eylemler, Brizola'nın³⁴ etkileyici kişiliği çevresinde toplanan "Jakoben" sol tarafından üstlenildi. Devrimci-milliyetçiler, 1964 karşı-devrimine devrimci iç savaşla yanıt verebilecek yeterli güce sahip değillerdi. Brizola'nın Rio Grande do Sul'daki artçı eylemi başarısızlığa uğradı.

Bu yenilgiden çıkan ders, diktaya karşı direnişte halk hareketinin en savaşkan kesimlerini örgütleyen bir devrimci partiye gereksinme olduğudur. Ama iddia edildiği gibi, böyle bir parti silahlı mücadeleyle nasıl inşa edilebilir? “Eylem örgütü yaratır” sloganını izleyen militanlar, mücadelenin askeri yönüne hazırlanmayı birincil görev olarak saptadılar. 1966’nın başlarında silahlı hareketleri başlatmak için gerekli asgari gizli altyapıyı kurmaya giriştiler.

Yapılan tahlillerin yetersizliği, I. Ordu’nun bir taburu tarafından kuşatılıp tüm gerilla birliğinin yakalandığı *Caparaó* dağlarındaki *fokodan* bir yıl sonra bile görülüyordu. Bu tekil felaket, tüm projenin yıkımına yetti. Görüldü ki, *foko*, ulusal, hatta kıtasal ölçekte geniş bir planın parçası olarak tasarlanmıştı. (Uruguay dergisi *America Latina*’nın bir başyazısına göre, *Caparaó fokosu* ve Bolivya gerilla mücadelesi Cono Sur bölgesindeki silahlı mücadelenin açılışını ifade ediyordu.) Bu da, tüm projeyi, trajik biçimde çok büyük bir komplodan daha küçük bir şeye dönüştürmeye yetti. Silahlı eylemlerin başladığı anda, Brezilya’nın diğer yerlerinde “*isyan fokosu*” ve kent destek ağı temelinde Devrimci Ulusal Hareket’in (*Movimento Nacionalista Revolucionário/MNR*)³⁵ doğuşunu ilan etmek amaçlanmıştı. Böyle bir hareketin ortaya çıkmayı başaramayacağını söylemeye bile gerek yoktur. Mükemmel askeri kadro ve donanım sahibi olmanın onları bir örgüt *kurma* görevinden muaf tuttuğu inancıyla, sadece kendilerini devrimci solun diğer kesimlerinden tümüyle tecrit etmeyi başardılar. Kendi planlarının iç tutarlılığı vardı: Sadece MNR genelkurmayı tarafından oluşturulmuş büyük bir aygıt. Her şeyin çökmesi için tek bir çarkın – *Caparaó* gibi– yerinden sökülmesi ye-

terliydi. (*Caparaó* felaketine rağmen MNR'nin, düzenli biçimde geri çekilebildiğini ve dayana-
cağı insan malzemesini yitirmediğini söylemeli-
yiz. Bu nedenle, "MNR gazileri", 1968'de doğru-
dan eyleme geçen örgütler içinde yer alabilmiş-
lerdir.)

Brezilya solu *Caparaó* derslerini unutmuş
değildir. PCB³⁶ (*Partido Comunista Brasileiro*/
Brezilya Komünist Partisi) ya da POLOP'tan³⁷
(*Política Operária*/İşçi Politikası) ayrılan silahlı mü-
cadele yanlıları gibi, eski solun diğer büyük parti-
leri de, Capa-raó felaketinden, Bolivya ve Peru'da
olduğu gibi şu yalın dersi çıkardılar: Doğrudan ey-
leme hemen geçilebilir, ama bundan böyle kır fo-
kosu için kentlerde hazırlık yapılması gerekir.

Ağustos 1967'de Havana'da yapılan OLAS
Konferansı'ndan sonra Brezilya solu silahlı müca-
dele sloganını açıkça kabul etti. Bu sırada silahlı
mücadeleyi savunanlar geleneksel soldan bağım-
sızlaşmışlardı ve hatta PCB, Havana'nın katılım
çağrısını reddetmesine rağmen, çok daha sonra
silahlı mücadeleyi "ilke olarak" destekledi.

Zayıf bir marksist fraksiyon olmanın ötesine
hiçbir zaman geçememiş olan troçkistlerin kopu-
şu dışında, PCB'nin siyasal olarak çözülmesinin
1960'ların başında başladığı söylenebilir. Sovyetler
Macaristan'a müdahale ettiğinde bazı iç çatışma-
lar olmuşsa da, bu dönemde partiden ayrılan mi-
litanlar kendi köşelerine çekildiler. Bu nedenle de
kendi farklılıklarını siyasal bir alternatifte dönüş-
türemediler. 1961'de, resmi komünizmin dışın-
da örgütlenmiş devrimci marksistlerin eski troç-
kist heveslerini devralan (ve daha başarılı olan)
POLOP kuruldu. 1962'de PCB'den kopuşlar başla-
dığında, merkez komiteden bir grup Brezilya'nın
Komünist Partisi'ni (*Partido Comunista do Brasil*/

PCdoB)³⁸ kurdular ve sözde “Çinliler”in konumuna yakındılar. 1964’deki askeri darbeye kadar solun parçalanması durdu. Karşı-devrim sırasında PCB’nin üzüntü verici rolü, onu tümüyle devrimci işçi örgütü olmaktan çıkardı. Taban örgütleri partiyle olan ilişkilerini etkin biçimde kestiler ve ayrı muhalif gruplar olarak geliştirdiler. PCB içindeki bölünme, yatay olduğu kadar dikey de oldu. Aralık 1966’da, gelecekteki şehir gerilla savaşının başlatıcısı olan Carlos Marighella, (politbüroya eşdeğer olan) Merkez Yürütme Komitesi’nden istifa etti ve partinin tüm politikasını sorgulayan uzun bir mektupla bunun nedenlerini açıkladı. PCB’nin diğer liderleri de final sahnesi için “iç mücadele”ye hazırlanıyorlardı. Eski yönetimin çalışma yöntemlerine ilişkin farklılıklar, yeni bir parti oluşturulma eğilimi ortaya çıkardı. Bu parti aygıtını devirmek olanaksız olunca, onlar da Brezilya Devrimci Komünist Partisi’nin (*Partido Comunista Brasileiro Revolucionário/PCBR*)³⁹ kurulmasını önerdiler. Marighella, eskisine olduğu gibi yenisine de tümüyle karşı çıktı. Silahlı mücadeleye başlanılmasının gerekli olduğunu düşünüyordu ve bu nedenle kırılmış bardak gibi parçalara ayrılan partinin sayısız muhalif komünist gruplarını denetime almaya girişmedi. Sadece doğrudan eyleme geçişte gerekli olan asgari örgütsel aygıtı sağlayan PCB’nin São Paulo eyaletindekileri destekledi. Marighella, PCB’nin devrimci kadrolarının yenden örgütlenmesinde silahlı mücadelenin kutuplaştırıcı etkisine güveniyordu ve PCBR’nin kuruluşuna ilgisiz kaldı.

Bu arada PCB, Arjantin ve Uruguay komünist partileriyle yaptığı görüşmelerden sonra Ağustos 1967’de toplanması planlanan OLAS konferansına katılmama kararı aldı. Arjantin Komünist Partisi

de aynı tavrı aldı. Uruguaylılar, özellikle genel sekreter Rodney Arismendi aynı tavrı almadı ve “resmi” komünizmin ana temsilcisi olarak konferansta önemli bir rol oynadı. Marighella, PCB yönetiminin reddettiği daveti kabul etti ve Havana’ya gitti. Artık Marighella’nın PCB’yle yolunu ayırması kadar, PCB’nin Marighella’yla yolunu ayırması da kaçınılmaz hale geldi. Bir yıl sonra yapılan PCB’nin 6. konferansı, zaten pratikte gerçekleşmiş olan ayrılığı resmileştirdi.

Bu dönemde PCB’nin parçalanma süreci aşırı basitleştirme eğiliminden kaçınmaksızın anlaşılamaz. Parti, tümüyle işlemez hale gelmişti. Bu amaçsız makine, *Frente Ampla*’yı (Geniş Cephe) desteklemek gibi sıradan manevralarla hayatta kalmaya çalıştı. Silahlı mücadeleye ivedilikle geçiş sorunu, bir taraftan PCBR’nin oluşumuna, öte taraftan Marighella’nın örgütlenmesine yol açan 1967’deki büyük krizin tek sorumlusu değildir. PCB’nin politikalarına yönelik “sol” eleştirilerin tümünün doğrudan eyleme geçiş sloganını kabul ettikleri anlamına gelmez. PCBR’nin en tanınmış önderlerinden birisi olan J. Gorender, Marighellizm’i bir “çocukluk hastalığı” olarak eleştirmekte duraksamamıştır. Gerçekte, PCB’den ayrılan militanların bir bölümü (PCBR), her şeyden önce partinin programını eleştiriyorlardı. Diğerleri (Marighella grubu) daha çok mücadele yöntemlerinin değiştirilmesiyle ilgilidiler. Birincilerinin eleştiri silahını, ikincilerin silahların eleştirisini tercih ettikleri söylenebilir.

Benzer bir süreç POLOP içinde de ortaya çıktı. Uzun süre silahlı mücadelenin gündemde olmaması iç zorluklar ortaya çıkarmadı. Onun kökeni ve egemen unsuru (öğrenci hareketi), PCB reformizmine yöneltilen, işçi sınıfının tarih-

sel rolünü ve Brezilya devriminin sosyalist niteliğini vurgulayan, ama kendi teorik tutumuna uygun bir pratik geliştiremeyen ideolojik eleştirisine kayıtsızdı. Reformizme ve revizyonizme yönelik eleştirileri daha çok sözeldi. POLOP, ne devrimci öncünün tarihsel gereklerini yerine getirdi, ne de PCB'ye karşı marksist-leninist bir alternatif olabildi. Silahlı mücadele yanlıları, Eylül 1967'deki kongrede çoğunluğa sahip olacaklarını umuyorlardı, ama 14'e karşı 16 oyla yenilgiye uğradılar. Kongrede kabul edilen tezlerde, öncünün birincil görevinin "proletarya partisi"ni inşa etmek olduğu yinelendi; silahlı mücadele ilke olarak reddedilmemişse de, çoğunluk için bir ilkeden öte bir şey değildi. İktidar sorunu konusunda bir tutum ortaya koymadılar ve *ulusal kurtuluş* ile silahlı mücadelenin gerekliliğini birbiriyle ilişkilendiren POLOP'un Minas Gerais kesiminin görüşlerini "sağcı" görüşler olarak tanımlayarak şiddetle kınadılar. Kongreden sonra POLOP'tan ayrılan bu kesim (Minas'daki tabanın büyük çoğunluğu bölgesel yönetimi izledi), Guevara ve Debray'ın görüşlerini benimserken, diğer yandan Brezilya'daki sınıf mücadelesinin özgün durumundan çıkartılan somut bir değerlendirme yapmaya çalıştı. Minas Gerais grubu, POLOP çoğunluğunun ve PCBR'nin ortaya attığı "devrimci partinin inşası" sloganını, partinin silahlı mücadele sırasında ve silahlı mücadele yoluyla oluşturulabileceği teziyle yanıtladı.

POLOP ayrılığının, Minas'taki gibi çoğunluk oluşturmaları da, doğrudan eyleme geçilmesi eğiliminin etkin olduğu São Paulo'da yarattığı en önemli sonuç, en savaşkan militanların desteğinin alınması oldu. São Paulo muhalefeti "MNR gazileri"yle birleşerek silahlı eylemin Rubicon'unu⁴⁰

geçen ilk Brezilyalı örgüt oldu.

1967 yılının sonuna doğru Brezilya solunun krizi, Komünist Partisi ve POLOP'un parçalanmasına yol açtı. Ayrılıklar, strateji ve coğrafi çizgi üzerineydi. Strateji farklılıkları, elbette silahlı mücadele sorunu çevresinde odaklanıyordu, ama hemen herkes “ilke olarak” doğrudan eylem yandaşydı. Gerçek bölünme, silahlı mücadeleye başlama görevini birincil görenler ile ikincil görenler arasındaydı. Eski partiler içindeki bu bölünmeler coğrafi olarak da ifade ediliyordu. Eski partilerin ayrışması ve tabanın yönetime itaat etmemesi gibi, bölgesel grupların kendilerine ait bağımsız çizgiye sahip olmaları da çok doğaldı. Silahlı mücadele yanlısı Marighella, PCB'nin São Paulo kesiminde egemendi. POLOP içindeki muhalefet (bunlar silahlı mücadele yanlısıydılar), Minas Gerais ve São Paulo muhalefeti olarak bölünmüşlerdi.

II.

İLK SİLAHLI EYLEMLER

Devrimci savaşın ilk bombası Mart 1968'de São Paulo'da ABD konsolosluğunda patladı. Bu saldırı, bu tarihte São Paulo POLOP muhalefeti ile birleşme görüşmeleri sürdüren MNR tarafından gerçekleştirildi. Eylemde daha sonraki terör eylemlerinde olduğu gibi dinamit çubukları kullanılmıştı. Polis ve ordu bunun amatörlerin işi olmadığını hemen anladı.

Arkasından banka soygunları geldi. Bunları São Paulo MNR'si ile POLOP muhalefeti üstlendi. São Paulo'da toplaşan MNR gazileri POLOP içindeki silahlı mücadele yanlıları ile güç birliği yaptı. İlk başarısızlıktan sonra bu eylem tarzı ilk dar-

beyi aldı. Beş ya da altı kişi bankaya girer, müdür dışındaki tüm çalışanları hızla tuvalete kilitler ve müdürü kasayı açmaya zorlarlar. Eylem birkaç dakika içinde, ortalama beş dakika içinde biter. Grup, daha önceden çalınmış ve makineli tüfekli sürücüsüyle birlikte bankanın önüne park etmiş bir otomobile biner. Birkaç yüz metre ötede, sakin bir yere park etmiş olan iki otomobil bulunur. Soygun sırasında kullanılan otomobil terk edilir ve bu “destek” otomobillerine binerler.

Bu tip eylemler 1968 ve 1969 yılında sıkça yenelendi. Eylemlerin teknik ve askeri özellikleri hemen hemen hiç değişmedi; eylemciler bir ya da iki makineli tüfekle silahlanır, hızlı ve dakik hareket ederler. POLOP muhalefet ve MNR'den sonra Marighella grubu da eyleme geçti. Marighella, 1967 yılında silahlı mücadeleyi destekleyen São Paulo'daki eski komünist parti üyeleriyle birlikte ALN (*Ação Libertadora Nacional*/Ulusal Kurtuluş Hareketi) adlı bir örgüt oluşturmuştu. (Şubat 1968'de ALN, “*São Paulo Komünist Birlik*” imzalı bir bildirge yayınladı.* Bu bildirge, Brezilya'daki mücadelenin özgün gerekliliklerine ilişkin ilk teorik girişimdi.) Ağustos 1968'de en çok ses getiren kamulaştırma eylemi *trem pagador*'un (Santos-Jundia demiryolunda çalışan işçilere ödenecek parayı taşıyan tren) kaldırılması eylemi oldu...

Polis ve ordu, son aylardaki kamulaştırma ey-

* ALN bildirgesinin özgün yayını Portekizcedir. *Les Temps Modernes*'in Kasım 1969 tarihli sayısında bir dizi belgeyle birlikte yayınlandı. Marighella'nın PCB'ye gönderdiği istifa mektubu, biyografisi ve *Şehir Gerillasının Elkitabı* Temmuz 1970'de *Tricontinental*'in 16. sayısında yayınlandı. Bu belgeler, Temmuz 1970'de Paris'te “*Brezilya'nın Kurtuluşu İçin*” (*Pour la liberation du Bresil*) başlığıyla kitap olarak yayınlandı. Bu kitapta, Marighella'nın “Fidel Castro'ya Mektup” ve “Devrimci Savaş Üzerine Söyleşi” yazıları da yer aldı.

lemlerinin sorumluluğunu POLOP muhalefeti ya da Marighella grubu üstlenmiş olmasına rağmen, hiç duraksamaksızın soygunu “komünistler”in yaptığını açıkladı. (Polis ve ordunun bu tutumu, Aralık 1968’de, Marighella’nın “her çeşit silahlı eylem, sürpriz saldırı ve pusu”dan söz eden bildirgesinden sonra değişti.) Gerçekte, onlar beklenmedik saldırının taktik üstünlüğünden yararlanmayı hesaplamışlardı (Marighella’nın yazılarında sıkça bu “sürpriz etki”den söz edilir). Bu tip eylemin Brezilya’da hiçbir örneği yoktu ve polis hala bu baskınların siyasal önemini tam olarak anlayabilmiş değildi. Ancak yıl sonunda bunun farkına varabildi.

İlk sırada São Paulo’yla sınırlı olan kamulaştırmalar kısa sürede Rio ve Minas Gerais eyaletlerine yayıldı. Bunların bazı “komünist ülkeler”de dikkatle planlandığı, banka baskınlarının sadece ilk hareket olduğu biçimindeki “yıkıcı komplo” teorisi burjuva basınında daha sık yer almaya başladı; uyuyan “goriller”i ulusal güvenliği tehlikeye atmakla suçladılar. İlk başta silahlı örgütlerin sessizliği, polisin “suç sendikası” varsayımından kurtulmasını engelledi. Ama para kamulaştırmaları her şey değildi.

1968 yılının Haziran sonuna doğru küçük bir devrimci grup São Paulo’daki ordu hastanesindeki korumalara baskın düzenledi. Çünkü ilk kez orduya saldırılmıştı....

Bu eylem, beklenmedik bir önem kazandı. Birkaç gün sonra II. Ordu komutanı radyo ve televizyonda yayınlanan röportajda hırsızların “birkaç eski tüfeği” çaldıklarını açıkladı. Ayrıca, Latin-Amerika “gorillas”ının klasik böbürlenmesiyle, “silah soyguncuları”nın sadece böylesine küçük birliklere saldırabileceklerini, “benim karargahı-

ma” saldırmaya cesaret edemeyeceklerini söyledi. Çünkü onlar, “ne Rus, ne Çin, ne de Küba tarzında değil, *cabocia* (yani köylü güruhu) tarzında” görülmeliydi. Bir gece sonra generale şaşırtıcı bir yanıt geldi. Dinamit yüklü bir kamyon São Paulo’daki II. Ordu karargahına girdi. POLOP muhalefet/MNR militanları kamyon sürücüsünün kaçmasını örtmek için daha önce ele geçirdikleri otomatik silahları kullandılar. Patlamada binanın bir bölümü yıkıldı; ne yazık ki patlamadan birkaç saniye önce kamyona yaklaşan bir nöbetçi yaşamını yitirdi.

Bu olay büyük yankı yaptı, ama silahlı mücadeleyi desteklemeye hazır sol kesimin coşkusu- nu artırmasına ve “*cabocla*” yöntemiyle eski “*gorilla*”nın demoralize olmasına yol açmasına rağmen, POLOP muhalefet/MNR’nin tehlikeli bir taktiksel salınım göstermesine hizmet etti. Eğer dikta sıkıyönetim ilan ederek buna yanıt vermiş olsaydı (ki gerçekte de bu konu Milli Güvenlik Kurulu’nda gündeme geldi), böyle bir önlem, kırsal alandaki silahlı mücadelenin hazırlıklarına (bu aşamada açıkça söylenen amaçtı) yardımcı olmaktan çok, bu hazırlıkları zora sokacaktı. Bu ilk doğrudan eylem güya (gizli solda moda bir ifadeyle) “lojistik” amaçlıydı. Çünkü bu konu, POLOP muhalefet/MNR için kesinlikle bir ilke sorunuydu. Para, silahlar, teçhizat, kent yapılanması, eğitilmiş kadrolar, tüm bunlar, doğrudan ya da dolaylı olarak kır gerillasına yönelikti. Bu bağlamda, “hazırlık aşaması” devrimci mücadelenin nesnel bir parçası değil, *foko* kurmaya yönelen öncü birliğin “öznel” hazırlığı oluyordu. En azından ilk düşünce bu değildi. Ama doğrudan eylemin gelişimi devrimci grupları ikili bir paradoksa düşürdü. Kentlerde silahlı mücadeleyi kesinlikle destekleyen kesimler-

le, büyüyen ve savaşkan bir kitle hareketiyle karşı karşıyaydılar. Ama kırlarda “stratejik alan”ı, yani ana gerilla gücünün konuşlanacağı bölgeyi saptamakta bile beklenmedik zorluklarla yüz yüzediler.

Banka baskınları başlangıçta devrimci eylem olarak görünmüyorduydu da, sonuçta, özgün parasal amaçlarının ötesinde nesnel bir anlam kazandı. Ama bu askeri ve siyasal olarak çok büyük başarı silahlı örgütlere zor sorunlar yarattı. Bir bütün olarak gerilla savaşının nesnel gereksinmelerine uygun olan kent eylemleri hangi noktada taktik sapmaya uğradı? Banka baskınları, her zaman teoride kabul edilen sadece kır gerilla birliğinin halk ordusunun çekirdeği olabileceği ilkesinden yalın ve net bir sapma değil miydi? Eylemciler, hatta başlangıçta ortaya konulan stratejik hedef için mücadele ettiklerine inansalar da, *fiiliyatta başka bir yol* izlenmeye başlanmıştı. Pratikte başladıklarını mücadele, küçük bir öncü örgütün etkin silahlı darbeler yoluyla askeri-oligarşik devleti bir krize sokabileceği düşüncesine dayanıyordu.

Bu yüzden, kent eylemlerinin dinamiği, devrimci örgütler için, teoride kır gerillasının halk ordusunun stratejik birliği ve nüvesi olduğuna ilişkin tezi savunmalarına rağmen kent merkezli bir stratejiye yönelme tehlikesi yarattı. *Belirgin* bir teoriden yola çıkan pratik, *dolaylı olarak* farklı bir teori tarafından yönlendirildi.

III.

KIR GERİLLA SAVAŞI

Sol için silahlı mücadele sloganını benimsemek göreceli olarak kolay oldu, ama silahlı mücadelenin hangi biçimi alacağı, tabanının ne olaca-

ğı ya da kitle mücadelesiyle eşgüdümünün nasıl sağlanacağı sorularını pratikte yanıtlamak zordu. Tüm bu sorulara yanıt vermek için tam da bu sırada Debray'ın tezleri Brezilya'ya ulaştı. Küba örneği ve Guevara'nın yazılarıyla birlikte Debray'ın teorileri somut görünümlü bir slogan sağladı. Silahlı mücadele kır gerilla *fokosu* biçimini alacaktır ve toplumsal tabanı, “asgari anti-emperyalist program” çevresinde harekete geçirilebilecek toplumsal tabakalar olacaktır. Mücadelenin gelişimi devrimci süreçte bu kesimlerin artan katılımını sağlayacaktır.

“Ne yapmalı?” sorusuyla karşı karşıya kalan devrimcilere Debray'ın verdiği yanıt basittir: Askeri *foko* kurun (çünkü “siyasal harekete askeri *fokodan* geçilir”^{*}). *Foko* nasıl kurulmalıdır taktik sorusuna yanıtı da olabildiğince basittir: Askeri eğitilmiş kadrolar sağlayın, para, malzeme ve teçhizat temin edin, harekât alanında depolar kazan, araziyi tanıyın ve hareketli savaşa başlamak için düşmanın gelmesini bekleyin.

Gerçeklikte her şey bu kadar açık değildir. Uygulamaya ilişkin özgül durumu göz önüne almaksızın bu yalın formülü uygulamanın eksiklikleri kısa sürede belirginleşir. En büyük sorunlar, yanıtı bırakılmıştır: Militanlar, işçi sınıfıyla olan tüm bağları yitirmeksizin partiden nasıl ayrılabilirlerdir? Gerilla kolunun sadece kendinin öncüsü olması nasıl önlenabilir? Debray, *fokonun* hazırlık aşamasının yaşamsal sorunlarına ilişkin çok az şey söyler. Sadece bu aşamanın başarılı olacağı varsayılır ve “*Granma*”nın hazırlığı tarih öncesi-ne havale edilir.

Bu tutarsızlıklarına ve eksikliklerine rağmen,

^{*} Regis Debray, *Devrimde Devrim*, s. 117, Penguin, 1969.

Debray'ın teorisi geniş bir kabul gördü ve sadece pratikte ortaya çıkan başarısızlıktan sonra bunlar eleştirilmeye başlandı. Belki de Latin-Amerika solunda bu tezlerin etkili olmasının ana nedeni, hepsinden önce, devrimci siyaset ile oportünist siyaset arasındaki keskin ayrımdır. Bu ayrım, *Devrimde Devrim*'de gerilla fokosu ile kent merkezli siyaset arasındaki ayrıma denk düşer. Hiç kuşkusuz, "partiler"ın sonuçsuz kongre ve toplantılar düzenlemelerine, bürokratik aygıtlarına, yayınlarına ve kitle cephelerine karşı yaptığı polemik çok etkileycidir. Bu da kitabın kabul edilmesini sağlamış ve onun olumlu teorilerinin eleştirisini hemen etkisizleştirmiştir. Politik tercih "ya gerilla savaşçısı ya da oportünist" olunca, barışçıl yolun değişmez durağanlığına alışkın eski liderler artık Lenin'den çok iyi seçilmiş alıntılar yaparak genç militanları susturamaz oldular.

Ama *Devrimde Devrim*'in olumlu teorileri, ilk baştan aldıkları eleştiriden daha sıkı bir eleştirel incelemeyi hak eder. Bu teoriler, reformist siyaset ile devrimci siyaset arasındaki temel ayrımın doğal sonucu olarak geliştirilmiştir. Tüm çalışma iki ilkeyi ortaya koyar: Siyasete göre askeri yarın önceliği ve gerilla savaşının savaş alanı açısından kentlere göre kırların önceliği. Mücadele geliştikçe bu iki ilkenin de sorgulanması gerekli olduğu kadar, diktaya karşı saldırının başlangıcında bulunan Brezilyalı devrimcilerin somut durumunda bunların ne kadar uygun olduğunu görmek de gerekli olmuştur.

Latin-Amerika'daki on yıllık kır gerilla savaşı deneyimini özetlemenin yeri burası değildir. Sonuç olumlu olmamıştır. Çünkü üç gerilla hareketi sağlam biçimde yerleşmiştir (Guatemala, Kolombiya ve Venezüella), ama stratejik savunma aşı-

masının ötesine geçememiş sayısız yenilgiler vardır: Paraguay, Arjantin, Peru, Bolivya, belirtmeye gerek yok ki Caparaó ve çok az bilinen diğerleri. Bu yenilgilerin (ve gerillanın sağlam biçimde yerleştiği ülkelerde mücadelenin görece durağanlığının) nedenleri çok ve değişiktir, ama temel hatalar yapılmıştır. Gerçek şu ki, Guevara'nın kendisinin, köylü kitlelerinin desteğinin “zorunlu” koşul olduğunu gözetmeksizin Bolivya'da gerilla mücadelesini başlatması, teori ile pratik arasındaki uçurumu açıkça gösterir. Gerilla teorisinin temel ayıncı özelliği terk edilmiştir. İlk başta halk savaşının Latin-Amerika biçimi olarak sunulan, giderek askeri unsurların politik unsurlar üzerinde üstünlük sağladığı bir tür kırsal gizli komploya dönüşmüştür. 1967'de Guevara kendi gerilla teorisini değil, Debray'ın *Devrimde Devrim*'de açıkladığı teoriyi pratiğe geçirdi.

“Az gelişmiş Amerika'da, silahlı mücadelenin temel alanı kırlardır”* Guevara'ya göre, bu, “Latin-Amerika'daki devrimci hareketlerin yönetimine Küba Devrimi'nin yaptığı üç temel katkıdan birisidir. Guevara, “Dogmatik olarak kitle mücadelesini kent hareketlerinde merkezileştiren, Amerika'nın bütün azgelişmiş yerlerinin yaşamında kırsal insanların çok büyük katkısını tümüyle unutanları” eleştirir.** Küba Devrimi'nin Latin-Amerika devrimine bu katkısı “stratejinin temeli”dir. Bu formülasyonla kent merkezli stratejileri eleştirir. Bugün, “köylülüğü unutmama” koşulunun, kırsal mücadele üzerine kurulmuş bir stratejiyi kendi başına haklı göstermek için yeterli olmadığı çıktır. Gerçekte söz konusu olan, köylülü-

* Che Guevara, *Gerilla Savaşı* (New-York, 1961), s. 15.

** Che Guevara, *agy*, s. 16.

ğün unutulması ve devrimin sınıf içeriğinin karıştırılması sorunundan daha çok mücadelenin yürütülüş tarzına ilişkin taktik sorun, yani ne ve nasıl yapmalı sorunudur.

Guevara'nın tutumunun temelinde, kırlar burjuva devletinin en zayıf olduğu yerlerdir ve bu nedenden dolayı kırlar silahlı mücadelenin temel alanıdır saptaması yatar. Bu savını, devrimin bir gücü olarak köylülüğün büyük önemine dayandırmaz. Ama öte yandan kırların önceliğini yalın biçimde askeri bir soruna da indirgemez. Guevara için gerilla savaşı, gerilla birliğinin sadece öncü olduğu kitlelerin bir savaşıdır. Kırlar, kentlere göre askeri olarak daha avantajlıdır, ama burjuva devletinin zayıflığı sadece buralarda değildir. Burjuva devleti, köylüler mücadeleye sevk edilebildikleri için de zayıftır. Guevara için kırların avantajı, bu nedenle, hem askeri, hem de politiktir; birini diğerine indirgemez. Burjuva devletinin güçleriyle savaşmanın ve kitleleri harekete geçirmenin tek olanaklı olduğu yer olan kırlarda silahlı mücadele başlatılmalıdır. Guevara için, gerilla savaşının doğasında silahlı mücadele ile kitle mücadelesi birlikte yer alır.

Bu tezler açıksa da, askeri ve politik yanın birliğini güvenceye almaktan uzaktır. Ortaya çıkan ilk sorun şudur: Gerilla savaşında köylülüğün toplumsal rolü ile kırların askeri rolü arasındaki özgün ilişki nedir? Guevara, yazılarında, köylülüğün siyasal olarak harekete geçirilmesinin koşullarını her şeyin üstüne koyar. Debray için belirleyici etmen –en azından *Devrimde Devrim*'de– gerilla *fokosunun* askeri olarak varlığını sürdürmesidir. Pratikte gerillanın her iki koşulu da yerine getirmesi gerektiğini söylemek yararsızdır. Çünkü pratikte sorun, her zaman, iki etmenden hangisi-

nin belirleyici olduğunu bilmektir ve başarı ya da başarısızlık bu sorunun doğru çözümüne bağlıdır. Kübalı bir sonuç vardır, bir de Bolivyalı sonuç vardır. O zaman sorun, kırsal mücadelenin *temel* hedefinin, köylülüğün devrimci seferberliği mi, yoksa egemen sınıfların askeri gücünün demoralize edilmesi mi olduğu sorunudur. Söylemeliyiz ki, bu iki amaç karşılıklı olarak birbirine bağlıdır; sömürücülere karşı elde silah mücadele ederek köylülüğün harekete geçirilmesi en iyi biçimde başlanır. Ama bu karşılıklı bağımlılık, hiçbir biçimde bir gerilla fokosunun askeri eylemleri ile köylü kitlelerinin siyasal hareketi arasında bir *çakışma* olduğu anlamına gelmez. Bunu pratikte göstermek için yeterli örnek yoktur. Askeri olarak iyi yönetilmiş devrimci mücadeleler (örneğin Peru'da Bejar'ın ELN'si ya da Bolivya ELN'si) köylülüğü harekete geçirmeyi başaramamıştır. Öte yandan, politik olarak iyi yönetilmiş mücadele örnekleri çoktur, ama bunlar, Peru'da Hugo Blanco'nun köylü sendikaları ve Brezilya'da Köylü Birlikleri gibi, askeri baskı karşısında varlıklarını sürdürememişlerdir.

Yalın askeri değerlendirmelerin öneminin artması ve buna karşılık siyasal görevlerin küçümsenmesi, kır gerillasının tipik Debrayist foko tarzı göz önüne alındığında daha açık hale gelir. POLOP muhalefet/MNR deneyimleri, daha sonra MR-8 ve MR-26 olarak bilinen Rio eyaleti ve Parana'da PCB tabanındaki parçalanma olayı bu konuya çok uygundur. Devrimci savaşın başlangıcında kırlarda gerilla savaşını başlatma kararı alınmıştır ve bu amaçla özel birimler *foko* hazırlıklarını yapmakla görevlendirilmiştir. Gruplar kır gerillasına başlamak için uygun stratejik alan bulmak için yola çıktılar. ama ne aradığını bil-

meyen birileri için bazı şeyleri bulmak çok zordu. Brezilya’da Debray’ın tanımladığı gibi bir *fokonun* yaşayabilmesi için coğrafi koşullara sahip bölgeler ile köylülüğün siyasal mücadelesinin geliştiği bölgeler arasında önceden saptanabilir bir uyum ne yazık ki yoktur. Köylü Birlikleri’nin ortaya çıktığı Kuzey doğu bölgesi ne yüksek dağlara ne de yoğun ormanlara sahiptir. Tarım proletaryasının yoğunlaştığı *Zona da Mata* deniz kenarındaki kent merkezleridir.

Dünyanın en büyük ormanlarının (Amazonlar) neredeyse mutlak jeo-askeri güvenliği ile dünyanın en büyük köylü yoğunluğunun (Kuzey doğu) siyasal önemi arasındaki pek çok aradurumların Brezilya’da bulunduğu gerçektir. Bir tarafta Goiás ve Mato Grosso’nun büyük düzlükleri, diğer tarafta Merkez ve Güney’deki köylü yoğunlaşması, askeri güvenlik unsurunu kitlelerle bağ kurma unsuruyla değişik ölçülerde birleştiren aradurumlar yaratır. Ama sorun, stratejik *ara* çözümler bulmak değil, kırlardaki devrimci savaşın temel amacına ilişkin *belirleyici stratejik ilkeyi* formüle etmektir. Bu ilke, hem askeri düzene (dağlar, ormanlar, geniş yarı çöl düzlükler, kuşatılma güçlükleri vb.), hem de siyasal düzene (sınıf çelişkilerinin niteliği ve gelişim düzeyi, bilinç düzeyi) ilişkindir.

MR-8, *foko* araştırmasına başladığında bu sorunlarla yüz yüze kaldı. MR-8 üyeleri, temel olarak Parana eyaletinde “stratejik” bölge bulmak için binlerce kilometre yaptılar. Alan araştırmalarını çoğaltıldı ve giderler, Rio eyaletindeki Niteroi’de yapılan baskından elde edilen parayla karşılandı. Araştırma grubu, bir cip ile küçük bir çiftlik –gerilla altyapısının zorunlu parçaları– satın aldı. Daha sonra, 1968 Ekiminde bir çiftlik daha satın aldılar.

Artan silah ve teçhizat gereksinmesi, Ocak 1969'da ikinci bir baskına ve Mart ayında üçüncü bir baskına yol açtı. Sonuçta, Nisan ayında, "ova"daki görevlerinden gizli çiftliğe dönen iki eylemci araba kazası geçirdi. Polis olay yerinde silah ve patlayıcılar buldu. Militanlara yapılan korkunç işkencelerle alınan ifadelerle Parana ve Rio'da tutuklamalar yapıldı. Polis, "kent destek" ağını topladuktan sonra çiftliği bastı ve gizli hazırlıklar yok edildi. MR-8 bu felaketten kurtuldu. (Aynı yılın Eylül ayında Rio'da ABD konsolosunu kaçıranların bıraktıkları bildiride onların da imzası vardı.) Ama onların bu deneyimi, "ortodoks Debrayizm"i terk etmelerine yol açtı. Doğrudan gerilla *foko*suyla devrimci savaşı başlatmaya yönelik gizli hazırlıkların, genellikle, gerillanın kendi savunmasını örgütlemekten önce, polis tarafından keşfedilmesiyle sona erdiğini anlamalarını sağladı.

Rio de Janeiro'nun güneyindeki Angra dos Reis ormanlarında *foko* hazırlığı yapanlar da aynı yazgıyı paylaştı. MR-26 (26 Temmuz Devrimci Hareketi; MAR –Devrimci Eylem Hareketi– olarak da bilinirler) militanları bir *foko* planlamışlardı. Bu örgütlenme, Caparaó bozgunundan sonra hareketsiz durumda bulunan MNR ağından Rio'da kalarlarla yapıldı. Çoğu 1964 darbesinden sonra ordudan atılan eski astsubaylar ve denizcilerdi.

1969'da Rio'da en olağanüstü kent harekâtlarından birisi olan, Lemos de Brito askeri cezaevinden altı militanın kaçırılması eylemiyle silahlı mücadeleye başladılar. Bunlardan beşi, denizciler birliğinin eski yöneticileriydi. Altıncısı, Eylül 1963'deki Brezilyalı Çavuşlar İsyanı'nı yöneten Antonio Perestes de Paula'ydı.

MAR eylem grubu, kaçakları cezaevi girişinde karşıladılar. Cezaevi korumaları alarına geçme-

lerine rağmen kayıp verdiler. MAR, cezaevinden kendi liderlerini kurtardıktan sonra fokoyu finanse etmek için bir dizi banka eylemi gerçekleştirdi. Bunlar, kent savaş birlikleri ile polis arasındaki çatışmaların doruk noktasında olduğu 1969 ortalarında gerçekleşti. MAR, ilk banka eylemi sırasında olumsuzluklarla karşılaştı. Militanlarının çoğu tutuklandı ve kent destek ağına ulaşıldı. Bunlar, Angra dos Reis ormanlarında güvenlik içinde olacaklarını düşündüklerinden kırlara ulaşmaya çalışıyorlardı. Bunların varlığını öğrenen büyük bir askeri birlik alanı kuşattı ve bir dizi çatışma oldu. MAR kadrolarının çoğu kuşatmayı aşmayı başardı, ama kırlarda mücadeleyi sürdürmek yerine, daha sonra yeniden harekete geçecekleri Rio'ya geri döndüler. (Kent destek ağı ezildiğinden, ilk dönemde silahlı mücadele konusunda kararsızlık gösteren. ama daha sonra silahlı mücadele safında yer alan PCBR ile ittifak yaptılar.)

Her iki örgüt, erken doğmuş *foko* tehlikesinden yeterince dersler çıkarabilecek kadar şanslıydılar. POLOP muhalefet/MNR olayı farklıydı. Onlar, Brezilya'nın her yerine "*foko* hazırlıkları" için kadrolar gönderdiler; çiftlikler satın aldılar ve uygun stratejik alanların ayrıntılı haritasını çıkardılar. Sonunda en uygun yer hiçbir zaman bulunamadı ve araştırmalardan vazgeçtiler. Kendi kırsal romantizmlerinin yanlışlığını çabucak gördüler.

Foko hazırlığı sorununda, sadece askeri etmenlerin önemli olduğunu düşünen "militaristler" açısından bile stratejik alanın seçiminde hala ciddi zorluklar vardır. Kendilerini korumak için yeterince zorlu ve egemen sınıfın ordusuyla savaşın içine çekilmeleri gereken köylü kitlelerinin yakınında bir bölgenin bulunup bulunamayacağı sorununu görmezlikten gelebilirler. Bu sorunun

bir çözümlü, bir değil, birden çok foko kurmak olabilir. (Elbette bu, Debray'ın açıkladığı türden bir *foko* kavramıyla çelişir. Debray'a göre, güçler dağıtılmak yerine bir yerde yoğunlaştırılmalıdır (*foko*); çünkü bu, daha büyük bir ateş gücü sağlar ve komuta birliğinin korunmasını kolaylaştırır.)

Ancak askeri ve politik dengeyi gözetmekte ısrarcı olanlar, “bir ya da birkaç *foko*” sorununun sahte bir sorun olduğunu fark edebildiler. Kırıldaki devrimci savaşı sorununun yeni bir formülasyonuna ulaşıldı. Halk savaşı tarzında özgün biçimlerin önsel tanımından yola çıkarak geliştirilmiş olanın (ilkın bir ya da birkaç *foko* olacaktır; stratejik bölge/alan şöyle ya da böyle bir yerde olacaktır; *foko* 40 ya da 200 militandan oluşacaktır) yerine, öncünün birinci görevinin köylülük arasında devrimci örgütlenme çalışmasını yürütmek olmasından yola çıkılmalıdır.

Bir *foko* yeri bulmakla görevlendirilen POLOP muhalefet/MNR kadrolarının deneyimleri bu konuda olumsuz değildir. Onlar ideal stratejik bölgeyi bulmayı başaramadılar, ama bu süreçte, ülke çapına yayılmış küçük devrimci grupların düşünceleri ve deneyimleriyle mücadele nin nasıl yürütüleceği konusundaki önyargılarıyla hesaplaşmak zorunda kaldılar. Yoksul köylülerin en ileri kesimleri silahlı mücadelenin gerekliliğine ikna edilseler bile, silahlı mücadelenin her bölgenin özgün özelliklerine uyarlanması gerekliliğini keşfettiler. Gerçekte bu bölgelerin çoğunda, her ne kadar kalıcı olarak faaliyet yürüten düzenli (“hareketli” ve “stratejik”) gerilla birlikleri için çok az fırsat sunuyorsa da, düzensiz gerilla hareketi örnekleri zaten vardı. Açıkçası “düzensiz” gerillaların askeri ve politik gelişimi, ulusal ya da en azından bölgesel çaptaki mücade-

leyle eşgüdümünün sağlanmasına bağlıdır. Ama her durumda, bu bölgelerin sürekli ya da düzenli bir *fokoyla* desteklenemedikleri için bir devrimci örgütten yoksun oldukları düşüncesi büyük bir yanıltır. [...]

IV. ŞEHİR GERİLLA SAVAŞI

Şimdi daha önceki bölümün sonundaki soruna geri dönüyoruz: “Savaşçı örgüt”, teoride kır gerillasının birincil rolünü kabul etmesine rağmen, pratikte, silahlı mücadeleyi nasıl kentlerdeki partizan savaşıyla sınırlamaktadır? Kent savaşçılarının sürekli olarak vurguladıkları sınırlamalar ve tehlikeler nelerdir? Silahlı örgütler, halk hareketinin en savaşkan kesimlerinin örgütlenmesinin merkezi olmuş ve iki yıl boyunca ağır kayıplar vermelerine rağmen bunların yerini hızla doldurabilen politik ve askeri bir yapı geliştirmiştir. Diğer bir ifadeyle, Brezilya toplumunun gerçek bir gücü olmuşlardır. Ama bu kısmi başarı, ne kırlarda devrimci savaşın başlatılmasına ilişkin zorluklarla, ne de kentlerdeki devrimcilerin “inatçılığı” ile açıklanamaz. *Askeri olarak* kent, sadece gerillanın ikincil bölgesidir. Ama “birincil” mücadeleyi desteklemesi varsayılan “birincil” mücadele başlanamışken “ikincil” mücadele neden ısrarla sürdürülmüştür? Diğer bir ifadeyle, ALN’nin “eylem örgütü inşa eder” sloganı neden güçlenmiştir? Ve bu “eylem” neden şehir gerillası olmuştur?

Yanıt basittir. 1968 ve 1969’da silahlı mücadelenin siyasal ve toplumsal temeli sadece kentlerde mevcuttu. Bu sıradan bir gerçek olarak görülebilir. Brezilya’da silahlı mücadelenin temel çelişkisini yerli yerine oturtalım: Sadece kırlarda as-

keri olarak ilerlenebilirken, onun toplumsal tabanını kentlerdedir. Latin-Amerika'nın herhangi bir yerinde olduğu gibi Brezilya'da da, Guevara'nın yakındığı "köylülüğün ilgisizliği", devrimci-milliyetçi ya da marksist-leninist devrimci öncünün, "işçi mücadelesi ile köylü mücadelesi" arasında bağlantı kurma konusundaki yetersizliğini yansıtır. Kırlardaki sınıf çelişkileri kuşkusuz patlayıcıdır. Ama öncü, ne *kır fokolarının* girişimi ne de köylü kitlelerinin kendiliğinden hareketi olmaksızın, sadece devrimci sonuçlar doğuran belli siyasal koşullar ortaya çıktığında başlatıcı (fünye) olacaktır. Bu koşulların gerçekleşmesinin engelleri "klasik"tir ve tüm marksistlerin bildiği gibi, köylülerin dağınıklığı, tarım proletaryasının öznesi olduğu özel baskı, yani kentlerle karşılaştırıldığında kırsalın geri kalmışlığıdır. Bu nedenle, kırlar devrimci savaşın temel alanı olsa bile, devrimin sadece profesyonel militanlarının değil, ayrıca ve hepsinden önce başarısızlığa mahkum olmayan devrimci projeye birlikte asgari bilinç düzeyi ve kitle örgütlenmesinin bulunduğu yerler başat olarak kentlerdedir...

Kentteki devrimci politikaların gelişmesinin nesnel sınırları vardır. İlk planda burjuvazinin sınıf diktatörlüğünün uygulamalarının dayattığı sınırlamalar vardır. Brezilya devletinin askeri-oligarşik dönüşümü ve Brezilya halkının sınıf mücadelesinin akışı içinde egemen sınıflardan çekip aldığı tüm burjuva-demokratik kazanımların bastırılması, halk hareketinin "legalite" sınırları içinde siyasal mücadele yürütmesini engellemiştir. (Bizim için tartışmasız olan bu tez, anarşizmin çağdaş versiyonu olan aşırı sol slogan olan "sisteme katılımı reddetme"yle karıştırılmamalıdır.) Tüm kitle ve işçi örgütleri rejimin baskı aygıtı tarafından

yasaklandığı ya da denetime alındığı için, silahlı mücadele sorunu otomatik olarak *ortaya çıkar*. Brezilya’da, farklı biçimlerde olsa da, Nazi dönemindeki bazı kapitalist metropollerin işçilerinin yaşadığı baskı ve şiddetle aynı düzeydedir. Muhalefet, özellikle devrimci muhalefet için pratik sonucu gizlilik ve olabilirse silahlı direniştir.

İkinci olarak, kent silahlı mücadelesi, kır gerilla savaşının aksine, gerilla eylemi ile kitle mücadelesini eş zamanlı olarak gerçekleştiremez. Kır gerillaları köylülükle doğrudan temas içine girebilirler, fazla zorlukla karşılaşmaksızın onları saflarına katabilirler ve bu nedenle onların temel mücadele biçimine katılımları olanaklıdır. Gerilla birliklerinin halk ordusuna dönüşümü *devam eden bir süreçtir*. Dolayısıyla “ayaklanma *fokosu*” terimi, hem profesyonel devrimcilerden oluşan bir birliği *-foko-* ve bu birliğin halk ordusuna dönüşeceği varsayımını ifade eder; süreç olarak ayaklanma *fokosudur*. Büyük köylü kitlelerinin katılımının sağlanacağını güvencesi yoktur. Daha doğrusu, sadece stratejik zayıflığını taktik üstünlükle telafi eden uzun süreli bir savaşla bu yapılacaktır.

Gerilla *fokosunun hareketliliği*, bu bağlamda, belirleyici etmendir. *Fokonun* stratejik zayıflığını taktik bir üstünlüğe dönüştürmenin askeri olarak *olmaz-sa-olmaz* koşuludur. Tersine, şehir gerilla grubu, tam anlamıyla gizliliğe mahkumdur. Kentli kitlelerle doğrudan temas içinde değildir ve onları saflarına katamaz. Üstelik gerilla *fokosu* gibi hareketli değildir. Kentlerdeki gerilla savaşı *sabit bir üs* olmaksızın fiilen olanaksızdır. Onu gizleyen “somut orman” sadece bir apartmanın ya da evin anahtarıdır. Evler gömlek değiştirir gibi değiştirilemez ve bir apartmanda bir ağacın ya da otların arasında olduğu gibi mevzileni-

lemez. Bu saptamalar, şehir gerilla yaşamının özgün koşullarını bilmeyen okuyucuya önemsiz görünebilir, ama onun içinde yer alanlar için belirleyicidir. Özellikle savaşa dönüşen mücadeleye karşı düşmanın doğası, baskı aygıtının gücü ve derinliği göz önüne alındığında bu saptamaların önemi fazlaca vurgulanmayabilir. Şimdi karşı-gerilla birliklerini görelim.

Brezilya rejiminin olağan politik ve askeri aygıtı, Gestapo'yu gıpta ettirir. Coşkulu iki ya da üç grubu kitlelerden koparmak söz konusu olduğunda, şehir gerillasıyla başa çıkabilecek kadar güçlüdür. Ama ulusal boyut kazanma eğilimde olan silahlı mücadele durumunda ve rejimin derinleşen siyasal krizinin “yıkıcılığı temizleme”yi yaşımsal öneme sahip kıldığında, sindirme operasyonları, kent savaşçılarından taktik inisiyatifi almak için bir *saldırı* özelliği kazandı. Bu nedenle, “ranger”ların kentlerdeki eşdeğeri olan şok grupları gerekli oldu.

Kentlerdeki partizan savaşı, cephesi ve (“sabit üsler” dışında) arka cephesi olmayan, “saldırı” ile “savunma”nın birbirinden ayrılmasının zor olduğu kendine özgü bir savaştır. Düşmanın devrimci savaşçının aynı anda karşısında, önünde ve arkasında bulunduğu *topyekun bir etkileme savaşıdır*. Devrimci savaşçı, genellikle kendisini düşmanı gibi göstererek gizlemek zorundadır. Bu topyekün etkileme savaşında, sızma ve casusluk temel bir rol oynar.

Tüm diğer şeylerin eşit olduğu koşullarda, kent partizan savaşının bu özellikleri devrimcilerin lehine işler. Devrimciler, ne savunacakları mevzilere, ne de yönetecekleri bir devlet aygıtına sahip değildirler. Onlar, sızmanın (savaşçı birlikler açısından saldırının) zamanını, yerini, biçimi-

ni ve yöntemini seçebilirler. Diktanın sorunu, uygun karşı saldırı biçimleri bulmak, silahlı örgütün zayıf noktalarını saptamak ve bundan yararlanabilecek yeni tip “rangerlar” oluşturmaktır. Bir burjuva cumhuriyetinde böylesi bir sorun ortaya çıkmaz. Egemen sınıfların güçlü bir toplumsal ve siyasal tabana sahip olduğu yerlerde, olağan polisiye önlemler ve hukuksal baskı, “yıkıcılığı” sona erdirmek için yeterlidir. Ama Brezilya bir burjuva cumhuriyeti değildir. Sömürücü sınıfların tarihsel soluklanmasının şiddetle güvenceye alındığı bir ülkedir. Bu nedenle, rejimin halk direnişiyle başa çıkmasının aracı şiddet olmaktadır. 1968’in ilk yarısında uygun saldırı biçimlerini buldular ve hemen uygulamaya koydular.

Rejim, karşı-saldırıya başlamak için silahlı örgütlerle doğrudan çatışma aramaya başladı. Onları doğrudan çatışmaya zorlamak için de onların sabit üslerini bulmalıydı. Rejim, bu üsleri bulmak için de geniş çaplı işkence uygulamaya başladı. İşkenceyi alışılakelen bir silah olarak kullanmak ve alabileceği bilgilerden en avantajlı biçimde yararlanmak için de, annelerinin gözlerinin önünde çocuklara işkence yapabilen ve kent partizanlarını imha etmek için her çeşit pusu ve tuzak kuran, çok titiz çalışan katiller ve işkenceciler timleri oluşturdu. Çağdaş Brezilya’nın en tipik özelliği olan kurum Ölüm Mangaları’dır. Bunlar, “yıkıcılığı” temizlemek için rejimin gereksindiği yeni “rangerlar”dı. Ölüm Mangaları’nın canavarca suçlarını tanımlamak bile gerekmez. Brezilya egemen sınıflarının en gerici kesimleri bile, “ulusal yüzkarası” olarak tanımladığı bu Ölüm Mangaları’na karşı “enerjik önlemler” alınmasını talep edecek noktaya itelendi. (En büyük gerici gazete olan *O Estado de São Paulo*’nun başyazar-

larından buna ilişkin pek çok örnek bulunabilir.) Ama bu saygın burjuvalar insafsız ve nankördür. Kendi devletleri, karşı-saldırıda en başarılı darbe-leri bu mangalar sayesinde vurabilmiştir.

Ölüm Mangaları özel amaç için yaratılmadı. “İslah edilemez suçluları” sistematik biçimde yok etmeyi amaçlayan polis içinde örgütlenmiş bir çeşit mafya olarak uzun bir tarihe sahiptir. [...]

Şehir gerillasının sınırlılığını şöyle özetleyebiliriz: Şehir gerillası gizliliği yüzünden kitlelerden mahrumdur. Kırdaki hareketli stratejik birlik (*foko*) zaman içinde gelişmek için, mekanda geri çekilebilir, çünkü kır gerilla savaşı, gerillalara hareketlilikle savaş için uygun alan seçme olanağı sağlayan bir yıpratma savaşıdır. Diğer taraftan şehir gerilla savaşı ise, sadece aynı harekâtları sürekli yineleyebilir. Gizli bir destek üssünden yola çıkarak, hemen çıktığı noktaya geri dönerek, aynı hedeflere saldırır.

Güç toplamada bir etken olan zaman, kır gerilla hareketinde yavaş yavaş güçler dengesini değiştirmek ve sürekli olarak köylü kitlelerinin bölümler halinde katılımıyla bir halk ordusu oluşturmak için yararlanılabilirken, şehir gerillası açısından aynı etkiye sahip değildir. Silahlı öncü ile kitleler arasında sürekli temas olmadığına göre, öncü birliğin bir halk ordusuna dönüşmesi biçiminde bir gelişme şehirlerde olmayacaktır. Bu demektir ki, şehir gerillası eylemi bir kitle mücadelesi değildir. Şehir öncüsü bu yüzden bir isyan odağı (*foko*), yani devrimci kadroların politik-askeri öncüsü bir örgütü olması imkansızdır, uzatılmış savaş yoluyla bir ayaklanmaya doğru da gelişemez. Şehir gerilla hareketine katılım, *bireysel* katılımdır; şehir gerilla hareketi *yeni kadrolar* gerektirir, *kitleleri* değil.

PARTİ YA DA *FOKO*
YANLIŞ BİR İKİLEM⁴¹
TUPAMAROS

Bir örgüt için mücadele ya da eylem yöntemlerine dışında daha önemli bir konu yoktur. Parti siyasal bir örgüttür ve *foko* ise, bir silahlı mücadele yöntemidir. Bir parti, Çin Komünist Partisi'nin Yenian örneğinde olduğu gibi, parti mi, yoksa *foko* mu sorusunu sormadan da silahlı bir *foko* kurabilir. Silahlı bir *fokoya*, partinin oluşturduğu ya da partinin siyasal örgütlenmesinden doğan bir güç olarak bakılabilir. İkinci durumda, silahlı mücadele sırasında ya da silahlı mücadele yoluyla parti tarafından yaratılır.

Parti ve silahlı *foko* sahte bir karşıtlık oluşturur, çünkü parti kavramının geleneksel propaganda ve kitle çalışmasıyla ilişkili olduğu düşünülür.

Ama bu yanlış bir parti anlayışına, parti konumunun (ve gizliliğinin) ortadan kalkmadığı koşullarda yürütülen silahlı mücadelelerin örnek olarak alınması –Bolşevik partinin ya da Çin Komünist Partisi’nin– yol açar. Ayrıca, geleneksel propaganda ve kitle çalışması, gerillanın yürüttüğü silahlı propagandanın dışında ele alınır. Karşıklığa, iyi niyetle bakılırsa, kronolojik sıralamada gerillayı bir aşama olarak görülmesine bağlı olarak diğerine öncelik verilmesi neden olur.

Önce devrimci hareketin önceden belirlenmiş bir biçimi olarak silahlı eylemleri gerçekleştirmek ve daha sonra propaganda ve kitle eylemini yürütmek. Önce propaganda için uygun ortam oluşturmak ve daha sonra propaganda yapmak. Önce kitlelerin güvenini kazanmak ve daha sonra kitle örgütlenmesini gerçekleştirmek.

“*Bir Tupamaro’ya 30 Soru*”da denildiği gibi, “silahlı mücadele bilinçlendirir ve devrimci örgütü yaratır”. Bu hiç kimsenin itiraz edemeyeceği bir gerçektir. Bu anlayışı göstermek için bizim tartışmalarımızın dışından bir örnek verelim: Arjantinli bir işçiye ERP imzalı bir bildiri verilirse, bu sözünün ne anlama geldiğini düşünecektir. Ama eylemden sonra bu örgütün yayınlarını okumak isteyecektir.

Çünkü burjuva iktidarının karşısında silahlı bir aygıtla çıkan bir örgüt vardır. Bu demektir ki, öncelikle silahlı aygıtı yaratmak için sesiz ve sakın bir çalışma gerekir. İlk silahlı eylemlerden sonra kitle çalışması ve propaganda gelir. Bu stratejinin eleştirmenleri, hangi aşamada bulunduğunu bilmediklerinden, kitle eylemlerinde ya da yayın dünyasında sizi görmediklerinden, başlangıçtaki sessiz çalışma aşamasında sizi “kitle çalışması yapmamakla” suçlarlar.

Elbette, ciddi bir silahlı mücadele yürütmek isteyen her hareket ya da parti kitle çalışmasında gizlilik kurallarına uymak zorundadır. Örneğin, silahlı bir aygıtı dönmek isteyen bir sol parti çok ciddi sorunlarla başa çıkmak zorundadır. Kitle eylemleri gerçekleştirdiğinizde, (çokluk fotoğrafları yayınlanan) geniş toplantılar düzenlediğinizde, kimin sendika militanı olduğı ve kitle hareketini hangi partinin düzenlediğı vb. herkesçe bilinir. Bu siyasal örgüt silahlı eylem gerçekleştirdiğinde, yöneticiler, militanlar, sendika çalışanları dahil tüm üyeleri tutuklanır. Bu nedenle *kitle örgütlerinde gizli örgütlenme yöntemleriyle çalışmak gerekir*.

Katılanların fotoğraflarının, isimlerinin yayınlanmadığı başka kitle çalışma biçimleri mevcuttur. Bunu tüm devrimci hareketler göstermiştir ve Küba ve Cezayir örnekleri apaçık ortada durmaktadır. Bu çalışma daha zordur, ama derinlemesine bir iştir. Birdenbire fabrikada bildiri dağıtmak gerekir. Kadroların katılacağı geniş toplantılar düzenlemekten, gösteriştten, siyasal olarak etkin yerleri övmekten kaçınmak gerekir. Parti ile halk arasındaki bağlantı daha az gösterişli, ama daha sağlam olacaktır. Bu kadrolar ağır baskı altında her saat çalışacaklardır. Böylesine gizlilik içinde örgütlenen parti, düzenin kendi sınırları içinde faaliyet yürütölmesine izin veren legaliteye bağımlı olamaz. Silahlı insanlar devrimin amacına ulaşmasının tek güvencesidir. “Melemek kuzuyu kurtarmaz.”

Buraya kadar silahlı hareketin geleneksel kitle çalışmasını nasıl yapacağını irdeledik. Şimdi gerillanın diğeryanını, geleneksel olmayan kitle çalışması ve ülkedeki siyasal dönüşümün bir aracı olarak silahlı eylemi ele alacağız.

GERİLLA EYLEMİNİN SİYASAL NİTELİĞİ

Diğer bir safsata, genellikle siyasal eylem ve silahlı eylem olmak üzere iki kategori olduğuna ilişkindir. Düzenin nefret edilen bir kişinin kaçırılması, geleneksel solun yayınlarından ve kitle eylemlerinden çok daha fazla kitleye ulaşır ve ülkedeki yaşamı dönüştürür. Bir baskı kurumuna ya da bir işkenceciye karşı yapılan misillemede elinde silahıyla bir militanın ölümü en duygusal konuşmadan çok daha fazla etkilidir. Bir mitingdeki ya da kitle eylemindeki bir konuşmacı gibi kitleyle iletişim kuramazsınız, gerilla eyleminin oligarşiye karşı mücadele ve isyan çağrısı ülkenin en uçra köşesine ulaştığında, iktidardan nefret eden halkta umut yaratır.

Silahlı eylem yüzünden kitle çalışması önemsenmiyor olsaydı, MLN (T)'nin halkın %20'sinin mutlak desteğini nasıl sağladığı açıklanamazdı ve Mailhos⁴² ya da Monty⁴³ tipi eylemler halkın %90'ını tarafından desteklenmezdi. Hükümet, Tupamaroların kitle içindeki etkisini azaltmak için hareketin adını yasaklamak zorunda kaldı.

Dünya çapında gerillaların halka karşı zorba yöntemler uygulayan büyük sermayeyi hedefin merkezine koyması gerçeği gerillanın siyasal niteliğini ortaya koymaktadır. Gerillalar, bugüne kadar ovalarda ve ormanlarda savaştılar; hükümetler ise başkentlerinde huzur içinde yaşadılar. Bu güne kadar hükümetler, bakanlarıyla, generalleriyle şu sloganı kullandılar: Silahlan ve savaşa git. Bu, halka karşı bir halk savaşıdır. Başkentlere gerillanın yerleşmesi bunları değiştirdi. Üst düzey görevliler, oligarşi mensupları ilk kez gerillanın halk hapishanesiyle tanıştılar; öylesine güvenlik

önlemleri aldılar ki, gerillanın gereksindiği gizlilikten çok daha fazla “gizliliğe” büründüler.

Oligarşinin çabası boşunaydı ve savaşın bedelini de ödemeye başladı. Bu da silahlı örgütlerin eylemlerine çok büyük bir siyasal nitelik kazandırdı. Kent savaşçıları, devlet dairelerini kuşattı ve korumasız bıraktı, işkencecileri ve zalimleri cezalandırdı, büyük despotları tutukladı ve kendi hukukunu oluşturdu. Sonuçta düşmanın başkentinde ikili iktidar ortaya çıktı.

Tüm bunların sonucunda, gerilla yönetimi daha ince politikalar oluşturdu ve devrimci militanların doktriner eğitimini daha sağlam hale getirdi. Gerilla yöneticileri, şiddetin düzeyini sokaktaki halkın nabzına göre belirlediler. Verili durumun siyasal gerekleri ile askeri gereksinimleri (düşmanı yıpratmak, ona zarar vermek, onun silahlarını almak) birleştirdiler. İsyanın ve tepkinin nedenlerini ya da neden dinlenme saatlerinde saldırı düzenlediklerini halka tam olarak anlattılar. Halkın neyi ne kadar benimseyebileceğini ve orta ve üst düzey hedeflerden sonra akıntıya karşı ne zaman harekete geçebileceğini bilmek gerekir. Çünkü burada ele aldığımız acil politik amaçların dışında gerillanın en büyük hedefi, askeri teknik araçlarla düşmanı yıpratarak yenilgiye uğratmak ve böylece iktidarı ele geçirmektir. Gerilla, “politikanın devamı” olan bir strateji olarak tanımlanırsa, devrimci hareket için aynı zamanda siyaset yapmanın temel yoludur da.

POLİTİK ÖRGÜT VE POLİTİK-ASKERİ ÖRGÜT

Yukarıda ifade edilenlerin bir sonucu olarak, sol örgütlerin “parti ya da *foko*” biçiminde değil,

kitle çalışması ya da diğerleri biçiminde bölündüklerine inanıyoruz.

Örgütler stratejik tutumlarına göre (doktrinlerine göre değil) iki kesime ayrılırlar:

1. Silahlı mücadele yürüten ve kitle çalışması yapan örgütler.

2. Sadece siyasal eylemle (kitle çalışması adını verdiğimiz faaliyetler) yetinen, parti oluşturan ya da güç biriktiren vb. örgütler.

Bu ikincisi, ülkenin yaşamında bir dönemi kapsar. Bu örgütlerin çoğu, önce barışçıl mücadele biçimlerinin yürütüleceğini ve daha sonra, ülkenin koşulları değiştiğinde ya da silahlı devrimin başlatılması için bir önkoşulu olarak kitle partisi inşa edildiğinde silahlı mücadeleye başlanabileceğini vb. savunurlar.

DEVİRİM DENEYİMLERİ

Gerçek tarih, devrimci sürecin belli bir aşamalarında silahlı mücadele ile kitle çalışmasının rolünü aydınlatmaktadır.

RUS DEVİRİMİ

Daha sonra Bolşevik adını alan Rus Sosyal-Demokrat Partisi'nin (1917 yılında Marks'ın düşüncesine uygun olarak adını "komünist" olarak değiştiren ilk parti oldu) evriminde büyük iniş-çıkışlarla dolu olduğu bilinir.

1898'de dokuz delegenin katılımıyla ilk kongrelerini gerçekleştirdiler. 1903'de II. kongre gerçekleştirildi. Bu kongreye, 26 parti örgütünü temsilen 43 delege katıldı. Parti örgütlenmesi üzerine ünlü tartışmanın yer aldığı bu kongrede, RSDİP, Bolşevik ve Menşevik olarak iki bölüme ayrıldı.

Bu kongrede Bolşeviklerin 24 delegesi bulunuyordu. 1905 devriminin yenilgisine rağmen, parti mücadele içinde güçlenmiştir. Lenin, “*Moskova Ayaklanmasından Alınacak Dersler*”de (“... Biz daha fazla kararlılıkla silahlanmalıydık”) ana sonuçlarını ortaya koydu. Bu dönemde Rusya’da gerçekleşen silahlı komando savaşını, banka kamulaştırmalarını vb. destekleyen “*Gerilla Savaşı*” yazısını 1906’da kaleme aldı. Aynı yıl gerçekleştirilen 4. (Birlik) Kongresi’ne değişik sosyal-demokrat eğilimleri temsil eden 60 parti örgütünden 120 delege katıldı.

1907’deki 5. Kongre’ye, 105’i Bolşevik ve 95’i Menşevik olmak üzere 336 delege katıldı. Bu dönemde partinin farklı eğilimlerden oluşan 150.000 üyesi bulunuyordu. 1914-1918 Dünya Savaşı başladığında parti kötü bir dönemin içine girdi. Savaş yurtseverliği yükseltti, ağır baskı koşullarında pek çok militan hapse girdi ve ana yönetici kadrolar sürgünde bulunuyordu (Lenin, Kamenev, Stalin, Zinoviev, Troçki vb.) 1917 Şubatında ilk devrim gerçekleştiğinde, nüfusu 150 milyon ve bunun 6,5 milyonu işçi olan Rusya’da Bolşevik partisinin kırk bin üyesi bulunuyordu. (Bir fikir vermesi açısından, bu sayı Uruguay’da 700 parti üyesine denk düşmektedir.)

Partinin başsız olduğu düşünülecek olursa, Şubat devriminde geride kalması şaşırtıcı değildir. 23 Şubatta, uluslararası kadın gününde, işçiler sokaklara çıktılar ve kendiliğinden grev başladı. İlk kez işçilerin askerlerle (çoğunluğu askere alınmış üniformalı köylülerdi) çatıştılar. 24’ünde polise karşı saldırılar başladı ve 25’inde askerler polisle çatışmaya başladı. Aynı gün bolşevik komite ülke çapında genel grev çağrısı yaptı. Petersburg’da 240.000 işçi grev çağrısına uydu ve

sokaklarda silahlı çatışmalar başladı. 27 Şubat'ta ayaklanma zafere ulaştı.

İktidar sorununu çözümleyebilecek kurumların işçi ve asker sovyetleri ile Duma olması şaşırtıcı değildir. Duma'da bolşevikler yeterince temsil edilmiyordu ve iktidar geçici hükümete geçti. İlk anda parti yönetiminin bir görüşü yoktu. Tüm militanları mücadele içinde olmalarına rağmen, parti Sovyetler içinde azınlıktaydı ve Ekim'in öngününe kadar hızla büyüdü. Şubat sert bir ders oldu. Nisandan Ekime kadar, Lenin'in önderliği altındaki parti, "Tüm iktidar Sovyetlere" sloganyla Kerensky'nin geçici hükümetini devirmek için doğrudan mücadeleye girişti. Lenin'in ünlü "*Nisan Tezleri*" 4 Nisan'daki parti kongresinde reddedildiyse de, 24 Nisan'daki konferansta kabul edildi. Bu dönemde kızıl muhafızlar yeniden örgütlendi. Şubat devriminde askeri birlik silahsızlandırılırken fabrika işçileri pek çok silah ele geçirdiler. İlk işçi milisleri 1917 Devrimi'nin Kızıl Muhafızları (Kızıl Muhafızlar 1905 devriminde de vardı ve daha sonra dağıtıldılar, ama işçiler arasında silahlı mücadele geleneği yaşamayı sürdürdü) haline gelecek olan ilk işçi milisleri Petrograd bölgesindeki Biborg fabrikasını ele geçirdiler. Kızıl Muhafızlar, Chliapoikobe ve Eremeen adlı iki Bolşevik militan tarafından 1917 Nisanında oluşturuldu.

Lenin, İsviçre'den işçi "milisleri" kurulması talimatını ("*Uzaktan Mektuplar*") verdi. İşçi milislerinin kurulması ile Lenin'in "*Nisan Tezleri*"nde ortaya koyduğu strateji birbiriyle çakışmaktadır. Haziran ayının ortasında sosyalist-devrimci Çeretelli, menşeviklerin, sosyalist-devrimcilerin ve bağımsızların çoğunluğunu oluşturduğu Sovyetlerin silahsızlandırılmasını talep etti. Oysa Çeretelli,

sosyalist partilerin, sendikaların ve fabrika komitesinin temsilcisi olarak hükümette yer alıyordu. Moskova'da oluşturulan Kızıl Muhafızlar aynı yazgıyı paylaştı. Sosyalist-devrimciler ve Menşevikler silahlı mücadeleye hazırlanan işçileri tümüyle silahsızlandırmayı başardılar. Zafer için büyük bir bedel ödendi. Moskova, altı gün boyunca Ekim Devrimi'nin en sert çatışmalarına sahne oldu ve devrimin zaferinin tehlikeye düştüğü bir andı. Diğer yandan, Petersburg'da Kızıl Muhafızlar, 24-25 Ekim gecesi kentin kilit noktalarını ele geçirdiler ve 25 Şubat devriminin büyük bir zaferle tamamlanmasını sağladılar. Moskova ve Petersburg, hem örgütlü ve hazırlıklı silahlı mücadelenin kendiliğinden silahlı mücadeleye üstünlüğünün, hem de zamanında ve yerinde kullanılmasının açık örneklerini sundular.

Söylemeye gerek yok ki, Şubat-Ekim 1917 dönemi, bu silahlı hazırlığa, eşsiz bir propaganda, ajitasyon ve kitle örgütlenmesi kampanyası eşlik etmiştir. Bu dönemde parti dikey olarak büyümüştür. Şubatta 40 bin olan parti üyesi, Nisan'da 80 bin ve Temmuzda 240 bin olmuştur. (1966 yılında, 234 milyon Sovyet yurttaşının 12.500.000'i parti üyesi ve 23.000.000'u Genç Komünistler Birliği üyesidir.) Parti, cephede denizciler ve askerler arasında da etkili olmuştur. Devrimci Askeri Komite'yi oluşturan Petersburg Sovyeti, 16 Ekim 1917'de, Kızıl Muhafızlar'dan ayrı olarak, asker ve denizcilerin birleşik eylemini yönetti ve büyük kentlerde ve cephede devrimin zaferini sağladı. Rus devriminde, silahlı mücadelenin başlamasından önce kitle partisi yaratılmadı. Silahlı aygıtın yaratılması, propaganda ve kitle örgütlenmesi çalışmaları birbirine paralel olarak yürütüldü.

ÇİN DEVRİMİ

Silahlı mücadele öncesinde Çin Komünist Partisi'ne kısaca değinelim. Askeri hazırlıkların başlatılması ile partinin oluşumunun hemen hemen eşzamanlı olduğunu ve daha oluşum halindeyken silahlı eylemlere başlamayı öngördüğünü söyleyebiliriz. Çin Komünist Partisi, 1920 yılında bazı yerel gruplar tarafından kuruldu. 1921 Temmuzunda gerçekleştirilen kongreye 57 örgütü temsilen 12 delege katıldı. Mayıs 1922'de yapılan 2. Kongre'ye 123 örgütü temsilen 12 delege katıldı. Ocak 1924'de silahlı mücadeleye militan yetiştirmek için bir askeri akademi kuruldu. Bunun için Sovyetler Birliği'nden danışmanlar geldi ve silah alındı. Askeri akademinin siyasal yöneticisi Çu En Lay'dı. Bu aşamada Komünist Partisi, daha sonra olan dağılan Koumintang adlı geniş cepheye katıldı. Birkaç ay sonra Yuandung eyaletinde askeri eylemler başlatıldı. 30 Mayıs 1925'de Şangay'da İngiliz polisi işçi katliamı yaptı. Böylece silahlı mücadele yeni bir ivme kazandı.

1926 yılında çeşitli illerdeki Suangpu akademisinden mezun olan askeri kadrolarla devrimci ulusal ordu kuruldu ve ilk ulusal hükümet oluşturuldu. Aynı yılın Kasım ayında Çan-Kay-Şek birleşik cepheye ihanet etti. Çin Komünist Partisi 1925'in ortalarında 900 üyeye sahipken, 1926 yılında üye sayısı 57.000'e ulaştı.

Giderek Mao'nun iki temel düşüncesi partiyegemen oldu: 1) Mücadele kırlardan kentlere doğru ilerleyecektir ve 2) Silahlı kır *fokosu*, kentleri ve büyük hedefleri ele geçirmek için değil, kitleleri kazanmanın bir aracı olarak yürütülecektir.

Bu ikinci noktaya ilişkin belirleyici tartışma Çin Komünist Partisi'nin 6. Kongresi'nde (Tem-

muz 1928) yapıldı ve silahlı kır *fokosunu* kitleleri kazanmanın bir aracı olarak kabul eden Mao'nun tezi kabul edildi.

Mao tarafından yönetilen ordu (artık adı işçi ve köylülerden oluşan Kızıl Ordu olmuştu) iki *foko* oluşturdu. Bu *fokolar*, Ekim 1927'de, toprak dağıtımının yapıldığı ve hükümetin kurulduğu Çingang dağlarında (Hunan ve Çiangsi eyaletleri arasındaki dağlar) kuruldu. Birinci *foko*, Çan Kay-Şek'in "kuşatma ve bastırma" harekatiyle kuşatıldı ve 1934-1935 yılındaki Büyük Yürüyüş sonrasında yeniden hareket edebilir hale geldi. Yen'an'da kurulan ikinci *foko* daha uzun süre yaşadı ve Çan Kay-Şek'e, Japonlara ve tekrar Çan Kay-Şek'e karşı mücadeleyi uzun yıllar sürdürdü. Onun etrafında büyük bir kitle hareketi ortaya çıktı ve 1949 yılında kıta Çin'inde iktidar ele geçirildi.

Çin devriminin, bu devrimden esinlenenlerin ortaya attığı "önce kitle partisi yaratılır, sonra silahlı mücadeleye başlanılır" biçimindeki teoriyle gerçekleştiği söylenemez. Tersine, Çin devrimi, devrimci orduyla büyük bir kitle partisi yaratılmasının en görkemli örneğidir.

CEZAYİR DEVRİMİ

Cezayir'de devrimin başlamasından çok önce bağımsızlık yanlısı kitle partileri vardı. Ama bu partiler, halk mücadelesinin yolunu açmak için temizlenmesi gereken bir engelden başka bir şey değillerdi.

Messali, 1925 yılında Cezayir'in kurtuluşu için bir örgüt kurdu. Başlangıçta Fransa Komünist Partisi ile bağlantılı hareket eden bu parti (PPP/ Cezayir Halk Partisi) daha sonra Fransız sömürgecileri tarafından iptal edilen pek çok seçimde ço-

ğunluğu kazandı.

1953 yılında parti ikiye bölündü. Bir tarafta, Fransa'yla uzlaşmayı savunan eski liderlerin (Messali), diğer tarafta daha radikal yönelimi savunan yeni liderler yer alıyordu. Messali yanlıları ile merkezçiler karşı karşıya geldi. Daha önce Parti Merkez Komitesi parti içinde güvenlik örgütü olarak silahlı bir aygıt oluşturmuştu. 1953 ayrılığıyla birlikte bu güvenlik örgütü de ikiye ayrıldı. 1 Kasım 1954'de silahlı mücadele başladı.

Bu dönemde Cezayir'in pek çok yerinde eş zamanlı değişik eylemler gerçekleştirildi ve halka savaş çağrısı yapan eski "silahlı kanat"ın dönüşümüyle ortaya çıkmış olan FLN imzalı bir bildiri yayınlandı. Aznes dağlarında 300 kişi ve Tunus sınırı bölgesinde yaklaşık 700 kişi bulunuyordu ve Cezayir'in başkentinde silahlı gruplar oluşturulmaya başlandı.

Messali'nin partisi FLN'ye karşıt tutumunu uzun yıllar sürdürdü, ama silahlı mücadele gelişimini sürdürdü ve giderek tüm Cezayir halkını kazandı.

Bu olay, uzun yıllar kitle çalışması yürütmüş olan bir politik örgütünü içinden çıkan küçük bir çekirdeğin nasıl politik-askeri bir örgüte dönüştüğünün bir örneğidir.

Daha sonra gerilla, değişik eyaletlerde gizli örgüt ağını oluşturdu ve legal örgütlerle gizli ilişkiler kurdu. Cezayirli işçiler UGTA (Cezayir Genel İşçi Sendikası) içinde örgütlendiler. Bu örgütler FLN ile bağlantı içindeydiler ve FLN'nin her alanda bir parti komiseri bulunuyordu.

Ülke eyaletlere, eyaletler bölgelere ve bölgeler alt bölge ve kesimlere ayrılmıştı. Ülke çapındaki örgütsel ağ, gerillanın desteklenmesine ilişkin sorunları ya da evlenme vb. konularda yöre-

sel sorunları çözümlleyen bir çeşit yerel yönetim özelliğine sahip OPA adı verilen yöresel yeraltı birimlerini kapsıyordu. Her OPA bir politik komise-re bağlıydı. OPA'nın faaliyetleri öylesine etkiliydi ki, hükümet, halka yardım etmek ve yiyecek dağıtmak vb. amaçlarla SAS adlı bir kuruluş oluşturmak zorunda kaldı, ama devrilmesini önleyemedi. Bu deneyimin, düşmandan etnik olduğu kadar ekonomik ve toplumsal olarak da farklı bir halkın bulunduğu bir ülkede gerçekleştiği unutulmamalıdır.

KÜBA DEVRİMİ

Diğer devrimlerde olduğu gibi, bu kez de, çok yakından bildiğimiz kitle hareketine dönüşen politik-askeri örgütü ele alacağız.

Moncada, Ortodoks Parti'nin gençlik kolu militanları tarafından, ama partiden ayrı olarak örgütledikleri politik-askeri bir eylemdi. Bu eylemin sonuçları, Fidel ve Raul Castro 13 Mayıs 1955'de serbest bırakıldıktan sonra Küba'da silahlı mücadelesinin başlatılacağı gerçek bir siyasal merkezin oluşmasıyla ortaya çıktı.

Sierra Maestra'da bir *fokonun* konuşlanmasıyla ortaya çıkan ve "silahlı *foko*" adı verilen politik-askeri bir örgütten önce pek çok kentte ve kırsal alanda onlarca silahlı grup bulunuyordu.

26 Temmuz Hareketi, ülke çapında hücreler oluşturdu. Küba'da ve ABD'de para toplandı ve Meksika'da bir eğitim kampı kuruldu.

Devrim, Santiago, Havana vb. yerlerde bulunan çok az sayıda kişi ile Niguero'da *Granma* teknesiyle gelen 82 kişinin karaya ayak basmasıyla başladı. Santiago'daki destek güçleri 30 Kasım 1956'da (*Granma*'nın gelişi gecikti ve 2 Aralıkta

karaya ulaştı) polis karakoluna, deniz üssüne ve Moncada kışlasına havan toplarıyla saldırdılar. Holguin ve Matanzas'da eylemler gerçekleştirildi. Dağlarda ve kentlerde yürütülen ve 20.000 kişinin yaşamını yitirdiği silahlı mücadele sürecinde, adam kaçırmaya eylemleri gerçekleştirildi, Ulusal Banka'nın borç senetleri yakıldı, Albay Fermin Cooley ve Havana'daki iki polis şefi gibi baskı yönetiminin şeflerine yönelik misillemeler yapıldı; DIR (*Directorio Revolucionario*) başkanlık sarayına saldırdı. Kentlerde günlük olarak ortalama 20 eylem gerçekleştirildi. Ama savaşı zafere ulaştırmak ve sonuçlandırmak Sierra'ya düştü. Silahlı mücadeleye paralel olarak gerillalara olan desteğin, dolayısıyla kitle örgütlerinin büyümesi, bazı farklılıklar bulunsun da Rusya, Çin ve Cezayir'deki olaylardan özsel olarak farklı değildir. 26 Temmuz Hareketi, ilk andan itibaren 12 kişiden oluşan (Fidel bunların içinde en çok tanınanıdır) ulusal önderlik oluşturdu. Ulusal önderliğin yanında propaganda çalışmalarını, sivil direnişi, mali işleri ve işçi hareketini yöneten bir Ulusal Eşgüdüm Komitesi bulunuyordu. Her ilde, ulusal plana bağlı olarak beş kişiden oluşan bir eşgüdüm komitesi vardı.

Frank Pais'in öldürülmesi, Havana'da dört gün süren ve Santiago'da yedi gün süren greve yol açtı (Ağustos 1957). Pais'in öldürülmesinden hemen sonra, 26 Temmuz Hareketi'nin kendi işçi örgütüne paralel olarak Ulusal İşçi Cephesi oluşturuldu ve 24 kişilik yönetim konseyi seçildi.

Ordu içinde de küçük bir grup onlara katıldı ve 5 Eylül 1957'de denizciler isyan ederek Cienfuegos'u ele geçirdiler.

Silahlı mücadeleyi başlatan küçük bir örgüt, giderek büyüdü ve gerçek bir kitle hareketi haline geldi. Daha sonra DIR ve Sosyalist Halk Partisi

bu harekete katıldı.

Dağdaki gerillalar, kendi medeni ve ceza hukuku olan kurtarılmış bir bölge oluşturdular ve toprak reformu yaptılar. Bu alanda yaklaşık 60.000 kişi bulunuyordu. Dağdaki gerillalar yaklaşık 300 kişi olmalarına rağmen, halka sağlık ve eğitim hizmetleri veriyor, davalara bakıyor ve evlilik işlemleri yapıyordu.

Kısacası, politik-askeri bir örgüt silahlı mücadeleye başlamış ve çevresinde büyük bir çekim alanı oluşturmıştır. Daha sonra geleneksel propaganda (*Radio Rebelde*/Asi Radyo) ve kitle örgütlenmesi çalışması yürütülmüştür. Gerilla bu çalışmaların merkezi olmuştur. Neden? Çünkü diğer örgütler, baştan itibaren sendikal ya da parlamenter çalışmayı, seçim faaliyetlerini temel alırken, onlar başlangıçtan itibaren başka bir mücadele biçimini temel almışlardır. Bu mücadele biçimini seçmeleri öznel bir tercih değil, tahlil ve deneyimin ürünüdür. İlk başta biraz daha ampirik olunmakta ve giderek ne yapılacağı, nasıl tepki gösterileceği daha net hale gelmektedir. “Yol yürüyerek biter”. Hatalar ve eksiklikler doğru tahlil edilerek düzeltilir ve kesin hükmü pratik verir.

MLN (TUPAMAROS) DENEYİMİ

1967'deki OLAS Konferansı'na kadar, her düzeyde pek çok karşıt düşünce tartışıldı. Bu süreçte Tupamaroların temel düşüncesi şuydu:

“Silahlı mücadele temeldir ve diğer mücadele biçimleri de gereklidir. Ama bu mücadele biçimleri temel yola tabi olarak ve ona yardımcı olmak koşuluyla yürütülür.”

“Silahlı olmayan mücadele biçimleri, sınıf mücadelesinin en yüksek biçimlerini geliştirmeye

katkıda bulundukları ve kıta çapında devrimci savaşın kaçınılmazlığına bilincini yaratmayı amaçladıkları ölçüde devrimci niteliğe sahip olacaktır.”

“Tüm mücadele biçimleri devrimci sürecin bir parçasıdır, ama Latin-Amerika’da mücadele- nin en üst ve en temel biçimi silahlı mücadeledir ve diğer mücadele biçimleri, iktidarı ele geçirmek ve emperyalizmle çatışmak için belirleyici olan silahlı mücadelenin bir aracı ve tamamlayıcısı olmalıdır.”

OLAS (*Organización Latino Americana de Solidaridad*/Latin-Amerika Dayanışma Örgütü) Kararları ise şunlardır:

“5. Silahlı mücadele, Latin-Amerika devrimi- nin temel yolunu oluşturur.”

“6. Bütün diğer mücadele biçimleri, bu temel yolu, silahlı mücadeleyi, geliştirmek ve geciktir- memek koşuluyla kullanılmalıdır.”

“7. Kıtadaki ülkelerin çoğunluğu için, silahlı mücadelenin örgütlenmesi, başlatılması, geliştiril- mesi ve tamamlanması sorunu, devrimci hareke- tin temel ve acil görevini oluşturur.”

Şimdi bizi neyle suçluyorlar? Tupamarolar olarak başlangıçtan itibaren bu düşüncelerde ısrar ettiğimiz için suçlanıyoruz. “Parti” kurmamak- la, günlük gazete çıkarmamakla, herkesi karşını- za almakla, olan bitenlerle ilgilenmemekle, kapı- ları kapamakla, kitle mitingleri düzenlememek- le, sendikaları askerileştirmekle suçlanıyoruz. Bu eleştiriler gülünç ve saçmadır, çünkü sendikal ça- lışma terk edilmemiştir, her türlü propaganda ça- lışmasını yürütüyoruz, konferanslar ve toplantı- lar düzenliyoruz ve aynı zamanda çizgimize kar- şı gerçek eleştirileri olumlu buluyoruz.

Kısır tartışmalara girmeksizin yapabilecek- lerimizin en iyisini yapmaya çalışıyoruz. her gün

emperyalizme ve oligarşiye karşı sessiz kalmıyoruz. Sonuç olarak, gizlilik koşullarında, her zaman, düşüncelerimizle uyumlu ve hata yapmaksızın başka neler yapabileceğimizi düşünüyoruz. Sonuç? Şüphesiz, bir avuç insanken bile ana görevimize kendimizi adadık, tüm enerjimizi silahlı mücadeleye verdik ve bu nedenle her zaman diğer faaliyetleri bırakmanın uzun dönemde daha doğru olacağını düşündük.

Ana görevi yerine getirmek için, yani silahlı aygıtı yaratmak için militanların kitle cephesinden çekilmesi MLN'nin tarihinde bir dönemi oluşturur. Bu dönemde örgütün her hücresi yeni kadro sağlayan bir aygıttı. Ama yeni militanlar kazanmaya çalışmasaydık büyüyemezdik ve her cephedeki sorunlara karşı etkin bir tutum takınmamızı sağlayabilecek olanaklar ortaya çıkmazdı. Bir avuçken, eğitilmiş çekirdek çok küçüktü ve diğerleri diğer hareketlerin içinde yer alıyorlardı. Bugün ise, hiç kimse böyle hareket edemez ve etmemelidir.

MLN, bu süre içinde, diğer mücadele alanlarında istenmeyen kişilerin göremeyeceği sağlam bir mekanizma inşa etmiştir. Bugün Tupamaro, tüm sendikaların içinde, ülkenin her yerinde, yaşamın içinde, yayınlarıyla, bildirileriyle ve programıyla yer almaktadır. Bugün kitleler MLN'yi desteklemektedir. Öyle ki, sadece Tupamaroların yürüttüğü örgütsel biçimleri az ya da çok kendiliğinden benimseyen halk örgütlenmeleri ortaya çıktı.

Bu yıllar boyunca ne yaptık? Mao şöyle diyor: “Bir politikanın doğru ya da yanlış olduğu ve içeriği, toplumsal pratikle, yani deneyimle doğrulanabilir.”

Sonuç olarak, diyebiliriz ki, MLN, bu yıllar bo-

yunca herkesten daha çok partinin inşası ve kitlelerin kazanılması için çalışmıştır.

Pek çok alanda askeri güç ve deneyim eksikliğimiz var. Ama hiçbir yerde militan eksikliğimiz yok. Ne zaman zafere ulaşılacağını sormak boşunadır. Çünkü zafer, yüzlerce militanın özverili, sağlam ve somut çalışmasının ürünü olacaktır; zafere, bir çok hataların, bir çok zaferlerin ve başarısızlıkların sonucunda ulaşılacaktır.

Ve parti, bir düzine seçkin insanın arzularının, istemlerinin, kararlarının ya da düşüncelerinin ürünü olmayacaktır. Bir parti, dışsal parti biçimlerinin ya da programların benimsenmesiyle (yani yayınlar çıkararak, bildiriler yazarak, liderlik iddiasında bulunarak, kitle çizgisi ilan ederek) yaratılamaz. Bu biçimcilik, hemen her zaman, askeri eylemlerde, mahallelerde, zorlu teknik sorunların çözümünde, sendikalarda, cezaevlerinde, öğrencilerin içinde, gizli hücrelerde, kır emekçileri arasında, kent içlerinde yıllardır sürdürülen çalışmaları görmezlikten gelmenin, etkisizliğin ve eylemsizliğin bir bahanesi olmuştur.

Bugün de, silahlı mücadele temel mücadele biçimidir ve bu nedenle silahlı aygıt örgütlenmenin merkezidir. MLN, halkın saflarındaki en iyi militanları kendine “çekmeyi” sürdürecektir; şu ya da bu çalışma alanını terk etmeyecektir; militanlar, işçi sınıfı arasında, öğrenciler ve halk içinde çalışmayı sürdürecektir. Bütün bunları yaparak kitleleri kazanmak ve gerçekten Uruguay’a ait bir partiyi inşa etmek öncünün görevidir.

ULUSAL KURTULUŞ HAREKETİ (TUPAMAROS)
Ağustos 1971

KİTLELER, KÜBA DEVRİMİ VE
YENİ OPORTÜNİZM⁴⁴
HÜSEYİN CEVAHİR

Yarım asırlık bir geçmişi olan sosyalist hareketimizin sağladığı birikim, 27 Mayıs'ın getirdiği sınırlı özgürlük ortamı içinden birdenbire su yüzüne çıktı. (TİP'in 1965 milletvekili seçimleri dolayısıyla, Taksim'de düzenlediği miting 50 bin kişiyi bir araya getirmişti. Bu, kimilerinin sandığı gibi iki meydan nutku ya da bir iki gazetenin belirli köşelerinde yazılan fıkraların oluşturduğu bir yığılma değildi.)

Ama TİP'in Aybar-Aren oportünist kliği bu potansiyeli hovardaca harcadı. (Nitekim 1966 ve 1967'de yine aynı yerde TİP tarafından düzenlenen mitingler, ancak sekiz-on bin kişiyi bir araya getirebilmiştir.) Başlangıçta ezilenlerin bir umut ışığı olarak beliren TİP, oportünist yöneticilerin

elinden bu niteliğini yitirdi ve emperyalizmin çizdiği sınırlar içinde sosyalistçilik oynayarak, devrimci hareketimiz içinde emperyalizmin beşinci kolu olma görevini benimsedi.

Bugün devrimci hareketimiz TİP'in oportünist yöneticilerini gerisinde bırakarak hızla gelişmekte, kitlelerle organik bağlar kurmaktadır. Artık proleter devrimci hareket yığınların gözünde meşruluk kazanmış ve aktif destek sağlama yoluna girmiştir. İstanbul'da yüz bini aşan bir kitle, tarihimizin en bilinçli işçi hareketini proleter devrimcilerle omuz omuza yürütmüştür. Karadeniz'de on binler, Çıtlakkale'den bayrağı taşıyan bir Kurtuluş Savaşı gazisinin peşinde, sol kolları havada, Giresun'a yürümektedirler. Bulancak'ta, Fatsa'da, Ordu'da, Ünye'de on binler, işbirlikçileri tatlı uykularından etmektedir. Ve bütün bu hareketler bölgedeki proleter devrimcileriyle, devrimci gençler tarafından kitlelerin somut isteklerinden hareketle düzenlenmiş, yönetilmiş ya da yönetimleri ele geçirilmiştir.

Öte yandan tütün üreticileri, çay, üzüm, pancar ve afyon üreticileri, kendiliklerinden ya da bölgedeki proleter devrimcilerin ön ayak olmasıyla, emperyalizmi ve işbirlikçilerini ürkütüp onları yeni formüller aramaya itmıştır. Bilindiği gibi Amerikan emperyalizmi, bir yandan sosyalist ülkeleri çembere almak, bir yandan da gelişen Ortadoğu devrimci hareketini bastırmak için Yunanistan (Cunta)–Türkiye (İşbirlikçi iktidar)–İran (Şah)–Pakistan (Yahya Han) zincirinin üzerinde dikkatle durmakta ve bu zinciri istediği gibi kullanmak için olağanüstü çaba harcamaktadır. Bugün zincirin Türkiye halkasını yöneten işbirlikçi iktidar çaresizlik içindedir. Ekonomik buhran ve kitlelerin rahatsızlığı emperyalizmi, zincirin bu

halkasını kuvvetlendirmeye; ona yeni kan vermeye itmektedir. İşte Yahya Han formülünün altında yatan gerçek, özetle budur.

Bu durumda, Türkiye'nin jeo-politik ve jeo-stratejik önemi, her zamankinden daha çok değer kazanmıştır. Ve şimdi Türkiye proleter devrimcilerine daha büyük görevler yüklenmektedir. Bir yandan bu görevler üzerinden tartışırken, öte yandan da proleter devrimci hareketimize musallat olan oportünizmin yanlış tutumunu yeniden sergilemek yararlı olur kanısındayız.

Artık iyice posası çıkmış Filipin tipi demokrasiciliği ve işbirlikçi iktidarın içinde kaldığı çaresiz durum, proleter devrimcilerini her günden daha çok ve daha sistemli bir biçimde, “daha çok günlük iş” parolasını bayrak yapmaya itmektedir. Ancak hareketimizde etkin olmaya çalışan oportünizme karşı mücadeleyi, emperyalizme karşı mücadeleden ayırmamak zorundayız. Zira devrimci saflar oportünizme karşı mücadele vere vere gelişir, çelikleşir.

Bugün Türkiye’de başlıca iki oportünist akım boy göstermektedir. Aybar-Aren-Boran oportünizmi bir, Yeni oportünizm iki. Aybar-Aren-Boran oportünizmi yürütülen ve yürütülmekte olan aktif ideolojik mücadele ile gün geçtikçe yıkılmakta, yıkıldıkça da polisle işbirliği yaparak devrimcileri jurnallerinde ve emperyalizmin safında yerini almaktadır.¹

İkinci tip oportünizm ise (yenisi), daha kamufle olmuş biçimdedir. Nihai tahlilde hangi kılkıta olursa olsun, hangi stratejiyi (Sosyalist devrim-Milli Demokratik Devrim) savunuyor ve görü-

¹ Örnekler için, *Öncü*, Sayı: 1 ve *Aydınlık*, Sayı: 20’ye bakınız.

nüyorsa görünsün, “oportünizm saflarımızda emperyalizmin beşinci koludur”. Ve bazılarının iddia ettiği gibi, oportünizmle doğru devrimci çizgi arasındaki çelişki, “halk içi çelişme” değildir.

Değil mi ki, oportünizm saflarımızda güven-sizlik, yılgınlık, teslimiyet, pasifizm, kuyrukçuluk ve maceracılık sokmaya çalışmaktadır, birini diğ-ğinden ayırmaksızın, ikisine karşı aktif mücadele proleter devrimci görevdir.

Biz bu yazımızda, daha çok yeni oportünizmin yanlış görüşleri üzerinde duracağız. Gerçi bu görüşler gerek *Aydınlık*’ın 15. sayısından itibaren bir çok yazıda, gerek toplantılarda, gerekse sosyal pratikte defalarca mahkûm edilmiştir. Ama daha bilinç düzeylerinin düşüklüğü ve kişisel bağlılıkları nedeniyle oportünizmin safında olup da bunlardan devrimci potansiyelleri olan, doğru devrimci çizgiyi benimseyecek arkadaşlara bir uyarıda bulunmak ve bir küçük burjuvalar ülkesi olan Türkiye’de oportünizmin daha fazla etki alanı bulmaması için tekrar tekrar eleştirilmek gerekmektedir.

YENİ OPORTÜNİZMİN ÇÜRÜK TEMELİ

Yeni oportünizmin eleştirisine geçmeden önce hemen şu noktayı belirtelim: biz bu yazımızda bazı genel yanlışlıkları kalın çizgileriyle belirttikten sonra, daha çok ve ayrıntılı bir biçimde, yeni oportünizmin kitleler ve Küba Devrimi konusundaki hatalı tutumu üzerinde duracağız. Zira ABD’nin 90 mil ötesinde Milli Kurtuluş Savaşı verdikten sonra sosyalizme doğru ilerleyen Küba Devrimi’nin genel bir incelemesi zorunludur. Bu aynı zamanda dünya devrimci pratiğinin ve kendi

devrimci hareketimizin sıhhatli gelişimi üzerinde olumlu etkiler yapmasını sağlayacaktır.

Oportünizm istediği kadar Marksizmin genel doğrularının arkasına gizlensin, istediği kadar Marksist terminolojiyle konuşur görünsün, pratikte, yaptığı yorum ve analizlerde, çürük temeli hemen sırtır. “Ve doğaldır ki, temeldeki yanlış analiz, temelin üstünde yükselen binanın bütün katlarında da yansıyacaktır.”²

Defalarca yazılmasına ve eleştirilmesine rağmen, yeni oportünizme temellik eden şu ünlü önermeyi (!) tekrarlayıp açmakta, üstüne basa basa durmakta fayda vardır. Çünkü *Aydınlık*’ın 12. sayısında belgelendirilen bu yeni öneri, devrimci saflarla oportünizmin kesin ayrılışına yol açmış ve bundan sonra yeni oportünizmin yaptığı bütün analizlerin hareket noktasını teşkil etmiştir.

“Proletarya devrime öncülük edebilecek objektif ve subjektif şartlara sahip değildir.”³

Milli demokratik devrimin olabilmesi, kalıcı zaferlere ulaşılabilmesi için proletaryanın öncülüğünde yürütülmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Eğer bir ülkede proletarya, öncülüğün objektif şartlarına sahip değilse, “o ülkede milli demokratik devrim gerçekleştirilemez. Genel planda yürütülecek mücadele bizi sonunda Milli Demokratik Devrime doğru götürecektir” demek bir şey değiştirmez. Dünyanın en geri ülkesinde bile geçerli devrimci strateji milli demokratik devrim stratejisi olarak ilan edilirken ve yeni oportünistler de buna bağırır çağırır katılırken, Türkiye için milli demokratik devrim aşamasının henüz ileri bir

² Mahir Çayan, *Aydınlık*, sayı 15, sf. 192.

³ Şahin Alpay, “Türkiye’nin Düzeni Üzerine”, *Aydınlık*, Sayı: 12, sf. 476.

aşama olduğunu iddia etmelerine akıl-sır erdirmeye imkan yoktur.

“Elbette proletarya öncülüğünün objektif ve subjektif şartlarına sahip değilse, devrimde öncü olamaz.”⁴ Proletaryanın öncü olamaması milli demokratik devrimin yapılamayacağı anlamına gelir. Zaten bu mantık silsilesi içinde kendileri ortaya “Milli Demokratik Hareket”⁵ diye bir geçiş aşaması atmışlardır.

Her ne kadar yeni oportünizm açık seçik “milli demokratik devrim aşamasının gerisindeyiz” demiyorsa da; müphemlik, muğlaklık, muallakta olmak, saman altında su yürütmeye kalkmak, oportünizmin genel niteliğidir. Ama dikkatli okurun gözünden yeni oportünizmin bu sonuca varmak istediği gerçeği kaçmamaktadır. Bu bakımdan yeni oportünizm sağ oportünizm ve dolaşısıyla pasifizmdir. Ülkenin ekonomik düzeyini, proletaryanın ulaştığı gücü ve şartları olduğunun altında göstermektedir. Aynı şekilde Aybar-Aren-Boran oportünizmi ise bunun tam tersi bir tutumla, proletaryayı ve ülkenin şartlarını olduğundan daha yüksek göstererek, atılacak devrimci adım olarak sosyalist devrimi önermektedir. Aslında eski teslimiyetçi oportünizmin proletarya, ittifaklar, anti-emperyalist mücadele, devrim diye problemleri yoktur. O, yalnızca devrimcileri jurnalleme, polisle ve emperyalizmle işbirliği yapmak görevini yüklenmiştir ve bunu başarıyla yürütmektedir.

Yeni oportünizmin temelini teşkil eden bu meşhur önerme gereği gibi eleştirilip mahkûm

⁴ Şahin Alpay, aynı yazı, sf. 464.

⁵ Şahin Alpay, aynı yazı; Halil Berktaş, “Bilimsel Sosyalist Devrim Anlayışı”, *Aydınlik*, Sayı: 14

edildikçe, yeni oportünizmin sözcü kliği bunu geri alır gibi olmuş, “tartışılabilir” denmiş, “inandırılırsak vazgeçeriz” denilmiş, ama yeniden buna sıkı sıkıya sarılmıştır. Açıkça görülebileceği gibi, yüz yıllık bir geçmişi olan işçi hareketimiz, elli yıldır sürdürülen proleter devrimci mücadele ve 16 Haziran olayları dosta düşmana artık bu tezi buruşturup çöp tenekesine attırmış ve bazılarının sandığının aksine işbirlikçilerin eteğini tutuşturmuştur.

Proletarya devrime öncülük edebilecek objektif şartlara sahip olamayınca, kendilerine “proleter devrimci” diyenlerin bir “iş” yapması gerekir. Yoksa bu sıfatı kullanmaya ve onu kuyrukçu dergilerin başına oturtup, allaya pullaya piyasaya sürmeye imkân yoktur.

Yapılacak “iş” de yine bu meşhur önermeden çıkarmak hiç de zor olmamıştır. Bu dönem, “Milli Demokratik Hareketler” dönemidir. “Öncü küçük burjuva radikalleridir”, “proleter devrimcilerin görevi de onları desteklemektir.” Bu “proleter devrimci görev”, “destek-dostluk-eleştiri” şeklinde “dâhiyane” (!) bir formülasyona bağlanmıştı. (Burjuvazinin henüz devrimci barutunu tüketmediği emperyalizmin 1. bunalım dönemindeki bazı Asya ülkeleri için bu geçerli bir formül olabilirdi. Ancak burjuvazinin devrimci barutunu tükettiği, emperyalizmin çöküş döneminde böyle bir formül ancak kuyrukçuluğu tescil için ortaya atılabilir.) Bu formülde öncülük yoktur. Zaten öncülüğün olması, oportünizmin kendi içinde ayrıca gülünç bir mantıksızlık taşımasına da yol açacaktı. Türkiye’nin emperyalist dünya sistemi içinde sömürülen bir ülke olduğunu gözden ırak tutan yeni oportünizm, bir gün gelecek ki, “objektif şartlar olgunlaşacak” ve o zaman formüle öncü-

lük de girecektir fikrini savunur duruma geçmiş-
tir.

Proleter devrimcilerin genel hedefi iktidar-
dır. İktidar mücadelesinde küçük burjuva radika-
lizmini desteklemeyi görev sayan kişiler proleter
devrimci değildir. Olsa olsa Marksist terminolojiyi
bol bol kullanarak saflarımıza sızmış küçük burju-
va devrimcileridir.⁶

YENİ OPORTÜNİZM VE KİTLE ANLAYIŞI

İnsan bir kere yanlış noktadan harekete baş-
ladı mı, ondan sonra atacağı her adım, yapaca-
ğı her hareket bu yanlış noktanın izlerini taşır.
Nitekim, yeni oportünizm de bu yanlış hareket
noktasının bütün tersliklerini görüşlerinde belir-
lemiştir.

Pek çok konuda olduğu gibi, üretim ilişkileri⁷,
ittifaklar ve millî cephe⁸ gibi temel konularda sü-
rekli yanlış görüşler vaaz etmiş ve bunlar dipnot-
larda verdiğimiz yazılarda eleştirilerek ipliği paza-
ra çıkarılmıştır.

Yeni oportünizmin bir başka önemli yanlışlı-
ğı da kitleler konusunda yapılanıdır. Her ne kadar
yeni oportünizmin kitleler ile fazla ilgisi yoksa da
(çünkü sokaklarda gazete satmayı tek kitle eyle-
mi saymaktadırlar) Amerika'dan yeni gelip, aya-
ğının tozuyla Türkiye'nin devrimci hareketi üzeri-

⁶ Bu önerme konusunda daha geniş eleştiri ve küçük bur-
juva radikallerinin saflarımızda kendi lehlerine bir eğilim yarat-
ma çabaları hakkında geniş bilgi için bakınız: *Aydınlık*, Sayı: 15
ve 20, Mahir Çayan'ın yazıları.

⁷ Muzaffer Erdost, "Yeni Oportünizmin Eleştirisi", *Aydınlık*,
Sayı: 19.

⁸ *Aydınlık*, Sayı: 15, 16, 17, 18, 19, 20; çeşitli yazılar.

ne ahkâm kesenlerin daha dikkatli davranmaları ve pratiği de önemli bir kıstas olarak ele alıp ona göre konuşmaları için bir uyarıda bulunmayı gerekli gördük.

Çünkü “Diyalektik materyalizmin bilgi teorisi pratiğe ilk yeri verir ve insan bilgisinin pratikten hiç ayrılamayacağına inanır.”⁹ Eğer pratikten habermiz olmaz, ama büyük laflar, parlak formüller koymaya kalkarsak bunlar yanılgılardan, içi boş kalıplardan bir adım bile ileri gidemez. Ortaya attığımız her tez hayatın gerçeği karşısında güzel ve işe yaramaz dar bir formül olarak kalır. Hareketimize yenilik, doğruyu kavrayıcı yol getirmez. Çünkü bir okuduklarımızla kendi ülkemizin somut pratiği arasında bir birlik, bir uyum sağlamamışızdır. Çünkü, biz okuduklarımızı eylem kılavuzu olarak kendi gerçeklerimize uygulamamış, bunun için okumamışızdır.

Durum böyle olunca aşağıdaki hikâyeleri yutturur, bunlara inanır ve bir kısım saf tayfasına da yuttururuz.

“ ... mücadelenin başlangıç safhalarında küçük burjuva radikallerinin daha büyük bir hareket kabiliyetine sahip olmaları, kitlelerin proleter devrimcilerinden çok onların sözlerini dinliyor, onları izliyor olmaları *doğaldır, tarihi bir veridir.*”¹⁰

Bir tez sadece sonuna “doğaldır, tarihi bir veridir” sözlerini ekleyip altını çizmekle geçerlilik kazanmaz, kazanamaz. Bunun tarihi köklerini araştırıp belli bir temele oturtmak ve pratikte yansımalarına bakmak gerekir. Tarihi kökleri araş-

⁹ Mao Çe-Tung, *Teori ve Pratik*, sf. 9-10.

¹⁰ Halil Berktaş, “Bilimsel Sosyalist Devrim Anlayışı”, *Aydın-lık*, sayı 14, sf. 152.

tırıldığında proleter devrimcilerin, küçük burjuva devrimcilerinden daha avantajlı oldukları kolayca görülebilir. Çünkü küçük burjuva devrimcilerinin tarihimize belli bazı dönemlerde yanlış uygulamaları olmuştur. Oysa proleter devrimcileri yeni bir güçtür, kitlelerin onlara inanması kolaydır. Kaldı ki proleter devrimcilerin elinde Marksizm-Leninizm gibi şaşmaz bir eylem kılavuzu vardır.

Proleter devrimcilerin Türkiye’de bir pratikleri vardır. Ve de, “doğrunun tek ölçüsü sosyal pratiktir. Pratik diyalektik materyalizmin bilgi teorisinde ana noktadır.”¹¹ Bu pratiğin içinde çoğu zaman küçük burjuva devrimcileriyle bir arada çalışmışlardır. Akhisar’da, Ödemiş’te, Bulancak’ta, Giresun’da, Fatsa’da yapılan mitingler, kitle içindeki politik çalışmalar, kitle gösterileri, yürüyüşler bize neyi göstermiştir? Bu eylemlere katılan arkadaşlar şunu açık seçik görmüşlerdir ki, proleter devrimciler sistemli çalıştıkları takdirde kitlelerin üzerinde daha çok etkili olmakta, kitleler de onları daha çok inançla izlemektedirler. Karşı devrimin bütün çabalarına rağmen, Akhisar’da SDDF üyelerinin düştüğü durum, Karadeniz’de Trabzon’dan gelen sosyal demokratların, proleter devrimcilerin örnek çalışması karşısında, sadece el oğuşturmaları neyi kanıtlamaktadır acaba? Halil Berktaş’ın yanlış tezini mi, yoksa proleter devrimcilerin bütün güçlüklerle, baskılara rağmen daha etkili olabileceklerini mi?

Yine kendilerinin devrimci olarak gördükleri Nail Gürman’ın bütün karşı çabalarına rağmen, Alaçam’ın bütün üreticileri, proleter devrimcilerle birlikte ilk defa kendi haklarını korumak için miting meydanlarını doldurmadılar mı?

¹¹ Mao Çe-Tung, *Teori ve Pratik*, sf. 10.

Elbette kitleden haberimiz olmaz, herhangi bir kitle hareketi hazırlayan, kitleyi ajite eden, propaganda yapan, ilkel de olsa örgütleyenler arasında bulunmazsak, veresiye konuşmuş, veresiye yazmış oluruz. Besbelli ki, bu da hareketimize yarar değil, zarar getirir.

Kitle konusunda üzerinde durulması gereken bir başka hatalı tutum da, kitle eylemine katılan her ferdin mutlak bir bilinç düzeyinde olması gerektiğine inanmak, bir kişinin bile bu bilinç düzeyinin altında olması sanki eylemin başarısına gölge düşürecekmiş tavrını takınmaktır. Elbette gönül ister ki, harekete katılan her fert azami bilinç düzeyine sahip olsun. Ama buna fiilen imkân yoktur. Bu ancak bizim subjektif isteğimiz, dileğimiz olur. Gerçek bunun başka türlü-südüdür. Sosyalist kendi subjektif niyetine göre hareket etmez. Gerçeği kendi dileğiyle çakışır duruma koymaz.

“Öncü, bir eylemde kendisini izleyen kitlenin her ferdinin o eyleme bilerek, isteyerek, bilinçli olarak ve o eylemin bütün muhtemel sonuçlarına katlanmayı göze alarak katılmasını sağlamalıdır.”¹²

Soyut bir formül olarak bakıldığında insana öylesine hoş ve göz alıcı geliyor ki, hayran olmak elde değil. Nitekim kendisi de çok önemli şeyler söylediğini farz etmiş olacak ki, tutmuş bir de altını çizmiş. Ama somuta, dünya devrimci hareketinin pratiğine indirgendiğinde yanlışlığı hemen sırtıyor.

Bir kere yukarıda da belirttiğimiz gibi, buna fiilen imkan yoktur. Kitle tümüyle “bütün muh-

¹² Berktaş, “Bilimsel Sosyalist Devrim Anlayışı”, *Aydınlık*, Sayı: 14, sf. 152.

temel sonuçları bilerek” bir harekete kalkmaz. Somut hedefler konur, bu somut hedeflere varmak için harekete girişen kitle, giderek baştan düşünmediği şeyler düşünmeye, öğrenmeye, bilinçlenmeye başlar. Hep biliriz ki, pratik en büyük eğiticidir. Devrim hızlandıkça, devrimci hareket geliştikçe, kitleler hareket içinde çok daha hızlı eğitilirler, pişerler.

“Devrimin, siyasi gelişmenin... insanları eğittiği tartışma götürmez bir gerçektir; ve asıl önemli olan devrimin sadece yöneticileri değil, aynı zamanda yığınları da eğitmesidir.”¹³

Aslına bu genellemenin altında, aynı zamanda anti-emperyalist gençlik eylemlerinin doruğuna ulaştığı Tuslog hareketinin inkârı yatmaktadır. Sözde DTCF bahçesine toplanan gençler, akademik sorunlar üstüne kararlar almayı beklerken, “bilmedikleri, muhtemel sonuçlarını göze alamayacakları” bir harekete itilmişlerdir. Yine bu mantık bizi, eski TBMM forumunu ve bütün devrimci gençlik hareketlerini inkâra götürebilir.

Bir başka açıdan bakıldığında, yine bu tür kitle anlayışının yanlışlığı ortaya çıkar. Devrim yapılan ülkelerde bile pek çok kimse bu yeni durumu kavrayamamış, ama devrimden sonra da yürütülen politik ve ideolojik çalışmayla, kampanyalarla bunlar kazanılmışlardır. Örneğin Mao, “emperyalizme, feodalizme ve bürokratik kapitalizme halk tarafından son verilince, pek çok kimse Çin’in kapitalizme mi, sosyalizme mi yöneleceğini pek de bilmiyordu”¹⁴, sözlerini devrimden sekiz yıl sonra 1957’de söyleyebilmiştir.

Eğer Halil Berktaş’ın söylediklerini doğru var-

¹³ Lenin, *İki Taktik*, sf. 8.

¹⁴ Mao Çe-Tung, *Teori ve Pratik*, sf. 87.

sayarsak, artık hareket içinde propagandaya, kitleyi örgütlemeye, daha üst düzeyde eylemler için ajite etmeye pek fazla ihtiyaç yoktur. Bu öncü ile kitlenin aynı eylem ve bilinç düzeyine çıkması gerektiğini iddia etmektedir ki, bakın bu konuda Stalin ne diyor : “Kapitalist düzende, bütün sınıfın ya da hemen hemen bütün sınıfın öncüsünün yani kendi sosyal demokrat partisinin bilinç ve eylem düzeyine çıkabileceğini düşünmek manilovizm ve ‘kuyrukçuluk’, olur.”¹⁵

Kaldı ki, Stalin bunları işçi sınıfı için söylüyor. Oysa bizim hareketimizin içinde köylü, küçük burjuvazinin çeşitli katları, belki milli burjuvazinin en ilerici kesimi de olacaktır. Bu kitle Halil Berktaş’ın söylediklerini daha da gülünç kılmaktadır. Her aklımıza esenin doğruluğunu, yanlışlığını tartmadan, Marksist teorinin ve pratiğin eleştirisi süzgecinden geçirilmeden, parlak laflarla süsleyip söylersek, bize devrimci değil, aklına eseni söyleyen küçük burjuva lafazını derler.

KÜBA DEVRİMİNİ YERİNE OTURTALIM

“Her devrimcinin görevi devrim yapmaktır. Görüldüğü gibi dünyanın geri kalan kısımlarında nasılsa, Amerika’da da devrim başanya ulaşacaktır. Ama evlerinin kapısı önünde oturup emperyalizmin cesedinin geçmesini beklemek devrimci bir tutum değildir. Job’un görevi bir devrimciye uymaz.”¹⁶

¹⁵ Stalin, *Leninizmin İlkeleri*, sf. 100 (Bu konuda ayrıca aynı kitabın 153’üncü sayfasına ve devamına bakılabilir.)

¹⁶ Fidel Castro, *Sosyalist Devrim*, sf. 35 (Job, Kutsal Kitap’ta adı geçen bir kişidir. Tanrı onu dener ve sefalet içine atar. Ama Job, örnek bir teslimiyet gösterir.)

Yazımızın başında yeni oportünizmin Küba Devrimi konusunda da yanlış görüşlere sahip olduğuna değinmiştik. Bugün PDA çevresinde kümelenenlerin, açık oportünist bir tutum benimsemeye başlayalı beri nasıl dönekleştiklerini görmek için azıcık dikkat etmek yeterlidir. Onlar, istedikleri kadar *Aydınlık*'ın çıkışından beri aynı çizgiyi sürdürdüklerini iddia etsinler. Şimdi kendi yazılarından örnekler vererek, gitgide nasıl çelişik, dönek bir tavır takındıklarını göstermeye çalışacağız.

“Latin-Amerika’da Küba Devrimiyle açılan devrim mücadeleleri bugün bütün kıtaya yayılmıştır... Latin-Amerika ihtilâlinin başkumandanı Che Guevara, 1967 Ekim’inde Bolivya dağlarında şehit düşmüştür... Guevara’nın tutuşturduğu millî kurtuluş meşalesi bütün Latin-Amerika halklarının yolunu aydınlatmaktadır.”¹⁷ bu yazı *Aydınlık* dergisi kurucuları imzasıyla yayınlanmıştır. Bugün, “*Proleter Devrimci*” *Aydınlık*’ın oportünist çizgisini temsil edenlerin bir çoğu bu yazının altına imzalarını atmışlardır. O günlerde bunları söyleyenler, şimdi bunun tam tersi bir tutum içindedirler. Yalnız Küba Devrimi değil, birçok konuda, *Aydınlık*’tan ayrılan bu kliğin dönekliğini belgelemek mümkündür. Nitekim bunların birçoğu da *Aydınlık* dergisindeki çeşitli yazılarda sergilenmiştir.

Aynı şekilde bugün PDA’nın saflarında yer alan Deniz Kavukçuoğlu, *Aydınlık*’ın 8. sayısında yayınlanan “Latin-Amerika’da Devrimci Hareket”de şunları yazmaktadır: “Güney Amerika Marksistlerinin ‘ikinci bağımsızlık savaşı’ diye adlandırdıkları bu dönem içerisinde kıtadaki ilk ‘millî demok-

¹⁷ *Aydınlık*, Sayı: 1, sf. 1.

ratik devrim' gerçekleşmiş ve sosyalizmin kuruluşu için gerekli koşulları sağlayan bu aşamayı 'sosyalist devrim' izlemiştir." (Sf. 129)

Anlaşılan o pek övündükleri "ilkeli birlik"leri Marksizm-Leninizm'den sapma, dünya devrimci pratiğine sövme temeli üzerinde bir birliktir. Zira PDA çevresi, şimdi Küba'da yapılan devrimin "tesadüfî bir sosyalist devrim", Che Guevara ve Fidel Castro'nun ise "küçük burjuva devrimcileri", "sol oportünistler" olduğunu söylemektedir.

Küba devrimine karşı takınılan bu olumsuz tavrın kökünü, Kübalı proleter devrimcilerin pasifizme, teslimiyetçiliğe, kuyrukçuluğa karşı yürüttükleri mücadelede aramak gerekir.

Gerek Fidel'in, gerekse Guevara'nın pasifizme, sağ oportünizme karşı yönelttikleri doğru eleştiriler, dünya devrimci hareketinde pasifizmin, sağ oportünizmin Türkiye şubesi olan PDA çevresini haklı olarak gocundurmıştır.

Nodulla dürtüklenmiş gibi yerlerinden hop zıplayıp hop oturan bu dar görüşlü kliğin bütün telaşı, çırpınması buradan gelmektedir. Bunlar kurtuluşu, Küba devrimci pratiğinde bulamamış, Küba devriminin teorik bileşimini yaptığını sanan bir Fransız entelektüelinin dogmatik düşüncelerini eleştirmekte bulmuşlardır. Eğer çoğu yerde yapıldığı gibi, Regis Debray'ın *Devrimde Devrim* kitabının eleştirisini yaptıklarını söyleselerdi, düştükleri büyük yanlışlara rağmen, "bu yalnızca bir kitap eleştirisidir" der geçerdik. Oysa bakın ne diyorlar: "Bizim burada, bu çizginin en açık seçik ifadesi olarak Regis Debray'ın kitabını alıp eleştirmemiz yalnızca bir kitap eleştirisi yaptığımız ve eleştirmizmin Debray ile sınırlı kaldığı anlamını taşımaz... Bu çizgiye kısaca 'Debrayizm' dememizin çok yanlış ve yanıltıcı olmayacağı kanısında-

yız”.¹⁸

Biz bu kanısını değiştirmesini öğütleriz. Bu, yanlış ve yanıltıcı olmanın da ötesinde, daha başka bir şeydir. Halil Berktaş, bir ülkede devrimcilerin kanları pahasına yaptıkları bir devrimin eleştirisine başlamadan, bilgi edindiği bir kaynağın güvenilirliğini araştırmalıydı hiç olmazsa; o da bir yana, Marksizm-Leninizm adına konuştuğunu sanan bir kişi en azından şu temel kuralı göz önünde tutmalıdır: “Devrimin metodlarını, teorisini bilmek isteyen, devrime katılmak zorundadır. Sonuç olarak... ne çeşit bilgi olursa olsun, dolaysız denemedi ayrılmaz.”¹⁹

Debray, Küba devriminden bahsediyor, onun adına konuştuğunu sanıyor diye, Küba devrimci pratiğini ve onun Marksizm-Leninizm’e katkısını “Debrayizm” diye adlandırmakla, Mao’nun Çin devrimci pratiğinin Marksizm-Leninizm’e katkısını, “Berktaşizm” ya da “Alpayizm” diye adlandırmak arasında hiç fark yoktur. Ve ikisi de aynı derecede gülünçtür, ciddi değildir, hafifliktir.

Küba Devrimi’ni kimden öğreneceğiz o zaman? Ne Debray’dan, ne Pomeroy’dan, ne A. G. Frank’tan ne de diğer birinden. Doğrudan doğruya bu devrime katılan, ona öncülük, liderlik eden Castro’dan, Guevara’dan. Tıpkı Çin devrimini Mao’dan, Lin Piao’dan; Vietnam devriminin Ho Amca’dan, Giap’tan, Le Duan’dan öğrendiğimiz gibi.

Söz gelimi, kendilerine “Maocu” diyen ve “zenginleri tatil yerlerinde rahatsız etme” kampanyası açan Fransız manyaklarından ve PDA çevresinden Mao’yu öğrenemeyeceğimiz gibi,

¹⁸ Halil Berktaş, “Proleter Devrimci Çizgi ve Bazı Yanlış Eğilimler”, PDA, Sayı: 2- 16, sf. 30.

¹⁹ Mao Çe-Tung, *Teori ve Pratik*, sf. 14-15.

kendisine “Castrocu” diyen bir fraksiyondan da Castro’yu öğrenemeyiz.

Bütün bunları bir anda silip atan PDA çevresi, “Debrayizm” diye bir çizgi çıkardı. Biz böyle bir çizgi olabileceğine ihtimal vermiyoruz. Ama ille de böyle bir çizgi var diye diretiyorsak ve bunu bir temele oturtmak istiyorsak, bu olsa olsa PDA çevresindeki statik tarih anlayışına sahip klik gibi veresiye laf etmektir.

(Debray, Latin-Amerika’daki devrimci harekete ilgi duyan bir Fransız aydınıdır. Bu ilgi de, bir doktora sınavını kazanması sonucu çevresinden uzaklaşmaya karar verdikten çok sonra ortaya çıkmıştır. Latin-Amerika’da yaptığı temaslardan hareketle bir takım denemeler yazmış; bunların ilk ikisi hiç ilgi görmediği halde, Bolivya’da tutuklanmasıyla son bulan üçüncü denemesi *Devrimde Devrim* sansasyonel bir kampanyadan sonra çeşitli dillere çevrilmiştir.)

Debray hakkında Küba eleştirisi bir yana, Huberman ve Sweezy, *Monthly Review* dergisinin Temmuz-Ağustos sayısında (ki Halil Berktaş bu derginin de Küba adına konuştuğunu zannediyor, aktarmaları öyle yapıyor), “Debray Latin-Amerika halklarının devrime hazır olduklarına inanmaktaysa da, bu inancını doğrulayacak herhangi bir delil göstermemektedir. Bunun gerçekten büyük öneme haiz bir soru olduğuna şüphe yok” diyorlar.

“Debray’ın Küba Devrimi üzerine yaptığı değerlendirme temkinle ele alınmalıdır.”²⁰

“Latin-Amerika ülkeleri tarafından devrimci mücadelelerinde uygulayacakları model

²⁰ Leo Huberman-Paul Sweezy, “Güçlü Zayıf Yönleriyle Regis Debray”, *Monthly Review*, Temmuz-Ağustos 1968.

olması imkânsızdır.”²¹

“Diğer yazıların çoğunda da defalarca tekrarlanacağı gibi, Marksist felsefe açısından askeri unsurların siyasi unsurlara egemen kılınması gibi *temel bir yanlış* Debray nasıl olup da bu kadar önem vererek savunabiliyor.”²²

“Debray’ın yazıları Latin-Amerika’nın siyasi analizleri değil, siyasi nitelikte broşürler olarak değerlendirilmelidir.”²³

“Debray devrimci teori ile devrimci pratiği birbirinden ayırmakta ya da bunları birleştirememektedir.”²⁴

“Ayrıca Debray’ın Küba Devrimi Teorisi, Küba’daki devrimci pratikten önemli açılardan farklıdır.”²⁵

“Debray’ın Latin-Amerika toplumunu incelemekte ve devrimci teori ile pratiği birleştirmekte yetersiz oluşu, devrime politik anlamda kitlelerin katılımının öneminin azımsanması ve askeri faaliyetlerin bu kitle iştirakinin örgütlenmesindeki siyasi rolünü yok varsaymasına yol açmaktadır.”²⁶

“Debray’ın bütün hataları içinde en tehlikeli ve ciddi olanı devrim teorisini bütünüyle inkâra yönelmesidir.”²⁷

Bu tür eleştirilerden daha bol ve birbirini tamamlar mahiyette aktarmalar yapılabilir. Eğer bugün dünya devrimci hareketinde Ş. Alpay, Halil Berktaş ve PDA çevresinin sandığı gibi bir “Debrayizm” akımı olsaydı, bunu eleştirmek çok önem

²¹ Aynı yazı.

²² Aynı yazı (Altı tarafımızdan çizilmiştir- H. C.)

²³ Andre Gunder Frank-S. A. Shah, “Sınıf, Politika ve Debray”, *Monthly Review*, Temmuz-Ağustos 1968.

²⁴ Aynı yazı.

²⁵ Aynı yazı.

²⁶ Aynı yazı.

²⁷ Clea Silva, “Foco Teorisinin Hataları”, *Monthly Review*, Temmuz-Ağustos 1968.

kazanacaktı. Ama böyle bir akım ve bu akımın pratiğini yapan kimse yoktur. Oportünizmin zannettiği gibi Castro, Guevara, Bravo ve Poredo, “Debrayizm” diye bir akımın pratiğini yapmamışlardır. Bu tamamen hayal mahsulüdür. uydurmadır. Küba’nın bu konudaki eleştirileri, Halil Berktaş’ın ve yukarıya aktardığımız yazarların eleştirilerinden de daha tutarlıdır, daha doğrudur. Eğer PDA çevresi, bütün bunlara rağmen, bu görüşlerinde, “Castro-Guevara-Debray” çizgisi veya “Debrayizm” diye diretiyorsa bu, “inadım inat” tavrından başka bir şey değildir. Bu tavır, bugüne dek sık sık belirtildiği gibi yanlış, tutarsız bir tavidir.

Küba Komünist Partisi adına yapılan eleştirilerden birini Mahir Çayan arkadaşımız *Aydınlık*’ın 20. sayısında özet olarak vermişti. Biz aynı yazıdan bir iki kısa bölüm aktararak PDA çevresinin aksine Küba ile Debray arasında temel ayrılıklar, farklılıklar olduğunu göstermeye çalışacağız. (Çin’in devrimci çizgisiyle, PDA’nın sağ oportünist çizgisi arasında temel farklılıklar olduğu gibi.)

KKP adına konuşan Julio Aronde ve Simon Torres eleştirilerini geciktirdikleri için kendilerini kınadıktan sonra şöyle demektedirler:

“Debray ... aynı zamanda aptal mevkiine de düşüyor, fakat Debray tarafından ortaya atılan yeni teorik yapının tartışılmasında bu aptalca tutum gereklidir kanısındayız.”²⁸

“Bütün yanılma, Debray’ın ileri sürmüş olduğu faraziyesinin kökten hatalı olması ile açıklanabilir.”²⁹

Fakat hemen şunu belirtelim: Debray her ne

²⁸ Julio Aronde-Simon Torres, “Debray ve Küba Tecrübesi”, *Monthly Review*, Temmuz-Ağustos 1968.

²⁹ Aynı yazı.

kadar yanlış temele dayanıyorsa da, bu onun yaptığı eleştirilerin tümüyle yanlış olduğu anlamına gelmez. Debray pasifist Latin-Amerika partilerinin devrim yapamayacağını *bir kere daha ortaya koymuştur*.

Bunun dışında kitaptaki analizler, doğru Marksist felsefeye, sağlam bir pratik ve teorik temele dayanmamaktadır. Bizim Debray konusundaki tavrımız budur. *Yoksa Debray'a hiçbir zaman Latin-Amerika devrimci hareketinin teorisyonu gözıyla bakma aptallığı göstermemişizdir*.

KÜBA DEVRİMİ HAKKINDA

Küba, ABD'nin 90 mil doğusunda emperyalizm III. bunalım döneminde milli demokratik devrimini gerçekleştirdikten sonra, sosyalist devrimini başarmış ve sosyalizmin kuruluşunda mesafeler katetmiş bir ülkedir. Küba devrimi, dünya halklarının baş düşmanı Yankee emperyalizmini yeryüzünde bir adım gerilettiği gibi, Latin-Amerika'da devrimci potansiyeli hovardaca harcayan pasifist sözde işçi partilerine –ki ister bunlar olsun iste olmasın devrim yapılacaktır– önemli dersler vermiştir.

Sovyet, Çin, Vietnam deneyleri yanında Küba Devrimi de Marksizm-Leninizmin canlı hazinesine katkılarda bulunmuştur. Bunu inkâra yeltenmek, Marksizmi, katı, gelişemez bir şey olarak görmektir ki, bunu Marksistler ileri süremez. Küba devrimi aynı zamanda Latin-Amerika'da devrim yapılabileceğini göstermiş ve reformculuğu, teslimiyetçiliği ve düzeltmeciliği mahkûm etmiştir.

Kübalı devrimcilerin, silahlı mücadeleye baş-

ladıkları için, kendilerine “maceracı” diyen *revizyonistlere cevabı şu olmuştur*:

“Dövüşmemiz gerekti ve bu olmasaydı yurdumuzda hiçbir ‘geçiş’ olmazdı. Küba halkının silahlı mücadelesi olmadan, belki de Bay Batista –‘Made in USA’– hala aramızda bulunacaktı... Küba’ya hiç ayak basmamış birkaç nazariyatçıya orda olup bitenleri söylemek düşmez.”³⁰

Küba’da devrimci mücadelenin geleneği oldukça eskiydi. Tarım proletaryası içinde devrimci militan güçler hiç de azımsanmayacak güçteler. Öte yandan Batista diktatörlüğü baskı ve zulüm yüzünden halkın büyük nefretini kazanmıştı. Geniş halk tabakaları gidişten memnun değildi. Hakim sınıflar sallanıyor ve emperyalizmin III. bunalım döneminin ilk yarısının sonunda, Küba’da bir kriz durumu vardı. Bilindiği gibi her kriz devrimle sonuçlanmaz. Eğer “yenmeye cesaret edilmezse” ve kendi öz gücümüz zayıfsa, sinmişse, teslim olmuşsa, hiç biri sonuçlanmaz. Kof ağacı devirmek için yüklenmek gerekir.

İşte, Kübalı devrimciler bu görevi yüklediler. Onlar “Ortodoks” teslimiyetçi partinin karşı çabalarına, yanlış tezlerine aldırmandan, Küba’nın en devrimci kesimi ve “bağımsızlık meşalesini yanar tutan” Oriente bölgesinde işe başladılar. *Sierra Maestra*’nın kırlık bölgelerine emperyalizmin kültürü henüz ulaşamamıştı. Karşı devrim fazla örgütlü değildi. Hem bu yüzden hem de bulundukları ekonomik ve sosyal durum gereği devrimci fi-kirlere çıktılar.

Anti-emperyalist ve anti-feodal savaşta, her türlü çelişkiden yararlanan devrimciler; doğru bir

³⁰ Fidel Castro, *Sosyalist Devrim*, sf. 90.

geniş milli cephe politikasıyla Batista'ya karşı Milli Demokratik Devrim'i yaptılar. Bu devrim sosyalist devrim değildi henüz.

Önceleri bu gerçeğe katılan yeni oportünistler, birden dönüş yaparak bunu tam tersi bir görüşü savunur duruma geçtiler.

“Avcıoğlu önümüzdeki devrimci adımı da doğru tespit etmiştir. Davanın özü ortaçağ kalıntılarının hala ayakta durmasını sağlayan, politik ve ekonomik bağımsızlığımızı dış güçlere ipotek eden... tutucu güçler koalisyonunun tasfiyesidir.”³¹

Avcıoğlu'nun bu sözlerini açarak “önümüzdeki adımı doğru tesbit etmiştir” diyen Şahin Alpay'ın şu sözlerden de sosyalist devrim adımı sonucunu çıkartması insanı şüpheyne düşürmektedir. Çünkü tam tersi bir akıl yürütülmektedir. Ya Şahin Alpay ve PDA çevresi okuduğunu anlayamamakta, ya da istediği gibi yorumlamakta, tahrif etmektedir. “Anti-emperyalist, anti-feodal mücadelede halkın büyük çoğunluğunu işçi sınıfının, köylülerin, aydınların, küçük burjuvazinin ve ulusal burjuvazinin en ilerici tabakalarının çıkarları yönünde giden bir kurtuluş programı üzerinde birleştirmek mümkündür.”³²

Eğer ismi geçen yazarlarla diğer PDA çevresi bu metnin amaçladığı devrimci adımdan sosyalist devrim sonucunu çıkartıyorsa –ki yazdıklarından o anlaşılmaktadır– biz onların savunduğu

³¹ Şahin Alpay, “Türkiye'nin Düzeni Üzerine”, *Aydınlık*, sayı 12, sf. 461. (Aynı Şahin Alpay, *Aydınlık*'ın 2'inci sayısında, “Devrimci Teorik Eğitim” başlıklı yazısının Milli Demokratik Devrim alt başlığında Castro'nun kitabını da okunacak kitaplar arasında göstermektedir.)

³² II. *Havana Deklarasyonu*, Küba Halkının Amerika ve Dünya Halklarına Çağrısı, 4 Şubat 1962.

milli demokratik devrimin ne menem bir şey olduğundan şüphe ederiz.

PDA çevresi istediği kadar Küba'yı "sol oportünist" çizgiyi temsil ediyor görsün, yukardaki metin, Latin-Amerika ülkelerinin önündeki devrimci adım olarak anti-emperyalist, anti-feodal (milli demokratik) devrimi önermektedir.³³ Hem de doğru bir tahlille, bütün milli sınıf ve tabakaları bir kurtuluş programı etrafından birleştirmeyi mümkün görerek.

Ocak 1959'da Küba devrimine sosyalist devrim demek, sosyalist devrimin ne demek olduğunu bilmemek, işçi sınıfı öncülüğünde milli sınıf ve tabakaların demokratik iktidarını Emek oportünizmi gibi sosyalist bir iktidar sanmaktır.

"1959 Ocak ayında, 1961 Aralık ayına kadar, milli bir kurtuluş inkılabı ile sosyalist bir inkılabın birbiri ardından bir çok safhalar geçtiğini görüyoruz."³⁴

"Bizim devrimimizde de milli demokratik devrimle sosyalist devrim arasında Küba'daki gibi kısa bir süre olacaktır."³⁵

İŞÇİ SINIFI, DEVİRİM VE İTTİFAKLAR

PDA çevresinin, Küba devrimi konusunda bir Arap yazarının Ant dergisindeki yazısına dayanarak gözleri kapalı vardığı sonuçlar tümüyle yan-

³³ Bir küçük-burjuva devrimcisinin sözlerini kendilerine yontmaları, Fidel ve Guevara gibi proleter devrimcilerin önermelerini ve pratiklerini ise inkara yeltenmeleri, onların saflarımıza küçük-burjuva ideolojisini sokmak istediklerini kanıtlar ancak.

³⁴ Charles Bettelheim, Küba İktisadının Planlaştırılması, Ataç Kitapevi, sf. 53.

³⁵ "Honduras Devriminin Yolu", *İleri*, sayı 3.

lıştır. Yanlışlığa sıkı sıkıya sarılıp, tek doğru bunu görmek, gerçeğe göz kapamak tam bir oportünist tutumdur.

Gerek Küba Devrimi konusunda, gerekse Latin-Amerika devrimci yolu hakkında önerilen strateji ve taktikler, PDA çevresinin öne sürdüğü ve aşağıya aktaracağımız saçmalardan tamamen farklıdır.

“Öte yandan Castro-Guevara-Debray çizgisine göre, zaten ‘işçi sınıfı devrim yapamaya-cağı için’ sosyalizmin bazı genel ilkelerini benimsemiş küçük burjuva aydınların içinde toplandığı foko önderlik rolünü yüklenir ve ‘sosyalist devrim’ yapar(!).”³⁶

Her devrimci şu paragraftaki büyük yanlışlıklarla birlikte, tavırdaki kendini beğenmişliğe, aşağılanmaya ve yukardan atmacılığa, ukala tavra da dikkat etmelidir. Parantez içindeki ünlemi Şahin Alpay, Castro ve Guevara gibi devrim yapmış muzafer önderlerin isminin sonunda kullanmaktadır. Debray’ı bu devrimci liderlerle aynı çizgide saymasını ise cehalete veriyoruz. Ama Küba proleter devriminin liderler hakkında konuşurken insan kendi yerini doğru tesbit etmeli, ona göre konuşmalıdır. Hele geri kalmış bir ülkede proleter devrimcileri adına konuştuğu iddiasındaysa...

Biz Şahin Alpay’ın, *bir küçük burjuva aydını olarak*, yukarıdaki paragrafından utanç duyması gerektiğine inanıyoruz. Çünkü, Küba II. Havana Deklarasyonu’nda bu tür zıvalıklara gerekli cevabı vermiştir:

“Dünyadaki güçlerin şimdiki sömürge halkları ile bağımlı halkların kurtuluş hareketleri karşısındaki durumu, Latin-Amerika’nın

³⁶ Şahin Alpay, “İşçi Sınıfı ve Milli Demokratik Devrim”, PDA, Sayı: 3-17, sf. 367.

işçi sınıfına ve devrimci aydınlarına emperyalizm ve feodalizme karşı mücadelede kararlı bir şekilde öncülük olan gerçek görevlerini göstermektedir.”³⁷

Dikkatli ve eleştirici bir gözle yeni oportünizmin öne sürdüğü tezler incelendikçe sürekli yalanı ve uydurmayı savunduklarını, gerçeği tahrif edip aktarmaktan özel bir zevk ve çıkar umduklarını görmemeye imkan yoktur. Her konuda olduğu gibi, Küba devrimi konusunda da bu tür bir yanlışlığı isteyerek devrimci saflara sokmaya çalışmaktadırlar.

Küba’lı devrimcilerin dünya ve Latin-Amerika devrimci hareketi hakkındaki önerileri, tarihi II. Havana Deklarasyonu’nda ifadesini bulmuştur. Bu metinden yukarıya aktardığımız parçayı okuyup da, bundan “sosyalist devrim”, “işçi sınıfı devrim yapamaz” sonucunu çıkartanlar, ya okuduklarını anlamayan aptallardır, ya araştırmadan konuşan cahillerdir, ya da yalancılar, tahrifçilerdir.

İşin bir başka yönü de şu: Şahin Alpay’ın *Ant* dergisinde yayınlanan Yunus Haydar’ın yazısından yaptığı aktarma Küba devrimcilerinin söyledikleriyle değil, Şahin Alpay’ın yazdıklarıyla özdeşlik taşımakta, Şahin Alpay’ın meşhur önermesine destek olmaktadır.

Örneğin, “bu ülkelerde devrime önderlik edebilecek güçte bir işçi sınıfı da yoktur”, diyen Yunus Haydar ile “işçi sınıfı devrime öncülük edebilecek objektif-sübjektif şartlara sahip değildir” diyen Şahin Alpay arasında hiç fark yoktur. Bu önerilerden ancak Şahin Alpay’un söz konusu ettiği sonuç çıkar. Yoksa II. *Havan Deklarasyonu*’nda ve Kübalı

³⁷ II. *Havan Deklarasyonu*, Küba Halkının Amerika ve Dünya Halklarına Çağrısı. (Altı tarafımızdan çizilmiştir. - H. C.)

devrimcilerin söylediklerinden değil. Bu iki öneri de yanlıştır; sağ oportünizmi, pasifizmi temsil etmektedir. Şahin Alpay, Yunus Haydar'dan aktarma yaparken kendi tezini güçlendirme temelinden yola çıksaydı şüphesiz daha dürüst davranmış olacaktı.

“Fidel'in ve Che'nin gösterdiği gibi millî burjuvazi yoktur ve devrimci bir rol oynayamaz.”³⁸

Millî burjuvazinin var olup olmaması, millî demokratik devrim aşaması açısından hayati öneme haiz bir konu olmamakla birlikte, gerek Andre Gunder Frank'ın gerekse aynı görüşü paylaşan Halil Berktaş'ın, Castro ve Che'den nasıl habersiz olduklarını göstermek açısından bu meseleyi, açmaya çalışalım. Bir kere, Küba devrimi, işçi sınıfı-köylüler-küçük burjuvazi ve millî burjuvazinin en ilerici kesimi arasında kurulan geniş cephenin 1959'un Ocak ayında iktidara el koymasıyla ilk adımını atmıştır. Ve şehir hareketlerinde millî burjuvazi önemli roller oynamış, hatta devrimi kendi denetimine almak için çaba da göstermiştir. Fakat *26 Temmuz Harekâtı* giderek geniş kitlelerin desteğine dayanarak ve “işçi sınıfının öz ideolojisi rehberliğinde” devrimin demokratik ve millî güçlerle birlikte iktidarı almasını sağlamıştır.

Kırlarda başlayan hareket giderek bütün ülke çapına yayılmış ve emperyalizmle işbirlikçilerini devirmiştir. “Tabii bütün bunları yaparken işçi kitlelerinin en geniş ölçüdeki katkısına ve kendi öz ideolojisinin rehberliğine güvenmemiz şarttır.”³⁹ Bunlar, Küba devrimcilerinin, işçi sınıfı ve işçi sı-

³⁸ Halil Berktaş, “Proleter Devrimci Çizgi ve Bazı Yanlış Eğilimler”, PDA, Sayı: 2 -16, sf. 303

³⁹ Che Guevara, *Siyasal Yazılar*, Ekim Yayınları, sf. 106.

nı ile devrimci aydınların öncülüğü için söyledikleri sözler. Bu konuyu yine *II. Havana Deklarasyonu*'ndaki önerilerle bağlayalım:

“Latin-Amerika’da fakir köy halklarının kuvvetten yana büyük bir devrimci gücü meydana getirmesini sağlayan bu şartlardır... Fakat çevreyle ilişkilerinin yokluğu bilindiğine göre köylüler devrimci aydınlarla, işçi sınıfının devrimci ve politik yönetimine muhtaçtırlar. Bu yönetim olmadıkça tek başlarına mücadeleye girip zafer kazanamazlar.”⁴⁰

MİLLÎ BURJUVAZİ

Milli burjuvazinin varlığı meselesi yukarıda da belirtildiği gibi, milli demokratik devrim stratejisinin geçerliliği için gerekli bir şart değildir. Her ne kadar milli burjuvazi ile emperyalizm ve işbirlikçi burjuvazi arasında objektif olarak çelişkiler varsa da, bu her zaman milli burjuvazinin devrimci saf-larda yer tutacağı anlamına gelmez. Yalnız bugünkü tartışmalarda, bir tahrifi açığa çıkartmak açısından milli burjuvazi üzerinde duruyoruz. Halil Berktaş’ın PDA’daki yazısından yaptığımız aktarmada görüleceği gibi, yeni oportünistlerin iddiasına göre Castro ve Che, “Milli burjuvazi yoktur, devrimci bir rol oynayamaz” diyorlarmış (!).

Milli burjuvazinin tümüyle devrimci bir rol oynayamayacağı açıktır. Gerek Çin devrimcileri, gerek Küba devrimcileri gerekse de bu iki ülkenin devrimci pratiği; bu somut gerçeği göstermiştir. Kübalı devrimcilerin görüşünü dile getiren *II. Havana Deklarasyonu* ile Mao’nun görüşleri arasında tam bir paralellik vardır.

⁴⁰ *II. Havana Deklarasyonu*, Küba Halkının Amerika ve Dünya Halklarına Çağrısı, 4 Şubat 1962.

“Tecrübe göstermiştir ki, ülkemizde çıkarları Yankee emperyalizmi ile çatıştığı zaman bile, bu sınıflar her zaman direnememiştir... Emperyalizm veya devrim kıyaslaması karşısında onun, yalnız en ilerici tabakaları halkın yanında yer alacaktır.”⁴¹

Yukarıdaki yorum tümüyle yalnız Küba ve Latin-Amerika için değil, aynı zamanda diğer bütün ülkeler için de geçerlidir. Çünkü bu tarz bir yoruma bütün dünya Marksistleri katılmaktadır.

İşte, Kübalı devrimcilerin milli burjuvazi konusundaki görüşleri de bunlardır.

SONUÇ

Küba devrimi incelendiğinden aşağıdaki sonuçlara varmak mümkündür:

1. Devrimci savaş: Bütün Latin-Amerika ülkelerinin önündeki devrimci savaş dönemi anti-emperyalist ve anti-feodal savaştır. Bu adımın kalıcı zaferlere ulaşması için, hemen ardından ve mümkün olan en kısa zamanda sosyalist devrimi yapmak (çünkü ikisi arasında bir “Çin Seddi” yoktur) ve sosyalizmin kuruluşuna geçmek gerekmektedir.

2. Emperyalizm kıta çapında bir baskı ve seri komplolar içine girdiği için mücadele alanı artık bütün kıta olacaktır.

Gerçekten, genel olarak emperyalizmin çöküşü bütün dünyadaki devrimci mücadele ile, özel olarak da bölgesel mücadelelerle olacaktır. Che Guevara’nın, “iki, üç, daha çok Vietnam yaratalım” sloganını bu çerçevede içinde değerlendir-

⁴¹ II. Havana Deklarasyonu, Küba Halkının Amerika ve Dünya Halklarına Çağrısı, 4 Şubat 1962.

mek gerekir.

Bugün, Güney-Doğu Asya'da Vietnam halkının kurtuluşu, Kamboç, Laos, Tayland ve Filipinler'in kurtuluşuyla ortak bir çizgiye ulaşmıştır.

Ortadoğu halklarının devrimci mücadelesi ve kurtuluşu birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Artık Ortadoğu'da Ürdün'ün, Lübnan'ın, vs. tek tek kurtuluşu değil, bütün Ortadoğu halklarının emperyalizmden ve feodalizmden kurtuluşu söz konusudur.

Aynı şekilde, Latin-Amerika'da da kurtuluş kıta çapında olacaktır. Bu hem emperyalizmin can çekişme döneminde olduğu için, hem de dünya devrimci mücadelesi sıkı sıkıya bağlı olduğu için böyledir.

3. "Artık mücadele için Marksist ideoloji şarttır. Ve de artık burjuvazinin desteklediği reformculukla ideolojik mücadeleye girmek gerekir."⁴²

4. Savaş, "şehirlerin kırlardan kuşatılması" şeklinde olacaktır. Milli demokratik devrimde halk savaşı zorunlu bir duraktır ve gerek halk ordusunun, gerekse milli demokratik devrimin temel gücü köylülerdir. Bu açıdan bakılınca milli demokratik devrim uluslaşma sürecini de içerdiğinden özünde bir köylü devrimidir.

Yeni oportünistlerin sandığı gibi, Küba devrimci pratiğinde ne işçi sınıfı, ne de köylüler küçümsenmişlerdir. Hem Castro, hem de Guevara, sık sık şu gerçeği dünyaya hatırlatmışlardır: "İşçi sınıfı ile köylü kitleleri çatışmanın sonucunu tayin ederler."

Nitekim Küba'da sonucu tayin edenler de asi ordunun işçi ve köylü savaşçılarıyla, şehirlerde ve

⁴² Julio Arende-Simon Torres, "Debray ve Küba Tecrübesi", *Monthly Review*, Temmuz-Ağustos 1968.

kırlarda asi radyonun ve liderlerinin direktiflerine büyük bir dikkatle ve bağlılıkla yan geniş işçi kitleleri ile köylüler olmuştur.

5. Latin-Amerika'da anti-emperyalist ve anti-feodal (milli demokratik) devrim ancak ve ancak bir halk hareketiyle başarıya ulaşacaktır. Bunun için de bu bölgede kitlelerin politik bilinç düzeylerini yükseltmek, onları örgütlemek ve bütün anti-emperyalist, anti-feodal unsurları içinde toplayan halk kurtuluş cepheleri açmak kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Bunun ilk iki aşaması halkın desteğini sağlamış ve onların arasında kaybolup gidebilen gerillaların faaliyetleridir. "Bu ilk yuvaları daha mücadelenin başından görünmez hale sokan şey nedir? Halkın desteği." Bu dönemde gerillalar halkın içinde çalışmalar yapar, yeni savaşçılar kazanır ve üs bölgeleri tesis ederler. Kurtarılmış bölgelerde, Küba'da olduğu gibi, devrim fikirleri yaygınlaştırılır, karşı devrim yok edilir, yeni bir adli, idari ve mali mekanizma kurulur. Bir yandan da kurtarılmış bölgeleri tüm yurt sathına yaymak için mücadele verilir, düşman gerisinde faaliyete girilir.

Türkiyeli devrimciler olarak biz Küba devriminden yukarıdaki sonuçları çıkartıyoruz. Emperyalizmin ülkemizdeki sıkı denetimini her zaman göz önünde bulundurarak, dünyadaki bütün çelişkileri en doğru biçimde değerlendirmek durumundayız. Gerek ülkemizde uç veren, gerekse dünya devrimci hareketinde ayak bağı görevi yapan *revizyonizme, teslimiyetçiliğe, oportünizme karşı mücadeleyi hareketimizin esenliği ve başarısı açısından zorunlu saymaktayız.*

Küba devrimine ve Küba halkının büyük pratiğine ilişkin görüşlerimiz şu sözlerle bağlarsak hiç de yanlış davranmış olmayız:

“Küba Birleşik Devrimci Örgütleri’nin ve Fidel Castro başkanlığındaki Küba hükümetinin güçlü liderliğindeki Küba halkı en karmaşık ve güç şartlar altında... Amerikan emperyalizmine karşı mücadelede **büyük bir zafer daha** kazanmıştır... Çin hükümeti ve Çin halkı, Küba Birleşik Devrimci Örgütleri’nin ve hükümetinin **izlediği doğru çizgiyi**... ve Küba halkının kahramanca mücadelesini azimle destekler.”⁴³

İşte bizim Küba devrimi ve yiğit Küba halkının devrimci mücadelesi konusunda tutumumuz budur. Yoksa yeni oportünizmin “Campus Maoist” tutumu değil!

Hüseyin Cevahir

Aydınlık Sosyalist Dergi
Sayı: 23, Eylül 1970

⁴³ Bütün Ülkelerin İşçileri Birleşiniz, sf. 18-19, (Siyahlar bize aittir. - H. C.)

AÇIKLAYICI NOTLAR

¹ Bu yazı, Engels, Marks'ın *Fransa'da Sınıf Mücadeleleri (1848-1850)* yapıtına *Giriş*'idir. Engels bu girişi ölümünden beş ay önce, 14 Şubat-6 Mart 1895'de yazdı.

Giriş, yayınlanma sürecinde Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin Yürütme Kurulu, Aralık 1894 ile Nisan 1895 arasında hükümetin meclise sunduğu “hükümet darbesini önleme” yasası üzerine yapılan tartışmaları gerekçe gösterek, Engels'ten yazının devrimci (onlar öyle olduğuna inanıyorlardı) söylemini yumuşatmasını ve daha ihtiyatlı terimler kullanmasını istedi.

Engels, 8 Mart 1895'de Richard Fischer'e yazdığı mektupta, parti yönetiminin legalitenin sınırlarına sıkı sıkıya bağlı kalmakla eleştirdi. Ama parti yürütme kurulundan gelen baskılar altında bazı pasajları gözden geçirmeyi ve bazı kavramları düzeltmeyi kabul etti. Bazı sosyal-demokrat yöneticiler, bu düzeltilmiş Giriş'i kullanarak, Engels'i işçi sınıfının iktidarı barışçıl yollarla ele geçirmesini destekleyen, “legalite aşığı” bir kişi gibi göstermeye çalıştılar.

Giriş, 30 Mart 1895'de partinin merkez yayın organı *Vorwärts*'da, "Devrim Yapmanın Çağdaş Biçimi" başlığıyla kısmen yayınlandı. Buna çok kızan Engels, *Vorwärts*'ın yayın yönetmeni Wilhelm Liebknecht'e mektup yazarak bu durumu protesto etti. 1 Nisan 1895'de Karl Kautsky'ye bir mektup yazarak, "bu utanç verici izlenimin ortadan kaldırılması" için Giriş'in *Die Neue Zeit*'ta tam olarak yayınlanmasını istedi. Giriş, Marks'ın yapıtından ayrı olarak *Die Neue Zeit*'ta (N° 27-28, 1895) bazı çıkartmalarla yayınlandı.

Giriş'in tam metni, ilk kez 1930 yılında Marks'ın Fransa'da Sınıf Mücadeleleri (1848-1850) yapıtıyla birlikte Sovyetler Birliği'nde yayınlandı. -46.

² Louis Bonaparte döneminde Fransa, Kırım Savaşına katıldı (1854-55), İtalya hesabına Avusturya'ya savaş açtı (1859), İngiltere ile birlikte Çin'e karşı açılan savaşa katıldı (1856-58 ve 1860), Çin-Hindi'ni istilaya başladı (1860-61), Suriye'ye ve Meksika'ya sefer düzenledi (1860-61), ve 1870-71'de Prusya ile savaştı. -52.

³ *Konfliktsskammer* – Bu dönemde hükümetle çatışan Prusya Meclisi. -52.

⁴ *Junker* – Prusyalı küçük köy aristokrati. -53.

⁵ Marks'ın yönetiminde Jules Guesde ve Paul Lafargue tarafından hazırlanmış ve 1880'de Havre kongresi tarafından kabul edilmiş olan Fransız İşçi Partisi programı kastediliyor. -55.

⁶ II. Friedrich. -62.

⁷ *Wagram Muharebesi* – Napolyon'un 1809'daki Avusturya seferi sırasında, Viyana yakınlarında *Wagram*'da (5-6 Temmuz 1809) yapılan muharebe. Bu muharebede Napolyon, Avusturya Arşidük Charles'ı yenmeyi başardı ve kısa bir süre sonra Avusturyalılar ateşkes talebinde bulundular.

Waterloo – 18 Haziran 1815 tarihinde, Belçika'nın Brüksel kentinin 12 km ve Waterloo kasabasının 2 km uzağında gerçekleşen muharebe. Bu muharebe Napolyon'un son savaşıdır. Muharebe, İngiltere-Prusya koalisyon güçleriyle Napolyon ordusu arasında geçmiştir. Muharebede İngilizlere Dük Wellington, Prusyalılara ise Gebhard von Blücher komuta etmiştir. Napolyon ordusu bu muharebede mutlak biçimde yenilmiştir. Bu da Napolyon İmparatorluğunun sonu olmuştur. -62.

⁸ Engels burada, Mecklenburg-Schwerin'de ve Mecklenburg-Strelitz'de dükler ile soyluluk arasındaki uzun savaşıma değiniyor. Bu savaşım, 1755'te Rostock'ta soyluluğun veraset hakları konusundaki Anayasal Anlaşmanın im-

zalanmasıyla sonuçlandı. Bu anlaşma, soyluluğun daha önceden sahip olduğu özgürlükleri ve ayrıcalıkları ve bunların *Landtag*'lardaki (Eyalet Meclisleri) önder rollerini güvence altına alıyordu. Gene bu anlaşmaya göre, soyluluğun topraklarının yarısı vergi dışı kalıyor, ticaret ve zanaatlardan sabit vergiler alınıyor, ve soyluluğun devlet harcamalarına katılma oranları belirleniyordu. -63.

⁹ Bkz. V. İ. Lenin, "Elini Çek!", *Toplu Yapıtlar*, Cilt 11, s. 189-93. -69.

¹⁰ *Gönüllü Savaş Birlikleri Birleşik Konseyi* – Ekim 1905 sonunda Moskova'da, asıl olarak kara-yüzlere karşı mücadele için oluşturulmuştur, ama Aralık ayaklanması süresince de varlığını sürdürmüştür. Konsey'de, RSDİP Moskova Komitesi'nin gönüllü birliklerinin temsilcileriyle birlikte sosyal-demokratların Moskova grubunun, Sosyalist-Devrimci Parti'nin Moskova Komitesi'nin temsilcileri ve "Kurtarılmış Bölge", "Üniversite", "Basımcılar" ve "Kafkaslılar" gibi isimler taşıyan gönüllü birliklerin temsilcileri yer almıştır. Birleşik Konsey'deki sosyalist-devrimci-menşevik çoğunluk, faaliyetin örgütlenişine yol açmışlar ve ayaklanmanın fiili genel kurmayı gibi hareket etmeyi başaramamışlardır. -70.

¹¹ Lenin, Marks'ın *Fransa'da Sınıf Savaşmaları (1848-1850)* adlı yapıtındaki önermeye değinmektedir. Marks, bu yapıtına şu sözlerle başlar:

"Bir kaç bölüm dışında, 1848'den 1849'a kadar devrim yıllıklarının her önemli kesimi, 'Devrimin Yenilgisi!' başlığını taşır.

Ama bu yenilgilerde asıl yenik düşen devrim olmadı. Yenilgiye uğrayanlar, geleneksel devrim-öncesi uzantılar, henüz şiddetli sınıf karşıtlıkları haline gelecek kadar keskinleşmemiş olan toplumsal ilişkilerin sonuçları oldu: devrimci partinin Şubat devriminden önce kopamadığı ve *Şubat zaferi* ile de kurtulamayıp ancak bir dizi *yenilgiler* sonucu kendini kurtarabildiği kişiler, yanlısamalar, düşünceler, tasarımlar oldu.

Kısaca: devrimci ilerleyiş, hiç de kendi dolaysız trajedi-komik kazanımları ile kendine yol açmadı, tersine, ancak sınıksız, katı, güçlü bir karşı-devrim ortaya çıkartarak, kendisine bir hasım yaratarak ve onunla savaşarak, yıkıcı parti, en sonunda gerçekten devrimci bir parti oldu." [*Seçme Yapıtlar*, Cilt I, s. 249, Sol yayınları, Aralık 1979.] -70.

¹² 8 (21) Aralık 1905 akşamı, askerler ve polis, bir grubun miting yaptığı Sadovo-Triumfalnaya Meydanı'ndaki "Akvaryum" bahçesini kuşattı. Mitingi koruyan işçi gönüllü birliklerinin çabalarıyla kan dökülmesi önlendi; silahlı olanlar parmaklıkları kırarak kaçmayı başardılar, ama çıkış kapısına doğru giden diğer katılanlar dövüldüler ve pek çoğu tutuklandı. -70.

¹³ Chistiye Prudy'deki Fiedler okul binası, düzenli olarak parti toplantıları için kullanılıyordu. 9 (22) Aralık 1905 akşamı, burada bir toplantı yapılırken askeri birlikler binayı kuşattılar. Toplantıya katılan gönüllü birliklerin pek çok üyesi teslim olmayı reddetti ve binanın içine barikat kurdular. Askeri birlikler top ve makineli tüfeklerle ateş açtılar. Bina yıkıldı ve 30'dan fazla kişi öldü ya da yaralandı; 120 kişi tutuklandı. -71.

¹⁴ Dubasov, F. V. (1845-1912) – 1905-1906'da Moskova askeri genel valisi; Aralık 1905 Moskova silahlı işçi ayaklanmasının bastırılmasını yönetti. -71.

¹⁵ Semyonovski Birliği – Moskova işçilerinin ayaklanmasını bastırmak amacıyla Aralık 1905'te St. Petersburg'dan Moskova'ya gönderilmiş olan Semyonovski Muhafız Birliği. -71.

¹⁶ Malakhov – Moskova askeri bölgesi kurmay başkanı. -74.

¹⁷ Burada, 1851-1852 arasında *New York Daily Tribune* gazetesinde yayınlanan Marks imzalı makaleleri içeren Engels'in *Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim*'deki 18 Eylül 1852 günlü "Ayaklanma" başlıklı makaleye gönderme yapıyor. (Bu baskıda, bkz. s. 39-45.) -75.

¹⁸ Engels, *Anti-Dühring*'de şöyle yazar: "Silahlanma, bileşim, örgütlenme, taktik ve strateji, her şeyden önce üretim ve ulaştırma olanakları tarafından her durumda ulaşılmış bulunan düzeye bağlıdır. Bu konuda bir altüst etme etkisi yapan şey, deha sahibi büyük komutanların 'özgür zekâ yaratılan' değil, daha iyi silahların üretimi ve insan ögesinin, yani askerin değişmesidir; deha sahibi büyük komutanların etkisi, en iyi durumda savaş yöntemini, silahlara ve yeni savaşçılara uyarlamakla sınırlanır." (*Anti-Dühring*, s. 252.) -76.

¹⁹ Lenin, "*Rusya Devrimi ve Proletaryanın Görevleri*" yazısında bu konuyu daha ayrıntılı olarak ele almaktadır. -76.

²⁰ Aralık 1905'te isyancı işçilerin, tarım emekçilerinin ve köylülerin silahlı birlikleri pek çok Letonya kasabasını ele geçirdiler. Çar birliklerine karşı gerilla savaşına başladılar. Ocak 1906'da Letonya ayaklanması çar generallerinin cezalandır-

ma seferleriyle bastırıldı. -77.

²¹ Lenin'in sözünü ettiği yazıların en önemlileri şunlardır: *Rusya'da Mevcut Durum ve İşçi Partisinin Taktikleri* (Partiiniye Izvestia, N° 1, 7 Şubat 1906), *Rus Devrimi ve Proletaryanın Görevleri* (Partiiniye Izvestia, N° 2, 20 Mart 1906), *RSDİP'nin Birlik Kongresi İçin Bir Taktik Platform* (Partiiniye Izvestia, N° 2, 20 Mart 1906), *Moskova Ayaklanmasından Alınacak Dersler* (Proletary, N°, 29 Ağustos 1906). -80.

²² *Rezzaglavtsi* – Rus burjuva aydınlarının (S. N. Prokopoviç, Y. D. Kuskova, V. Y. Bogucharski, V. V. Portugalov, V. V. Khiznyakov ve diğerleri) 1905-1907 devriminin gerilemeye başladığı dönemde oluşturdukları yarı kadet, yarı menşevik grup. Grup adını, Ocak-Mayıs 1906 arasında Prokopoviç'in editörlüğünde *Bez Zaglavia* ("Başlıksız") adlı haftalık siyasal bir dergiden almıştır. Grup daha sonra sol-kadetlerin gazetesini *Tovariş* ("Yoldaş") etrafında toplandı. Kendilerinin partisiz olduklarını söyleyen Bezzaglavtsi, gerçekte burjuva liberalizminin ve oportünizminin düşüncelerini yayıyorlardı ve Rus ve uluslararası sosyal-demokrasinin revizyonistlerini destekliyorlardı. -82.

²³ Burada Marks'ın *Fransa'da Sınıf Savaşlarını (1848-1850)*'na Engels'in yazdığı 1895 tarihli "Giriş"e gönderme yapılmaktadır. (Bu baskıda, bkz. s. 46-68.) -82.

²⁴ *Kara-yüzler* – Çar polisi tarafından devrimci hareketle savaşmak amacıyla oluşturulmuş gerici, monarşist örgüt. Kara-yüzler, devrimcileri öldürmüşler, ilerici aydınları saldırmışlar ve yahudi pogromları örgütlemişlerdir. -83.

²⁵ *Kişinev pogromu* – Çarlık Rusya'sındaki yahudi katliamlarının en büyüklerinden birisi. Bu katliam, Nisan 1903'te İçişleri Bakanı V. K. Plehve tarafından kışkırtılmıştır. Yüzlerce insan öldürülmüş ve binlerce ev yağma edilip yakılmıştır.

Sedlet pogromu – Ağustos 1906'da gerçekleşmiştir. Sedlet kasabası top ve silah atışına tutulmuş, yüzlerce kişi ölmüştür. -83.

²⁶ *Novoye Vremya* ["Yeni Zamanlar"] – 1868-1917 yıllarında St. Petersburg'da yayınlanan ve 1905'de kara-yüzlerin yayın organı olan günlük gazete. Ekim 1917 Devrimi'nden sonra Petersburg Sovyeti Devrimci Askeri Komite tarafından kapatılmıştır. -85.

²⁷ Mao Zedung, bu yapıtı İkinci Devrimci İç Savaş deneyimlerini özetlemek için yazmış ve Kuzey Şensi'deki Kızıl Ordu Kolejinde verdiği konferanslarda kullanmıştır. Yalnız beş bölüm tamamlanmıştır, stratejik saldırı, politik çalışma ve öteki sorunlar bitirilememiştir; bu sırada Sien Olayının so-

nuçlarıyla çok uğraşıyordu. İkinci Devrimci İç Savaş sırasında askeri sorunlar üzerindeki Parti içi çekişmelerin bir sonucu olarak ortaya çıkan bu yapıt askeri işlerle ilgili bir çizgiyi başka bir çizgiye karşı ele almaktadır. Ocak 1935'te Tsunyi'de yapılan Merkez Komitesi Politik Bürosunun genişletilmiş toplantısında askeri tutum hakkındaki çatışma çözümlenmiş, Mao Zedung'un görüşleri onaylanarak, yanlış karşı tutum kınanmıştır. Ekim 1935'te Merkez Komitesi Kuzey Şensi'ye taşınmış ve Mao Çe-tung'un bu ay içinde hazırladığı "Japon Emperyalizmine Karşı Kullanılacak Taktikler Hakkında" raporla İkinci Devrimci İç Savaşta Partinin politik tutumu ile ilgili sorunlar sistemli bir şekilde çözülmüştür. Kendisi, bu yapıtı bir yıl sonra, 1936'da, Çin devrimci savaşının strateji problemlerini sistemli bir yolda açıklamak için yazmıştır. -94.

²⁸ Kuzey Seferi 1926 Mayıs-Temmuzunda, Kuantung ilçesinden Kuzeye yürüyen devrimci ordu tarafından kuzeyli savaş ağalarına karşı başlatılmış cezalandırıcı bir savaşı. Kuzey Seferi ordusu, Çin Komünist Partisiyle birlikte, Parti önderliğinde yer alarak ve Partinin etkisi altında (ordu içinde politik çalışma, o zamanlar daha çok Komünist Partisi üyelerinin sorumluluğu altındaydı), geniş işçi ve köylü yığınlarının gönülden desteğini kazandı. 1926'nın ikinci yarısında ve 1927'nin ilk yarısında Yangçe ve Sarı nehirler boyundaki eyaletlerin pek, çoğunu işgal etti ve kuzeyli savaş ağalarını yendi. Nisan 1927'de, bu devrimci savaş, devrimci ordu içinde, Çan Kayşek'in komutasındaki gerici kliğin ihaneti yüzünden başarısızlığa uğradı. -97.

²⁹ Strateji bilimi, sefer bilimi ve taktik bilimi, Çin askeri biliminin bileşenleridir. Strateji bilimi, bir bütün olarak savaş durumuna ilişkin yasalarla uğraşır. Sefer bilimi, seferlerde ilgili yasalarla uğraşır ve onları, seferlerin yönetiminde uygular. Taktik bilimi, muharebelerle ilgili olan yasalarla uğraşır ve onları muharebelerin yönetiminde uygular. -100.

³⁰ Bu metin, Giap'ın, Vietnam İşçi (Komünist) Partisi'nin yayın organı olan *Hoc Tap*'da Ocak-Nisan 1972'de yayınlanan ve dört bölümden oluşan "*Devrimci Kitlelerin Silahlanması ve Halk Ordusunun İnşası*" başlıklı yazısının birinci bölümüdür. Diğer bölümlerin başlıkları şöyledir:

İkinci Bölüm, "*Silahlı Güçlerin İnşasında Halkımızın Gelenekleri ve Deneyimleri*",

Üçüncü bölüm; "*Partimizin ve Halkımızın Yaratıcılığı*",
Dördüncü bölüm, "*Devrimci Kitlelerin Güçlü ve Yaygın Silahlanması ve Çağdaş Düzenli Halk Ordusunun İnşası*"dır.

-105.

³¹ Hristiyan dünyasında Cizvit tanımı düzenbaz, entrikacı anlamında kullanılır. -155.

³² Buradaki metin, 10 Ağustos 1967 tarihinde OLAS Konferansı'nın kapanış oturumunda Fidel Castro'nun yaptığı konuşmadan alınmıştır. -157.

³³ OLAS Sonuç Bildirgesi'nde şöyle denilmektedir:

“5. Silahlı mücadele, Latin-Amerika devriminin temel yolunu oluşturur.

6. Bütün diğer mücadele biçimleri, bu temel yolu, silahlı mücadeleyi, geliştirmek ve geciktirmemek koşuluyla kullanılmalıdır.

7. Kitadaki ülkelerin çoğunluğu için, silahlı mücadelenin örgütlenmesi, başlatılması, geliştirilmesi ve tamamlanması sorunu, devrimci hareketin temel ve acil görevini oluşturur.” (Che Guevara, “... İki, Üç, Daha Fazla Vietnam”, s. 106, İlkeriş Yayınları, Mart 2010.) -148.

³⁴ *Brizola*, Leonel de Moura (1922-2004) – Devrimci-milliyetçi siyaset adamı; 1956-1958 yıllarında Porto Alegre, 1959-1963 yıllarında Rio Grande do Sul, 1983-1987 ve 1991-1994 dönemlerinde Rio de Janeiro valisi. İlk valilik döneminde devrimci-milliyetçilik temelinde kamu mülkiyetine dayalı siyaset izleyen Brizola, Rio Grande do Sul valiliği sırasında ünlü ABD tekeli ITT'yi kamulaştırmasında etkin rol oynadı. Nisan 1964 askeri darbesinden sonra askeri cunta tarafından ülkeden sürüldü ve Uruguay'a gitti. 1979'da çıkan genel affa kadar Uruguay'da kaldı. Ülkeye döndükten sonra Demokratik İşçi Partisi'ni (PDT/*Partido Democrático Trabalhista*) kurdu. -184.

³⁵ *MNR (Movimento Nacionalista Revolucionário/Devrimci Ulusal Hareket)* – Hiçbir zaman gerçekte varolmayan bir örgüt. 1964 askeri darbesinden sonra ordudan çıkarılan devrimci-milliyetçi eski asker ve denizcilerden oluşturduğu ve Brizola'dan esinlenen Jakoben sol bir grup. Mayıs 1966'da *O Panfleto*'da (Brizola'nın eski gazetesi) askeri dik-taya karşı ve ulusal kurtuluş için silahlı direniş çağrısı yapan bir bildiri yayınladılar ve *Caparaó* fokosunu kurdular. Fokunun yakalanmasından sonra “gaziler” kentlerdeki silahlı örgütlere katıldılar. Sao Paulo'da POLOP muhalefetiyle birleştiler ve Rio de Janeiro'da MAR ya da MR-26 örgütünü kurdular. -185.

³⁶ *PCB (Partido Comunista Brasileiro/Brezilya Komünist Partisi)* – 25 Mart 1922 yılında kurulan ve aynı yıl III. Enternasyonal üyesi oldu. Temmuz 1924'de Sao Paulo ayak-

lanmasının başadısızlığıa uğramasından sonra, bu dönemde partinin genel sekreteri olan Luís Carlos Prestes, “iç bölge-lerde devrimi yaşatmak için” kırlarda bir gerilla kolu oluşturdu. 1935’de barışçıl mücadele kararıyla birlikte ANL (*Aliança Nacional Libertadora*/Ulusal Kurtuluş İttifakı) adlı bir halk cephesi oluşturdu. Vargas tarafından bir tehdit olarak görüldüğünden birkaç ay sonra yasaklandı. Kasım 1935’de partinin sol kanadı Natal ve Recif garnizonlarında bir isyan örgütledi. Sıkıyönetim ilan edildi ve sol yöneticiler tutuklandı. Prestes bir süre kaçabildiyse de, Mayıs 1936’da yakalandı ve 46 yıl hapse mahkum edildi. PCB, bir ayla Prestes’in Nisan 1945’de tahliye edilmesiyle birlikte yeniden faaliyete geçti. Vargası destekledi ve meclis seçimlerine katıldı. Ama daha sonra Dutra yönetimine muhalefet edince 1947 yılında yasa dışı ilan edildi. 60’lara kadar sendikalarda çalışmalarını sürdürdü. Temmuz 1962’de Goulart hükümetini desteklemek için etkin oldukları CGT (Genel İşçi Sendikası) aracılığıyla grevler örgütledi. Ancak Nisan 1964’deki askeri darbeye hazırlıksız yakalandı. Bu tarihten sonra bölünme ve parçalanma sürecine girdi.

1950’lerde Sovyetler Birliği Komünist Partisi’nin sadık izleyicisi olan PCB, Latin-Amerika’daki “resmi”, yani SBKP tarafından tanınan komünist partilerinden birisi oldu. Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra legal parti olarak faaliyetini sürdürdü. Bir dönem Lula’nın başkanlığını yaptığı PT’yi (*Partido dos Trabalhadores*/İşçi Partisi) desteklemişse de, 2010 başkanlık seçimlerine kendi adayıyla katılmış ve %04 (40.000) oy almıştır. -186.

³⁷ *POLOP (Política Operária/İşçi Politikası)* – 1961 yılında Brezilya Sosyalist Partisi’nden ayrılan bir grup tarafından oluşturuldu. Eylül 1967’deki kongrede silahlı mücadele sorununu üzerine yapılan tartışmalar sonucunda ayrışma başladı. Kongre çoğunluğu silahlı mücadelenin yerine devrimci bir partinin inşasını birincil görev olarak saptadı. Silahlı mücadeleyi savunan ve POLOP-Muhalefet olarak bilinen azınlık POLOP’tan ayrılarak MNR ve VPR’yi oluşturdular. Bunların dışında kalan Rio de Janeiro’daki POLOP-Muhalefet üyeleri COLINA’yı kurdular. -186.

³⁸ *PCdoB (Partido Comunista do Brasil/Brezilya’nın Komünist Partisi)* – 18 Şubat 1962’de PCB’i revizyonistlikle suçlayarak ayrılanlar tarafından “Pekin” yanlısı bir örgüt olarak kuruldu. Prestes’in birleşik cephe politikasını reddederek, köylüler arasında çalışma yapılması çağrısı yaptı. 1966 yılında şeker kamışı işçileri arasında çalışan militanlar parti-

den ayrılarak PCR'yi (*Partido Comunista Revolucionario/* Devrimci Komünist Partisi) kurdular. Ala Roja (Kızıl Kanat) ayrıldı ve silahlı mücadeleye başladı, ama 1969 yılında polis tarafından yok edildi. Ala Roja'nın ele geçmeyen üyeleri VAR-Palmares, VPR ve ALN'ye katıldılar.

PCdoB 1976 yılına kadar "maoist" çizgiyi sürdürdü. Mao'nun ölümünden sonra "maoist" kesimde ortaya çıkan ayrışmaların bir benzerini yaşayan PCdoB, 1978 yılından itibaren Enver Hoca çizgisini izlemeye başladı. 1990'ların başında Arnavutluk'taki sosyalist iktidarın tasfiyesinden sonra ideolojik boşluğa düşen PCdoB, bu tarihten sonra "Enver Hoca çizgisi"ni tümüyle terk etti ve neo-liberalizm karşıtlığı temelinde yeni siyaset üretmeye çalıştı. 2010 seçimlerinde, 513 üyeli temsilciler meclisinde 15 milletvekiliği ve 81 üyeli senatoda 2 senatörlük kazandı.-187.

³⁹ *PCBR (Partido Comunista Brasileiro Revolucionário/* Brezilya Devrimci Komünist Partisi) – PCB'nin Nisan 1968'de yapılan VI. Kongresi'nden sonra Jacob Gorender and Mario Alves önderliğinde ayrılan bir grup tarafından kurulan troçkist eğilimli parti. Başlangıçta silahlı mücadeleyi "çocukluk hastalığı" olarak reddeden PCBR, 1969 yılında silahlı mücadeleye başladı ve daha sonra silahlı kanad M-19'la birleşti. PCBR, daha çok kuzey doğudaki tarım işçileri arasında faaliyet gösterdi. 1993'de kendisini feshetti. -187.

⁴⁰ *Rubicon* – İtalya'nın kuzeyinde bulunan küçük bir nehir. Nehir, Roma Cumhuriyeti döneminde dış seferden Roma'ya dönen komutanların askerleriyle geçmelerinin yasak olduğu sınır çizgisini oluşturuyordu. Bir komutanın askerleriyle Rubicon'u geçmesi Roma'ya başkaldırı anlamına geliyordu. M. Ö. 10 Ocak 49'da Jül Sezar XIII Gemina lejyonu ile nehri geçerek Roma'ya yürümüştür. -189.

⁴¹ Tupamaros'un bu yazısı, "*Partido o Foco, Un Falso Dilema*" başlığıyla ilk kez Arjantin'de yayınlanan *Los Libros* dergisinin Ocak 1972 tarihli 24. sayısında yayınlanmıştır. -211.

⁴² *Mailhos eylemi*, Uruguay'ın en zengin ailelerinden birisi olan Mailhos'ların konutunu basan Tupamaroların evde yasadışı olarak gizlenmiş olan altınları kamulaştırılması eylemi. Eylem sonrasında Uruguay polisi, yasadışı altın bulundurmaktan dolayı Mailhos ailesine karşı soruşturma başlattı. -214.

⁴³ *Monty eylemi* (16 Şubat 1969) , Uruguay'ın büyük mali kuruluşlarından olan Monty Grup'a yönelik kamulaştırma eylemi sırasında şirketin yasadışı mali faaliyetlerine iliş-

kin muhasebe defterleri Tupamarolar tarafından ele geçirildi ve kamuoyuna açıklandı. Mailhos olayında olduğu gibi, bu olayda da polis bu yasadışı mali faaliyetler konusunda soruşturma açmak zorunda kaldı. -214.

⁴⁴ Hüseyin Cevahir, *Aydınlık Sosyalist Dergi*'nin Eylül 1970 tarihli 23. sayısında yayınlanmıştır. -229.

“Savaş yönetmenin kendisi, kuşkusuz, çok zor değildir. Ama zorluk, savaşın temel ilkelerini anlamak için gerekli olan bilgelikte ve büyük deha sahibi olmakta da değildir. Bu ilkelere, önyargısız ve konuya tümüyle yabancı olmayan bir zihinle ulaşılabilir. Hatta bu ilkelerin harita ya da kağıt üzerinde sunulması hiç de zor değildir ve iyi bir harekât planı tasarlamak büyük ustalık gerektirmez. Güç olan, kendimiz için ortaya koyduğumuz ilkelere savaş boyunca sadık kalabilmektir.”

Carl Von Clausewitz

SUN TZU

Savaş Sanatı

NICCOLÒ MACHIAVELLI

Prens

CARL VON CLAUSEWITZ

Savaşın İlkeleri

FRIEDRICH ENGELS

Maddi Nedenlerden Çıkarılmış Piyade Taktiği

